നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ

അങ്ഗുത്തരനികായോ

അട്ഠകനിപാതപാളി

൧. പഠമപണ്ണാസകം

൧. മേത്താവഗ്ഗോ

൧. മേത്താസുത്തം

൧. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഭിക്ഖവോ''തി. ''ഭദന്തേ''തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

[അം॰ നി॰ ൧൧.൧൫] ''മേത്തായ, ഭിക്ഖവേ, ചേതോവിമുത്തിയാ ആസേവിതായ ഭാവിതായ ബഹുലീകതായ യാനീകതായ വത്ഥുകതായ അനുട്ഠിതായ പരിചിതായ സുസമാരദ്ധായ അട്ഠാനിസംസാ പാടികങ്ഖാ. കതമേ അട്ഠ? സുഖം സുപതി, സുഖം പടിബുജ്ഝതി, ന പാപകം സുപിനം പസ്സതി, മനുസ്സാനം പിയോ ഹോതി, അമനുസ്സാനം പിയോ ഹോതി, ദേവതാ രക്ഖന്തി, നാസ്സ അഗ്ഗി വാ വിസം വാ സത്ഥം വാ കമതി, ഉത്തരിം അപ്പടിവിജ്ഝന്തോ ബ്രഹ്മലോകൂപഗോ ഹോതി. മേത്തായ, ഭിക്ഖവേ, ചേതോവിമുത്തിയാ ആസേവിതായ ഭാവിതായ ബഹുലീകതായ യാനീകതായ വത്ഥുകതായ അനുട്ഠിതായ പരിചിതായ സുസമാരദ്ധായ ഇമേ അട്ഠാനിസംസാ പാടികങ്ഖാ''തി.

''യോ ച മേത്തം ഭാവയതി, അപ്പമാണം പടിസ്സതോ [പതിസ്സതോ (സീ॰)];
തനൂ സംയോജനാ ഹോന്തി, പസ്സതോ ഉപധിക്ഖയം.

''ഏകമ്പി ചേ പാണമദുട്ഠചിത്തോ,
മേത്തായതി കുസലീ തേന ഹോതി;
സബ്ബേ ച പാണേ മനസാനുകമ്പീ,
പഹൂതമരിയോ പകരോതി പുഞ്ഞം.

''യേ സത്തസണ്ഡം പഥവിം വിജേത്വാ,
രാജിസയോ യജമാനാ അനുപരിയഗാ;
അസ്സമേധം പുരിസമേധം,
സമ്മാപാസം വാജപേയ്യം നിരഗ്ഗളം.

''മേത്തസ്സ ചിത്തസ്സ സുഭാവിതസ്സ,
കലമ്പി തേ നാനുഭവന്തി സോളസിം;
ചന്ദപ്പഭാ താരഗണാവ സബ്ബേ,

യഥാ ന അഗ്ഘന്തി കലമ്പി സോളസിം [അയം പാദോ ബഹൂസു ന ദിസ്സതി].

“യോ ന ഹന്തി ന ഘാതേതി, ന ജിനാതി ന ജാപയേ;
മേത്തംസോ സബ്ബഭൂതാനം, വേരം തസ്സ ന കേനചീ”തി. പഠമം;

൨. പഞ്ഞാസുത്തം

൨. “അട്ഠിമേ , ഭിക്ഖവേ, ഹേതൂ അട്ഠ പച്ചയാ ആദിബ്രഹ്മചരിയികായ പഞ്ഞായ അപ്പടിലദ്ധായ പടിലാഭായ, പടിലദ്ധായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ സംവത്തന്തി. കതമേ അട്ഠ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സത്ഥാരം ഉപനിസ്സായ വിഹരതി അഞ്ഞതരം വാ ഗരുട്ഠാനിയം സബ്രഹ്മചാരിം, യത്ഥസ്സ തിബ്ബം ഹിരോത്തപ്പം പച്ചുപട്ഠിതം ഹോതി പേമഞ്ച ഗാരവോ ച. അയം , ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ഹേതു പഠമോ പച്ചയോ ആദിബ്രഹ്മചരിയികായ പഞ്ഞായ അപ്പടിലദ്ധായ പടിലാഭായ, പടിലദ്ധായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ സംവത്തതി.

“സോ തം സത്ഥാരം ഉപനിസ്സായ വിഹരന്തോ അഞ്ഞതരം വാ ഗരുട്ഠാനിയം സബ്രഹ്മചാരിം, യത്ഥസ്സ തിബ്ബം ഹിരോത്തപ്പം പച്ചുപട്ഠിതം ഹോതി പേമം ഗാരവോ ച, തേ കാലേന കാലം ഉപസങ്കമിത്വാ പരിപുച്ഛതി പരിപഞ്ഹതി - ‘ഇദം, ഭന്തേ, കഥം; ഇമസ്സ കോ അത്ഥോ’തി? തസ്സ തേ ആയസ്മന്തോ അവിവടഞ്ചേവ വിവരന്തി, അനുത്താനീകതഞ്ച ഉത്താനീ കരോന്തി, അനേകവിഹിതേസു ച കങ്ഖാഠാനിയേസു ധമ്മേസു കങ്ഖം പടിവിനോദേന്തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ഹേതു ദുതിയോ പച്ചയോ ആദിബ്രഹ്മചരിയികായ പഞ്ഞായ അപ്പടിലദ്ധായ പടിലാഭായ, പടിലദ്ധായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ സംവത്തതി.

“സോ തം ധമ്മം സുത്വാ ദ്വയേന വൂപകാസേന സമ്പാദേതി - കായവൂപകാസേന ച ചിത്തവൂപകാസേന ച. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ ഹേതു തതിയോ പച്ചയോ ആദിബ്രഹ്മചരിയികായ പഞ്ഞായ അപ്പടിലദ്ധായ പടിലാഭായ, പടിലദ്ധായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ സംവത്തതി.

“സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ ഹേതു ചതുത്ഥോ പച്ചയോ ആദിബ്രഹ്മചരിയികായ പഞ്ഞായ അപ്പടിലദ്ധായ പടിലാഭായ, പടിലദ്ധായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ സംവത്തതി.

“ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ. യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം [സത്ഥാ സബ്യഞ്ജനാ (ക॰ സീ॰)] കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ [ധതാ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ഹേതു പഞ്ചമോ പച്ചയോ

ആദിബ്രഹ്മചരിയികായ പഞ്ഞായ അപ്പടിലദ്ധായ പടിലാഭായ, പടിലദ്ധായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ സംവത്തതി.

“ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. അയം, ഭിക്ഖവേ, ഛട്ഠോ ഹേതു ഛട്ഠോ പച്ചയോ ആദിബ്രഹ്മചരിയികായ പഞ്ഞായ അപ്പടിലദ്ധായ പടിലാഭായ, പടിലദ്ധായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ സംവത്തതി.

“സങ്ഘഗതോ ഖോ പന അനാനാകഥികോ ഹോതി അതിരച്ഛാനകഥികോ. സാമം വാ ധമ്മം ഭാസതി പരം വാ അജ്ഝേസതി അരിയം വാ തുണ്ഹീഭാവം നാതിമഞ്ഞതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, സത്തമോ ഹേതു സത്തമോ പച്ചയോ ആദിബ്രഹ്മചരിയികായ പഞ്ഞായ അപ്പടിലദ്ധായ പടിലാഭായ, പടിലദ്ധായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ സംവത്തതി.

“പഞ്ചസു ഖോ പന ഉപാദാനക്ഖന്ധേസു ഉദയബ്ബയാനുപസ്സീ വിഹരതി - ‘ഇതി രൂപം, ഇതി രൂപസ്സ സമുദയോ, ഇതി രൂപസ്സ അത്ഥങ്ഗമോ; ഇതി വേദനാ, ഇതി വേദനായ സമുദയോ, ഇതി വേദനായ അത്ഥങ്ഗമോ; ഇതി സഞ്ഞാ...പേ॰... ഇതി സങ്ഖാരാ...പേ॰... ഇതി വിഞ്ഞാണം, ഇതി വിഞ്ഞാണസ്സ സമുദയോ, ഇതി വിഞ്ഞാണസ്സ അത്ഥങ്ഗമോ’തി. അയം, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠമോ ഹേതു അട്ഠമോ പച്ചയോ ആദിബ്രഹ്മചരിയികായ പഞ്ഞായ അപ്പടിലദ്ധായ പടിലാഭായ, പടിലദ്ധായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ സംവത്തതി.

“തമേനം സബ്രഹ്മചാരീ ഏവം സമ്ഭാവേന്തി - ‘അയം ഖോ ആയസ്മാ സത്ഥാരം ഉപനിസ്സായ വിഹരതി അഞ്ഞതരം വാ ഗരുട്ഠാനിയം സബ്രഹ്മചാരിം, യത്ഥസ്സ തിബ്ബം ഹിരോത്തപ്പം പച്ചുപട്ഠിതം ഹോതി പേമഞ്ച ഗാരവോ ച. അദ്ധാ അയമായസ്മാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതീ’തി! അയമ്പി ധമ്മോ പിയത്തായ ഗരുത്തായ [പിയതായ ഗരുതായ (സ്യാ॰)] ഭാവനായ സാമഞ്ഞായ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“‘തം ഖോ പനായമായസ്മാ സത്ഥാരം ഉപനിസ്സായ വിഹരന്തോ അഞ്ഞതരം വാ ഗരുട്ഠാനിയം സബ്രഹ്മചാരിം, യത്ഥസ്സ തിബ്ബം ഹിരോത്തപ്പം പച്ചുപട്ഠിതം ഹോതി പേമഞ്ച ഗാരവോ ച, തേ കാലേന കാലം ഉപസങ്കമിത്വാ പരിപുച്ഛതി പരിപഞ്ഹതി - ഇദം, ഭന്തേ, കഥം; ഇമസ്സ കോ അത്ഥോതി? തസ്സ തേ ആയസ്മന്തോ അവിവടഞ്ചേവ വിവരന്തി, അനുത്താനീകതഞ്ച ഉത്താനീ കരോന്തി, അനേകവിഹിതേസു ച കങ്ഖാഠാനിയേസു ധമ്മേസു കങ്ഖം പടിവിനോദേന്തി. അദ്ധാ അയമായസ്മാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതീ’തി! അയമ്പി ധമ്മോ പിയത്തായ ഗരുത്തായ ഭാവനായ സാമഞ്ഞായ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

“‘തം ഖോ പനായമായസ്മാ ധമ്മം സുത്വാ ദ്വയേന വൂപകാസേന സമ്പാദേതി - കായവൂപകാസേന ച ചിത്തവൂപകാസേന ച. അദ്ധാ അയമായസ്മാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതീ’തി! അയമ്പി ധമ്മോ പിയത്തായ ഗരുത്തായ ഭാവനായ സാമഞ്ഞായ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘‘സീലവാ ഖോ പനായമായസ്മാ പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു. അദ്ധാ അയമായസ്മാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതീ’തി! അയമ്പി ധമ്മോ പിയത്തായ ഗരുത്തായ ഭാവനായ സാമഞ്ഞായ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘‘ബഹുസ്സുതോ ഖോ പനായമായസ്മാ സുതധരോ സുതസന്നിചയോ. യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി, തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ. അദ്ധാ അയമായസ്മാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതീ’തി! അയമ്പി ധമ്മോ പിയത്തായ ഗരുത്തായ ഭാവനായ സാമഞ്ഞായ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘‘ആരദ്ധവീരിയോ ഖോ പനായമായസ്മാ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. അദ്ധാ അയമായസ്മാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതീ’തി! അയമ്പി ധമ്മോ പിയത്തായ ഗരുത്തായ ഭാവനായ സാമഞ്ഞായ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘‘സങ്ഘഗതോ ഖോ പനായമായസ്മാ അനാനാകഥികോ ഹോതി അതിരച്ഛാനകഥികോ. സാമം വാ ധമ്മം ഭാസതി പരം വാ അജ്ഝേസതി അരിയം വാ തുണ്ഹീഭാവം നാതിമഞ്ഞതി. അദ്ധാ അയമായസ്മാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതീ’തി! അയമ്പി ധമ്മോ പിയത്തായ ഗരുത്തായ ഭാവനായ സാമഞ്ഞായ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘‘പഞ്ചസു ഖോ പനായമായസ്മാ ഉപാദാനക്ഖന്ധേസു ഉദയബ്ബയാനുപസ്സീ വിഹരതി - ഇതി രൂപം, ഇതി രൂപസ്സ സമുദയോ, ഇതി രൂപസ്സ അത്ഥങ്ഗമോ; ഇതി വേദനാ...പേ॰... ഇതി സഞ്ഞാ...പേ॰... ഇതി സങ്ഖാരാ...പേ॰... ഇതി വിഞ്ഞാണം, ഇതി വിഞ്ഞാണസ്സ സമുദയോ, ഇതി വിഞ്ഞാണസ്സ അത്ഥങ്ഗമോതി. അദ്ധാ അയമായസ്മാ ജാനം ജാനാതി പസ്സം പസ്സതീ’തി! അയമ്പി ധമ്മോ പിയത്തായ ഗരുത്തായ ഭാവനായ സാമഞ്ഞായ ഏകീഭാവായ സംവത്തതി.

‘‘ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ ഹേതൂ അട്ഠ പച്ചയാ ആദിബ്രഹ്മചരിയികായ പഞ്ഞായ അപ്പടിലദ്ധായ പടിലാഭായ, പടിലദ്ധായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ സംവത്തന്തീ’’തി. ദുതിയം.

൩. പഠമഅപ്പിയസുത്തം

൩. ‘‘അട്ഠഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അപ്പിയപസംസീ ച ഹോതി, പിയഗരഹീ ച, ലാഭകാമോ ച, സക്കാരകാമോ ച, അഹിരികോ ച, അനോത്തപ്പീ ച, പാപിച്ഛോ ച, മിച്ഛാദിട്ഠി ച. ഇമേഹി

ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച.

''അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന അപ്പിയപസംസീ ച ഹോതി, ന പിയഗരഹീ ച, ന ലാഭകാമോ ച, ന സക്കാരകാമോ ച, ഹിരീമാ ച ഹോതി, ഓത്തപ്പീ ച, അപ്പിച്ഛോ ച, സമ്മാദിട്ഠി ച. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ''തി. തതിയം.

൪. ദുതിയഅപ്പിയസുത്തം

൪. ''അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ലാഭകാമോ ച ഹോതി, സക്കാരകാമോ ച, അനവഞ്ഞത്തികാമോ ച, അകാലഞ്ഞൂ ച, അമത്തഞ്ഞൂ ച, അസുചി ച, ബഹുഭാണീ ച, അക്കോസകപരിഭാസകോ ച സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച.

''അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ലാഭകാമോ ച ഹോതി, ന സക്കാരകാമോ ച, ന അനവഞ്ഞത്തികാമോ ച, കാലഞ്ഞൂ ച, മത്തഞ്ഞൂ ച, സുചി ച, ന ബഹുഭാണീ ച, അനക്കോസകപരിഭാസകോ ച സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഠമലോകധമ്മസുത്തം

൫. ''അട്ഠിമേ , ഭിക്ഖവേ, ലോകധമ്മാ ലോകം അനുപരിവത്തന്തി, ലോകോ ച അട്ഠ ലോകധമ്മേ അനുപരിവത്തതി. കതമേ അട്ഠ? ലാഭോ ച, അലാഭോ ച, യസോ ച, അയസോ ച, നിന്ദാ ച, പസംസാ ച, സുഖഞ്ച, ദുക്ഖഞ്ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ ലോകധമ്മാ ലോകം അനുപരിവത്തന്തി, ലോകോ ച ഇമേ അട്ഠ ലോകധമ്മേ അനുപരിവത്തതീ''തി.

''ലാഭോ അലാഭോ ച യസായസോ ച,
നിന്ദാ പസംസാ ച സുഖം ദുഖഞ്ച;
ഏതേ അനിച്ചാ മനുജേസു ധമ്മാ,
അസസ്സതാ വിപരിണാമധമ്മാ.

''ഏതേ ച ഞത്വാ സതിമാ സുമേധോ,
അവേക്ഖതി വിപരിണാമധമ്മേ;

ഇട്ഠസ്സ ധമ്മാ ന മഥേന്തി ചിത്തം,
അനിട്ഠതോ നോ പടിഘാതമേതി.

“തസ്സാനുരോധാ അഥ വാ വിരോധാ,
വിധൂപിതാ അത്ഥങ്ഗതാ ന സന്തി;
പദഞ്ച ഞത്വാ വിരജം അസോകം,
സമ്മപ്പജാനാതി ഭവസ്സ പാരഗൂ”തി. പഞ്ചമം;

൬. ദുതിയലോകധമ്മസുത്തം

൬. “അട്ഠിമേ, ഭിക്ഖവേ, ലോകധമ്മാ ലോകം അനുപരിവത്തന്തി, ലോകോ ച അട്ഠ ലോകധമ്മേ അനുപരിവത്തതി. കതമേ അട്ഠ? ലാഭോ ച, അലാഭോ ച, യസോ ച, അയസോ ച, നിന്ദാ ച, പസംസാ ച, സുഖഞ്ച, ദുക്ഖഞ്ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ ലോകധമ്മാ ലോകം അനുപരിവത്തന്തി, ലോകോ ച ഇമേ അട്ഠ ലോകധമ്മേ അനുപരിവത്തതി.

“അസ്സുതവതോ, ഭിക്ഖവേ, പുഥുജ്ജനസ്സ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭോപി അലാഭോപി യസോപി അയസോപി നിന്ദാപി പസംസാപി സുഖമ്പി ദുക്ഖമ്പി. സുതവതോപി, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകസ്സ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭോപി അലാഭോപി യസോപി അയസോപി നിന്ദാപി പസംസാപി സുഖമ്പി ദുക്ഖമ്പി. തത്ര, ഭിക്ഖവേ, കോ വിസേസോ കോ അധിപ്പയാസോ [അധിപ്പായോ (സീ॰), അധിപ്പായസോ (സ്യാ॰ കം॰) അധി + പ + യസു + ണ = അധിപ്പയാസോ] കിം നാനാകരണം സുതവതോ അരിയസാവകസ്സ അസ്സുതവതാ പുഥുജ്ജനേനാ”തി? “ഭഗവംമൂലകാ നോ, ഭന്തേ, ധമ്മാ ഭഗവംനേത്തികാ ഭഗവംപടിസരണാ. സാധു വത, ഭന്തേ, ഭഗവന്തംയേവ പടിഭാതു ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ. ഭഗവതോ സുത്വാ ഭിക്ഖൂ ധാരേസ്സന്തീ”തി.

“തേന ഹി, ഭിക്ഖവേ, സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവം, ഭന്തേ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച - “അസ്സുതവതോ, ഭിക്ഖവേ, പുഥുജ്ജനസ്സ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭോ. സോ ന ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ഉപ്പന്നോ ഖോ മേ അയം ലാഭോ; സോ ച ഖോ അനിച്ചോ ദുക്ഖോ വിപരിണാമധമ്മോ’തി യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി. ഉപ്പജ്ജതി അലാഭോ…പേ॰… ഉപ്പജ്ജതി യസോ… ഉപ്പജ്ജതി അയസോ… ഉപ്പജ്ജതി നിന്ദാ… ഉപ്പജ്ജതി പസംസാ… ഉപ്പജ്ജതി സുഖം… ഉപ്പജ്ജതി ദുക്ഖം. സോ ന ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ഉപ്പന്നം ഖോ മേ ഇദം ദുക്ഖം; തഞ്ച ഖോ അനിച്ചം ദുക്ഖം വിപരിണാമധമ്മ’ന്തി യഥാഭൂതം നപ്പജാനാതി”.

“തസ്സ ലാഭോപി ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി, അലാഭോപി ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി, യസോപി ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി, അയസോപി ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി, നിന്ദാപി ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി, പസംസാപി ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി, സുഖമ്പി ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി, ദുക്ഖമ്പി ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠതി. സോ ഉപ്പന്നം ലാഭം അനുരുജ്ഝതി, അലാഭേ പടിവിരുജ്ഝതി; ഉപ്പന്നം യസം അനുരുജ്ഝതി, അയസേ പടിവിരുജ്ഝതി; ഉപ്പന്നം പസംസം അനുരുജ്ഝതി, നിന്ദായ പടിവിരുജ്ഝതി; ഉപ്പന്നം സുഖം അനുരുജ്ഝതി, ദുക്ഖേ പടിവിരുജ്ഝതി. സോ ഏവം അനുരോധവിരോധസമാപന്നോ ന പരിമുച്ചതി ജാതിയാ ജരായ

മരണേന സോകേഹി പരിദേവേഹി ദുക്ഖേഹി ദോമനസ്സേഹി ഉപായാസേഹി. ‘ന പരിമുച്ചതി ദുക്ഖസ്മാ’തി വദാമി’’.

‘‘സുതവതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകസ്സ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭോ. സോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ഉപ്പന്നോ ഖോ മേ അയം ലാഭോ; സോ ച ഖോ അനിച്ചോ ദുക്ഖോ വിപരിണാമധമ്മോ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി. ഉപ്പജ്ജതി അലാഭോ...പേ॰... ഉപ്പജ്ജതി യസോ... ഉപ്പജ്ജതി അയസോ... ഉപ്പജ്ജതി നിന്ദാ... ഉപ്പജ്ജതി പസംസാ... ഉപ്പജ്ജതി സുഖം... ഉപ്പജ്ജതി ദുക്ഖം. സോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ഉപ്പന്നം ഖോ മേ ഇദം ദുക്ഖം; തഞ്ച ഖോ അനിച്ചം ദുക്ഖം വിപരിണാമധമ്മ’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി’’.

‘‘തസ്സ ലാഭോപി ചിത്തം ന പരിയാദായ തിട്ഠതി, അലാഭോപി ചിത്തം ന പരിയാദായ തിട്ഠതി, യസോപി ചിത്തം ന പരിയാദായ തിട്ഠതി, അയസോപി ചിത്തം ന പരിയാദായ തിട്ഠതി, നിന്ദാപി ചിത്തം ന പരിയാദായ തിട്ഠതി, പസംസാപി ചിത്തം ന പരിയാദായ തിട്ഠതി, സുഖമ്പി ചിത്തം ന പരിയാദായ തിട്ഠതി, ദുക്ഖമ്പി ചിത്തം ന പരിയാദായ തിട്ഠതി. സോ ഉപ്പന്നം ലാഭം നാനുരുജ്ഝതി, അലാഭേ നപ്പടിവിരുജ്ഝതി; ഉപ്പന്നം യസം നാനുരുജ്ഝതി, അയസേ നപ്പടിവിരുജ്ഝതി; ഉപ്പന്നം പസംസം നാനുരുജ്ഝതി, നിന്ദായ നപ്പടിവിരുജ്ഝതി; ഉപ്പന്നം സുഖം നാനുരുജ്ഝതി, ദുക്ഖേ നപ്പടിവിരുജ്ഝതി. സോ ഏവം അനുരോധവിരോധവിപ്പഹീനോ പരിമുച്ചതി ജാതിയാ ജരായ മരണേന സോകേഹി പരിദേവേഹി ദുക്ഖേഹി ദോമനസ്സേഹി ഉപായാസേഹി. ‘പരിമുച്ചതി ദുക്ഖസ്മാ’തി വദാമി. അയം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, വിസേസോ അയം അധിപ്പയാസോ ഇദം നാനാകരണം സുതവതോ അരിയസാവകസ്സ അസ്സുതവതാ പുഥുജ്ജനേനാ’’തി.

‘‘ലാഭോ അലാഭോ ച യസായസോ ച,
നിന്ദാ പസംസാ ച സുഖം ദുഖഞ്ച;
ഏതേ അനിച്ചാ മനുജേസു ധമ്മാ,
അസസ്സതാ വിപരിണാമധമ്മാ.

‘‘ഏതേ ച ഞത്വാ സതിമാ സുമേധോ,
അവേക്ഖതി വിപരിണാമധമ്മേ;
ഇട്ഠസ്സ ധമ്മാ ന മഥേന്തി ചിത്തം,
അനിട്ഠതോ നോ പടിഘാതമേതി.

‘‘തസ്സാനുരോധാ അഥ വാ വിരോധാ,
വിധൂപിതാ അത്ഥങ്ഗതാ ന സന്തി;
പദഞ്ച ഞത്വാ വിരജം അസോകം,
സമ്മപ്പജാനാതി ഭവസ്സ പാരഗൂ’’തി. ഛട്ഠം;

൭. ദേവദത്തവിപത്തിസുത്തം

൭. ഏകം സമയം ഭഗവാ രാജഗഹേ വിഹരതി ഗിജ്ഝകൂടേ പബ്ബതേ അചിരപക്കന്തേ ദേവദത്തേ. തത്ര ഭഗവാ ദേവദത്തം ആരബ്ഭ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ‘‘സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം അത്തവിപത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം

പരവിപത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം അത്തസമ്പത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. സാധു , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം പരസമ്പത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, അസദ്ധമ്മേഹി അഭിഭൂതോ പരിയാദിന്നചിത്തോ ദേവദത്തോ ആപായികോ നേരയികോ കപ്പട്ഠോ അതേകിച്ഛോ".

[ചൂളവ॰ ൩൮൭] "കതമേഹി അട്ഠഹി? ലാഭേന ഹി, ഭിക്ഖവേ, അഭിഭൂതോ പരിയാദിന്നചിത്തോ ദേവദത്തോ ആപായികോ നേരയികോ കപ്പട്ഠോ അതേകിച്ഛോ. അലാഭേന, ഭിക്ഖവേ...പേ॰... യസേന, ഭിക്ഖവേ... അയസേന, ഭിക്ഖവേ... സക്കാരേന, ഭിക്ഖവേ... അസക്കാരേന, ഭിക്ഖവേ... പാപിച്ഛതായ, ഭിക്ഖവേ... പാപമിത്തതായ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഭൂതോ പരിയാദിന്നചിത്തോ ദേവദത്തോ ആപായികോ നേരയികോ കപ്പട്ഠോ അതേകിച്ഛോ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി അസദ്ധമ്മേഹി അഭിഭൂതോ പരിയാദിന്നചിത്തോ ദേവദത്തോ ആപായികോ നേരയികോ കപ്പട്ഠോ അതേകിച്ഛോ.

"സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഉപ്പന്നം ലാഭം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ, ഉപ്പന്നം അലാഭം...പേ॰... ഉപ്പന്നം യസം... ഉപ്പന്നം അയസം... ഉപ്പന്നം സക്കാരം ... ഉപ്പന്നം അസക്കാരം... ഉപ്പന്നം പാപിച്ഛതം... ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ.

"കിഞ്ച [കഥഞ്ച (ക॰)], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച ഉപ്പന്നം ലാഭം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ, ഉപ്പന്നം അലാഭം...പേ॰... ഉപ്പന്നം യസം... ഉപ്പന്നം അയസം... ഉപ്പന്നം സക്കാരം... ഉപ്പന്നം അസക്കാരം... ഉപ്പന്നം പാപിച്ഛതം... ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ?

"യം ഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഉപ്പന്നം ലാഭം അനഭിഭുയ്യ [അനഭിഭൂയ്യ അനഭിഭൂയ്യ (ക॰)] വിഹരതോ ഉപ്പജ്ജേയ്യും ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ, ഉപ്പന്നം ലാഭം അഭിഭുയ്യ [അഭിഭൂയ്യ അഭിഭൂയ്യ (ക॰)] വിഹരതോ ഏവംസ തേ ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ ന ഹോന്തി. യം ഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഉപ്പന്നം അലാഭം...പേ॰... ഉപ്പന്നം യസം... ഉപ്പന്നം അയസം... ഉപ്പന്നം സക്കാരം... ഉപ്പന്നം അസക്കാരം... ഉപ്പന്നം പാപിച്ഛതം... ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അനഭിഭുയ്യ വിഹരതോ ഉപ്പജ്ജേയ്യും ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ, ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അഭിഭുയ്യ വിഹരതോ ഏവംസ തേ ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ ന ഹോന്തി. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച ഉപ്പന്നം ലാഭം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ, ഉപ്പന്നം അലാഭം...പേ॰... ഉപ്പന്നം യസം... ഉപ്പന്നം അയസം ... ഉപ്പന്നം സക്കാരം... ഉപ്പന്നം അസക്കാരം... ഉപ്പന്നം പാപിച്ഛതം... ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ.

"തസ്മാതിഹ , ഭിക്ഖവേ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - 'ഉപ്പന്നം ലാഭം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരിസ്സാമ, ഉപ്പന്നം അലാഭം...പേ॰... ഉപ്പന്നം യസം... ഉപ്പന്നം അയസം... ഉപ്പന്നം സക്കാരം... ഉപ്പന്നം അസക്കാരം... ഉപ്പന്നം പാപിച്ഛതം... ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരിസ്സാമാ'തി. ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബ"ന്തി. സത്തമം.

൮. ഉത്തരവിപത്തിസുത്തം

൮. ഏകം സമയം ആയസ്മാ ഉത്തരോ മഹിസവത്ഥുസ്മിം വിഹരതി സങ്ഖേയ്യകേ പബ്ബതേ വടജാലികായം [ധവജാലികായം (സീ॰), വട്ടജാലികായം (സ്യാ॰)]. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ ഉത്തരോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം അത്തവിപത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം പരവിപത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം അത്തസമ്പത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം പരസമ്പത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതീ''തി.

തേന ഖോ പന സമയേന വേസ്സവണോ മഹാരാജാ ഉത്തരായ ദിസായ ദക്ഖിണം ദിസം ഗച്ഛതി കേനചിദേവ കരണീയേന. അസ്സോസി ഖോ വേസ്സവണോ മഹാരാജാ ആയസ്മതോ ഉത്തരസ്സ മഹിസവത്ഥുസ്മിം സങ്ഖേയ്യകേ പബ്ബതേ വടജാലികായം ഭിക്ഖൂനം ഏവം ധമ്മം ദേസേന്തസ്സ - ''സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം അത്തവിപത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം പരവിപത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം അത്തസമ്പത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം പരസമ്പത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതീ''തി.

അഥ ഖോ വേസ്സവണ്ണോ മഹാരാജാ - സേയ്യഥാപി നാമ ബലവാ പുരിസോ സമിഞ്ജിതം [സമ്മിഞ്ജിതം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] വാ ബാഹം പസാരേയ്യ, പസാരിതം വാ ബാഹം സമിഞ്ജേയ്യ [സമ്മിഞ്ജേയ്യ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)], ഏവമേവം മഹിസവത്ഥുസ്മിം സങ്ഖേയ്യകേ പബ്ബതേ വടജാലികായം അന്തരഹിതോ ദേവേസു താവതിംസേസു പാതുരഹോസി. അഥ ഖോ വേസ്സവണ്ണോ മഹാരാജാ യേന സക്കോ ദേവാനമിന്ദോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ സക്കം ദേവാനമിന്ദം ഏതദവോച - ''യഗ്ഘേ മാരിസ, ജാനേയ്യാസി! ഏസോ ആയസ്മാ ഉത്തരോ മഹിസവത്ഥുസ്മിം സങ്ഖേയ്യകേ പബ്ബതേ വടജാലികായം ഭിക്ഖൂനം ഏവം ധമ്മം ദേസേതി - 'സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം അത്തവിപത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി . സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം പരവിപത്തിം...പേ॰... അത്തസമ്പത്തിം... പരസമ്പത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതീ'''തി.

അഥ ഖോ സക്കോ ദേവാനമിന്ദോ സേയ്യഥാപി നാമ ബലവാ പുരിസോ സമിഞ്ജിതം വാ ബാഹം പസാരേയ്യ, പസാരിതം വാ ബാഹം സമിഞ്ജേയ്യ, ഏവമേവം ദേവേസു താവതിംസേസു അന്തരഹിതോ മഹിസവത്ഥുസ്മിം സങ്ഖേയ്യകേ പബ്ബതേ വടജാലികായം ആയസ്മതോ ഉത്തരസ്സ സമ്മുഖേ പാതുരഹോസി. അഥ ഖോ സക്കോ ദേവാനമിന്ദോ യേനായസ്മാ ഉത്തരോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം ഉത്തരം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതോ ഖോ സക്കോ ദേവാനമിന്ദോ ആയസ്മന്തം ഉത്തരം ഏതദവോച -

''സച്ചം കിര, ഭന്തേ, ആയസ്മാ ഉത്തരോ ഭിക്ഖൂനം ഏവം ധമ്മം ദേസേസി - 'സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം അത്തവിപത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി, സാധാവുസോ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം പരവിപത്തിം...പേ॰... അത്തസമ്പത്തിം... പരസമ്പത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതീ''' തി? ''ഏവം,

ദേവാനമിന്ദാ''തി. ''കിം പനിദം [കിം പന (സ്യാ॰)], ഭന്തേ, ആയസ്മതോ ഉത്തരസ്സ സകം പടിഭാനം [സകപടിഭാനം ഉപാദായ (ക॰)], ഉദാഹു തസ്സ ഭഗവതോ വചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സാ''തി? ''തേന ഹി, ദേവാനമിന്ദ, ഉപമം തേ കരിസ്സാമി. ഉപമായ മിധേകച്ചേ വിഞ്ഞൂ പുരിസാ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ആജാന''ന്തി.

''സേയ്യഥാപി, ദേവാനമിന്ദ, ഗാമസ്സ വാ നിഗമസ്സ വാ അവിദൂരേ മഹാധഞ്ഞരാസി. തതോ മഹാജനകായോ ധഞ്ഞം ആഹരേയ്യ - കാജേഹിപി പിടകേഹിപി ഉച്ഛങ്ഗേഹിപി അഞ്ജലീഹിപി . യോ നു ഖോ, ദേവാനമിന്ദ, തം മഹാജനകായം ഉപസങ്കമിത്വാ ഏവം പുച്ഛേയ്യ - 'കുതോ ഇമം ധഞ്ഞം ആഹരഥാ'തി, കഥം ബ്യാകരമാനോ നു ഖോ, ദേവാനമിന്ദ, സോ മഹാജനകായോ സമ്മാ ബ്യാകരമാനോ ബ്യാകരേയ്യാ''തി? '''അമുമ്ഹാ മഹാധഞ്ഞരാസിമ്ഹാ ആഹരാമാ'തി ഖോ, ഭന്തേ, സോ മഹാജനകായോ സമ്മാ ബ്യാകരമാനോ ബ്യാകരേയ്യാ''തി. ''ഏവമേവം ഖോ, ദേവാനമിന്ദ, യം കിഞ്ചി സുഭാസിതം സബ്ബം തം തസ്സ ഭഗവതോ വചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ. തതോ ഉപാദായുപാദായ മയം ചഞ്ഞേ ച ഭണാമാ''തി.

''അച്ഛരിയം, ഭന്തേ, അബ്ഭുതം ഭന്തേ! യാവ സുഭാസിതം ചിദം ആയസ്മതാ ഉത്തരേന - 'യം കിഞ്ചി സുഭാസിതം സബ്ബം തം തസ്സ ഭഗവതോ വചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ . തതോ ഉപാദായുപാദായ മയം ചഞ്ഞേ ച ഭണാമാ'തി. ഏകമിദം, ഭന്തേ ഉത്തര, സമയം ഭഗവാ രാജഗഹേ വിഹരതി ഗിജ്ഝകൂടേ പബ്ബതേ അചിരപക്കന്തേ ദേവദത്തേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ദേവദത്തം ആരബ്ഭ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി -

''സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം അത്തവിപത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലേന കാലം പരവിപത്തിം...പേ॰... അത്തസമ്പത്തിം... പരസമ്പത്തിം പച്ചവേക്ഖിതാ ഹോതി. അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, അസദ്ധമ്മേഹി അഭിഭൂതോ പരിയാദിന്നചിത്തോ ദേവദത്തോ ആപായികോ നേരയികോ കപ്പട്ഠോ അതേകിച്ഛോ. കതമേഹി അട്ഠഹി? ലാഭേന ഹി, ഭിക്ഖവേ, അഭിഭൂതോ പരിയാദിന്നചിത്തോ ദേവദത്തോ ആപായികോ നേരയികോ കപ്പട്ഠോ അതേകിച്ഛോ; അലാഭേന, ഭിക്ഖവേ...പേ॰... യസേന, ഭിക്ഖവേ ... അയസേന, ഭിക്ഖവേ... സക്കാരേന, ഭിക്ഖവേ... അസക്കാരേന, ഭിക്ഖവേ... പാപിച്ഛതായ, ഭിക്ഖവേ... പാപമിത്തതായ , ഭിക്ഖവേ, അഭിഭൂതോ പരിയാദിന്നചിത്തോ ദേവദത്തോ ആപായികോ നേരയികോ കപ്പട്ഠോ അതേകിച്ഛോ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി അസദ്ധമ്മേഹി അഭിഭൂതോ പരിയാദിന്നചിത്തോ ദേവദത്തോ ആപായികോ നേരയികോ കപ്പട്ഠോ അതേകിച്ഛോ.

''സാധു, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഉപ്പന്നം ലാഭം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ; ഉപ്പന്നം അലാഭം...പേ॰... ഉപ്പന്നം യസം... ഉപ്പന്നം അയസം... ഉപ്പന്നം സക്കാരം... ഉപ്പന്നം അസക്കാരം... ഉപ്പന്നം പാപിച്ഛതം... ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ.

''കിഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച ഉപ്പന്നം ലാഭം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ; ഉപ്പന്നം അലാഭം...പേ॰... ഉപ്പന്നം യസം... ഉപ്പന്നം

അയസം… ഉപ്പന്നം സക്കാരം… ഉപ്പന്നം അസക്കാരം… ഉപ്പന്നം പാപിച്ഛതം… ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ?

“യം ഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഉപ്പന്നം ലാഭം അനഭിഭുയ്യ വിഹരതോ ഉപ്പജ്ജേയ്യും ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ, ഉപ്പന്നം ലാഭം അഭിഭുയ്യ വിഹരതോ ഏവംസ തേ ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ ന ഹോന്തി. യം ഹിസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഉപ്പന്നം അലാഭം…പേ॰… ഉപ്പന്നം യസം… ഉപ്പന്നം അയസം… ഉപ്പന്നം സക്കാരം… ഉപ്പന്നം അസക്കാരം… ഉപ്പന്നം പാപിച്ഛതം… ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അനഭിഭുയ്യ വിഹരതോ ഉപ്പജ്ജേയ്യും ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ, ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അഭിഭുയ്യ വിഹരതോ ഏവംസ തേ ആസവാ വിഘാതപരിളാഹാ ന ഹോന്തി. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്ഥവസം പടിച്ച ഉപ്പന്നം ലാഭം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ; ഉപ്പന്നം അലാഭം…പേ॰… ഉപ്പന്നം യസം… ഉപ്പന്നം അയസം… ഉപ്പന്നം സക്കാരം… ഉപ്പന്നം അസക്കാരം… ഉപ്പന്നം പാപിച്ഛതം … ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരേയ്യ.

“തസ്മാതിഹ, ഭിക്ഖവേ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ഉപ്പന്നം ലാഭം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരിസ്സാമ, ഉപ്പന്നം അലാഭം…പേ॰… ഉപ്പന്നം യസം… ഉപ്പന്നം അയസം… ഉപ്പന്നം സക്കാരം… ഉപ്പന്നം അസക്കാരം… ഉപ്പന്നം പാപിച്ഛതം… ഉപ്പന്നം പാപമിത്തതം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരിസ്സാമാതി. ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബ”ന്തി.

“ഏത്താവതാ, ഭന്തേ ഉത്തര, മനുസ്സേസു ചതസ്സോ പരിസാ - ഭിക്ഖൂ, ഭിക്ഖുനിയോ, ഉപാസകാ, ഉപാസികായോ. നായം ധമ്മപരിയായോ കിസ്മിഞ്ചി ഉപട്ഠിതോ [പതിട്ഠിതോ (സീ॰ സ്യാ॰)]. ഉഗ്ഗണ്ഹതു, ഭന്തേ, ആയസ്മാ ഉത്തരോ ഇമം ധമ്മപരിയായം. പരിയാപുണാതു, ഭന്തേ, ആയസ്മാ ഉത്തരോ ഇമം ധമ്മപരിയായം. ധാരേതു, ഭന്തേ, ആയസ്മാ ഉത്തരോ ഇമം ധമ്മപരിയായം. അത്ഥസംഹിതോ അയം, ഭന്തേ, ധമ്മപരിയായോ ആദിബ്രഹ്മചരിയകോ”തി [ആദിബ്രഹ്മചരിയികോ (സീ॰ ക॰)]. അട്ഠമം.

൯. നന്ദസുത്തം

൯. ““കുലപുത്തോ’തി, ഭിക്ഖവേ, നന്ദം സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ. ‘ബലവാ’തി, ഭിക്ഖവേ, നന്ദം സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ. ‘പാസാദികോ’തി, ഭിക്ഖവേ, നന്ദം സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ. ‘തിബ്ബരാഗോ’തി, ഭിക്ഖവേ, നന്ദം സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ. കിമഞ്ഞത്ര, ഭിക്ഖവേ, നന്ദോ ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരോ, ഭോജനേ മത്തഞ്ഞൂ, ജാഗരിയം അനുയുത്തോ, സതിസമ്പജഞ്ഞേന സമന്നാഗതോ, യേഹി [യേന (ക॰)] നന്ദോ സക്കോതി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരിതും! തത്രിദം, ഭിക്ഖവേ, നന്ദസ്സ ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരതായ ഹോതി. സചേ , ഭിക്ഖവേ, നന്ദസ്സ പുരത്ഥിമാ ദിസാ ആലോകേതബ്ബാ ഹോതി, സബ്ബം ചേതസാ സമന്നാഹരിത്വാ നന്ദോ പുരത്ഥിമം ദിസം ആലോകേതി - ‘ഏവം മേ പുരത്ഥിമം ദിസം ആലോകയതോ നാഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവിസ്സന്തീ’തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി.

“സചേ , ഭിക്ഖവേ, നന്ദസ്സ പച്ഛിമാ ദിസാ ആലോകേതബ്ബാ ഹോതി…പേ॰… ഉത്തരാ ദിസാ ആലോകേതബ്ബാ ഹോതി… ദക്ഖിണാ ദിസാ ആലോകേതബ്ബാ

ഹോതി... ഉദ്ധം ഉല്ലോകേതബ്ബാ ഹോതി... അധോ ഓലോകേതബ്ബോ ഹോതി... അനുദിസാ അനുവിലോകേതബ്ബാ ഹോതി, സബ്ബം ചേതസാ സമന്നാഹരിത്വാ നന്ദോ അനുദിസം അനുവിലോകേതി - 'ഏവം മേ അനുദിസം അനുവിലോകയതോ നാഭിജ്ഝാദോമനസ്സാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അന്വാസ്സവിസ്സന്തീ'തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നന്ദസ്സ ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരതായ ഹോതി.

"തത്രിദം, ഭിക്ഖവേ, നന്ദസ്സ ഭോജനേ മത്തഞ്ഞുതായ ഹോതി. ഇധ, ഭിക്ഖവേ, നന്ദോ പടിസങ്ഖാ യോനിസോ ആഹാരം ആഹാരേതി - 'നേവ ദവായ ന മദായ ന മണ്ഡനായ ന വിഭൂസനായ, യാവദേവ ഇമസ്സ കായസ്സ ഠിതിയാ യാപനായ വിഹിംസൂപരതിയാ ബ്രഹ്മചരിയാനുഗ്ഗഹായ ഇതി പുരാണഞ്ച വേദനം പടിഹങ്ഖാമി, നവഞ്ച വേദനം ന ഉപ്പാദേസ്സാമി, യാത്രാ ച മേ ഭവിസ്സതി അനവജ്ജതാ ച ഫാസുവിഹാരോ ചാ'തി. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നന്ദസ്സ ഭോജനേ മത്തഞ്ഞുതായ ഹോതി.

"തത്രിദം, ഭിക്ഖവേ, നന്ദസ്സ ജാഗരിയാനുയോഗസ്മിം ഹോതി. ഇധ , ഭിക്ഖവേ, നന്ദോ ദിവസം ചങ്കമേന നിസജ്ജായ ആവരണീയേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പരിസോധേതി; രത്തിയാ പഠമം യാമം ചങ്കമേന നിസജ്ജായ ആവരണീയേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പരിസോധേതി ; രത്തിയാ മജ്ഝിമം യാമം ദക്ഖിണേന പസ്സേന സീഹസേയ്യം കപ്പേതി പാദേ പാദം അച്ചാധായ സതോ സമ്പജാനോ ഉട്ഠാനസഞ്ഞം മനസി കരിത്വാ; രത്തിയാ പച്ഛിമം യാമം പച്ചുട്ഠായ ചങ്കമേന നിസജ്ജായ ആവരണീയേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പരിസോധേതി. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നന്ദസ്സ ജാഗരിയാനുയോഗസ്മിം ഹോതി.

"തത്രിദം, ഭിക്ഖവേ, നന്ദസ്സ സതിസമ്പജഞ്ഞസ്മിം ഹോതി. ഇധ, ഭിക്ഖവേ, നന്ദസ്സ വിദിതാ വേദനാ ഉപ്പജ്ജന്തി, വിദിതാ ഉപട്ഠഹന്തി, വിദിതാ അബ്ഭത്ഥം ഗച്ഛന്തി; വിദിതാ സഞ്ഞാ...പേ॰... വിദിതാ വിതക്കാ...പേ॰... അബ്ഭത്ഥം ഗച്ഛന്തി. ഇദം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നന്ദസ്സ സതിസമ്പജഞ്ഞസ്മിം ഹോതി.

"കിമഞ്ഞത്ര, ഭിക്ഖവേ, നന്ദോ ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരോ, ഭോജനേ മത്തഞ്ഞൂ, ജാഗരിയം അനുയുത്തോ , സതിസമ്പജഞ്ഞേന സമന്നാഗതോ, യേഹി നന്ദോ സക്കോതി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരിതു"ന്തി! നവമം.

൧൦. കാരണ്ഡവസുത്തം

൧൦. ഏകം സമയം ഭഗവാ ചമ്പായം വിഹരതി ഗഗ്ഗരായ പോക്ഖരണിയാ തീരേ. തേന ഖോ പന സമയേന ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖും ആപത്തിയാ ചോദേന്തി. സോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂഹി ആപത്തിയാ ചോദിയമാനോ അഞ്ഞേനാഞ്ഞം പടിചരതി, ബഹിദ്ധാ കഥം അപനാമേതി, കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "നിദ്ധമഥേതം , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലം; നിദ്ധമഥേതം, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലം. അപനേയ്യേസോ [അപനേയ്യോ സോ (സീ॰), അപനേയ്യോ (സ്യാ॰)], ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ. കിം വോ തേന പരപുത്തേന

വിസോധിതേന [കിം വോപരപുത്തോ വിഹേഠിയതി (സീ॰), കിം പരപുത്തോ വിഹേഠേതി (സ്യാ॰), കിം വോ പരപുത്താ വിഹേഠേതി (പീ॰), കിം സോ പരപുത്തോ വിസോധേതി (ക॰)]! ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചസ്സ പുഗ്ഗലസ്സ താദിസംയേവ ഹോതി അഭിക്കന്തം പടിക്കന്തം ആലോകിതം വിലോകിതം സമിഞ്ജിതം പസാരിതം സങ്ഘാടിപത്തചീവരധാരണം, സേയ്യഥാപി അഞ്ഞേസം ഭദ്ദകാനം ഭിക്ഖൂനം - യാവസ്സ ഭിക്ഖൂ ആപത്തിം ന പസ്സന്തി. യതോ ച ഖ്വസ്സ ഭിക്ഖൂ ആപത്തിം പസ്സന്തി, തമേനം ഏവം ജാനന്തി - 'സമണദൂസീവായം [സമണരൂപീ (ക॰)] സമണപലാപോ സമണകാരണ്ഡവോ'തി [സമണകരണ്ഡവോതി (ക॰)]. തമേനം ഇതി വിദിത്വാ ബഹിദ്ധാ നാസേന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? മാ അഞ്ഞേ ഭദ്ദകേ ഭിക്ഖൂ ദൂസേസീ"തി!

"സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, സമ്പന്നേ യവകരണേ യവദൂസീ [യവരൂപീ (ക॰)] ജായേഥ യവപലാപോ യവകാരണ്ഡവോതി. തസ്സ താദിസംയേവ മൂലം ഹോതി, സേയ്യഥാപി അഞ്ഞേസം ഭദ്ദകാനം യവാനം; താദിസംയേവ നാളം ഹോതി, സേയ്യഥാപി അഞ്ഞേസം ഭദ്ദകാനം യവാനം; താദിസംയേവ പത്തം ഹോതി, സേയ്യഥാപി അഞ്ഞേസം ഭദ്ദകാനം യവാനം - യാവസ്സ സീസം ന നിബ്ബത്തതി. യതോ ച ഖ്വസ്സ സീസം നിബ്ബത്തതി, തമേനം ഏവം ജാനന്തി - 'യവദൂസീവായം യവപലാപോ യവകാരണ്ഡവോ'തി . തമേനം ഇതി വിദിത്വാ സമൂലം ഉപ്പാടേത്വാ ബഹിദ്ധാ യവകരണസ്സ ഛഡ്ഡേന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? മാ അഞ്ഞേ ഭദ്ദകേ യവേ ദൂസേസീതി!

"ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചസ്സ പുഗ്ഗലസ്സ താദിസംയേവ ഹോതി അഭിക്കന്തം പടിക്കന്തം ആലോകിതം വിലോകിതം സമിഞ്ജിതം പസാരിതം സങ്ഘാടിപത്തചീവരധാരണം, സേയ്യഥാപി അഞ്ഞേസം ഭദ്ദകാനം ഭിക്ഖൂനം - യാവസ്സ ഭിക്ഖൂ ആപത്തിം ന പസ്സന്തി. യതോ ച ഖ്വസ്സ ഭിക്ഖൂ ആപത്തിം പസ്സന്തി, തമേനം ഏവം ജാനന്തി - 'സമണദൂസീവായം സമണപലാപോ സമണകാരണ്ഡവോ'തി. തമേനം ഇതി വിദിത്വാ ബഹിദ്ധാ നാസേന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? മാ അഞ്ഞേ ഭദ്ദകേ ഭിക്ഖൂ ദൂസേസീതി.

"സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, മഹതോ ധഞ്ഞരാസിസ്സ ഫുണമാനസ്സ [വുയ്ഹമാനസ്സ (സീ॰ പീ॰), ഫുസയമാനസ്സ (സ്യാ॰), പുനമാനസ്സ (?)] തത്ഥ യാനി താനി ധഞ്ഞാനി ദള്ഹാനി സാരവന്താനി താനി ഏകമന്തം പുഞ്ജം ഹോതി, യാനി പന താനി ധഞ്ഞാനി ദുബ്ബലാനി പലാപാനി താനി വാതോ ഏകമന്തം അപവഹതി [അപകസ്സതി (സീ॰)]. തമേനം സാമികാ സമ്മജ്ജനിം ഗഹേത്വാ ഭിയ്യോസോമത്തായ അപസമ്മജ്ജന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? മാ അഞ്ഞേ ഭദ്ദകേ ധഞ്ഞേ ദൂസേസീതി! ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചസ്സ പുഗ്ഗലസ്സ താദിസംയേവ ഹോതി അഭിക്കന്തം പടിക്കന്തം ആലോകിതം വിലോകിതം സമിഞ്ജിതം പസാരിതം സങ്ഘാടിപത്തചീവരധാരണം, സേയ്യഥാപി അഞ്ഞേസം ഭദ്ദകാനം ഭിക്ഖൂനം - യാവസ്സ ഭിക്ഖൂ ആപത്തിം ന പസ്സന്തി. യതോ ച ഖ്വസ്സ ഭിക്ഖൂ ആപത്തിം പസ്സന്തി, തമേനം ഏവം ജാനന്തി - 'സമണദൂസീവായം സമണപലാപോ സമണകാരണ്ഡവോ'തി. തമേനം ഇതി വിദിത്വാ ബഹിദ്ധാ നാസേന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? മാ അഞ്ഞേ ഭദ്ദകേ ഭിക്ഖൂ ദൂസേസീതി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, പുരിസോ ഉദപാനപനാളിയത്ഥികോ തിണ്ഹം കുഠാരിം [കുധാരിം (സ്യാ॰ കം॰ ക॰)] ആദായ വനം പവിസേയ്യ. സോ യം യദേവ രുക്ഖം കുഠാരിപാസേന ആകോടേയ്യ തത്ഥ യാനി താനി രുക്ഖാനി ദള്ഹാനി സാരവന്താനി താനി കുഠാരിപാസേന ആകോടിതാനി കക്ഖളം പടിനദന്തി; യാനി പന താനി രുക്ഖാനി അന്തോപൂതീനി അവസ്സുതാനി കസമ്ബുജാതാനി താനി കുഠാരിപാസേന ആകോടിതാനി ദദ്ദരം പടിനദന്തി. തമേനം മൂലേ ഛിന്ദതി, മൂലേ ഛിന്ദിത്വാ അഗ്ഗേ ഛിന്ദതി, അഗ്ഗേ ഛിന്ദിത്വാ അന്തോ സുവിസോധിതം വിസോധേതി, അന്തോ സുവിസോധിതം വിസോധേത്വാ ഉദപാനപനാളിം യോജേതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ , ഇധേകച്ചസ്സ പുഗ്ഗലസ്സ താദിസംയേവ ഹോതി അഭിക്കന്തം പടിക്കന്തം ആലോകിതം വിലോകിതം സമിഞ്ജിതം പസാരിതം സങ്ഘാടിപത്തചീവരധാരണം, സേയ്യഥാപി അഞ്ഞേസം ഭദ്ദകാനം ഭിക്ഖൂനം - യാവസ്സ ഭിക്ഖൂ ആപത്തിം ന പസ്സന്തി. യതോ ച ഖ്വസ്സ ഭിക്ഖൂ ആപത്തിം പസ്സന്തി, തമേനം ഏവം ജാനന്തി - ‘സമണദൂസീവായം സമണപലാപോ സമണകാരണ്ഡവോ’തി. തമേനം ഇതി വിദിത്വാ ബഹിദ്ധാ നാസേന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? മാ അഞ്ഞേ ഭദ്ദകേ ഭിക്ഖൂ ദൂസേസീ”തി.

“സംവാസായം വിജാനാഥ, പാപിച്ഛോ കോധനോ ഇതി;
മക്ഖീ ഥമ്ഭീ പളാസീ ച, ഇസ്സുകീ മച്ഛരീ സഠോ.

“സന്തവാചോ ജനവതി, സമണോ വിയ ഭാസതി;
രഹോ കരോതി കരണം, പാപദിട്ഠി അനാദരോ.

“സംസപ്പീ ച മുസാവാദീ, തം വിദിത്വാ യഥാതഥം;
സബ്ബേ സമഗ്ഗാ ഹുത്വാന, അഭിനിബ്ബജ്ജയാഥ [അഭിനിബ്ബിജ്ജയേഥ (ക॰)] നം.

“കാരണ്ഡവം [കരണ്ഡവം (ക॰) സു॰ നി॰ ൨൮൩ പസ്സിതബ്ബം] നിദ്ധമഥ, കസമ്ബും അപകസ്സഥ [അവകസ്സഥ (ക॰)];
തതോ പലാപേ വാഹേഥ, അസ്സമണേ സമണമാനിനേ.

“നിദ്ധമിത്വാന പാപിച്ഛേ, പാപആചാരഗോചരേ;
സുദ്ധാസുദ്ധേഹി സംവാസം, കപ്പയവ്ഹോ പതിസ്സതാ;
തതോ സമഗ്ഗാ നിപകാ, ദുക്ഖസ്സന്തം കരിസ്സഥാ”തി. ദസമം;

മേത്താവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

മേത്തം പഞ്ഞാ ച ദ്വേ പിയാ, ദ്വേ ലോകാ ദ്വേ വിപത്തിയോ;
ദേവദത്തോ ച ഉത്തരോ, നന്ദോ കാരണ്ഡവേന ചാതി.

൨. മഹാവഗ്ഗോ

൧. വേരഞ്ജസുത്തം

൧൧. [പാരാ॰ ൧ ആദയോ] ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ വേരഞ്ജായം വിഹരതി നളേരുപുചിമന്ദമൂലേ. അഥ ഖോ വേരഞ്ജോ ബ്രാഹ്മണോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം [സാരാണീയം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ വേരഞ്ജോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''സുതം മേതം, ഭോ ഗോതമ - 'ന സമണോ ഗോതമോ ബ്രാഹ്മണേ ജിണ്ണേ വുഡ്ഢേ മഹല്ലകേ അദ്ധഗതേ വയോഅനുപ്പത്തേ അഭിവാദേതി വാ പച്ചുട്ഠേതി വാ ആസനേന വാ നിമന്തേതീ'തി. തയിദം, ഭോ ഗോതമ, തഥേവ. ന ഹി ഭവം ഗോതമോ ബ്രാഹ്മണേ ജിണ്ണേ വുഡ്ഢേ മഹല്ലകേ അദ്ധഗതേ വയോഅനുപ്പത്തേ അഭിവാദേതി വാ പച്ചുട്ഠേതി വാ ആസനേന വാ നിമന്തേതി. തയിദം, ഭോ ഗോതമ, ന സമ്പന്നമേവാ''തി. ''നാഹം തം, ബ്രാഹ്മണ, പസ്സാമി സദേവകേ ലോകേ സമാരകേ സബ്രഹ്മകേ സസ്സമണബ്രാഹ്മണിയാ പജായ സദേവമനുസ്സായ യമഹം അഭിവാദേയ്യം വാ പച്ചുട്ഠേയ്യം വാ ആസനേന വാ നിമന്തേയ്യം. യഞ്ഹി, ബ്രാഹ്മണ, തഥാഗതോ അഭിവാദേയ്യ വാ പച്ചുട്ഠേയ്യ വാ ആസനേന വാ നിമന്തേയ്യ, മുദ്ധാപി തസ്സ വിപതേയ്യാ''തി.

''അരസരൂപോ ഭവം ഗോതമോ''തി! ''അത്ഥി ഖ്വേസ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അരസരൂപോ സമണോ ഗോതമോ'തി. യേ തേ, ബ്രാഹ്മണ, രൂപരസാ സദ്ദരസാ ഗന്ധരസാ രസരസാ ഫോട്ഠബ്ബരസാ, തേ തഥാഗതസ്സ പഹീനാ ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ [അനഭാവകതാ (സീ॰ പീ॰)] ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ. അയം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അരസരൂപോ സമണോ ഗോതമോ'തി, നോ ച ഖോ യം ത്വം സന്ധായ വദേസീ''തി [വദേസി (സീ॰ ക॰)].

''നിബ്ഭോഗോ ഭവം ഗോതമോ''തി! ''അത്ഥി ഖ്വേസ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'നിബ്ഭോഗോ സമണോ ഗോതമോ'തി. യേ തേ, ബ്രാഹ്മണ, രൂപഭോഗാ സദ്ദഭോഗാ ഗന്ധഭോഗാ രസഭോഗാ ഫോട്ഠബ്ബഭോഗാ, തേ തഥാഗതസ്സ പഹീനാ ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ. അയം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'നിബ്ഭോഗോ സമണോ ഗോതമോ'തി, നോ ച ഖോ യം ത്വം സന്ധായ വദേസീ''തി.

''അകിരിയവാദോ ഭവം ഗോതമോ''തി! ''അത്ഥി ഖ്വേസ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അകിരിയവാദോ സമണോ ഗോതമോ'തി. അഹഞ്ഹി, ബ്രാഹ്മണ, അകിരിയം വദാമി കായദുച്ചരിതസ്സ വചീദുച്ചരിതസ്സ മനോദുച്ചരിതസ്സ; അനേകവിഹിതാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം അകിരിയം വദാമി. അയം ഖോ,

ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അകിരിയവാദോ സമണോ ഗോതമോ'തി, നോ ച ഖോ യം ത്വം സന്ധായ വദേസീ''തി.

''ഉച്ഛേദവാദോ ഭവം ഗോതമോ''തി! ''അത്ഥി ഖ്വേസ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'ഉച്ഛേദവാദോ സമണോ ഗോതമോ'തി. അഹഞ്ഹി, ബ്രാഹ്മണ, ഉച്ഛേദം വദാമി രാഗസ്സ ദോസസ്സ മോഹസ്സ; അനേകവിഹിതാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം ഉച്ഛേദം വദാമി. അയം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'ഉച്ഛേദവാദോ സമണോ ഗോതമോ'തി, നോ ച ഖോ യം ത്വം സന്ധായ വദേസീ''തി.

''ജേഗുച്ഛീ ഭവം ഗോതമോ''തി! ''അത്ഥി ഖ്വേസ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'ജേഗുച്ഛീ സമണോ ഗോതമോ'തി. അഹഞ്ഹി, ബ്രാഹ്മണ, ജിഗുച്ഛാമി കായദുച്ചരിതേന വചീദുച്ചരിതേന മനോദുച്ചരിതേന; ജിഗുച്ഛാമി അനേകവിഹിതാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ. അയം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'ജേഗുച്ഛീ സമണോ ഗോതമോ'തി, നോ ച ഖോ യം ത്വം സന്ധായ വദേസീ''തി.

''വേനയികോ ഭവം ഗോതമോ''തി! ''അത്ഥി ഖ്വേസ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'വേനയികോ സമണോ ഗോതമോ'തി. അഹഞ്ഹി, ബ്രാഹ്മണ, വിനയായ ധമ്മം ദേസേമി രാഗസ്സ ദോസസ്സ മോഹസ്സ; അനേകവിഹിതാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം വിനയായ ധമ്മം ദേസേമി. അയം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'വേനയികോ സമണോ ഗോതമോ'തി, നോ ച ഖോ യം ത്വം സന്ധായ വദേസീ''തി.

''തപസ്സീ ഭവം ഗോതമോ''തി! ''അത്ഥി ഖ്വേസ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'തപസ്സീ സമണോ ഗോതമോ'തി. തപനീയാഹം , ബ്രാഹ്മണ, പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ വദാമി കായദുച്ചരിതം വചീദുച്ചരിതം മനോദുച്ചരിതം. യസ്സ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, തപനീയാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ പഹീനാ ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ, തമഹം 'തപസ്സീ'തി വദാമി. തഥാഗതസ്സ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, തപനീയാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ പഹീനാ ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ. അയം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'തപസ്സീ സമണോ ഗോതമോ'തി, നോ ച ഖോ യം ത്വം സന്ധായ വദേസീ''തി.

''അപഗബ്ഭോ ഭവം ഗോതമോ''തി! ''അത്ഥി ഖ്വേസ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അപഗബ്ഭോ സമണോ ഗോതമോ'തി. യസ്സ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ആയതിം ഗബ്ഭസേയ്യാ പുനബ്ഭവാഭിനിബ്ബത്തി പഹീനാ ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ , തമഹം 'അപഗബ്ഭോ'തി വദാമി. തഥാഗതസ്സ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ , ആയതിം ഗബ്ഭസേയ്യാ പുനബ്ഭവാഭിനിബ്ബത്തി പഹീനാ ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ. അയം

ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അപഗബ്ഭോ സമണോ ഗോതമോ'തി, നോ ച ഖോ യം ത്വം സന്ധായ വദേസി.

"സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, കുക്കുടിയാ അണ്ഡാനി അട്ഠ വാ ദസ വാ ദ്വാദസ വാ. താനാസ്സു കുക്കുടിയാ സമ്മാ അധിസയിതാനി സമ്മാ പരിസേദിതാനി സമ്മാ പരിഭാവിതാനി. യോ നു ഖോ തേസം കുക്കുടച്ഛാപകാനം പഠമതരം പാദനഖസിഖായ വാ മുഖതുണ്ഡകേന വാ അണ്ഡകോസം പദാലേത്വാ സോത്ഥിനാ അഭിനിബ്ഭിജ്ജേയ്യ, കിന്തി സ്വാസ്സ വചനീയോ - 'ജേട്ഠോ വാ കനിട്ഠോ വാ'"തി? "ജേട്ഠോ തിസ്സ, ഭോ ഗോതമ, വചനീയോ. സോ ഹി നേസം, ഭോ ഗോതമ, ജേട്ഠോ ഹോതീ"തി.

"ഏവമേവം ഖോ അഹം, ബ്രാഹ്മണ, അവിജ്ജാഗതായ പജായ അണ്ഡഭൂതായ പരിയോനദ്ധായ അവിജ്ജണ്ഡകോസം പദാലേത്വാ ഏകോവ ലോകേ അനുത്തരം സമ്മാസമ്ബോധിം അഭിസമ്ബുദ്ധോ. അഹഞ്ഹി, ബ്രാഹ്മണ , ജേട്ഠോ സേട്ഠോ ലോകസ്സ. ആരദ്ധം ഖോ പന മേ, ബ്രാഹ്മണ, വീരിയം അഹോസി അസല്ലീനം, ഉപട്ഠിതാ സതി അസമ്മുട്ഠാ, പസ്സദ്ധോ കായോ അസാരദ്ധോ, സമാഹിതം ചിത്തം ഏകഗ്ഗം.

"സോ ഖോ അഹം, ബ്രാഹ്മണ, വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി; വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ അജ്ഝത്തം സമ്പസാദനം ചേതസോ ഏകോദിഭാവം അവിതക്കം അവിചാരം സമാധിജം പീതിസുഖം ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി; പീതിയാ ച വിരാഗാ ഉപേക്ഖകോ ച വിഹരാമി സതോ ച സമ്പജാനോ സുഖഞ്ച കായേന പടിസംവേദേമി യം തം അരിയാ ആചിക്ഖന്തി - 'ഉപേക്ഖകോ സതിമാ സുഖവിഹാരീ'തി തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി; സുഖസ്സ ച പഹാനാ ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ പുബ്ബേവ സോമനസ്സദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമാ അദുക്ഖമസുഖം ഉപേക്ഖാസതിപാരിസുദ്ധിം ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി.

"സോ ഏവം സമാഹിതേ ചിത്തേ പരിസുദ്ധേ പരിയോദാതേ അനങ്ഗണേ വിഗതൂപക്കിലേസേ മുദുഭൂതേ കമ്മനിയേ ഠിതേ ആനേഞ്ജപ്പത്തേ പുബ്ബേനിവാസാനുസ്സതിഞാണായ ചിത്തം അഭിനിന്നാമേസിം. സോ അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരാമി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ തിസ്സോപി ജാതിയോ ചതസ്സോപി ജാതിയോ പഞ്ചപി ജാതിയോ ദസപി ജാതിയോ വീസമ്പി ജാതിയോ തിംസമ്പി ജാതിയോ ചത്താലീസമ്പി ജാതിയോ പഞ്ഞാസമ്പി ജാതിയോ ജാതിസതമ്പി ജാതിസഹസ്സമ്പി ജാതിസതസഹസ്സമ്പി അനേകേപി സംവട്ടകപ്പേ അനേകേപി വിവട്ടകപ്പേ അനേകേപി സംവട്ടവിവട്ടകപ്പേ - 'അമുത്രാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ. സോ തതോ ചുതോ അമുത്ര ഉദപാദിം; തത്രാപാസിം ഏവംനാമോ ഏവംഗോത്തോ ഏവംവണ്ണോ ഏവമാഹാരോ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദീ ഏവമായുപരിയന്തോ. സോ തതോ ചുതോ ഇധൂപപന്നോ'തി. ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരാമി.

“അയം ഖോ മേ, ബ്രാഹ്മണ, രത്തിയാ പഠമേ യാമേ പഠമാ വിജ്ജാ അധിഗതാ; അവിജ്ജാ വിഹതാ വിജ്ജാ ഉപ്പന്നാ; തമോ വിഹതോ ആലോകോ ഉപ്പന്നോ, യഥാ തം അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ. അയം ഖോ മേ, ബ്രാഹ്മണ, പഠമാ അഭിനിബ്ഭിദാ അഹോസി കുക്കുടച്ഛാപകസ്സേവ അണ്ഡകോസമ്ഹാ.

“സോ ഏവം സമാഹിതേ ചിത്തേ പരിസുദ്ധേ പരിയോദാതേ അനങ്ഗണേ വിഗതൂപക്കിലേസേ മുദുഭൂതേ കമ്മനിയേ ഠിതേ ആനേഞ്ജപ്പത്തേ സത്താനം ചുതൂപപാതഞാണായ ചിത്തം അഭിനിന്നാമേസിം. സോ ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സാമി ചവമാനേ ഉപപജ്ജമാനേ ഹീനേ പണീതേ സുവണ്ണേ ദുബ്ബണ്ണേ, സുഗതേ ദുഗ്ഗതേ യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാമി - ‘ഇമേ വത ഭോന്തോ സത്താ കായദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ, വചീദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ, മനോദുച്ചരിതേന സമന്നാഗതാ, അരിയാനം ഉപവാദകാ, മിച്ഛാദിട്ഠികാ, മിച്ഛാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ. തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപന്നാതി. ഇമേ വാ പന ഭോന്തോ സത്താ കായസുചരിതേന സമന്നാഗതാ, വചീസുചരിതേന സമന്നാഗതാ, മനോസുചരിതേന സമന്നാഗതാ, അരിയാനം അനുപവാദകാ, സമ്മാദിട്ഠികാ, സമ്മാദിട്ഠികമ്മസമാദാനാ. തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപന്നാ’തി. ഇതി ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന സത്തേ പസ്സാമി ചവമാനേ ഉപപജ്ജമാനേ ഹീനേ പണീതേ സുവണ്ണേ ദുബ്ബണ്ണേ, സുഗതേ ദുഗ്ഗതേ യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാമി.

“അയം ഖോ മേ, ബ്രാഹ്മണ, രത്തിയാ മജ്ഝിമേ യാമേ ദുതിയാ വിജ്ജാ അധിഗതാ; അവിജ്ജാ വിഹതാ വിജ്ജാ ഉപ്പന്നാ; തമോ വിഹതോ ആലോകോ ഉപ്പന്നോ, യഥാ തം അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ. അയം ഖോ മേ, ബ്രാഹ്മണ, ദുതിയാ അഭിനിബ്ഭിദാ അഹോസി കുക്കുടച്ഛാപകസ്സേവ അണ്ഡകോസമ്ഹാ.

“സോ ഏവം സമാഹിതേ ചിത്തേ പരിസുദ്ധേ പരിയോദാതേ അനങ്ഗണേ വിഗതൂപക്കിലേസേ മുദുഭൂതേ കമ്മനിയേ ഠിതേ ആനേഞ്ജപ്പത്തേ ആസവാനം ഖയഞാണായ ചിത്തം അഭിനിന്നാമേസിം. സോ ‘ഇദം ദുക്ഖ’ന്തി യഥാഭൂതം അബ്ഭഞ്ഞാസിം, ‘അയം ദുക്ഖസമുദയോ’തി യഥാഭൂതം അബ്ഭഞ്ഞാസിം, ‘അയം ദുക്ഖനിരോധോ’തി യഥാഭൂതം അബ്ഭഞ്ഞാസിം, ‘അയം ദുക്ഖനിരോധഗാമിനീ പടിപദാ’തി യഥാഭൂതം അബ്ഭഞ്ഞാസിം; ‘ഇമേ ആസവാ’തി യഥാഭൂതം അബ്ഭഞ്ഞാസിം, ‘അയം ആസവസമുദയോ’തി യഥാഭൂതം അബ്ഭഞ്ഞാസിം, ‘അയം ആസവനിരോധോ’തി യഥാഭൂതം അബ്ഭഞ്ഞാസിം, ‘അയം ആസവനിരോധഗാമിനീ പടിപദാ’തി യഥാഭൂതം അബ്ഭഞ്ഞാസിം. തസ്സ മേ ഏവം ജാനതോ ഏവം പസ്സതോ കാമാസവാപി ചിത്തം വിമുച്ചിത്ഥ, ഭവാസവാപി ചിത്തം വിമുച്ചിത്ഥ, അവിജ്ജാസവാപി ചിത്തം വിമുച്ചിത്ഥ. വിമുത്തസ്മിം വിമുത്തമിതി ഞാണം അഹോസി. ‘ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാ’തി അബ്ഭഞ്ഞാസിം.

“അയം ഖോ മേ, ബ്രാഹ്മണ, രത്തിയാ പച്ഛിമേ യാമേ തതിയാ വിജ്ജാ അധിഗതാ; അവിജ്ജാ വിഹതാ വിജ്ജാ ഉപ്പന്നാ; തമോ വിഹതോ ആലോകോ

ഉപ്പന്നോ , യഥാ തം അപ്പമത്തസ്സ ആതാപിനോ പഹിതത്തസ്സ വിഹരതോ. അയം ഖോ മേ, ബ്രാഹ്മണ, തതിയാ അഭിനിബ്ഭിദാ അഹോസി കുക്കുടച്ഛാപകസ്സേവ അണ്ഡകോസമ്ഹാ''തി.

ഏവം വുത്തേ വേരഞ്ജോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''ജേട്ഠോ ഭവം ഗോതമോ, സേട്ഠോ ഭവം ഗോതമോ. അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ, അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ! സേയ്യഥാപി, ഭോ ഗോതമ, നിക്കുജ്ജിതം [നികുജ്ജിതം (ക॰)] വാ ഉക്കുജ്ജേയ്യ, പടിച്ഛന്നം വാ വിവരേയ്യ, മൂള്ഹസ്സ വാ മഗ്ഗം ആചിക്ഖേയ്യ, അന്ധകാരേ വാ തേലപജ്ജോതം ധാരേയ്യ - ചക്ഖുമന്തോ രൂപാനി ദക്ഖന്തീതി; ഏവമേവം ഭോതാ ഗോതമേന അനേകപരിയായേന ധമ്മോ പകാസിതോ. ഏസാഹം ഭവന്തം ഗോതമം സരണം ഗച്ഛാമി ധമ്മഞ്ച ഭിക്ഖുസങ്ഘഞ്ച. ഉപാസകം മം ഭവം ഗോതമോ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത''ന്തി. പഠമം.

൨. സീഹസുത്തം

൧൨. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. തേന ഖോ പന സമയേന സമ്ബഹുലാ അഭിഞ്ഞാതാ അഭിഞ്ഞാതാ ലിച്ഛവീ സന്ഥാഗാരേ [സന്ധാഗാരേ (ക॰)] സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ അനേകപരിയായേന ബുദ്ധസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി, ധമ്മസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി, സങ്ഘസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി.

തേന ഖോ പന സമയേന സീഹോ സേനാപതി നിഗണ്ഠസാവകോ തസ്സം പരിസായം നിസിന്നോ ഹോതി. അഥ ഖോ സീഹസ്സ സേനാപതിസ്സ ഏതദഹോസി - ''നിസ്സംസയം ഖോ സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ ഭവിസ്സതി, തഥാ ഹിമേ സമ്ബഹുലാ അഭിഞ്ഞാതാ അഭിഞ്ഞാതാ ലിച്ഛവീ സന്ഥാഗാരേ സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ അനേകപരിയായേന ബുദ്ധസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി, ധമ്മസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി, സങ്ഘസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി. യംനൂനാഹം തം ഭഗവന്തം ദസ്സനായ ഉപസങ്കമേയ്യം അരഹന്തം സമ്മാസമ്ബുദ്ധ''ന്തി. അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി യേന നിഗണ്ഠോ നാടപുത്തോ [നാഥപുത്തോ (ക॰ സീ॰), നാതപുത്തോ (ക॰ സീ॰)] തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ നിഗണ്ഠം നാടപുത്തം ഏതദവോച - ''ഇച്ഛാമഹം, ഭന്തേ, സമണം ഗോതമം ദസ്സനായ ഉപസങ്കമിതു''ന്തി.

''കിം പന ത്വം, സീഹ, കിരിയവാദോ സമാനോ അകിരിയവാദം സമണം ഗോതമം ദസ്സനായ ഉപസങ്കമിസ്സസി? സമണോ ഹി, സീഹ, ഗോതമോ അകിരിയവാദോ, അകിരിയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ''തി. അഥ ഖോ സീഹസ്സ സേനാപതിസ്സ യോ അഹോസി ഗമിയാഭിസങ്ഖാരോ [ഗമികാഭിസങ്ഖാരോ (ക॰ സീ॰) മഹാവ॰ ൨൯൦] ഭഗവന്തം ദസ്സനായ, സോ പടിപ്പസ്സമ്ഭി.

ദുതിയമ്പി ഖോ സമ്ബഹുലാ അഭിഞ്ഞാതാ അഭിഞ്ഞാതാ ലിച്ഛവീ സന്ഥാഗാരേ സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ അനേകപരിയായേന ബുദ്ധസ്സ...പേ॰... ധമ്മസ്സ...പേ॰... സങ്ഘസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി. ദുതിയമ്പി ഖോ സീഹസ്സ സേനാപതിസ്സ ഏതദഹോസി - ''നിസ്സംസയം ഖോ സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ ഭവിസ്സതി, തഥാ ഹിമേ സമ്ബഹുലാ അഭിഞ്ഞാതാ

അഭിഞ്ഞാതാ ലിച്ഛവീ സന്ധാഗാരേ സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ അനേകപരിയായേന ബുദ്ധസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി, ധമ്മസ്സ...പേ॰... സങ്ഘസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി. യംനൂനാഹം തം ഭഗവന്തം ദസ്സനായ ഉപസങ്കമേയ്യം അരഹന്തം സമ്മാസമ്ബുദ്ധ''ന്തി. അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി യേന നിഗണ്ഠോ നാടപുത്തോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ നിഗണ്ഠം നാടപുത്തം ഏതദവോച - ''ഇച്ഛാമഹം, ഭന്തേ, സമണം ഗോതമം ദസ്സനായ ഉപസങ്കമിതു''ന്തി.

''കിം പന ത്വം, സീഹ, കിരിയവാദോ സമാനോ അകിരിയവാദം സമണം ഗോതമം ദസ്സനായ ഉപസങ്കമിസ്സസി? സമണോ ഹി, സീഹ, ഗോതമോ അകിരിയവാദോ അകിരിയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ''തി. ദുതിയമ്പി ഖോ സീഹസ്സ സേനാപതിസ്സ യോ അഹോസി ഗമിയാഭിസങ്ഖാരോ ഭഗവന്തം ദസ്സനായ, സോ പടിപ്പസ്സമ്ഭി.

തതിയമ്പി ഖോ സമ്ബഹുലാ അഭിഞ്ഞാതാ അഭിഞ്ഞാതാ ലിച്ഛവീ സന്ധാഗാരേ സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ അനേകപരിയായേന ബുദ്ധസ്സ...പേ॰... ധമ്മസ്സ...പേ॰... സങ്ഘസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി. തതിയമ്പി ഖോ സീഹസ്സ സേനാപതിസ്സ ഏതദഹോസി - ''നിസ്സംസയം ഖോ സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ ഭവിസ്സതി, തഥാ ഹിമേ സമ്ബഹുലാ അഭിഞ്ഞാതാ അഭിഞ്ഞാതാ ലിച്ഛവീ സന്ധാഗാരേ സന്നിസിന്നാ സന്നിപതിതാ അനേകപരിയായേന ബുദ്ധസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി, ധമ്മസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി, സങ്ഘസ്സ വണ്ണം ഭാസന്തി. കിം ഹിമേ കരിസ്സന്തി നിഗണ്ഠാ അപലോകിതാ വാ അനപലോകിതാ വാ? യംനൂനാഹം അനപലോകേത്വാവ നിഗണ്ഠേ [നിഗണ്ഠം (സ്യാ॰ ക॰) മഹാവ॰ വൻം പസ്സിതബ്ബം] തം ഭഗവന്തം ദസ്സനായ ഉപസങ്കമേയ്യം അരഹന്തം സമ്മാസമ്ബുദ്ധ''ന്തി.

അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി പഞ്ചമത്തേഹി രഥസതേഹി ദിവാദിവസ്സ വേസാലിയാ നിയ്യാസി ഭഗവന്തം ദസ്സനായ. യാവതികാ യാനസ്സ ഭൂമി, യാനേന ഗന്ത്വാ യാനാ പച്ചോരോഹിത്വാ പത്തികോവ അഗമാസി. അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സീഹോ സേനാപതി ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''സുതം മേതം, ഭന്തേ - 'അകിരിയവാദോ സമണോ ഗോതമോ, അകിരിയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'തി. യേ തേ, ഭന്തേ, ഏവമാഹംസു - 'അകിരിയവാദോ സമണോ ഗോതമോ, അകിരിയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'തി, കച്ചി തേ, ഭന്തേ, ഭഗവതോ വുത്തവാദിനോ ന ച ഭഗവന്തം അഭൂതേന അബ്ഭാചിക്ഖന്തി ധമ്മസ്സ ചാനുധമ്മം ബ്യാകരോന്തി ന ച കോചി സഹധമ്മികോ വാദാനുവാദോ [വാദാനുപാതോ (ക॰ സീ॰ സ്യാ॰) അ॰ നി॰ ൩.൫൮; ൫.൫] ഗാരയ്ഹം ഠാനം ആഗച്ഛതി? അനബ്ഭക്ഖാതുകാമാ ഹി മയം, ഭന്തേ, ഭഗവന്ത''ന്തി.

''അത്ഥി, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അകിരിയവാദോ സമണോ ഗോതമോ, അകിരിയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'''തി .

“അത്ഥി, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘കിരിയവാദോ സമണോ ഗോതമോ, കിരിയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’”തി.

“അത്ഥി, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘ഉച്ഛേദവാദോ സമണോ ഗോതമോ, ഉച്ഛേദായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’”തി.

“അത്ഥി, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘ജേഗുച്ഛീ സമണോ ഗോതമോ, ജേഗുച്ഛിതായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’”തി.

“അത്ഥി , സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘വേനയികോ സമണോ ഗോതമോ, വിനയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’”തി.

“അത്ഥി , സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘തപസ്സീ സമണോ ഗോതമോ, തപസ്സിതായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’”തി.

“അത്ഥി, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘അപഗബ്ഭോ സമണോ ഗോതമോ, അപഗബ്ഭതായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’”തി.

“അത്ഥി, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘അസ്സാസകോ സമണോ ഗോതമോ, അസ്സാസായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’”തി.

“കതമോ ച, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘അകിരിയവാദോ സമണോ ഗോതമോ, അകിരിയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’തി? അഹഞ്ഹി, സീഹ, അകിരിയം വദാമി കായദുച്ചരിതസ്സ വചീദുച്ചരിതസ്സ മനോദുച്ചരിതസ്സ; അനേകവിഹിതാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം അകിരിയം വദാമി. അയം ഖോ, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘അകിരിയവാദോ സമണോ ഗോതമോ, അകിരിയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’”തി.

“കതമോ ച, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘കിരിയവാദോ സമണോ ഗോതമോ, കിരിയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’തി? അഹഞ്ഹി, സീഹ, കിരിയം വദാമി കായസുചരിതസ്സ വചീസുചരിതസ്സ മനോസുചരിതസ്സ; അനേകവിഹിതാനം കുസലാനം ധമ്മാനം കിരിയം വദാമി. അയം ഖോ, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘കിരിയവാദോ സമണോ ഗോതമോ, കിരിയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’”തി.

“കതമോ ച, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘ഉച്ഛേദവാദോ സമണോ ഗോതമോ, ഉച്ഛേദായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന

ച സാവകേ വിനേതീ'തി? അഹഞ്ഹി, സീഹ, ഉച്ഛേദം വദാമി രാഗസ്സ ദോസസ്സ മോഹസ്സ; അനേകവിഹിതാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം ഉച്ഛേദം വദാമി. അയം ഖോ, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'ഉച്ഛേദവാദോ സമണോ ഗോതമോ, ഉച്ഛേദായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'"തി.

"കതമോ ച, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'ജേഗുച്ഛീ സമണോ ഗോതമോ, ജേഗുച്ഛിതായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'തി? അഹഞ്ഹി, സീഹ, ജിഗുച്ഛാമി കായദുച്ചരിതേന വചീദുച്ചരിതേന മനോദുച്ചരിതേന; ജിഗുച്ഛാമി അനേകവിഹിതാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ. അയം ഖോ, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'ജേഗുച്ഛീ സമണോ ഗോതമോ, ജേഗുച്ഛിതായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'"തി.

"കതമോ ച, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'വേനയികോ സമണോ ഗോതമോ, വിനയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'തി? അഹഞ്ഹി, സീഹ, വിനയായ ധമ്മം ദേസേമി രാഗസ്സ ദോസസ്സ മോഹസ്സ; അനേകവിഹിതാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം വിനയായ ധമ്മം ദേസേമി. അയം ഖോ, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'വേനയികോ സമണോ ഗോതമോ, വിനയായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'"തി.

"കതമോ ച, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'തപസ്സീ സമണോ ഗോതമോ, തപസ്സിതായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'തി? തപനീയാഹം, സീഹ, പാപകേ അകുസലേ ധമ്മേ വദാമി കായദുച്ചരിതം വചീദുച്ചരിതം മനോദുച്ചരിതം. യസ്സ ഖോ, സീഹ, തപനീയാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ പഹീനാ ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ, തമഹം 'തപസ്സീ'തി വദാമി. തഥാഗതസ്സ ഖോ, സീഹ, തപനീയാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ പഹീനാ ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ. അയം ഖോ, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'തപസ്സീ സമണോ ഗോതമോ, തപസ്സിതായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'"തി.

"കതമോ ച, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അപഗബ്ഭോ സമണോ ഗോതമോ, അപഗബ്ഭതായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'തി? യസ്സ ഖോ , സീഹ, ആയതിം ഗബ്ഭസേയ്യാ പുനബ്ഭവാഭിനിബ്ബത്തി പഹീനാ ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ, തമഹം 'അപഗബ്ഭോ'തി വദാമി. തഥാഗതസ്സ ഖോ, സീഹ, ആയതിം ഗബ്ഭസേയ്യാ പുനബ്ഭവാഭിനിബ്ബത്തി പഹീനാ ഉച്ഛിന്നമൂലാ താലാവത്ഥുകതാ അനഭാവംകതാ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മാ. അയം ഖോ, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അപഗബ്ഭോ സമണോ ഗോതമോ, അപഗബ്ഭതായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ'"തി.

“കതമോ ച, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘അസ്സാസകോ സമണോ ഗോതമോ, അസ്സാസായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’തി? അഹഞ്ഹി, സീഹ, അസ്സാസകോ പരമേന അസ്സാസേന, അസ്സാസായ ധമ്മം ദേസേമി, തേന ച സാവകേ വിനേമി. അയം ഖോ, സീഹ, പരിയായോ, യേന മം പരിയായേന സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - ‘അസ്സാസകോ സമണോ ഗോതമോ, അസ്സാസായ ധമ്മം ദേസേതി, തേന ച സാവകേ വിനേതീ’”തി.

ഏവം വുത്തേ സീഹോ സേനാപതി ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “അഭിക്കന്തം, ഭന്തേ, അഭിക്കന്തം, ഭന്തേ…പേ॰… ഉപാസകം മം, ഭന്തേ, ഭഗവാ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത”ന്തി.

“അനുവിച്ചകാരം ഖോ, സീഹ, കരോഹി. അനുവിച്ചകാരോ തുമ്ഹാദിസാനം ഞാതമനുസ്സാനം സാധു ഹോതീ”തി. “ഇമിനാപാഹം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ ഭിയ്യോസോമത്തായ അത്തമനോ അഭിരദ്ധോ, യം മം ഭഗവാ ഏവമാഹ - ‘അനുവിച്ചകാരം ഖോ, സീഹ, കരോഹി. അനുവിച്ചകാരോ തുമ്ഹാദിസാനം ഞാതമനുസ്സാനം സാധു ഹോതീ’തി. മഞ്ഹി, ഭന്തേ, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ സാവകം ലഭിത്വാ കേവലകപ്പം വേസാലിം പടാകം പരിഹരേയ്യും - ‘സീഹോ അമ്ഹാകം സേനാപതി സാവകത്തം ഉപഗതോ’തി. അഥ ച പന ഭഗവാ ഏവമാഹ - ‘അനുവിച്ചകാരം, സീഹ, കരോഹി. അനുവിച്ചകാരോ തുമ്ഹാദിസാനം ഞാതമനുസ്സാനം സാധു ഹോതീ’തി. ഏസാഹം, ഭന്തേ, ദുതിയമ്പി ഭഗവന്തം സരണം ഗച്ഛാമി ധമ്മഞ്ച ഭിക്ഖുസങ്ഘഞ്ച. ഉപാസകം മം ഭഗവാ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത”ന്തി.

“ദീഘരത്തം ഖോ തേ, സീഹ, നിഗണ്ഠാനം ഓപാനഭൂതം കുലം, യേന നേസം ഉപഗതാനം പിണ്ഡകം ദാതബ്ബം മഞ്ഞേയ്യാസീ”തി. “ഇമിനാപാഹം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ ഭിയ്യോസോമത്തായ അത്തമനോ അഭിരദ്ധോ, യം മം ഭഗവാ ഏവമാഹ - ‘ദീഘരത്തം ഖോ തേ, സീഹ, നിഗണ്ഠാനം ഓപാനഭൂതം കുലം, യേന നേസം ഉപഗതാനം പിണ്ഡകം ദാതബ്ബം മഞ്ഞേയ്യാസീ’തി. സുതം മേതം, ഭന്തേ - ‘സമണോ ഗോതമോ ഏവമാഹ - മയ്ഹമേവ ദാനം ദാതബ്ബം, മയ്ഹമേവ സാവകാനം ദാതബ്ബം; മയ്ഹമേവ ദിന്നം മഹപ്ഫലം, ന അഞ്ഞേസം ദിന്നം മഹപ്ഫലം; മയ്ഹമേവ സാവകാനം ദിന്നം മഹപ്ഫലം, ന അഞ്ഞേസം സാവകാനം ദിന്നം മഹപ്ഫല’ന്തി, അഥ ച പന മം ഭഗവാ നിഗണ്ഠേസുപി ദാനേ സമാദപേതി [സമാദാപേതി (?)]. അപി ച, ഭന്തേ, മയമേത്ഥ കാലം ജാനിസ്സാമ. ഏസാഹം, ഭന്തേ, തതിയമ്പി ഭഗവന്തം സരണം ഗച്ഛാമി ധമ്മഞ്ച ഭിക്ഖുസങ്ഘഞ്ച. ഉപാസകം മം, ഭന്തേ, ഭഗവാ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത”ന്തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ സീഹസ്സ സേനാപതിസ്സ അനുപുബ്ബിം കഥം [അനുപുബ്ബികഥം (സബ്ബത്ഥ)] കഥേസി, സേയ്യഥിദം - ദാനകഥം സീലകഥം സഗ്ഗകഥം, കാമാനം ആദീനവം ഓകാരം സംകിലേസം നേക്ഖമ്മേ ആനിസംസം പകാസേസി. യദാ ഭഗവാ അഞ്ഞാസി സീഹം സേനാപതിം കല്ലചിത്തം മുദുചിത്തം വിനീവരണചിത്തം ഉദഗ്ഗചിത്തം പസന്നചിത്തം, അഥ യാ ബുദ്ധാനം സാമുക്കംസികാ ധമ്മദേസനാ തം പകാസേസി - ദുക്ഖം സമുദയം നിരോധം മഗ്ഗം. സേയ്യഥാപി നാമ സുദ്ധം വത്ഥം അപഗതകാളകം സമ്മദേവ

രജനം പടിഗ്ഗണ്ഹേയ്യ; ഏവമേവം സീഹസ്സ സേനാപതിസ്സ തസ്മിംയേവ ആസനേ വിരജം വീതമലം ധമ്മചക്ഖും ഉദപാദി - ‘‘യം കിഞ്ചി സമുദയധമ്മം, സബ്ബം തം നിരോധധമ്മ’’ന്തി.

അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി ദിട്ഠധമ്മോ പത്തധമ്മോ വിദിതധമ്മോ പരിയോഗാള്ഹധമ്മോ തിണ്ണവിചികിച്ഛോ വിഗതകഥംകഥോ വേസാരജ്ജപ്പത്തോ അപരപ്പച്ചയോ സത്ഥുസാസനേ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ‘‘അധിവാസേതു മേ, ഭന്തേ, ഭഗവാ സ്വാതനായ ഭത്തം സദ്ധിം ഭിക്ഖുസങ്ഘേനാ’’തി. അധിവാസേസി ഭഗവാ തുണ്ഹീഭാവേന.

അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി ഭഗവതോ അധിവാസനം വിദിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കാമി. അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി അഞ്ഞതരം പുരിസം ആമന്തേസി - ‘‘ഗച്ഛ ത്വം, അമ്ഭോ പുരിസ , പവത്തമംസം ജാനാഹീ’’തി. അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി തസ്സാ രത്തിയാ അച്ചയേന സകേ നിവേസനേ പണീതം ഖാദനീയം ഭോജനീയം പടിയാദാപേത്വാ ഭഗവതോ കാലം ആരോചാപേസി - ‘‘കാലോ, ഭന്തേ! നിട്ഠിതം ഭത്ത’’ന്തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ യേന സീഹസ്സ സേനാപതിസ്സ നിവേസനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി സദ്ധിം ഭിക്ഖുസങ്ഘേന. തേന ഖോ പന സമയേന സമ്ബഹുലാ നിഗണ്ഠാ വേസാലിയം രഥികായ രഥികം [രഥിയായ രഥിയം (ബഹൂസു)] സിങ്ഘാടകേന സിങ്ഘാടകം ബാഹാ പഗ്ഗയ്ഹ കന്ദന്തി - ‘‘അജ്ജ സീഹേന സേനാപതിനാ ഥൂലം പസും വധിത്വാ സമണസ്സ ഗോതമസ്സ ഭത്തം കതം. തം സമണോ ഗോതമോ ജാനം ഉദ്ദിസ്സകതം മംസം പരിഭുഞ്ജതി പടിച്ചകമ്മ’’ന്തി.

അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ പുരിസോ യേന സീഹോ സേനാപതി തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ സീഹസ്സ സേനാപതിസ്സ ഉപകണ്ണകേ ആരോചേസി - ‘‘യഗ്ഘേ, ഭന്തേ, ജാനേയ്യാസി! ഏതേ സമ്ബഹുലാ നിഗണ്ഠാ വേസാലിയം രഥികായ രഥികം സിങ്ഘാടകേന സിങ്ഘാടകം ബാഹാ പഗ്ഗയ്ഹ കന്ദന്തി - ‘അജ്ജ സീഹേന സേനാപതിനാ ഥൂലം പസും വധിത്വാ സമണസ്സ ഗോതമസ്സ ഭത്തം കതം. തം സമണോ ഗോതമോ ജാനം ഉദ്ദിസ്സകതം മംസം പരിഭുഞ്ജതി പടിച്ചകമ്മ’ന്തി. അലം അയ്യോ ദീഘരത്തഞ്ഹി തേ ആയസ്മന്തോ അവണ്ണകാമാ ബുദ്ധസ്സ അവണ്ണകാമാ ധമ്മസ്സ അവണ്ണകാമാ സങ്ഘസ്സ. ന ച പനേതേ ആയസ്മന്തോ ജിരിദന്തി തം ഭഗവന്തം അസതാ തുച്ഛാ മുസാ അഭൂതേന അബ്ഭാചിക്ഖിതും; ന ച മയം ജീവിതഹേതുപി സഞ്ചിച്ച പാണം ജീവിതാ വോരോപേയ്യാമാ’’തി.

അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി ബുദ്ധപ്പമുഖം ഭിക്ഖുസങ്ഘം പണീതേന ഖാദനീയേന ഭോജനീയേന സഹത്ഥാ സന്തപ്പേസി സമ്പവാരേസി. അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി ഭഗവന്തം ഭുത്താവിം ഓനീതപത്തപാണിം ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ സീഹം സേനാപതിം ഭഗവാ ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേത്വാ സമാദപേത്വാ സമുത്തേജേത്വാ സമ്പഹംസേത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമീതി. ദുതിയം.

൯. അസ്സാജാനീയസുത്തം

൭൯. "അട്ഠഹി , ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ ഭദ്ദോ അസ്സാജാനീയോ രാജാരഹോ ഹോതി രാജഭോഗ്ഗോ, രഞ്ഞോ അങ്ഗന്തേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ ഭദ്ദോ അസ്സാജാനീയോ ഉഭതോ സുജാതോ ഹോതി - മാതിതോ ച പിതിതോ ച. യസ്സം ദിസായം അഞ്ഞേപി ഭദ്ദാ അസ്സാജാനീയാ ജായന്തി, തസ്സം ദിസായം ജാതോ ഹോതി. യം ഖോ പനസ്സ ഭോജനം ദേന്തി - അല്ലം വാ സുക്ഖം വാ - തം സക്കച്ചംയേവ പരിഭുഞ്ജതി അവികിരന്തോ. ജേഗുച്ഛീ ഹോതി ഉച്ചാരം വാ പസ്സാവം വാ അഭിനിസീദിതും വാ അഭിനിപജ്ജിതും വാ. സോരതോ ഹോതി സുഖസംവാസോ, ന ച അഞ്ഞേ അസ്സേ ഉബ്ബേജേതാ. യാനി ഖോ പനസ്സ ഹോന്തി [യാനി ഖോ പനസ്സ താനി (സ്യാ॰)] സാഠേയ്യാനി കൂടേയ്യാനി ജിമ്ഹേയ്യാനി വങ്കേയ്യാനി, താനി യഥാഭൂതം സാരഥിസ്സ ആവികത്താ ഹോതി. തേസമസ്സ സാരഥി അഭിനിമ്മദനായ വായമതി. വാഹീ ഖോ പന ഹോതി. 'കാമഞ്ഞേ അസ്സാ വഹന്തു വാ മാ വാ, അഹമേത്ഥ വഹിസ്സാമീ'തി ചിത്തം ഉപ്പാദേതി. ഗച്ഛന്തോ ഖോ പന ഉജുമഗ്ഗേനേവ ഗച്ഛതി. ഥാമവാ ഹോതി യാവ ജീവിതമരണപരിയാദാനാ ഥാമം ഉപദംസേതാ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ രഞ്ഞോ ഭദ്ദോ അസ്സാജാനീയോ രാജാരഹോ ഹോതി രാജഭോഗ്ഗോ, രഞ്ഞോ അങ്ഗന്തേവ സങ്ഖം ഗച്ഛതി.

"ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു. യം ഖോ പനസ്സ ഭോജനം ദേന്തി - ലൂഖം വാ പണീതം വാ - തം സക്കച്ചംയേവ പരിഭുഞ്ജതി അവിഹഞ്ഞമാനോ. ജേഗുച്ഛീ ഹോതി കായദുച്ചരിതേന വചീദുച്ചരിതേന മനോദുച്ചരിതേന; ജേഗുച്ഛീ ഹോതി അനേകവിഹിതാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ. സോരതോ ഹോതി സുഖസംവാസോ, ന അഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ ഉബ്ബേജേതാ. യാനി ഖോ പനസ്സ ഹോന്തി സാഠേയ്യാനി കൂടേയ്യാനി ജിമ്ഹേയ്യാനി വങ്കേയ്യാനി, താനി യഥാഭൂതം ആവികത്താ ഹോതി സത്ഥരി വാ വിഞ്ഞൂസു വാ സബ്രഹ്മചാരീസു. തേസമസ്സ സത്ഥാ വാ വിഞ്ഞൂ വാ സബ്രഹ്മചാരീ അഭിനിമ്മദനായ വായമതി. സിക്ഖിതാ ഖോ പന ഹോതി. 'കാമഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ സിക്ഖന്തു വാ മാ വാ, അഹമേത്ഥ സിക്ഖിസ്സാമീ'തി ചിത്തം ഉപ്പാദേതി. ഗച്ഛന്തോ ഖോ പന ഉജുമഗ്ഗേനേവ ഗച്ഛതി; തത്രായം ഉജുമഗ്ഗോ, സേയ്യഥിദം - സമ്മാദിട്ഠി...പേ॰... സമ്മാസമാധി. ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി - 'കാമം തചോ ച ന്ഹാരു [നഹാരു (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ച അട്ഠി ച അവസിസ്സതു, സരീരേ ഉപസുസ്സതു മംസലോഹിതം; യം തം പുരിസഥാമേന പുരിസവീരിയേന പുരിസപരക്കമേന പത്തബ്ബം, ന തം അപാപുണിത്വാ വീരിയസ്സ സണ്ഠാനം ഭവിസ്സതീ'തി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ"തി . നവമം.

൧൦. അസ്സഖളുങ്കസുത്തം

൧൪. "അട്ഠ ച [അട്ഠ (സ്യാ॰)], ഭിക്ഖവേ, അസ്സഖളുങ്കേ [അസ്സഖലുങ്കേ (സീ॰)] ദേസേസ്സാമി അട്ഠ ച അസ്സദോസേ, അട്ഠ ച പുരിസഖളുങ്കേ അട്ഠ ച പുരിസദോസേ. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ"തി. "ഏവം, ഭന്തേ"തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

"കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ അസ്സഖളുങ്കാ അട്ഠ ച അസ്സദോസാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ പച്ഛതോ പടിക്കമതി, പിട്ഠിതോ രഥം പവത്തേതി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ അസ്സദോസോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ പച്ഛാ ലങ്ഘതി, കുബ്ബരം ഹനതി, തിദണ്ഡം ഭഞ്ജതി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ അസ്സദോസോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ രഥീസായ സത്ഥിം ഉസ്സജ്ജിത്വാ രഥീസംയേവ അജ്ഝോമദ്ദതി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ അസ്സദോസോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ ഉമ്മഗ്ഗം ഗണ്ഹതി, ഉബ്ബടുമം രഥം കരോതി. ഏവരൂപോപി , ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ അസ്സദോസോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ ലങ്ഘതി പുരിമകായം പഗ്ഗണ്ഹതി പുരിമേ പാദേ. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ അസ്സദോസോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ അനാദിയിത്വാ സാരഥിം അനാദിയിത്വാ പതോദലട്ഠിം [പതോദം (സീ॰ പീ॰), പതോദയട്ഠിം (സ്യാ॰ കം॰)] ദന്തേഹി മുഖാധാനം [മുഖാഠാനം (ക॰)] വിധംസിത്വാ യേന കാമം പക്കമതി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ഛട്ഠോ അസ്സദോസോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ നേവ അഭിക്കമതി നോ പടിക്കമതി തത്ഥേവ ഖീലട്ഠായീ ഠിതോ ഹോതി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, സത്തമോ അസ്സദോസോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ പുരിമേ ച പാദേ സംഹരിത്വാ

പച്ഛിമേ ച പാദേ സംഹരിത്വാ [സങ്ഖരിത്വാ (കം)] തഥേവ ചത്താരോ പാദേ അഭിനിസീദതി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠമോ അസ്സദോസോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ അസ്സഖളുങ്കാ അട്ഠ ച അസ്സദോസാ.

[വിഭം ൻറെ] "കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ പുരിസഖളുങ്കാ അട്ഠ ച പുരിസദോസാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖും ആപത്തിയാ ചോദേന്തി. സോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂഹി ആപത്തിയാ ചോദിയമാനോ 'ന സരാമീ'തി അസതിയാ നിബ്ബേഠേതി. സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ പച്ഛതോ പടിക്കമതി, പിട്ഠിതോ രഥം വത്തേതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുരിസഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ പുരിസദോസോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖും ആപത്തിയാ ചോദേന്തി. സോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂഹി ആപത്തിയാ ചോദിയമാനോ ചോദകംയേവ പടിപ്ഫരതി - 'കിം നു ഖോ തുയ്ഹം ബാലസ്സ അബ്യത്തസ്സ ഭണിതേന! ത്വമ്പി നാമ ഭണിതബ്ബം മഞ്ഞസീ'തി! സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ പച്ഛാ ലങ്ഘതി, കുബ്ബരം ഹനതി, തിദണ്ഡം ഭഞ്ജതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുരിസഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ പുരിസദോസോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖും ആപത്തിയാ ചോദേന്തി. സോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂഹി ആപത്തിയാ ചോദിയമാനോ ചോദകസ്സേവ പച്ചാരോപേതി - 'ത്വം ഖോസി ഇത്ഥന്നാമം ആപത്തിം ആപന്നോ, ത്വം താവ പഠമം പടികരോഹീ'തി. സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ രഥീസായ സത്ഥിം ഉസ്സജ്ജിത്വാ രഥീസംയേവ അജ്ഝോമദ്ദതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുരിസഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ പുരിസദോസോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖും ആപത്തിയാ ചോദേന്തി. സോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂഹി ആപത്തിയാ ചോദിയമാനോ അഞ്ഞേനാഞ്ഞം പടിചരതി, ബഹിദ്ധാ കഥം അപനാമേതി, കോപഞ്ച ദോസഞ്ച അപ്പച്ചയഞ്ച പാതുകരോതി. സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ ഉമ്മഗ്ഗം ഗണ്ഹതി, ഉബ്ബടുമം രഥം കരോതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുരിസഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ പുരിസദോസോ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖും ആപത്തിയാ ചോദേന്തി. സോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂഹി ആപത്തിയാ ചോദിയമാനോ സങ്ഘമജ്ഝേ ബാഹുവിക്ഖേപം കരോതി. സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ , അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ ലങ്ഘതി, പുരിമകായം പഗ്ഗണ്ഹതി പുരിമേ പാദേ; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം

പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുരിസഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ പുരിസദോസോ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖും ആപത്തിയാ ചോദേന്തി. സോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂഹി ആപത്തിയാ ചോദിയമാനോ അനാദിയിത്വാ സങ്ഘം അനാദിയിത്വാ ചോദകം സാപത്തികോവ യേന കാമം പക്കമതി. സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ അനാദിയിത്വാ സാരഥിം അനാദിയിത്വാ പതോദലട്ഠിം ദന്തേഹി മുഖാധാനം വിധംസിത്വാ യേന കാമം പക്കമതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുരിസഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ഛട്ഠോ പുരിസദോസോ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖും ആപത്തിയാ ചോദേന്തി. സോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂഹി ആപത്തിയാ ചോദിയമാനോ 'നേവാഹം ആപന്നോമ്ഹി, ന പനാഹം ആപന്നോമ്ഹീ'തി സോ തുണ്ഹീഭാവേന സങ്ഘം വിഹേഠേതി [വിഹേസേതി (പീ॰ ക॰)]. സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ നേവ അഭിക്കമതി നോ പടിക്കമതി തത്ഥേവ ഖീലട്ഠായീ ഠിതോ ഹോതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുരിസഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, സത്തമോ പുരിസദോസോ.

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖും ആപത്തിയാ ചോദേന്തി. സോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂഹി ആപത്തിയാ ചോദിയമാനോ ഏവമാഹ - 'കിം നു ഖോ തുമ്ഹേ ആയസ്മന്തോ അതിബാള്ഹം മയി ബ്യാവടാ യാവ [ഇദം പദം സീഹളപോത്ഥകേ നത്ഥി] ഇദാനാഹം സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിസ്സാമീ'തി. സോ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിത്വാ ഏവമാഹ - 'ഇദാനി ഖോ തുമ്ഹേ ആയസ്മന്തോ അത്തമനാ ഹോഥാ'തി? സേയ്യഥാപി സോ, ഭിക്ഖവേ, അസ്സഖളുങ്കോ 'പേഹീ'തി വുത്തോ, വിദ്ധോ സമാനോ ചോദിതോ സാരഥിനാ പുരിമേ ച പാദേ സംഹരിത്വാ പച്ഛിമേ ച പാദേ സംഹരിത്വാ തത്ഥേവ ചത്താരോ പാദേ അഭിനിസീദതി; തഥൂപമാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമം പുഗ്ഗലം വദാമി. ഏവരൂപോപി, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുരിസഖളുങ്കോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠമോ പുരിസദോസോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ പുരിസഖളുങ്കാ അട്ഠ ച പുരിസദോസാ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. മലസുത്തം

൧൫. ''അട്ഠിമാനി , ഭിക്ഖവേ, മലാനി. കതമാനി അട്ഠ? അസജ്ഝായമലാ, ഭിക്ഖവേ, മന്താ; അനുട്ഠാനമലാ, ഭിക്ഖവേ, ഘരാ; മലം, ഭിക്ഖവേ, വണ്ണസ്സ കോസജ്ജം; പമാദോ, ഭിക്ഖവേ, രക്ഖതോ മലം; മലം, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥിയാ ദുച്ചരിതം; മച്ഛേരം, ഭിക്ഖവേ, ദദതോ മലം; മലാ, ഭിക്ഖവേ, പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അസ്മിം ലോകേ പരമ്ഹി ച; തതോ [തതോ ച (സ്യാ॰ പീ॰)], ഭിക്ഖവേ, മലാ മലതരം അവിജ്ജാ പരമം മലം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ മലാനീ''തി.

''അസജ്ഝായമലാ മന്താ, അനുട്ഠാനമലാ ഘരാ;

മലം വണ്ണസ്സ കോസജ്ജം, പമാദോ രക്ഖതോ മലം.

‘‘മലിത്ഥിയാ ദുച്ചരിതം, മച്ഛേരം ദദതോ മലം;
മലാ വേ പാപകാ ധമ്മാ, അസ്മിം ലോകേ പരമ്ഹി ച;
തതോ മലാ മലതരം, അവിജ്ജാ പരമം മല’’ന്തി. പഞ്ചമം;

൬. ദൂതേയ്യസുത്തം

൧൬. [ചൂളവ॰ ൩൪൭] ‘‘അട്ഠഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ദൂതേയ്യം ഗന്തുമരഹതി. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സോതാ ച ഹോതി, സാവേതാ ച, ഉഗ്ഗഹേതാ ച, ധാരേതാ ച, വിഞ്ഞാതാ ച, വിഞ്ഞാപേതാ ച, കുസലോ ച സഹിതാസഹിതസ്സ, നോ ച കലഹകാരകോ - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ദൂതേയ്യം ഗന്തുമരഹതി. അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സാരിപുത്തോ ദൂതേയ്യം ഗന്തുമരഹതി. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, സാരിപുത്തോ സോതാ ച ഹോതി, സാവേതാ ച, ഉഗ്ഗഹേതാ ച, ധാരേതാ ച, വിഞ്ഞാതാ ച, വിഞ്ഞാപേതാ ച, കുസലോ ച സഹിതാസഹിതസ്സ, നോ ച കലഹകാരകോ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സാരിപുത്തോ ദൂതേയ്യം ഗന്തുമരഹതീ’’തി.

‘‘യോ വേ ന ബ്യഥതി [ന വേധതി (സീ॰), ന ബ്യാധതി (സ്യാ॰ പീ॰)]
പത്വാ, പരിസം ഉഗ്ഗവാദിനിം [ഉഗ്ഗവാദിനം (സീ॰), ഉഗ്ഗഹവാദിനം (സ്യാ॰ പീ॰), ഉഗ്ഗതവാദിനിം (ക॰)];
ന ച ഹാപേതി വചനം, ന ച ഛാദേതി സാസനം.

‘‘അസന്ദിദ്ധഞ്ച ഭണതി [അസന്ദിദ്ധോ ച അക്ഖാതി (ചൂളവ॰ ൩൪൭)],
പുച്ഛിതോ ന ച കുപ്പതി;
സ വേ താദിസകോ ഭിക്ഖു, ദൂതേയ്യം ഗന്തുമരഹതീ’’തി. ഛട്ഠം;

൭. പഠമബന്ധനസുത്തം

൧൭. ‘‘അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, ആകാരേഹി ഇത്ഥീ പുരിസം ബന്ധതി. കതമേഹി അട്ഠഹി? രുണ്ണേന, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ പുരിസം ബന്ധതി; ഹസിതേന, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ പുരിസം ബന്ധതി; ഭണിതേന, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ പുരിസം ബന്ധതി; ആകപ്പേന, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ പുരിസം ബന്ധതി ; വനഭങ്ഗേന, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ പുരിസം ബന്ധതി; ഗന്ധേന, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ പുരിസം ബന്ധതി; രസേന, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ പുരിസം ബന്ധതി; ഫസ്സേന, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ പുരിസം ബന്ധതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹാകാരേഹി ഇത്ഥീ പുരിസം ബന്ധതി. തേ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ സുബദ്ധാ [സുബന്ധാ (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰)], യേ [യേവ (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰)] ഫസ്സേന ബദ്ധാ’’തി [ബന്ധാതി (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰)]. സത്തമം.

൮. ദുതിയബന്ധനസുത്തം

൧൮. ‘‘അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, ആകാരേഹി പുരിസോ ഇത്ഥിം ബന്ധതി. കതമേഹി അട്ഠഹി? രുണ്ണേന, ഭിക്ഖവേ, പുരിസോ ഇത്ഥിം ബന്ധതി;

ഹസിതേന, ഭിക്ഖവേ, പുരിസോ ഇത്ഥിം ബന്ധതി; ഭണിതേന, ഭിക്ഖവേ, പുരിസോ ഇത്ഥിം ബന്ധതി; ആകപ്പേന, ഭിക്ഖവേ, പുരിസോ ഇത്ഥിം ബന്ധതി; വനഭങ്ഗേന, ഭിക്ഖവേ, പുരിസോ ഇത്ഥിം ബന്ധതി; ഗന്ധേന, ഭിക്ഖവേ, പുരിസോ ഇത്ഥിം ബന്ധതി; രസേന, ഭിക്ഖവേ , പുരിസോ ഇത്ഥിം ബന്ധതി; ഫസ്സേന, ഭിക്ഖവേ, പുരിസോ ഇത്ഥിം ബന്ധതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹാകാരേഹി പുരിസോ ഇത്ഥിം ബന്ധതി. തേ, ഭിക്ഖവേ, സത്താ സുബദ്ധാ, യേ ഫസ്സേന ബദ്ധാ''തി. അട്ഠമം.

൯. പഹാരാദസുത്തം

൧൯. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേരഞ്ജായം വി ഹരതി നളേരുപുചിമന്ദമൂലേ. അഥ ഖോ പഹാരാദോ അസുരിന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതം ഖോ പഹാരാദം അസുരിന്ദം ഭഗവാ ഏതദവോച -

''അപി [കിം (ക॰)] പന, പഹാരാദ , അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തീ''തി? ''അഭിരമന്തി, ഭന്തേ, അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ''തി. ''കതി പന, പഹാരാദ, മഹാസമുദ്ദേ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ [അബ്ഭുതധമ്മാ (സ്യാ॰ ക॰) ചൂളവ॰ ൩൮൪ പസ്സിതബ്ബം], യേ ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തീ''തി? ''അട്ഠ, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദേ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ, യേ ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി. കതമേ അട്ഠ? മഹാസമുദ്ദോ, ഭന്തേ, അനുപുബ്ബനിന്നോ അനുപുബ്ബപോണോ അനുപുബ്ബപബ്ഭാരോ , ന ആയതകേനേവ പപാതോ. യമ്പി, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദോ അനുപുബ്ബനിന്നോ അനുപുബ്ബപോണോ അനുപുബ്ബപബ്ഭാരോ, ന ആയതകേനേവ പപാതോ. അയം, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദേ പഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി.

''പുന ചപരം, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദോ ഠിതധമ്മോ വേലം നാതിവത്തതി. യമ്പി, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദോ ഠിതധമ്മോ വേലം നാതിവത്തതി; അയം [അയമ്പി (ക॰)], ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദേ ദുതിയോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി.

''പുന ചപരം, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദോ ന മതേന കുണപേന സംവസതി [സംവത്തതി (സ്യാ॰)]. യം ഹോതി മഹാസമുദ്ദേ മതം കുണപം, തം ഖിപ്പമേവ [ഖിപ്പംയേവ (സീ॰), ഖിപ്പംഏവ (പീ॰), ഖിപ്പഞ്ഞേവ (ചൂളവ॰ ൩൮൪)] തീരം വാഹേതി, ഥലം ഉസ്സാരേതി. യമ്പി, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദോ ന മതേന കുണപേന സംവസതി, യം ഹോതി മഹാസമുദ്ദേ മതം കുണപം, തം ഖിപ്പമേവ തീരം വാഹേതി, ഥലം ഉസ്സാരേതി; അയം, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദേ തതിയോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി.

''പുന ചപരം, ഭന്തേ, യാ കാചി മഹാനദിയോ, സേയ്യഥിദം - ഗങ്ഗാ യമുനാ അചിരവതീ സരഭൂ മഹീ, താ മഹാസമുദ്ദം പത്വാ [പത്താ (ക॰, ചൂളവ॰ ൩൮൪)] ജഹന്തി പുരിമാനി നാമഗോത്താനി, 'മഹാസമുദ്ദോ' ത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛന്തി. യമ്പി, ഭന്തേ, യാ കാചി മഹാനദിയോ, സേയ്യഥിദം - ഗങ്ഗാ യമുനാ അചിരവതീ സരഭൂ മഹീ, താ മഹാസമുദ്ദം പത്വാ ജഹന്തി പുരിമാനി നാമഗോത്താനി, 'മഹാസമുദ്ദോ' ത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛന്തി; അയം, ഭന്തേ,

മഹാസമുദ്ദേ ചതുത്ഥോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി.

“പുന ചപരം, ഭന്തേ, യാ ച [യാ കാചി (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰)] ലോകേ സവന്തിയോ മഹാസമുദ്ദം അപ്പേന്തി യാ ച അന്തലിക്ഖാ ധാരാ പപതന്തി, ന തേന മഹാസമുദ്ദസ്സ ഊനത്തം വാ പൂരത്തം വാ പഞ്ഞായതി. യമ്പി, ഭന്തേ, യാ ച ലോകേ സവന്തിയോ മഹാസമുദ്ദം അപ്പേന്തി യാ ച അന്തലിക്ഖാ ധാരാ പപതന്തി, ന തേന മഹാസമുദ്ദസ്സ ഊനത്തം വാ പൂരത്തം വാ പഞ്ഞായതി; അയം, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദേ പഞ്ചമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി.

“പുന ചപരം, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദോ ഏകരസോ ലോണരസോ. യമ്പി, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദോ ഏകരസോ ലോണരസോ; അയം, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദേ ഛട്ഠോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി.

“പുന ചപരം, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദോ ബഹുരതനോ [പഹൂതരതനോ (ക॰)] അനേകരതനോ. തത്രിമാനി രതനാനി, സേയ്യഥിദം - മുത്താ മണി വേളുരിയോ സങ്ഖോ സിലാ പവാളം രജതം ജാതരൂപം ലോഹിതകോ മസാരഗല്ലം. യമ്പി, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദോ ബഹുരതനോ അനേകരതനോ; തത്രിമാനി രതനാനി, സേയ്യഥിദം - മുത്താ മണി വേളുരിയോ സങ്ഖോ സിലാ പവാളം രജതം ജാതരൂപം ലോഹിതകോ മസാരഗല്ലം. അയം, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദേ സത്തമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി.

“പുന ചപരം, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദോ മഹതം ഭൂതാനം ആവാസോ. തത്രിമേ ഭൂതാ - തിമി തിമിങ്ഗലോ തിമിരപിങ്ഗലോ [തിമിതിമിങ്ഗലാ തിമിരപിങ്ഗലാ (സീ॰), തിമിതിമിങ്ഗലാ തിമിരമിങ്ഗലാ (സ്യാ॰ പീ॰)] അസുരാ നാഗാ ഗന്ധബ്ബാ. സന്തി മഹാസമുദ്ദേ യോജനസതികാപി അത്തഭാവാ, ദ്വിയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ, തിയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ, ചതുയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ, പഞ്ചയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ. യമ്പി, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദോ മഹതം ഭൂതാനം ആവാസോ; തത്രിമേ ഭൂതാ - തിമി തിമിങ്ഗലോ തിമിരപിങ്ഗലോ അസുരാ നാഗാ ഗന്ധബ്ബാ; സന്തി മഹാസമുദ്ദേ യോജനസതികാപി അത്തഭാവാ…പേ॰… ദ്വിയോജന… തിയോജന… ചതുയോജന… പഞ്ചയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ; അയം, ഭന്തേ, മഹാസമുദ്ദേ അട്ഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി. ഇമേ ഖോ, ഭന്തേ , മഹാസമുദ്ദേ അട്ഠ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ, യേ ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തീതി.

“അപി പന, ഭന്തേ, ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തീ”തി? “അഭിരമന്തി, പഹാരാദ, ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ”തി. “കതി പന, ഭന്തേ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ, യേ ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തീ”തി? “അട്ഠ, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ, യേ ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി. കതമേ അട്ഠ? സേയ്യഥാപി, പഹാരാദ, മഹാസമുദ്ദോ അനുപുബ്ബനിന്നോ അനുപുബ്ബപോണോ അനുപുബ്ബപബ്ഭാരോ, ന

ആയതകേനേവ പപാതോ ; ഏവമേവം ഖോ, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അനുപുബ്ബസിക്ഖാ അനുപുബ്ബകിരിയാ അനുപുബ്ബപടിപദാ, ന ആയതകേനേവ അഞ്ഞാപടിവേധോ. യമ്പി, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അനുപുബ്ബസിക്ഖാ അനുപുബ്ബകിരിയാ അനുപുബ്ബപടിപദാ, ന ആയതകേനേവ അഞ്ഞാപടിവേധോ. അയം, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ പഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി.

“സേയ്യഥാപി, പഹാരാദ, മഹാസമുദ്ദോ ഠിതധമ്മോ വേലം നാതിവത്തതി; ഏവമേവം ഖോ, പഹാരാദ, യം മയാ സാവകാനം സിക്ഖാപദം പഞ്ഞത്തം തം മമ സാവകാ ജീവിതഹേതുപി നാതിക്കമന്തി. യമ്പി, പഹാരാദ, മയാ സാവകാനം സിക്ഖാപദം പഞ്ഞത്തം തം മമ സാവകാ ജീവിതഹേതുപി നാതിക്കമന്തി. അയം, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ ദുതിയോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി.

“സേയ്യഥാപി, പഹാരാദ, മഹാസമുദ്ദോ ന മതേന കുണപേന സംവസതി. യം ഹോതി മഹാസമുദ്ദേ മതം കുണപം, തം ഖിപ്പമേവ തീരം വാഹേതി ഥലം ഉസ്സാരേതി; ഏവമേവം ഖോ, പഹാരാദ, യോ സോ പുഗ്ഗലോ ദുസ്സീലോ പാപധമ്മോ അസുചിസങ്കസ്സരസമാചാരോ പടിച്ഛന്നകമ്മന്തോ അസ്സമണോ സമണപടിഞ്ഞോ അബ്രഹ്മചാരീ ബ്രഹ്മചാരിപടിഞ്ഞോ അന്തോപൂതി അവസ്സുതോ കസമ്ബുജാതോ, ന തേന സങ്ഘോ സംവസതി; ഖിപ്പമേവ നം സന്നിപതിത്വാ ഉക്ഖിപതി.

“കിഞ്ചാപി സോ ഹോതി മജ്ഝേ ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ സന്നിസിന്നോ, അഥ ഖോ സോ ആരകാവ സങ്ഘമ്ഹാ സങ്ഘോ ച തേന. യമ്പി, പഹാരാദ, യോ സോ പുഗ്ഗലോ ദുസ്സീലോ പാപധമ്മോ അസുചിസങ്കസ്സരസമാചാരോ പടിച്ഛന്നകമ്മന്തോ അസ്സമണോ സമണപടിഞ്ഞോ അബ്രഹ്മചാരീ ബ്രഹ്മചാരിപടിഞ്ഞോ അന്തോപൂതി അവസ്സുതോ കസമ്ബുജാതോ, ന തേന സങ്ഘോ സംവസതി; ഖിപ്പമേവ നം സന്നിപതിത്വാ ഉക്ഖിപതി; കിഞ്ചാപി സോ ഹോതി മജ്ഝേ ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ സന്നിസിന്നോ, അഥ ഖോ സോ ആരകാവ സങ്ഘമ്ഹാ സങ്ഘോ ച തേന. അയം, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ തതിയോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി.

“സേയ്യഥാപി, പഹാരാദ, യാ കാചി മഹാനദിയോ, സേയ്യഥിദം - ഗങ്ഗാ യമുനാ അചിരവതീ സരഭൂ മഹീ, താ മഹാസമുദ്ദം പത്വാ ജഹന്തി പുരിമാനി നാമഗോത്താനി, ‘മഹാസമുദ്ദോ’ ത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛന്തി; ഏവമേവം ഖോ, പഹാരാദ, ചത്താരോമേ വണ്ണാ - ഖത്തിയാ, ബ്രാഹ്മണാ, വേസ്സാ, സുദ്ദാ, തേ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിത്വാ ജഹന്തി പുരിമാനി നാമഗോത്താനി, ‘സമണാ സക്യപുത്തിയാ’ ത്വേവ [സമണോ സക്യപുത്തിയോ ത്വേവ (സ്യാ॰ കം॰)] സങ്ഖം ഗച്ഛന്തി. യമ്പി, പഹാരാദ, ചത്താരോമേ വണ്ണാ - ഖത്തിയാ, ബ്രാഹ്മണാ, വേസ്സാ, സുദ്ദാ, തേ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിത്വാ ജഹന്തി പുരിമാനി നാമഗോത്താനി, ‘സമണാ സക്യപുത്തിയാ’ ത്വേവ സങ്ഖം ഗച്ഛന്തി.

അയം, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ ചതുത്ഥോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി.

“സേയ്യഥാപി, പഹാരാദ, യാ ച ലോകേ സവന്തിയോ മഹാസമുദ്ദം അപ്പേന്തി യാ ച അന്തലിക്ഖാ ധാരാ പപതന്തി, ന തേന മഹാസമുദ്ദസ്സ ഊനത്തം വാ പൂരത്തം വാ പഞ്ഞായതി; ഏവമേവം ഖോ, പഹാരാദ, ബഹൂ ചേപി ഭിക്ഖൂ അനുപാദിസേസായ നിബ്ബാനധാതുയാ പരിനിബ്ബായന്തി, ന തേന നിബ്ബാനധാതുയാ ഊനത്തം വാ പൂരത്തം വാ പഞ്ഞായതി. യമ്പി, പഹാരാദ, ബഹൂ ചേപി ഭിക്ഖൂ അനുപാദിസേസായ നിബ്ബാനധാതുയാ പരിനിബ്ബായന്തി, ന തേന നിബ്ബാനധാതുയാ ഊനത്തം വാ പൂരത്തം വാ പഞ്ഞായതി. അയം, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ പഞ്ചമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി.

“സേയ്യഥാപി , പഹാരാദ, മഹാസമുദ്ദോ ഏകരസോ ലോണരസോ; ഏവമേവം ഖോ, പഹാരാദ, അയം ധമ്മവിനയോ ഏകരസോ, വിമുത്തിരസോ. യമ്പി പഹാരാദ , അയം ധമ്മവിനയോ ഏകരസോ, വിമുത്തിരസോ ; അയം, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ ഛട്ഠോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി.

“സേയ്യഥാപി, പഹാരാദ, മഹാസമുദ്ദോ ബഹുരതനോ അനേകരതനോ; തത്രിമാനി രതനാനി, സേയ്യഥിദം - മുത്താ മണി വേളുരിയോ സങ്ഖോ സിലാ പവാളം രജതം ജാതരൂപം ലോഹിതകോ മസാരഗല്ലം; ഏവമേവം ഖോ, പഹാരാദ, അയം ധമ്മവിനയോ ബഹുരതനോ അനേകരതനോ. തത്രിമാനി രതനാനി, സേയ്യഥിദം - ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ, ചത്താരോ സമ്മപ്പധാനാ, ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ, പഞ്ചിന്ദ്രിയാനി, പഞ്ച ബലാനി, സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗാ, അരിയോ അട്ഠങ്ഗികോ മഗ്ഗോ. യമ്പി, പഹാരാദ, അയം ധമ്മവിനയോ ബഹുരതനോ അനേകരതനോ; തത്രിമാനി രതനാനി, സേയ്യഥിദം - ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ, ചത്താരോ സമ്മപ്പധാനാ, ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ, പഞ്ചിന്ദ്രിയാനി, പഞ്ച ബലാനി, സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗാ, അരിയോ അട്ഠങ്ഗികോ മഗ്ഗോ; അയം, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ സത്തമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി.

“സേയ്യഥാപി, പഹാരാദ, മഹാസമുദ്ദോ മഹതം ഭൂതാനം ആവാസോ; തത്രിമേ ഭൂതാ - തിമി തിമിങ്ഗലോ തിമിരപിങ്ഗലോ അസുരാ നാഗാ ഗന്ധബ്ബാ; സന്തി മഹാസമുദ്ദേ യോജനസതികാപി അത്തഭാവാ, ദ്വിയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ, തിയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ, ചതുയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ, പഞ്ചയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ; ഏവമേവം ഖോ, പഹാരാദ, അയം ധമ്മവിനയോ മഹതം ഭൂതാനം ആവാസോ; തത്രിമേ ഭൂതാ - സോതാപന്നോ സോതാപത്തിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, സകദാഗാമീ സകദാഗാമിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, അനാഗാമീ അനാഗാമിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, അരഹാ അരഹത്തായ പടിപന്നോ. യമ്പി, പഹാരാദ, അയം ധമ്മവിനയോ മഹതം ഭൂതാനം ആവാസോ; തത്രിമേ ഭൂതാ - സോതാപന്നോ സോതാപത്തിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, സകദാഗാമീ സകദാഗാമിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ,

അനാഗാമീ അനാഗാമിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, അരഹാ അരഹത്തായ പടിപന്നോ; അയം, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അട്ഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി. ഇമേ ഖോ, പഹാരാദ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അട്ഠ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ, യേ ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തീ''തി. നവമം.

൧൦. ഉപോസഥസുത്തം

൨൦. [ചൂളവ॰ ൩൮൩; ഉദാ॰ ൪൫; കഥാ॰ ൩൪൯] ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി പുബ്ബാരാമേ മിഗാരമാതുപാസാദേ. തേന ഖോ പന സമയേന ഭഗവാ തദഹുപോസഥേ ഭിക്ഖുസങ്ഘപരിവുതോ നിസിന്നോ ഹോതി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ, നിക്ഖന്തേ പഠമേ യാമേ, ഉട്ഠായാസനാ ഏകംസം ഉത്തരാസങ്ഗം കരിത്വാ യേന ഭഗവാ തേനഞ്ജലിം പണാമേത്വാ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''അഭിക്കന്താ, ഭന്തേ, രത്തി, നിക്ഖന്തോ പഠമോ യാമോ, ചിരനിസിന്നോ ഭിക്ഖുസങ്ഘോ. ഉദ്ദിസതു, ഭന്തേ, ഭഗവാ ഭിക്ഖൂനം പാതിമോക്ഖ''ന്തി.

ഏവം വുത്തേ ഭഗവാ തുണ്ഹീ അഹോസി. ദുതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ, നിക്ഖന്തേ മജ്ഝിമേ യാമേ, ഉട്ഠായാസനാ ഏകംസം ഉത്തരാസങ്ഗം കരിത്വാ യേന ഭഗവാ തേനഞ്ജലിം പണാമേത്വാ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''അഭിക്കന്താ, ഭന്തേ , രത്തി, നിക്ഖന്തോ മജ്ഝിമോ യാമോ, ചിരനിസിന്നോ ഭിക്ഖുസങ്ഘോ. ഉദ്ദിസതു, ഭന്തേ, ഭഗവാ ഭിക്ഖൂനം പാതിമോക്ഖ''ന്തി. ദുതിയമ്പി ഖോ ഭഗവാ തുണ്ഹീ അഹോസി. തതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ, നിക്ഖന്തേ പച്ഛിമേ യാമേ, ഉദ്ധസ്തേ അരുണേ, നന്ദിമുഖിയാ രത്തിയാ ഉട്ഠായാസനാ ഏകംസം ഉത്തരാസങ്ഗം കരിത്വാ യേന ഭഗവാ തേനഞ്ജലിം പണാമേത്വാ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''അഭിക്കന്താ, ഭന്തേ, രത്തി, നിക്ഖന്തോ പച്ഛിമോ യാമോ, ഉദ്ധസ്തം അരുണം, നന്ദിമുഖീ രത്തി; ചിരനിസിന്നോ ഭിക്ഖുസങ്ഘോ. ഉദ്ദിസതു, ഭന്തേ, ഭഗവാ ഭിക്ഖൂനം പാതിമോക്ഖ''ന്തി. ''അപരിസുദ്ധാ, ആനന്ദ, പരിസാ''തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മതോ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനസ്സ ഏതദഹോസി - ''കം നു ഖോ ഭഗവാ പുഗ്ഗലം സന്ധായ ഏവമാഹ - 'അപരിസുദ്ധാ, ആനന്ദ, പരിസാ'''തി? അഥ ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ സബ്ബാവന്തം ഭിക്ഖുസങ്ഘം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച മനസാകാസി. അദ്ദസാ ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ തം പുഗ്ഗലം ദുസ്സീലം പാപധമ്മം അസുചിം സങ്കസ്സരസമാചാരം പടിച്ഛന്നകമ്മന്തം അസ്സമണം സമണപടിഞ്ഞം അബ്രഹ്മചാരിം ബ്രഹ്മചാരിപടിഞ്ഞം അന്തോപൂതിം അവസ്സുതം കസമ്ബുജാതം മജ്ഝേ ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ നിസിന്നം; ദിസ്വാന ഉട്ഠായാസനാ യേന സോ പുഗ്ഗലോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തം പുഗ്ഗലം ഏതദവോച - ''ഉട്ഠേഹാവുസോ, ദിട്ഠോസി ഭഗവതാ. നത്ഥി തേ ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം സംവാസോ''തി.

ഏവം വുത്തേ സോ പുഗ്ഗലോ തുണ്ഹീ അഹോസി. ദുതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ തം പുഗ്ഗലം ഏതദവോച - ''ഉട്ഠേഹാവുസോ, ദിട്ഠോസി ഭഗവതാ. നത്ഥി തേ ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം സംവാസോ''തി. ദുതിയമ്പി

ഖോ സോ പുഗ്ഗലോ തുണ്ഹീ അഹോസി. തതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ തം പുഗ്ഗലം ഏതദവോച - ''ഉട്ഠേഹാവുസോ, ദിട്ഠോസി ഭഗവതാ. നത്ഥി തേ ഭിക്ഖൂഹി സദ്ധിം സംവാസോ''തി. തതിയമ്പി ഖോ സോ പുഗ്ഗലോ തുണ്ഹീ അഹോസി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ തം പുഗ്ഗലം ബാഹായം ഗഹേത്വാ ബഹിദ്വാരകോട്ഠകാ നിക്ഖാമേത്വാ സൂചിഘടികം ദത്വാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''നിക്ഖാമിതോ സോ, ഭന്തേ, പുഗ്ഗലോ മയാ. പരിസുദ്ധാ പരിസാ. ഉദ്ദിസതു, ഭന്തേ, ഭഗവാ ഭിക്ഖൂനം പാതിമോക്ഖ''ന്തി. ''അച്ഛരിയം, മോഗ്ഗല്ലാന, അബ്ഭുതം, മോഗ്ഗല്ലാന! യാവ ബാഹാ ഗഹണാപി നാമ സോ മോഘപുരിസോ ആഗമിസ്സതീ''തി!

അഥ ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''തുമ്ഹേവ ദാനി, ഭിക്ഖവേ, ഉപോസഥം കരേയ്യാഥ, പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസേയ്യാഥ. ന ദാനാഹം, ഭിക്ഖവേ, അജ്ജതഗ്ഗേ ഉപോസഥം കരിസ്സാമി, പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസിസ്സാമി. അട്ഠാനമേതം, ഭിക്ഖവേ, അനവകാസോ യം തഥാഗതോ അപരിസുദ്ധായ പരിസായ പാതിമോക്ഖം ഉദ്ദിസേയ്യ''.

''അട്ഠിമേ, ഭിക്ഖവേ, മഹാസമുദ്ദേ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ, യേ ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി. കതമേ അട്ഠ? മഹാസമുദ്ദോ, ഭിക്ഖവേ, അനുപുബ്ബനിന്നോ അനുപുബ്ബപോണോ അനുപുബ്ബപബ്ഭാരോ, ന ആയതകേനേവ പപാതോ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, മഹാസമുദ്ദോ അനുപുബ്ബനിന്നോ അനുപുബ്ബപോണോ അനുപുബ്ബപബ്ഭാരോ, ന ആയതകേനേവ പപാതോ; അയം, ഭിക്ഖവേ, മഹാസമുദ്ദേ പഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി...പേ॰... (യഥാ പുരിമേ തഥാ വിത്ഥാരേതബ്ബോ).

''പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, മഹാസമുദ്ദോ മഹതം ഭൂതാനം ആവാസോ. തത്രിമേ ഭൂതാ - തിമി തിമിങ്ഗലോ തിമിരപിങ്ഗലോ അസുരാ നാഗാ ഗന്ധബ്ബാ. വസന്തി മഹാസമുദ്ദേ യോജനസതികാപി അത്തഭാവാ...പേ॰... പഞ്ചയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ . യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, മഹാസമുദ്ദോ മഹതം ഭൂതാനം ആവാസോ; തത്രിമേ ഭൂതാ - തിമി തിമിങ്ഗലോ തിമിരപിങ്ഗലോ അസുരാ നാഗാ ഗന്ധബ്ബാ; വസന്തി മഹാസമുദ്ദേ യോജനസതികാപി അത്തഭാവാ...പേ॰... പഞ്ചയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ; അയം, ഭിക്ഖവേ, മഹാസമുദ്ദേ അട്ഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മഹാസമുദ്ദേ അട്ഠ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ അസുരാ മഹാസമുദ്ദേ അഭിരമന്തി.

''ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ, യേ ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി. കതമേ അട്ഠ? സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, മഹാസമുദ്ദോ അനുപുബ്ബനിന്നോ അനുപുബ്ബപോണോ അനുപുബ്ബപബ്ഭാരോ, ന ആയതകേനേവ പപാതോ; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അനുപുബ്ബസിക്ഖാ അനുപുബ്ബകിരിയാ അനുപുബ്ബപടിപദാ, ന ആയതകേനേവ അഞ്ഞാപടിവേധോ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ

അനുപുബ്ബസിക്ഖാ അനുപുബ്ബകിരിയാ അനുപുബ്ബപടിപദാ, ന ആയതകേനേവ അഞ്ഞാപടിവേധോ; അയം, ഭിക്ഖവേ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ പഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി…പേ॰… സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, മഹാസമുദ്ദോ മഹതം ഭൂതാനം ആവാസോ; തത്രിമേ ഭൂതാ - തിമി തിമിങ്ഗലോ തിമിരപിങ്ഗലോ അസുരാ നാഗാ ഗന്ധബ്ബാ, വസന്തി മഹാസമുദ്ദേ യോജനസതികാപി അത്തഭാവാ…പേ॰… പഞ്ചയോജനസതികാപി അത്തഭാവാ; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അയം ധമ്മവിനയോ മഹതം ഭൂതാനം ആവാസോ. തത്രിമേ ഭൂതാ - സോതാപന്നോ സോതാപത്തിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ…പേ॰… അരഹാ അരഹത്തായ പടിപന്നോ. യമ്പി, ഭിക്ഖവേ, അയം ധമ്മവിനയോ മഹതം ഭൂതാനം ആവാസോ; തത്രിമേ ഭൂതാ - സോതാപന്നോ സോതാപത്തിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ…പേ॰… അരഹാ അരഹത്തായ പടിപന്നോ; അയം, ഭിക്ഖവേ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അട്ഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ, യം ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അട്ഠ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ, യേ ദിസ്വാ ദിസ്വാ ഭിക്ഖൂ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ അഭിരമന്തീ''തി. ദസമം.

മഹാവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

വേരഞ്ജോ സീഹോ ആജഞ്ഞം, ഖളുങ്കേന മലാനി ച;
ദൂതേയ്യം ദ്വേ ച ബന്ധനാ, പഹാരാദോ ഉപോസഥോതി.

൩. ഗഹപതിവഗ്ഗോ

൧. പഠമഉഗ്ഗസുത്തം

൨൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം . തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി "അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി [അബ്ഭുതധമ്മേഹി (സ്യാ॰ ക॰)] സമന്നാഗതം ഉഗ്ഗം ഗഹപതിം വേസാലികം ധാരേഥാ"തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. ഇദം വത്വാന സുഗതോ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പാവിസി.

അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ യേന ഉഗ്ഗസ്സ ഗഹപതിനോ വേസാലികസ്സ നിവേസനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. അഥ ഖോ ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി വേസാലികോ യേന സോ ഭിക്ഖു തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തം ഭിക്ഖും അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ഉഗ്ഗം ഗഹപതിം വേസാലികം സോ ഭിക്ഖു ഏതദവോച -

"അട്ഠഹി ഖോ ത്വം, ഗഹപതി, അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ. കതമേ തേ, ഗഹപതി, അട്ഠ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ, യേഹി ത്വം സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ"തി? "ന ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ജാനാമി - കതമേഹി അട്ഠഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോതി. അപി ച, ഭന്തേ, യേ മേ അട്ഠ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ സംവിജ്ജന്തി, തം സുണോഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി; ഭാസിസ്സാമീ"തി. "ഏവം, ഗഹപതീ"തി ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഉഗ്ഗസ്സ ഗഹപതിനോ വേസാലികസ്സ പച്ചസ്സോസി. ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി വേസാലികോ ഏതദവോച - "യദാഹം, ഭന്തേ, ഭഗവന്തം പഠമം ദൂരതോവ അദ്ദസം; സഹ ദസ്സനേനേവ മേ, ഭന്തേ , ഭഗവതോ ചിത്തം പസീദി. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, പഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി".

"സോ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, പസന്നചിത്തോ ഭഗവന്തം പയിരുപാസിം. തസ്സ മേ ഭഗവാ അനുപുബ്ബിം കഥം കഥേസി , സേയ്യഥിദം - ദാനകഥം സീലകഥം സഗ്ഗകഥം; കാമാനം ആദീനവം ഓകാരം സംകിലേസം, നേക്ഖമ്മേ ആനിസംസം പകാസേസി. യദാ മം ഭഗവാ അഞ്ഞാസി കല്ലചിത്തം മുദുചിത്തം വിനീവരണചിത്തം ഉദഗ്ഗചിത്തം പസന്നചിത്തം, അഥ യാ ബുദ്ധാനം സാമുക്കംസികാ ധമ്മദേസനാ തം പകാസേസി - ദുക്ഖം, സമുദയം, നിരോധം, മഗ്ഗം. സേയ്യഥാപി നാമ സുദ്ധം വത്ഥം അപഗതകാളകം സമ്മദേവ രജനം പടിഗ്ഗണ്ഹേയ്യ; ഏവമേവം ഖോ മേ തസ്മിംയേവ ആസനേ വിരജം വീതമലം ധമ്മചക്ഖും ഉദപാദി - 'യം കിഞ്ചി സമുദയധമ്മം, സബ്ബം തം നിരോധധമ്മ'ന്തി. സോ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ദിട്ഠധമ്മോ പത്തധമ്മോ വിദിതധമ്മോ പരിയോഗാള്ഹധമ്മോ തിണ്ണവിചികിച്ഛോ വിഗതകഥംകഥോ വേസാരജ്ജപ്പത്തോ അപരപ്പച്ചയോ സത്ഥുസാസനേ തത്ഥേവ ബുദ്ധഞ്ച ധമ്മഞ്ച സങ്ഘഞ്ച സരണം അഗമാസിം, ബ്രഹ്മചരിയപഞ്ചമാനി ച സിക്ഖാപദാനി സമാദിയിം. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, ദുതിയോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

“തസ്സ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ചതസ്സോ കോമാരിയോ പജാപതിയോ അഹേസും. അഥ ഖ്വാഹം, ഭന്തേ, യേന താ പജാപതിയോ തേനുപസങ്കമിം; ഉപസങ്കമിത്വാ താ പജാപതിയോ ഏതദവചം - ‘മയാ ഖോ, ഭഗിനിയോ, ബ്രഹ്മചരിയപഞ്ചമാനി സിക്ഖാപദാനി സമാദിന്നാനി [സമാദിണ്ണാനി (സീ॰ ക॰)]. യാ ഇച്ഛതി സാ ഇധേവ ഭോഗേ ച ഭുഞ്ജതു പുഞ്ഞാനി ച കരോതു, സകാനി വാ ഞാതികുലാനി ഗച്ഛതു. ഹോതി വാ പന പുരിസാധിപ്പായോ, കസ്സ വോ ദമ്മീ’തി? ഏവം വുത്തേ സാ, ഭന്തേ, ജേട്ഠാ പജാപതി മം ഏതദവോച - ‘ഇത്ഥന്നാമസ്സ മം, അയ്യപുത്ത, പുരിസസ്സ ദേഹീ’തി. അഥ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, തം പുരിസം പക്കോസാപേത്വാ വാമേന ഹത്ഥേന പജാപതിം ഗഹേത്വാ ദക്ഖിണേന ഹത്ഥേന ഭിങ്ഗാരം ഗഹേത്വാ തസ്സ പുരിസസ്സ ഓണോജേസിം. കോമാരിം ഖോ പനാഹം, ഭന്തേ, ദാരം പരിച്ചജന്തോ നാഭിജാനാമി ചിത്തസ്സ അഞ്ഞഥത്തം. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, തതിയോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

“സംവിജ്ജന്തി ഖോ പന മേ, ഭന്തേ, കുലേ ഭോഗാ. തേ ച ഖോ അപ്പടിവിഭത്താ സീലവന്തേഹി കല്യാണധമ്മേഹി. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, ചതുത്ഥോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

“യം ഖോ പനാഹം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖും പയിരുപാസാമി; സക്കച്ചംയേവ പയിരുപാസാമി, നോ അസക്കച്ചം. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, പഞ്ചമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

“സോ ചേ, ഭന്തേ, മേ ആയസ്മാ ധമ്മം ദേസേതി; സക്കച്ചംയേവ സുണോമി, നോ അസക്കച്ചം. നോ ചേ മേ സോ ആയസ്മാ ധമ്മം ദേസേതി, അഹമസ്സ ധമ്മം ദേസേമി. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ ഛട്ഠോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

“അനച്ഛരിയം ഖോ പന മം, ഭന്തേ, ദേവതാ ഉപസങ്കമിത്വാ ആരോചേന്തി - ‘സ്വാക്ഖാതോ, ഗഹപതി, ഭഗവതാ ധമ്മോ’തി. ഏവം വുത്തേ അഹം, ഭന്തേ, താ ദേവതാ ഏവം വദാമി - ‘വദേയ്യാഥ വാ ഏവം ഖോ തുമ്ഹേ ദേവതാ നോ വാ വദേയ്യാഥ, അഥ ഖോ സ്വാക്ഖാതോ ഭഗവതാ ധമ്മോ’തി. ന ഖോ പനാഹം, ഭന്തേ, അഭിജാനാമി തതോനിദാനം ചിത്തസ്സ ഉന്നതിം [ഉണ്ണതിം (ക॰) ധ॰ സ॰ ൧൧൧൧; വിഭ॰ ൮൪൫, ൮൭൮ പസ്സിതബ്ബം] - ‘മം വാ ദേവതാ ഉപസങ്കമന്തി, അഹം വാ ദേവതാഹി സദ്ധിം സല്ലപാമീ’തി. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, സത്തമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

“യാനിമാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതാ ദേസിതാനി പഞ്ചോരമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി, നാഹം തേസം കിഞ്ചി അത്തനി അപ്പഹീനം സമനുപസ്സാമി. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, അട്ഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി. ഇമേ ഖോ മേ, ഭന്തേ, അട്ഠ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ സംവിജ്ജന്തി. ന ച ഖോ അഹം ജാനാമി - കതമേഹി ചാഹം [കതമേഹിപഹം (സീ॰), കതമേഹിപാഹം (പീ॰ ക॰)] അട്ഠഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ”തി.

അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഉഗ്ഗസ്സ ഗഹപതിനോ വേസാലികസ്സ നിവേസനേ പിണ്ഡപാതം ഗഹേത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമി. അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു

പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സോ ഭിക്ഖു യാവതകോ അഹോസി ഉഗ്ഗേന ഗഹപതിനാ വേസാലികേന സദ്ധിം കഥാസല്ലാപോ, തം സബ്ബം ഭഗവതോ ആരോചേസി.

''സാധു സാധു, ഭിക്ഖു! യഥാ തം ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി വേസാലികോ സമ്മാ ബ്യാകരമാനോ ബ്യാകരേയ്യ, ഇമേഹേവ ഖോ, ഭിക്ഖു, അട്ഠഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി വേസാലികോ മയാ ബ്യാകതോ. ഇമേഹി ച പന, ഭിക്ഖു, അട്ഠഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതം ഉഗ്ഗം ഗഹപതിം വേസാലികം ധാരേഹീ''തി. പഠമം.

൨. ദുതിയഉഗ്ഗസുത്തം

൨൨. ഏകം സമയം ഭഗവാ വജ്ജീസു വിഹരതി ഹത്ഥിഗാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതം ഉഗ്ഗം ഗഹപതിം ഹത്ഥിഗാമകം ധാരേഥാ''തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. ഇദം വത്വാന സുഗതോ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പാവിസി.

അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ യേന ഉഗ്ഗസ്സ ഗഹപതിനോ ഹത്ഥിഗാമകസ്സ നിവേസനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. അഥ ഖോ ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി ഹത്ഥിഗാമകോ യേന സോ ഭിക്ഖു തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തം ഭിക്ഖും അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ഉഗ്ഗം ഗഹപതിം ഹത്ഥിഗാമകം സോ ഭിക്ഖു ഏതദവോച - ''അട്ഠഹി ഖോ ത്വം, ഗഹപതി, അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ. കതമേ തേ, ഗഹപതി, അട്ഠ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ, യേഹി ത്വം സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ''തി?

''ന ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ജാനാമി - കതമേഹി അട്ഠഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോതി. അപി ച, ഭന്തേ, യേ മേ അട്ഠ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ സംവിജ്ജന്തി, തം സുണാഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഗഹപതീ''തി ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഉഗ്ഗസ്സ ഗഹപതിനോ ഹത്ഥിഗാമകസ്സ പച്ചസ്സോസി. ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി ഹത്ഥിഗാമകോ ഏതദവോച - ''യദാഹം, ഭന്തേ, നാഗവനേ പരിചരന്തോ ഭഗവന്തം പഠമം ദൂരതോവ അദ്ദസം; സഹ ദസ്സനേനേവ മേ, ഭന്തേ, ഭഗവതോ ചിത്തം പസീദി, സുരാമദോ ച പഹീയി. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, പഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

''സോ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, പസന്നചിത്തോ ഭഗവന്തം പയിരുപാസിം. തസ്സ മേ ഭഗവാ അനുപുബ്ബിം കഥം കഥേസി, സേയ്യഥിദം - ദാനകഥം സീലകഥം സഗ്ഗകഥം; കാമാനം ആദീനവം ഓകാരം സംകിലേസം, നേക്ഖമ്മേ ആനിസംസം പകാസേസി. യദാ മം ഭഗവാ അഞ്ഞാസി കല്ലചിത്തം മുദുചിത്തം വിനീവരണചിത്തം ഉദഗ്ഗചിത്തം പസന്നചിത്തം, അഥ യാ ബുദ്ധാനം സാമുക്കംസികാ ധമ്മദേസനാ തം പകാസേസി - ദുക്ഖം, സമുദയം, നിരോധം,

മഗ്ഗം. സേയ്യഥാപി നാമ സുദ്ധം വത്ഥം അപഗതകാളകം സമ്മദേവ രജനം പടിഗ്ഗണ്ഹേയ്യ; ഏവമേവം ഖോ മേ തസ്മിംയേവ ആസനേ വിരജം വീതമലം ധമ്മചക്ഖും ഉദപാദി - 'യം കിഞ്ചി സമുദയധമ്മം, സബ്ബം തം നിരോധധമ്മ'ന്തി. സോ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ദിട്ഠധമ്മോ പത്തധമ്മോ വിദിതധമ്മോ പരിയോഗാള്ഹധമ്മോ തിണ്ണവിചികിച്ഛോ വിഗതകഥംകഥോ വേസാരജ്ജപ്പത്തോ അപരപ്പച്ചയോ സത്ഥുസാസനേ തത്ഥേവ ബുദ്ധഞ്ച ധമ്മഞ്ച സങ്ഘഞ്ച സരണം അഗമാസിം, ബ്രഹ്മചരിയപഞ്ചമാനി ച സിക്ഖാപദാനി സമാദിയിം. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, ദുതിയോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

"തസ്സ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ചതസ്സോ കോമാരിയോ പജാപതിയോ അഹേസും. അഥ ഖ്വാഹം, ഭന്തേ, യേന താ പജാപതിയോ തേനുപസങ്കമിം; ഉപസങ്കമിത്വാ താ പജാപതിയോ ഏതദവചം - 'മയാ ഖോ, ഭഗിനിയോ, ബ്രഹ്മചരിയപഞ്ചമാനി സിക്ഖാപദാനി സമാദിന്നാനി. യാ ഇച്ഛതി സാ ഇധേവ ഭോഗേ ച ഭുഞ്ജതു പുഞ്ഞാനി ച കരോതു, സകാനി വാ ഞാതികുലാനി ഗച്ഛതു. ഹോതി വാ പന പുരിസാധിപ്പായോ, കസ്സ വോ ദമ്മീ'തി? ഏവം വുത്തേ സാ, ഭന്തേ, ജേട്ഠാ പജാപതി മം ഏതദവോച - 'ഇത്ഥന്നാമസ്സ മം, അയ്യപുത്ത, പുരിസസ്സ ദേഹീ'തി. അഥ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, തം പുരിസം പക്കോസാപേത്വാ വാമേന ഹത്ഥേന പജാപതിം ഗഹേത്വാ ദക്ഖിണേന ഹത്ഥേന ഭിങ്ഗാരം ഗഹേത്വാ തസ്സ പുരിസസ്സ ഓണോജേസിം. കോമാരിം ഖോ പനാഹം, ഭന്തേ, ദാരം പരിച്ചജന്തോ നാഭിജാനാമി ചിത്തസ്സ അഞ്ഞഥത്തം. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, തതിയോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

"സംവിജ്ജന്തി ഖോ പന മേ, ഭന്തേ, കുലേ ഭോഗാ. തേ ച ഖോ അപ്പടിവിഭത്താ സീലവന്തേഹി കല്യാണധമ്മേഹി. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, ചതുത്ഥോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

"യം ഖോ പനാഹം, ഭന്തേ, ഭിക്ഖും പയിരുപാസാമി; സക്കച്ചംയേവ പയിരുപാസാമി, നോ അസക്കച്ചം. സോ ചേ മേ ആയസ്മാ ധമ്മം ദേസേതി; സക്കച്ചംയേവ സുണോമി, നോ അസക്കച്ചം. നോ ചേ മേ സോ ആയസ്മാ ധമ്മം ദേസേതി, അഹമസ്സ ധമ്മം ദേസേമി. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, പഞ്ചമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

"അനച്ഛരിയം ഖോ പന, ഭന്തേ, സങ്ഘേ നിമന്തിതേ ദേവതാ ഉപസങ്കമിത്വാ ആരോചേന്തി - 'അസുകോ, ഗഹപതി, ഭിക്ഖു ഉഭതോഭാഗവിമുത്തോ അസുകോ പഞ്ഞാവിമുത്തോ അസുകോ കായസക്ഖീ അസുകോ ദിട്ഠിപ്പത്തോ [ദിട്ഠപ്പത്തോ (ക॰)] അസുകോ സദ്ധാവിമുത്തോ അസുകോ ധമ്മാനുസാരീ അസുകോ സദ്ധാനുസാരീ അസുകോ സീലവാ കല്യാണധമ്മോ അസുകോ ദുസ്സീലോ പാപധമ്മോ'തി. സങ്ഘം ഖോ പനാഹം, ഭന്തേ, പരിവിസന്തോ നാഭിജാനാമി ഏവം ചിത്തം ഉപ്പാദേന്തോ - 'ഇമസ്സ വാ ഥോകം ദേമി ഇമസ്സ വാ ബഹുക'ന്തി. അഥ ഖ്വാഹം, ഭന്തേ, സമചിത്തോവ ദേമി. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, ഛട്ഠോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

"അനച്ഛരിയം ഖോ പന മം, ഭന്തേ, ദേവതാ ഉപസങ്കമിത്വാ ആരോചേന്തി - 'സ്വാക്ഖാതോ, ഗഹപതി, ഭഗവതാ ധമ്മോ'തി. ഏവം വുത്തേ അഹം, ഭന്തേ, താ ദേവതാ ഏവം വദേമി - 'വദേയ്യാഥ വാ ഏവം ഖോ തുമ്ഹേ ദേവതാ

നോ വാ വദേയ്യാഥ, അഥ ഖോ സ്വാക്ഖാതോ ഭഗവതാ ധമ്മോ'തി. ന ഖോ പനാഹം, ഭന്തേ, അഭിജാനാമി തതോനിദാനം ചിത്തസ്സ ഉന്നതിം - 'മം താ ദേവതാ ഉപസങ്കമന്തി, അഹം വാ ദേവതാഹി സദ്ധിം സല്ലപാമീ'തി. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, സത്തമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി.

"സചേ ഖോ പനാഹം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ പഠമതരം കാലം കരേയ്യം, അനച്ഛരിയം ഖോ പനേതം യം മം ഭഗവാ ഏവം ബ്യാകരേയ്യ - 'നത്ഥി തം സംയോജനം യേന സംയുത്തോ ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി ഹത്ഥിഗാമകോ പുന ഇമം ലോകം ആഗച്ഛേയ്യാ'തി. അയം ഖോ മേ, ഭന്തേ, അട്ഠമോ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ സംവിജ്ജതി. ഇമേ ഖോ മേ, ഭന്തേ, അട്ഠ അച്ഛരിയാ അബ്ഭുതാ ധമ്മാ സംവിജ്ജന്തി. ന ച ഖോ അഹം ജാനാമി - കതമേഹി ചാഹം അട്ഠഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ"തി.

"അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഉഗ്ഗസ്സ ഗഹപതിനോ ഹത്ഥിഗാമകസ്സ നിവേസനേ പിണ്ഡപാതം ഗഹേത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമി. അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സോ ഭിക്ഖു യാവതകോ അഹോസി ഉഗ്ഗേന ഗഹപതിനാ ഹത്ഥിഗാമകേന സദ്ധിം കഥാസല്ലാപോ, തം സബ്ബം ഭഗവതോ ആരോചേസി.

"സാധു സാധു, ഭിക്ഖു! യഥാ തം ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി ഹത്ഥിഗാമകോ സമ്മാ ബ്യാകരമാനോ ബ്യാകരേയ്യ, ഇമേഹേവ ഖോ ഭിക്ഖു, അട്ഠഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഉഗ്ഗോ ഗഹപതി ഹത്ഥിഗാമകോ മയാ ബ്യാകതോ. ഇമേഹി ച പന, ഭിക്ഖു, അട്ഠഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതം ഉഗ്ഗം ഗഹപതിം ഹത്ഥിഗാമകം ധാരേഹീ"തി. ദുതിയം.

൩. പഠമഹത്ഥകസുത്തം

൨൩. ഏകം സമയം ഭഗവാ ആളവിയം വിഹരതി അഗ്ഗാളവേ ചേതിയേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "സത്തഹി , ഭിക്ഖവേ, അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതം ഹത്ഥകം ആളവകം ധാരേഥ. കതമേഹി സത്തഹി? സദ്ധോ ഹി, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ; സീലവാ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ; ഹിരീമാ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ; ഓത്തപ്പീ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ; ബഹുസ്സുതോ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ; ചാഗവാ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ; പഞ്ഞവാ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതം ഹത്ഥകം ആളവകം ധാരേഥാ"തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. ഇദം വത്വാന സുഗതോ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പാവിസി.

അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ യേന ഹത്ഥകസ്സ ആളവകസ്സ നിവേസനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. അഥ ഖോ ഹത്ഥകോ ആളവകോ യേന സോ ഭിക്ഖു തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തം ഭിക്ഖും അഭിവാദേത്വാ

ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ഹത്ഥകം ആളവകം സോ ഭിക്ഖു ഏതദവോച -

"സത്തഹി ഖോ ത്വം, ആവുസോ, അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ. കതമേഹി സത്തഹി? 'സദ്ധോ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ; സീലവാ...പേ॰... ഹിരിമാ... ഓത്തപ്പീ... ബഹുസ്സുതോ... ചാഗവാ... പഞ്ഞവാ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ'തി. ഇമേഹി ഖോ ത്വം, ആവുസോ, സത്തഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ"തി. "കച്ചിത്ഥ, ഭന്തേ, ന കോചി ഗിഹീ അഹോസി ഓദാതവസനോ"തി? "ന ഹേത്ഥ, ആവുസോ , കോചി ഗിഹി അഹോസി ഓദാതവസനോ"തി. "സാധു, ഭന്തേ, യദേത്ഥ ന കോചി ഗിഹീ അഹോസി ഓദാതവസനോ"തി.

അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഹത്ഥകസ്സ ആളവകസ്സ നിവേസനേ പിണ്ഡപാതം ഗഹേത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമി . അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി ; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

"ഇധാഹം, ഭന്തേ, പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ യേന ഹത്ഥകസ്സ ആളവകസ്സ നിവേസനം തേനുപസങ്കമിം; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദിം. അഥ ഖോ, ഭന്തേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ യേനാഹം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഹത്ഥകം ആളവകം ഏതദവചം - 'സത്തഹി ഖോ ത്വം, ആവുസോ, അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ. കതമേഹി സത്തഹി? സദ്ധോ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ; സീലവാ...പേ॰... ഹിരിമാ... ഓത്തപ്പീ... ബഹുസ്സുതോ... ചാഗവാ... പഞ്ഞവാ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോതി. ഇമേഹി ഖോ ത്വം, ആവുസോ, സത്തഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭഗവതാ ബ്യാകതോ'തി.

"ഏവം വുത്തേ, ഭന്തേ, ഹത്ഥകോ മം ഏതദവോച - 'കച്ചിത്ഥ, ഭന്തേ, ന കോചി ഗിഹീ അഹോസി ഓദാതവസനോ'തി? 'ന ഹേത്ഥ, ആവുസോ, കോചി ഗിഹീ അഹോസി ഓദാതവസനോ'തി. 'സാധു, ഭന്തേ, യദേത്ഥ ന കോചി ഗിഹീ അഹോസി ഓദാതവസനോ'"തി.

"സാധു സാധു, ഭിക്ഖു! അപ്പിച്ഛോ സോ, ഭിക്ഖു, കുലപുത്തോ . സന്തേയേവ അത്തനി കുസലധമ്മേ ന ഇച്ഛതി പരേഹി ഞായമാനേ [പഞ്ഞാപയമാനേ (ക॰)]. തേന ഹി ത്വം, ഭിക്ഖു, ഇമിനാപി അട്ഠമേന അച്ഛരിയേന അബ്ഭുതേന ധമ്മേന സമന്നാഗതം ഹത്ഥകം ആളവകം ധാരേഹി, യദിദം അപ്പിച്ഛതായാ"തി. തതിയം.

൪. ദുതിയഹത്ഥകസുത്തം

൨൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ ആളവിയം വിഹരതി അഗ്ഗാളവേ ചേതിയേ. അഥ ഖോ ഹത്ഥകോ ആളവകോ പഞ്ചമത്തേഹി ഉപാസകസതേഹി

പരിവുതോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ഹത്ഥകം ആളവകം ഭഗവാ ഏതദവോച - "മഹതീ ഖോ ത്യായം, ഹത്ഥക, പരിസാ. കഥം പന ത്വം, ഹത്ഥക, ഇമം മഹതിം പരിസം സങ്ഗണ്ഹാസീ"തി? "യാനിമാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതാ ദേസിതാനി [അം॰ നി॰ ൪.൩൨; ദീ॰ നി॰ ൩.൩൧൩] ചത്താരി സങ്ഗഹവത്ഥൂനി, തേഹാഹം [തേനാഹം (സീ॰)] ഇമം മഹതിം പരിസം സങ്ഗണ്ഹാമി. അഹം, ഭന്തേ, യം ജാനാമി - 'അയം ദാനേന സങ്ഗഹേതബ്ബോ'തി, തം ദാനേന സങ്ഗണ്ഹാമി; യം ജാനാമി - 'അയം പേയ്യവജ്ജേന സങ്ഗഹേതബ്ബോ'തി, തം പേയ്യവജ്ജേന സങ്ഗണ്ഹാമി; യം ജാനാമി - 'അയം അത്ഥചരിയായ സങ്ഗഹേതബ്ബോ'തി, തം അത്ഥചരിയായ സങ്ഗണ്ഹാമി; യം ജാനാമി - 'അയം സമാനത്തതായ സങ്ഗഹേതബ്ബോ'തി, തം സമാനത്തതായ സങ്ഗണ്ഹാമി. സംവിജ്ജന്തി ഖോ പന മേ, ഭന്തേ, കുലേ ഭോഗാ. ദലിദ്ദസ്സ ഖോ നോ തഥാ സോതബ്ബം മഞ്ഞന്തീ"തി. "സാധു സാധു, ഹത്ഥക! യോനി ഖോ ത്യായം, ഹത്ഥക, മഹതിം പരിസം സങ്ഗഹേതും. യേ ഹി കേചി, ഹത്ഥക, അതീതമദ്ധാനം മഹതിം പരിസം സങ്ഗഹേസും, സബ്ബേ തേ ഇമേഹേവ ചതൂഹി സങ്ഗഹവത്ഥൂഹി മഹതിം പരിസം സങ്ഗഹേസും. യേപി ഹി കേചി, ഹത്ഥക, അനാഗതമദ്ധാനം മഹതിം പരിസം സങ്ഗണ്ഹിസ്സന്തി , സബ്ബേ തേ ഇമേഹേവ ചതൂഹി സങ്ഗഹവത്ഥൂഹി മഹതിം പരിസം സങ്ഗണ്ഹിസ്സന്തി. യേപി ഹി കേചി, ഹത്ഥക, ഏതരഹി മഹതിം പരിസം സങ്ഗണ്ഹന്തി, സബ്ബേ തേ ഇമേഹേവ ചതൂഹി സങ്ഗഹവത്ഥൂഹി മഹതിം പരിസം സങ്ഗണ്ഹന്തീ"തി.

അഥ ഖോ ഹത്ഥകോ ആളവകോ ഭഗവതാ ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സിതോ സമാദപിതോ സമുത്തേജിതോ സമ്പഹംസിതോ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കാമി . അഥ ഖോ ഭഗവാ അചിരപക്കന്തേ ഹത്ഥകേ ആളവകേ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതം ഹത്ഥകം ആളവകം ധാരേഥ. കതമേഹി അട്ഠഹി? സദ്ധോ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ; സീലവാ, ഭിക്ഖവേ...പേ॰... ഹിരീമാ... ഓത്തപ്പീ... ബഹുസ്സുതോ... ചാഗവാ... പഞ്ഞവാ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ; അപ്പിച്ഛോ, ഭിക്ഖവേ, ഹത്ഥകോ ആളവകോ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി അച്ഛരിയേഹി അബ്ഭുതേഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതം ഹത്ഥകം ആളവകം ധാരേഥാ"തി. ചതുത്ഥം.

൫. മഹാനാമസുത്തം

൨൫. ഏകം സമയം ഭഗവാ സക്കേസു വിഹരതി കപിലവത്ഥുസ്മിം നിഗ്രോധാരാമേ. അഥ ഖോ മഹാനാമോ സക്കോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ മഹാനാമോ സക്കോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "കിത്താവതാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഉപാസകോ ഹോതീ"തി? "യതോ ഖോ, മഹാനാമ, ബുദ്ധം സരണം ഗതോ ഹോതി, ധമ്മം സരണം ഗതോ ഹോതി, സങ്ഘം സരണം ഗതോ ഹോതി; ഏത്താവതാ ഖോ, മഹാനാമ, ഉപാസകോ ഹോതീ"തി.

"കിത്താവതാ പന, ഭന്തേ, ഉപാസകോ സീലവാ ഹോതീ"തി? "യതോ ഖോ, മഹാനാമ , ഉപാസകോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി, അദിന്നാദാനാ

പടിവിരതോ ഹോതി, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി, മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി; ഏത്താവതാ ഖോ, മഹാനാമ, ഉപാസകോ സീലവാ ഹോതീ''തി.

''കിത്താവതാ പന, ഭന്തേ, ഉപാസകോ അത്തഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി, നോ പരഹിതായാ''തി? ''യതോ ഖോ, മഹാനാമ, ഉപാസകോ അത്തനാവ സദ്ധാസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം സദ്ധാസമ്പദായ സമാദപേതി [സമാദാപേതി (?)]; അത്തനാവ സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം സീലസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാവ ചാഗസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം ചാഗസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാവ ഭിക്ഖൂനം ദസ്സനകാമോ ഹോതി, നോ പരം ഭിക്ഖൂനം ദസ്സനേ സമാദപേതി; അത്തനാവ സദ്ധമ്മം സോതുകാമോ ഹോതി, നോ പരം സദ്ധമ്മസ്സവനേ സമാദപേതി; അത്തനാവ സുതാനം ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി, നോ പരം ധമ്മധാരണായ സമാദപേതി; അത്തനാവ സുതാനം ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി, നോ പരം അത്ഥൂപപരിക്ഖായ സമാദപേതി; അത്തനാവ അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി, നോ പരം ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപത്തിയാ സമാദപേതി. ഏത്താവതാ ഖോ, മഹാനാമ, ഉപാസകോ അത്തഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി, നോ പരഹിതായാ''തി.

''കിത്താവതാ പന, ഭന്തേ, ഉപാസകോ അത്തഹിതായ ച പടിപന്നോ ഹോതി പരഹിതായ ചാ''തി? ''യതോ ഖോ, മഹാനാമ, ഉപാസകോ അത്തനാ ച സദ്ധാസമ്പന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച സദ്ധാസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച സീലസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച ചാഗസമ്പന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച ചാഗസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച ഭിക്ഖൂനം ദസ്സനകാമോ ഹോതി, പരഞ്ച ഭിക്ഖൂനം ദസ്സനേ സമാദപേതി; അത്തനാ ച സദ്ധമ്മം സോതുകാമോ ഹോതി, പരഞ്ച സദ്ധമ്മസ്സവനേ സമാദപേതി; അത്തനാ ച സുതാനം ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി, പരഞ്ച ധമ്മധാരണായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച സുതാനം ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി, പരഞ്ച അത്ഥൂപപരിക്ഖായ സമാദപേതി, അത്തനാ ച അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപത്തിയാ സമാദപേതി. ഏത്താവതാ ഖോ, മഹാനാമ, ഉപാസകോ അത്തഹിതായ ച പടിപന്നോ ഹോതി പരഹിതായ ചാ''തി. പഞ്ചമം.

൬. ജീവകസുത്തം

൨൬. ഏകം സമയം ഭഗവാ രാജഗഹേ വിഹരതി ജീവകമ്ബവനേ. അഥ ഖോ ജീവകോ കോമാരഭച്ചോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ജീവകോ കോമാരഭച്ചോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കിത്താവതാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഉപാസകോ ഹോതീ''തി? ''യതോ ഖോ, ജീവക, ബുദ്ധം സരണം ഗതോ ഹോതി, ധമ്മം സരണം ഗതോ ഹോതി, സങ്ഘം സരണം ഗതോ ഹോതി; ഏത്താവതാ ഖോ ജീവക, ഉപാസകോ ഹോതീ''തി.

''കിത്താവതാ പന, ഭന്തേ, ഉപാസകോ സീലവാ ഹോതീ''തി? ''യതോ ഖോ, ജീവക, ഉപാസകോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി...പേ॰...

സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി; ഏത്താവതാ ഖോ, ജീവക, ഉപാസകോ സീലവാ ഹോതീ''തി.

''കിത്താവതാ പന, ഭന്തേ, ഉപാസകോ അത്തഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി, നോ പരഹിതായാ''തി? ''യതോ ഖോ, ജീവക, ഉപാസകോ അത്തനാവ സദ്ധാസമ്പന്നോ ഹോതി, നോ പരം സദ്ധാസമ്പദായ സമാദപേതി...പേ॰... അത്തനാവ അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി, നോ പരം ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപത്തിയാ സമാദപേതി. ഏത്താവതാ ഖോ, ജീവക, ഉപാസകോ അത്തഹിതായ പടിപന്നോ ഹോതി, നോ പരഹിതായാ''തി.

''കിത്താവതാ പന, ഭന്തേ, ഉപാസകോ അത്തഹിതായ ച പടിപന്നോ ഹോതി പരഹിതായ ചാ''തി? ''യതോ ഖോ, ജീവക, ഉപാസകോ അത്തനാ ച സദ്ധാസമ്പന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച സദ്ധാസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച സീലസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച ചാഗസമ്പന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച ചാഗസമ്പദായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച ഭിക്ഖൂനം ദസ്സനകാമോ ഹോതി, പരഞ്ച ഭിക്ഖൂനം ദസ്സനേ സമാദപേതി; അത്തനാ ച സദ്ധമ്മം സോതുകാമോ ഹോതി, പരഞ്ച സദ്ധമ്മസ്സവനേ സമാദപേതി; അത്തനാ ച സുതാനം ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി, പരഞ്ച ധമ്മധാരണായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച സുതാനം ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി, പരഞ്ച അത്ഥൂപപരിക്ഖായ സമാദപേതി; അത്തനാ ച അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി, പരഞ്ച ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപത്തിയാ സമാദപേതി. ഏത്താവതാ ഖോ, ജീവക, ഉപാസകോ അത്തഹിതായ ച പടിപന്നോ ഹോതി പരഹിതായ ചാ''തി. ഛട്ഠം.

൭. പഠമബലസുത്തം

൨൭. ''അട്ഠിമാനി , ഭിക്ഖവേ, ബലാനി. കതമാനി അട്ഠ? രുണ്ണബലാ, ഭിക്ഖവേ, ദാരകാ, കോധബലാ മാതുഗാമാ, ആവുധബലാ ചോരാ, ഇസ്സരിയബലാ രാജാനോ, ഉജ്ഝത്തിബലാ ബാലാ, നിജ്ഝത്തിബലാ പണ്ഡിതാ, പടിസങ്ഖാനബലാ ബഹുസ്സുതാ, ഖന്തിബലാ സമണബ്രാഹ്മണാ - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ ബലാനീ''തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയബലസുത്തം

൨൮. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഭഗവാ ഏതദവോച - ''കതി നു ഖോ, സാരിപുത്ത, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലാനി, യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - 'ഖീണാ മേ ആസവാ'''തി? ''അട്ഠ, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലാനി, യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - 'ഖീണാ മേ ആസവാ'''തി.

''കതമാനി അട്ഠ? [അ॰ നി॰ ൧൦.൯൦; പടി॰ മ॰ ൨.൪൪] ഇധ, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ അനിച്ചതോ സബ്ബേ സങ്ഖാരാ യഥാഭൂതം

സമ്മപ്പഞ്ഞായ സുദിട്ഠാ ഹോന്തി. യമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ അനിച്ചതോ സബ്ബേ സങ്ഖാരാ യഥാഭൂതം സമ്മപ്പഞ്ഞായ സുദിട്ഠാ ഹോന്തി, ഇദമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - 'ഖീണാ മേ ആസവാ'''തി.

''പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ അങ്ഗാരകാസൂപമാ കാമാ യഥാഭൂതം സമ്മപ്പഞ്ഞായ സുദിട്ഠാ ഹോന്തി. യമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ അങ്ഗാരകാസൂപമാ കാമാ യഥാഭൂതം സമ്മപ്പഞ്ഞായ സുദിട്ഠാ ഹോന്തി, ഇദമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - 'ഖീണാ മേ ആസവാ'''തി.

''പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ വിവേകനിന്നം ചിത്തം ഹോതി വിവേകപോണം വിവേകപബ്ഭാരം വിവേകട്ഠം നേക്ഖമ്മാഭിരതം ബ്യന്തിഭൂതം സബ്ബസോ ആസവട്ഠാനിയേഹി ധമ്മേഹി. യമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ വിവേകനിന്നം ചിത്തം ഹോതി വിവേകപോണം വിവേകപബ്ഭാരം വിവേകട്ഠം നേക്ഖമ്മാഭിരതം ബ്യന്തിഭൂതം സബ്ബസോ ആസവട്ഠാനിയേഹി ധമ്മേഹി, ഇദമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - 'ഖീണാ മേ ആസവാ'''തി.

''പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവിതാ ഹോന്തി സുഭാവിതാ. യമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവിതാ ഹോന്തി സുഭാവിതാ, ഇദമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - 'ഖീണാ മേ ആസവാ'''തി.

''പുന ചപരം, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ ഭാവിതാ ഹോന്തി സുഭാവിതാ...പേ॰... പഞ്ചിന്ദ്രിയാനി ഭാവിതാനി ഹോന്തി സുഭാവിതാനി...പേ॰... സത്ത ബോജ്ഝങ്ഗാ ഭാവിതാ ഹോന്തി സുഭാവിതാ... പേ॰... അരിയോ അട്ഠങ്ഗികോ മഗ്ഗോ ഭാവിതോ ഹോതി സുഭാവിതോ. യമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ അരിയോ അട്ഠങ്ഗികോ മഗ്ഗോ ഭാവിതോ ഹോതി സുഭാവിതോ, ഇദമ്പി, ഭന്തേ, ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലം ഹോതി, യം ബലം ആഗമ്മ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - 'ഖീണാ മേ ആസവാ'''തി.

''ഇമാനി ഖോ, ഭന്തേ, അട്ഠ ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ ബലാനി, യേഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയം പടിജാനാതി - 'ഖീണാ മേ ആസവാ'''തി. അട്ഠമം.

൯. അക്ഖണസുത്തം

൨൯. '''ഖണകിച്ചോ ലോകോ, ഖണകിച്ചോ ലോകോ'തി, ഭിക്ഖവേ, അസ്സുതവാ പുഥുജ്ജനോ ഭാസതി, നോ ച ഖോ സോ ജാനാതി ഖണം വാ അക്ഖണം വാ. അട്ഠിമേ, ഭിക്ഖവേ, അക്ഖണാ അസമയാ

ബ്രഹ്മചരിയവാസായ. കതമേ അട്ഠ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ച ലോകേ ഉപ്പന്നോ ഹോതി അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ, ധമ്മോ ച ദേസിയതി ഓപസമികോ പരിനിബ്ബാനികോ സമ്ബോധഗാമീ സുഗതപ്പവേദിതോ; അയഞ്ച പുഗ്ഗലോ നിരയം ഉപപന്നോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ അക്ഖണോ അസമയോ ബ്രഹ്മചരിയവാസായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ച ലോകേ ഉപ്പന്നോ ഹോതി...പേ... സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ, ധമ്മോ ച ദേസിയതി ഓപസമികോ പരിനിബ്ബാനികോ സമ്ബോധഗാമീ സുഗതപ്പവേദിതോ; അയഞ്ച പുഗ്ഗലോ തിരച്ഛാനയോനിം ഉപപന്നോ ഹോതി...പേ....

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ...പേ... അയഞ്ച പുഗ്ഗലോ പേത്തിവിസയം ഉപപന്നോ ഹോതി...പേ....

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ...പേ... അയഞ്ച പുഗ്ഗലോ അഞ്ഞതരം ദീഘായുകം ദേവനികായം ഉപപന്നോ ഹോതി...പേ....

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ...പേ... അയഞ്ച പുഗ്ഗലോ പച്ചന്തിമേസു ജനപദേസു പച്ചാജാതോ ഹോതി, സോ ച ഹോതി അവിഞ്ഞാതാരേസു മിലക്ഖേസു [മിലക്ഖൂസു (സ്യാ॰ ക॰) ദീ॰ നി॰ ൩.൩൫൮], യത്ഥ നത്ഥി ഗതി ഭിക്ഖൂനം ഭിക്ഖുനീനം ഉപാസകാനം ഉപാസികാനം...പേ... പഞ്ചമോ അക്ഖണോ അസമയോ ബ്രഹ്മചരിയവാസായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ...പേ... അയഞ്ച പുഗ്ഗലോ മജ്ഝിമേസു ജനപദേസു പച്ചാജാതോ ഹോതി, സോ ച ഹോതി മിച്ഛാദിട്ഠികോ വിപരീതദസ്സനോ - ‘നത്ഥി ദിന്നം, നത്ഥി യിട്ഠം, നത്ഥി ഹുതം, നത്ഥി സുകതദുക്കടാനം കമ്മാനം ഫലം വിപാകോ, നത്ഥി അയം ലോകോ, നത്ഥി പരോ ലോകോ, നത്ഥി മാതാ, നത്ഥി പിതാ, നത്ഥി സത്താ ഓപപാതികാ, നത്ഥി ലോകേ സമണബ്രാഹ്മണാ സമ്മഗ്ഗതാ സമ്മാ പടിപന്നാ യേ ഇമഞ്ച ലോകം പരഞ്ച ലോകം സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദേന്തീ’തി...പേ....

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ...പേ... അയഞ്ച പുഗ്ഗലോ മജ്ഝിമേസു ജനപദേസു പച്ചാജാതോ ഹോതി , സോ ച ഹോതി ദുപ്പഞ്ഞോ ജളോ ഏളമൂഗോ അപ്പടിബലോ സുഭാസിതദുബ്ഭാസിതസ്സ അത്ഥമഞ്ഞാതും. അയം, ഭിക്ഖവേ, സത്തമോ അക്ഖണോ അസമയോ ബ്രഹ്മചരിയവാസായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ച ലോകേ അനുപ്പന്നോ ഹോതി അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ...പേ... സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ. ധമ്മോ ച ന ദേസിയതി ഓപസമികോ പരിനിബ്ബാനികോ സമ്ബോധഗാമീ സുഗതപ്പവേദിതോ. അയഞ്ച പുഗ്ഗലോ മജ്ഝിമേസു ജനപദേസു പച്ചാജാതോ ഹോതി, സോ ച ഹോതി പഞ്ഞവാ അജളോ അനേളമൂഗോ പടിബലോ സുഭാസിതദുബ്ഭാസിതസ്സ അത്ഥമഞ്ഞാതും. അയം, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠമോ അക്ഖണോ അസമയോ ബ്രഹ്മചരിയവാസായ. ‘ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ അക്ഖണാ അസമയാ ബ്രഹ്മചരിയവാസായ’”.

“ഏകോവ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഖണോ ച സമയോ ച ബ്രഹ്മചരിയവാസായ. കതമോ ഏകോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ ച ലോകേ ഉപ്പന്നോ ഹോതി അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ. ധമ്മോ ച ദേസിയതി ഓപസമികോ പരിനിബ്ബാനികോ സമ്ബോധഗാമീ സുഗതപ്പവേദിതോ. അയഞ്ച പുഗ്ഗലോ മജ്ഝിമേസു ജനപദേസു പച്ചാജാതോ ഹോതി, സോ ച ഹോതി പഞ്ഞവാ അജളോ അനേളമൂഗോ പടിബലോ സുഭാസിതദുബ്ഭാസിതസ്സ അത്ഥമഞ്ഞാതും. അയം, ഭിക്ഖവേ, ഏകോവ ഖണോ ച സമയോ ച ബ്രഹ്മചരിയവാസായാ”തി.

“മനുസ്സലാഭം [മനുസ്സലോകം (സ്യാ॰)] ലദ്ധാന, സദ്ധമ്മേ സുപ്പവേദിതേ;
യേ ഖണം നാധിഗച്ഛന്തി, അതിനാമേന്തി തേ ഖണം.

“ബഹൂ ഹി അക്ഖണാ വുത്താ, മഗ്ഗസ്സ അന്തരായികാ;
കദാചി കരഹചി ലോകേ, ഉപ്പജ്ജന്തി തഥാഗതാ.

“തയിദം [തസ്സിദം (ക॰)] സമ്മുഖീഭൂതം, യം ലോകസ്മിം സുദുല്ലഭം;
മനുസ്സപടിലാഭോ ച, സദ്ധമ്മസ്സ ച ദേസനാ;
അലം വായമിതും തത്ഥ, അത്തകാമേന [അത്ഥകാമേന (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰)] ജന്തുനാ.

“കഥം വിജഞ്ഞാ സദ്ധമ്മം, ഖണോ വേ [വോ (സ്യാ॰)] മാ ഉപച്ചഗാ;
ഖണാതീതാ ഹി സോചന്തി, നിരയമ്ഹി സമപ്പിതാ.

“ഇധ ചേ നം വിരാധേതി, സദ്ധമ്മസ്സ നിയാമതം [നിയാമിതം (സ്യാ॰)];
വാണിജോവ അതീതത്ഥോ, ചിരത്തം [ചിരന്തം (ക॰)] അനുതപിസ്സതി.

“അവിജ്ജാനിവുതോ പോസോ, സദ്ധമ്മം അപരാധികോ;
ജാതിമരണസംസാരം, ചിരം പച്ചനുഭോസ്സതി.

“യേ ച ലദ്ധാ മനുസ്സത്തം, സദ്ധമ്മേ സുപ്പവേദിതേ;
അകംസു സത്ഥു വചനം, കരിസ്സന്തി കരോന്തി വാ.

“ഖണം പച്ചവിദും ലോകേ, ബ്രഹ്മചരിയം അനുത്തരം;
യേ മഗ്ഗം പടിപജ്ജിംസു, തഥാഗതപ്പവേദിതം.

“യേ സംവരാ ചക്ഖുമതാ, ദേസിതാദിച്ചബന്ധുനാ;
തേസു [തേസം (ക॰)] ഗുത്തോ സദാ സതോ, വിഹരേ അനവസ്സുതോ.

“സബ്ബേ അനുസയേ ഛേത്വാ, മാരധേയ്യപരാനുഗേ;
തേ വേ പാരങ്ഗതാ [പാരഗതാ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ലോകേ, യേ പത്താ ആസവക്ഖയ”ന്തി. നവമം;

൧൦. അനുരുദ്ധമഹാവിതക്കസുത്തം

൩൦. ഏകം സമയം ഭഗവാ ഭഗ്ഗേസു വിഹരതി സുംസുമാരഗിരേ ഭേസകളാവനേ മിഗദായേ. തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ അനുരുദ്ധോ

ചേതീസു വിഹരതി പാചീനവംസദായേ. അഥ ഖോ ആയസ്മതോ അനുരുദ്ധസ്സ രഹോഗതസ്സ പടിസല്ലീനസ്സ ഏവം ചേതസോ പരിവിതക്കോ ഉദപാദി - “അപ്പിച്ഛസ്സായം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ മഹിച്ഛസ്സ; സന്തുട്ഠസ്സായം ധമ്മോ , നായം ധമ്മോ അസന്തുട്ഠസ്സ; പവിവിത്തസ്സായം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ സങ്ഗണികാരാമസ്സ; ആരദ്ധവീരിയസ്സായം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ കുസീതസ്സ; ഉപട്ഠിതസ്സതിസ്സായം [ഉപട്ഠിതസതിസ്സായം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ മുട്ഠസ്സതിസ്സ [മുട്ഠസതിസ്സ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)]; സമാഹിതസ്സായം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അസമാഹിതസ്സ; പഞ്ഞവതോ അയം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ ദുപ്പഞ്ഞസ്സാ”തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മതോ അനുരുദ്ധസ്സ ചേതസാ ചേതോപരിവിതക്കമഞ്ഞായ - സേയ്യഥാപി നാമ ബലവാ പുരിസോ സമിഞ്ജിതം വാ ബാഹം പസാരേയ്യ, പസാരിതം വാ ബാഹം സമിഞ്ജേയ്യ; ഏവമേവം - ഭഗ്ഗേസു സുംസുമാരഗിരേ ഭേസകളാവനേ മിഗദായേ അന്തരഹിതോ ചേതീസു പാചീനവംസദായേ ആയസ്മതോ അനുരുദ്ധസ്സ സമ്മുഖേ പാതുരഹോസി. നിസീദി ഭഗവാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ. ആയസ്മാപി ഖോ അനുരുദ്ധോ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം

നിസിന്നം ഖോ ആയസ്മന്തം അനുരുദ്ധം ഭഗവാ ഏതദവോച -

“സാധു സാധു, അനുരുദ്ധ! സാധു ഖോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, (യം തം മഹാപുരിസവിതക്കം) [സത്ത മഹാപുരിസവിതക്കേ (സീ॰ പീ॰) ദീ॰ നി॰ ൩.൩൫൮] വിതക്കേസി - ‘അപ്പിച്ഛസ്സായം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ മഹിച്ഛസ്സ; സന്തുട്ഠസ്സായം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അസന്തുട്ഠസ്സ; പവിവിത്തസ്സായം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ സങ്ഗണികാരാമസ്സ; ആരദ്ധവീരിയസ്സായം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ കുസീതസ്സ; ഉപട്ഠിതസ്സതിസ്സായം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ മുട്ഠസ്സതിസ്സ; സമാഹിതസ്സായം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അസമാഹിതസ്സ; പഞ്ഞവതോ അയം ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ ദുപ്പഞ്ഞസ്സാ’തി. തേന ഹി ത്വം, അനുരുദ്ധ, ഇമമ്പി അട്ഠമം മഹാപുരിസവിതക്കം വിതക്കേഹി - ‘നിപ്പപഞ്ചാരാമസ്സായം ധമ്മോ നിപ്പപഞ്ചരതിനോ, നായം ധമ്മോ പപഞ്ചാരാമസ്സ പപഞ്ചരതിനോ’”തി.

“യതോ ഖോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, ഇമേ അട്ഠ മഹാപുരിസവിതക്കേ വിതക്കേസ്സസി, തതോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, യാവദേവ [യാവദേ (സം॰ നി॰ ൨.൧൫൨)] ആകങ്ഖിസ്സസി, വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിസ്സസി.

“യതോ ഖോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, ഇമേ അട്ഠ മഹാപുരിസവിതക്കേ വിതക്കേസ്സസി, തതോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, യാവദേവ ആകങ്ഖിസ്സസി, വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ അജ്ഝത്തം സമ്പസാദനം ചേതസോ ഏകോദിഭാവം അവിതക്കം അവിചാരം സമാധിജം പീതിസുഖം ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിസ്സസി.

“യതോ ഖോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, ഇമേ അട്ഠ മഹാപുരിസവിതക്കേ വിതക്കേസ്സസി, തതോ ത്വം, അനുരുദ്ധ , യാവദേവ ആകങ്ഖിസ്സസി, പീതിയാ ച വിരാഗാ ഉപേക്ഖകോ ച വിഹരിസ്സസി സതോ ച സമ്പജാനോ സുഖഞ്ച

കായേന പടിസംവേദിസ്സസി യം തം അരിയാ ആചിക്ഖന്തി - 'ഉപേക്ഖകോ സതിമാ സുഖവിഹാരീ'തി തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിസ്സസി.

"യതോ ഖോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, ഇമേ അട്ഠ മഹാപുരിസവിതക്കേ വിതക്കേസ്സസി, തതോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, യാവദേവ ആകങ്ഖിസ്സസി, സുഖസ്സ ച പഹാനാ ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ പുബ്ബേവ സോമനസ്സദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമാ അദുക്ഖമസുഖം ഉപേക്ഖാസതിപാരിസുദ്ധിം ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിസ്സസി.

"യതോ ഖോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, ഇമേ ച അട്ഠ മഹാപുരിസവിതക്കേ വിതക്കേസ്സസി, ഇമേസഞ്ച ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഭവിസ്സസി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, തതോ തുയ്ഹം, അനുരുദ്ധ, സേയ്യഥാപി നാമ ഗഹപതിസ്സ വാ ഗഹപതിപുത്തസ്സ വാ നാനാരത്താനം ദുസ്സാനം ദുസ്സകരണ്ഡകോ പൂരോ; ഏവമേവം തേ പംസുകൂലചീവരം ഖായിസ്സതി സന്തുട്ഠസ്സ വിഹരതോ രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ഓക്കമനായ നിബ്ബാനസ്സ.

"യതോ ഖോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, ഇമേ ച അട്ഠ മഹാപുരിസവിതക്കേ വിതക്കേസ്സസി, ഇമേസഞ്ച ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഭവിസ്സസി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, തതോ തുയ്ഹം, അനുരുദ്ധ, സേയ്യഥാപി നാമ ഗഹപതിസ്സ വാ ഗഹപതിപുത്തസ്സ വാ സാലീനം ഓദനോ വിചിതകാളകോ അനേകസൂപോ അനേകബ്യഞ്ജനോ; ഏവമേവം തേ പിണ്ഡിയാലോപഭോജനം ഖായിസ്സതി സന്തുട്ഠസ്സ വിഹരതോ രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ഓക്കമനായ നിബ്ബാനസ്സ.

"യതോ ഖോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, ഇമേ ച അട്ഠ മഹാപുരിസവിതക്കേ വിതക്കേസ്സസി, ഇമേസഞ്ച ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഭവിസ്സസി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, തതോ തുയ്ഹം, അനുരുദ്ധ, സേയ്യഥാപി നാമ ഗഹപതിസ്സ വാ ഗഹപതിപുത്തസ്സ വാ കൂടാഗാരം ഉല്ലിത്താവലിത്തം നിവാതം ഫുസിതഗ്ഗളം പിഹിതവാതപാനം; ഏവമേവം തേ രുക്ഖമൂലസേനാസനം ഖായിസ്സതി സന്തുട്ഠസ്സ വിഹരതോ രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ഓക്കമനായ നിബ്ബാനസ്സ.

"യതോ ഖോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, ഇമേ ച അട്ഠ മഹാപുരിസവിതക്കേ വിതക്കേസ്സസി, ഇമേസഞ്ച ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഭവിസ്സസി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, തതോ തുയ്ഹം, അനുരുദ്ധ , സേയ്യഥാപി നാമ ഗഹപതിസ്സ വാ ഗഹപതിപുത്തസ്സ വാ പല്ലങ്കോ ഗോനകത്ഥതോ പടികത്ഥതോ പടലികത്ഥതോ കദലിമിഗപവരപച്ചത്ഥരണോ [കാദലി... പച്ചത്ഥരണോ (സീ॰)] സഉത്തരച്ഛദോ ഉഭതോലോഹിതകൂപധാനോ; ഏവമേവം തേ തിണസന്ഥാരകസയനാസനം ഖായിസ്സതി സന്തുട്ഠസ്സ വിഹരതോ രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ഓക്കമനായ നിബ്ബാനസ്സ.

“യതോ ഖോ ത്വം, അനുരുദ്ധ, ഇമേ ച അട്ഠ മഹാപുരിസവിതക്കേ വിതക്കേസ്സസി, ഇമേസഞ്ച ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഭവിസ്സസി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, തതോ തുയ്ഹം, അനുരുദ്ധ, സേയ്യഥാപി നാമ ഗഹപതിസ്സ വാ ഗഹപതിപുത്തസ്സ വാ നാനാഭേസജ്ജാനി, സേയ്യഥിദം - സപ്പി നവനീതം തേലം മധു ഫാണിതം; ഏവമേവം തേ പൂതിമുത്തഭേസജ്ജം ഖായിസ്സതി സന്തുട്ഠസ്സ വിഹരതോ രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ഓക്കമനായ നിബ്ബാനസ്സ. തേന ഹി ത്വം, അനുരുദ്ധ, ആയതികമ്പി വസ്സാവാസം ഇധേവ ചേതീസു പാചീനവംസദായേ വിഹരേയ്യാസീ”തി. “ഏവം, ഭന്തേ”തി ഖോ ആയസ്മാ അനുരുദ്ധോ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം അനുരുദ്ധം ഇമിനാ ഓവാദേന ഓവദിത്വാ - സേയ്യഥാപി നാമ ബലവാ പുരിസോ സമിഞ്ജിതം വാ ബാഹം പസാരേയ്യ, പസാരിതം വാ ബാഹം സമിഞ്ജേയ്യ, ഏവമേവം - ചേതീസു പാചീനവംസദായേ അന്തരഹിതോ ഭഗ്ഗേസു സുംസുമാരഗിരേ ഭേസകളാവനേ മിഗദായേ പാതുരഹോസീതി. നിസീദി ഭഗവാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ. നിസജ്ജ ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “അട്ഠ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മഹാപുരിസവിതക്കേ ദേസേസ്സാമി, തം സുണാഥ...പേ॰... കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ മഹാപുരിസവിതക്കാ? അപ്പിച്ഛസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ മഹിച്ഛസ്സ; സന്തുട്ഠസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അസന്തുട്ഠസ്സ; പവിവിത്തസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ സങ്ഗണികാരാമസ്സ; ആരദ്ധവീരിയസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ കുസീതസ്സ; ഉപട്ഠിതസ്സതിസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ മുട്ഠസ്സതിസ്സ; സമാഹിതസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അസമാഹിതസ്സ; പഞ്ഞവതോ അയം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ ദുപ്പഞ്ഞസ്സ; നിപ്പപഞ്ചാരാമസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ നിപ്പപഞ്ചരതിനോ, നായം ധമ്മോ പപഞ്ചാരാമസ്സ പപഞ്ചരതിനോ”.

“‘അപ്പിച്ഛസ്സായം , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ മഹിച്ഛസ്സാ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അപ്പിച്ഛോ സമാനോ ‘അപ്പിച്ഛോതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ന ഇച്ഛതി, സന്തുട്ഠോ സമാനോ ‘സന്തുട്ഠോതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ന ഇച്ഛതി, പവിവിത്തോ സമാനോ ‘പവിവിത്തോതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ന ഇച്ഛതി, ആരദ്ധവീരിയോ സമാനോ ‘ആരദ്ധവീരിയോതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ന ഇച്ഛതി, ഉപട്ഠിതസ്സതി സമാനോ ‘ഉപട്ഠിതസ്സതീതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ന ഇച്ഛതി, സമാഹിതോ സമാനോ ‘സമാഹിതോതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ന ഇച്ഛതി, പഞ്ഞവാ സമാനോ ‘പഞ്ഞവാതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ന ഇച്ഛതി, നിപ്പപഞ്ചാരാമോ സമാനോ ‘നിപ്പപഞ്ചാരാമോതി മം ജാനേയ്യു’ന്തി ന ഇച്ഛതി. ‘അപ്പിച്ഛസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ മഹിച്ഛസ്സാ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘സന്തുട്ഠസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അസന്തുട്ഠസ്സാ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം, കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സന്തുട്ഠോ ഹോതി ഇതരീതരചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരേന.

‘സന്തുട്ഠസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അസന്തുട്ഠസ്സാ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘പവിവിത്തസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ സങ്ഗണികാരാമസ്സാ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം, കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ ഭവന്തി ഉപസങ്കമിതാരോ ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖുനിയോ ഉപാസകാ ഉപാസികായോ രാജാനോ രാജമഹാമത്താ തിത്ഥിയാ തിത്ഥിയസാവകാ. തത്ര ഭിക്ഖു വിവേകനിന്നേന ചിത്തേന വിവേകപോണേന വിവേകപബ്ഭാരേന വിവേകട്ഠേന നേക്ഖമ്മാഭിരതേന അഞ്ഞദത്ഥു ഉയ്യോജനികപടിസംയുത്തംയേവ കഥം കത്താ [പവത്താ (ക॰)] ഹോതി. ‘പവിവിത്തസ്സായം , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ സങ്ഗണികാരാമസ്സാ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘ആരദ്ധവീരിയസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ കുസീതസ്സാ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം, കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. ‘ആരദ്ധവീരിയസ്സായം , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ കുസീതസ്സാ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘ഉപട്ഠിതസ്സതിസ്സായം , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ മുട്ഠസ്സതിസ്സാ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സതിമാ ഹോതി പരമേന സതിനേപക്കേന സമന്നാഗതോ, ചിരകതമ്പി ചിരഭാസിതമ്പി സരിതാ അനുസ്സരിതാ. ‘ഉപട്ഠിതസ്സതിസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ, മുട്ഠസ്സതിസ്സാ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘സമാഹിതസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അസമാഹിതസ്സാ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി…പേ॰… ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ‘സമാഹിതസ്സായം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ അസമാഹിതസ്സാ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘പഞ്ഞവതോ അയം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ ദുപ്പഞ്ഞസ്സാ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ഞവാ ഹോതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. ‘പഞ്ഞവതോ അയം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നായം ധമ്മോ ദുപ്പഞ്ഞസ്സാ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘നിപ്പപഞ്ചാരാമസ്സായം , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ നിപ്പപഞ്ചരതിനോ, നായം ധമ്മോ പപഞ്ചാരാമസ്സ പപഞ്ചരതിനോ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പപഞ്ചനിരോധേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി. ‘നിപ്പപഞ്ചാരാമസ്സായം,

ഭിക്ഖവേ, ധമ്മോ, നിപ്പപഞ്ചരതിനോ, നായം ധമ്മോ പപഞ്ചാരാമസ്സ പപഞ്ചരതിനോ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്ത’’ന്തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ അനുരുദ്ധോ ആയതികമ്പി വസ്സാവാസം തത്ഥേവ ചേതീസു പാചീനവംസദായേ വിഹാസി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ അനുരുദ്ധോ ഏകോ വൂപകട്ഠോ അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ നചിരസ്സേവ - യസ്സത്ഥായ കുലപുത്താ സമ്മദേവ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജന്തി, തദനുത്തരം - ബ്രഹ്മചരിയപരിയോസാനം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹാസി. ‘‘ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാ’’തി അബ്ഭഞ്ഞാസി. അഞ്ഞതരോ ച പനായസ്മാ അനുരുദ്ധോ അരഹതം അഹോസീതി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ അനുരുദ്ധോ അരഹത്തപ്പത്തോ തായം വേലായം ഇമാ ഗാഥായോ അഭാസി -

[ഥേരഗാ॰ ൯൦൧-൯൦൩] ‘‘മമ സങ്കപ്പമഞ്ഞായ, സത്ഥാ ലോകേ അനുത്തരോ;
മനോമയേന കായേന, ഇദ്ധിയാ ഉപസങ്കമി.

‘‘യഥാ മേ അഹു സങ്കപ്പോ, തതോ ഉത്തരി ദേസയി;
നിപ്പപഞ്ചരതോ ബുദ്ധോ, നിപ്പപഞ്ചം അദേസയി.

‘‘തസ്സാഹം ധമ്മമഞ്ഞായ, വിഹാസിം സാസനേ രതോ;
തിസ്സോ വിജ്ജാ അനുപ്പത്താ, കതം ബുദ്ധസ്സ സാസന’’ന്തി. ദസമം;

ഗഹപതിവഗ്ഗോ തതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദ്വേ ഉഗ്ഗാ ദ്വേ ച ഹത്ഥകാ, മഹാനാമേന ജീവകോ;
ദ്വേ ബലാ അക്ഖണാ വുത്താ, അനുരുദ്ധേന തേ ദസാതി.

４. ദാനവഗ്ഗോ

൧. പഠമദാനസുത്തം

൩൧. [ദീ॰ നി॰ ൩.൩൩൬] ''അട്ഠിമാനി , ഭിക്ഖവേ, ദാനാനി. കതമാനി അട്ഠ? ആസജ്ജ ദാനം ദേതി, ഭയാ ദാനം ദേതി, 'അദാസി മേ'തി ദാനം ദേതി, 'ദസ്സതി മേ'തി ദാനം ദേതി, 'സാഹു ദാന'ന്തി ദാനം ദേതി, 'അഹം പചാമി, ഇമേ ന പചന്തി; നാരഹാമി പചന്തോ അപചന്താനം ദാനം അദാതു'ന്തി ദാനം ദേതി, 'ഇമം മേ ദാനം ദദതോ കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതീ'തി ദാനം ദേതി, ചിത്താലങ്കാരചിത്തപരിക്ഖാരത്ഥം ദാനം ദേതി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ ദാനാനീ''തി. പഠമം.

൨. ദുതിയദാനസുത്തം

൩൨. [കഥാ॰ ൪൭൭] ''സദ്ധാ ഹിരിയം കുസലഞ്ച ദാനം,
ധമ്മാ ഏതേ സപ്പുരിസാനുയാതാ;
ഏതഞ്ഹി മഗ്ഗം ദിവിയം വദന്തി,
ഏതേന ഹി ഗച്ഛതി ദേവലോക''ന്തി. ദുതിയം;

൩. ദാനവത്ഥുസുത്തം

൩൩. ''അട്ഠിമാനി , ഭിക്ഖവേ, ദാനവത്ഥൂനി. കതമാനി അട്ഠ? ഛന്ദാ ദാനം ദേതി, ദോസാ ദാനം ദേതി, മോഹാ ദാനം ദേതി, ഭയാ ദാനം ദേതി, 'ദിന്നപുബ്ബം കതപുബ്ബം പിതുപിതാമഹേഹി, നാരഹാമി പോരാണം കുലവംസം ഹാപേതു'ന്തി ദാനം ദേതി, 'ഇമാഹം ദാനം ദത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജിസ്സാമീ'തി ദാനം ദേതി, 'ഇമം മേ ദാനം ദദതോ ചിത്തം പസീദതി, അത്തമനതാ സോമനസ്സം ഉപജായതീ'തി ദാനം ദേതി, ചിത്താലങ്കാരചിത്തപരിക്ഖാരത്ഥം ദാനം ദേതി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ ദാനവത്ഥൂനീ''തി. തതിയം.

൪. ഖേത്തസുത്തം

൩൪. ''അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേ , ഭിക്ഖവേ, ഖേത്തേ ബീജം വുത്തം ന മഹപ്ഫലം ഹോതി ന മഹസ്സാദം ന ഫാതിസേയ്യം [ന ഫാതിസേയ്യന്തി (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰), ന ഫാതിസേയ്യാ (കത്ഥചി)]. കഥം അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഖേത്തം ഉന്നാമനിന്നാമി ച ഹോതി, പാസാണസക്ഖരികഞ്ച ഹോതി, ഊസരഞ്ച ഹോതി, ന ച ഗമ്ഭീരസിതം ഹോതി, ന ആയസമ്പന്നം ഹോതി, ന അപായസമ്പന്നം ഹോതി, ന മാതികാസമ്പന്നം ഹോതി, ന മരിയാദസമ്പന്നം ഹോതി. ഏവം അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേ, ഭിക്ഖവേ, ഖേത്തേ ബീജം വുത്തം ന മഹപ്ഫലം ഹോതി ന മഹസ്സാദം ന ഫാതിസേയ്യം.

''ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേസു സമണബ്രാഹ്മണേസു ദാനം ദിന്നം ന മഹപ്ഫലം ഹോതി ന മഹാനിസംസം ന മഹാജുതികം ന മഹാവിപ്ഫാരം. കഥം അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേസു? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, സമണബ്രാഹ്മണാ മിച്ഛാദിട്ഠികാ ഹോന്തി, മിച്ഛാസങ്കപ്പാ, മിച്ഛാവാചാ, മിച്ഛാകമ്മന്താ, മിച്ഛാആജീവാ, മിച്ഛാവായാമാ, മിച്ഛാസതിനോ,

മിച്ഛാസമാധിനോ. ഏവം അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേസു, ഭിക്ഖവേ, സമണബ്രാഹ്മണേസു ദാനം ദിന്നം ന മഹപ്ഫലം ഹോതി ന മഹാനിസംസം ന മഹാജുതികം ന മഹാവിപ്ഫാരം.

“അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേ, ഭിക്ഖവേ, ഖേത്തേ ബീജം വുത്തം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹസ്സാദം ഫാതിസേയ്യം. കഥം അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഖേത്തം അനുന്നാമാനിന്നാമി ച ഹോതി, അപാസാണസക്ഖരികഞ്ച ഹോതി, അനൂസരഞ്ച ഹോതി, ഗമ്ഭീരസിതം ഹോതി, ആയസമ്പന്നം ഹോതി, അപായസമ്പന്നം ഹോതി, മാതികാസമ്പന്നം ഹോതി, മരിയാദസമ്പന്നം ഹോതി. ഏവം അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേ, ഭിക്ഖവേ, ഖേത്തേ ബീജം വുത്തം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹസ്സാദം ഫാതിസേയ്യം.

“ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേസു സമണബ്രാഹ്മണേസു ദാനം ദിന്നം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹാനിസംസം മഹാജുതികം മഹാവിപ്ഫാരം. കഥം അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേസു? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, സമണബ്രാഹ്മണാ സമ്മാദിട്ഠികാ ഹോന്തി, സമ്മാസങ്കപ്പാ, സമ്മാവാചാ, സമ്മാകമ്മന്താ, സമ്മാആജീവാ, സമ്മാവായാമാ, സമ്മാസതിനോ, സമ്മാസമാധിനോ. ഏവം അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതേസു, ഭിക്ഖവേ, സമണബ്രാഹ്മണേസു ദാനം ദിന്നം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹാനിസംസം മഹാജുതികം മഹാവിപ്ഫാര”ന്തി.

“യഥാപി ഖേത്തേ സമ്പന്നേ, പവുത്താ ബീജസമ്പദാ;
ദേവേ സമ്പാദയന്തമ്ഹി [സഞ്ജായന്തമ്ഹി (ക॰)], ഹോതി ധഞ്ഞസ്സ സമ്പദാ.

“അനീതിസമ്പദാ ഹോതി, വിരൂള്ഹീ ഭവതി സമ്പദാ;
വേപുല്ലസമ്പദാ ഹോതി, ഫലം വേ ഹോതി സമ്പദാ.

“ഏവം സമ്പന്നസീലേസു, ദിന്നാ ഭോജനസമ്പദാ;
സമ്പദാനം ഉപനേതി, സമ്പന്നം ഹിസ്സ തം കതം.

“തസ്മാ സമ്പദമാകങ്ഖീ, സമ്പന്നത്ഥൂധ പുഗ്ഗലോ;
സമ്പന്നപഞ്ഞേ സേവേഥ, ഏവം ഇജ്ഝന്തി സമ്പദാ.

“വിജ്ജാചരണസമ്പന്നേ, ലദ്ധാ ചിത്തസ്സ സമ്പദം;
കരോതി കമ്മസമ്പദം, ലഭതി ചത്ഥസമ്പദം.

“ലോകം ഞത്വാ യഥാഭൂതം, പപ്പുയ്യ ദിട്ഠിസമ്പദം;
മഗ്ഗസമ്പദമാഗമ്മ, യാതി സമ്പന്നമാനസോ.

“ഓധുനിത്വാ മലം സബ്ബം, പത്വാ നിബ്ബാനസമ്പദം;
മുച്ചതി സബ്ബദുക്ഖേഹി, സാ ഹോതി സബ്ബസമ്പദാ”തി. ചതുത്ഥം;

൫. ദാനൂപപത്തിസുത്തം

൩൫. [ദീ॰ നി॰ ൩.൩൩൭] “അട്ഠിമാ, ഭിക്ഖവേ, ദാനൂപപത്തിയോ. കതമാ അട്ഠ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ ദാനം ദേതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ

അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം. സോ യം ദേതി തം പച്ചാസീസതി [പച്ചാസിംസതി (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)]. സോ പസ്സതി ഖത്തിയമഹാസാലേ വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലേ വാ ഗഹപതിമഹാസാലേ വാ പഞ്ചഹി കാമഗുണേഹി സമപ്പിതേ സമങ്ഗീഭൂതേ പരിചാരയമാനേ. തസ്സ ഏവം ഹോതി - 'അഹോ വതാഹം കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ'ന്തി! സോ തം ചിത്തം ദഹതി, തം ചിത്തം അധിട്ഠാതി, തം ചിത്തം ഭാവേതി. തസ്സ തം ചിത്തം ഹീനേ വിമുത്തം [ഹീനേധിമുത്തം (സ്യാ॰ പീ॰) വിമുത്തന്തി അധിമുത്തം, വിമുത്തന്തി വാ വിസ്സട്ഠം (ടീകാസംവണ്ണനാ)], ഉത്തരി അഭാവിതം, തത്രൂപപത്തിയാ സംവത്തതി. കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. തഞ്ച ഖോ സീലവതോ വദാമി, നോ ദുസ്സീലസ്സ. ഇജ്ഝതി, ഭിക്ഖവേ, സീലവതോ ചേതോപണിധി വിസുദ്ധത്താ.

"ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ ദാനം ദേതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം. സോ യം ദേതി തം പച്ചാസീസതി. തസ്സ സുതം ഹോതി - 'ചാതുമഹാരാജികാ [ചാതുമ്മഹാരാജികാ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ദേവാ ദീഘായുകാ വണ്ണവന്തോ സുഖബഹുലാ'തി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - 'അഹോ വതാഹം കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ'ന്തി. സോ തം ചിത്തം ദഹതി, തം ചിത്തം അധിട്ഠാതി, തം ചിത്തം ഭാവേതി. തസ്സ തം ചിത്തം ഹീനേ വിമുത്തം, ഉത്തരി അഭാവിതം, തത്രൂപപത്തിയാ സംവത്തതി. കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. തഞ്ച ഖോ സീലവതോ വദാമി, നോ ദുസ്സീലസ്സ. ഇജ്ഝതി, ഭിക്ഖവേ, സീലവതോ ചേതോപണിധി വിസുദ്ധത്താ.

"ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ ദാനം ദേതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം. സോ യം ദേതി തം പച്ചാസീസതി. തസ്സ സുതം ഹോതി - താവതിംസാ ദേവാ… പേ॰… യാമാ ദേവാ… തുസിതാ ദേവാ… നിമ്മാനരതീ ദേവാ… പരനിമ്മിതവസവത്തീ ദേവാ ദീഘായുകാ വണ്ണവന്തോ സുഖബഹുലാതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - 'അഹോ വതാഹം കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ'ന്തി. സോ തം ചിത്തം ദഹതി, തം ചിത്തം അധിട്ഠാതി , തം ചിത്തം ഭാവേതി. തസ്സ തം ചിത്തം ഹീനേ വിമുത്തം, ഉത്തരി അഭാവിതം, തത്രൂപപത്തിയാ സംവത്തതി. കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. തഞ്ച ഖോ സീലവതോ വദാമി, നോ ദുസ്സീലസ്സ. ഇജ്ഝതി, ഭിക്ഖവേ, സീലവതോ ചേതോപണിധി വിസുദ്ധത്താ.

"ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ ദാനം ദേതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം. സോ യം ദേതി തം പച്ചാസീസതി. തസ്സ സുതം ഹോതി - 'ബ്രഹ്മകായികാ ദേവാ ദീഘായുകാ വണ്ണവന്തോ സുഖബഹുലാ'തി. തസ്സ ഏവം ഹോതി -

‘അഹോ വതാഹം കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ബ്രഹ്മകായികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ’ന്തി. സോ തം ചിത്തം ദഹതി, തം ചിത്തം അധിട്ഠാതി, തം ചിത്തം ഭാവേതി. തസ്സ തം ചിത്തം ഹീനേ വിമുത്തം, ഉത്തരി അഭാവിതം, തത്രൂപപത്തിയാ സംവത്തതി. കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ബ്രഹ്മകായികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. തഞ്ച ഖോ സീലവതോ വദാമി, നോ ദുസ്സീലസ്സ; വീതരാഗസ്സ, നോ സരാഗസ്സ. ഇജ്ഝതി, ഭിക്ഖവേ, സീലവതോ ചേതോപണിധി വീതരാഗത്താ. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ ദാനൂപപത്തിയോ”തി. പഞ്ചമം.

൬. പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥുസുത്തം

൩൬. “തീണിമാനി, ഭിക്ഖവേ, പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥൂനി. കതമാനി തീണി? ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു [പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും (സീ॰ പീ॰) ഏവമുപരിപി], സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു, ഭാവനാമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു. ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചസ്സ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു പരിത്തം കതം ഹോതി, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു പരിത്തം കതം ഹോതി, ഭാവനാമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും [പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു (സ്യാ॰)] നാഭിസമ്ഭോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനുസ്സദോഭഗ്യം ഉപപജ്ജതി.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചസ്സ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു മത്തസോ കതം ഹോതി, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു മത്തസോ കതം ഹോതി, ഭാവനാമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും നാഭിസമ്ഭോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനുസ്സസോഭഗ്യം ഉപപജ്ജതി.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ , ഏകച്ചസ്സ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി, ഭാവനാമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും നാഭിസമ്ഭോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. തത്ര, ഭിക്ഖവേ, ചത്താരോ മഹാരാജാനോ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ, ചാതുമഹാരാജികേ ദേവേ ദസഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹന്തി - ദിബ്ബേന ആയുനാ, ദിബ്ബേന വണ്ണേന, ദിബ്ബേന സുഖേന, ദിബ്ബേന യസേന, ദിബ്ബേന ആധിപതേയ്യേന, ദിബ്ബേഹി രൂപേഹി, ദിബ്ബേഹി സദ്ദേഹി, ദിബ്ബേഹി ഗന്ധേഹി, ദിബ്ബേഹി രസേഹി, ദിബ്ബേഹി ഫോട്ഠബ്ബേഹി.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചസ്സ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി, ഭാവനാമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും നാഭിസമ്ഭോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ താവതിംസാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. തത്ര, ഭിക്ഖവേ, സക്കോ ദേവാനമിന്ദോ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ താവതിംസേ ദേവേ ദസഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹാതി - ദിബ്ബേന ആയുനാ...പേ॰... ദിബ്ബേഹി ഫോട്ഠബ്ബേഹി.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചസ്സ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി,

ഭാവനാമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും നാഭിസമ്ഭോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ യാമാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. തത്ര, ഭിക്ഖവേ, സുയാമോ ദേവപുത്തോ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ , സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ, യാമേ ദേവേ ദസഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹാതി - ദിബ്ബേന ആയുനാ...പേ॰... ദിബ്ബേഹി ഫോട്ഠബ്ബേഹി.

''ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചസ്സ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി, ഭാവനാമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും നാഭിസമ്ഭോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ തുസിതാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. തത്ര , ഭിക്ഖവേ, സന്തുസിതോ ദേവപുത്തോ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ, തുസിതേ ദേവേ ദസഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹാതി - ദിബ്ബേന ആയുനാ...പേ॰... ദിബ്ബേഹി ഫോട്ഠബ്ബേഹി.

''ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചസ്സ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി, ഭാവനാമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും നാഭിസമ്ഭോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ നിമ്മാനരതീനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. തത്ര, ഭിക്ഖവേ, സുനിമ്മിതോ ദേവപുത്തോ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ, നിമ്മാനരതിദേവേ ദസഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹാതി - ദിബ്ബേന ആയുനാ...പേ॰... ദിബ്ബേഹി ഫോട്ഠബ്ബേഹി.

''ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചസ്സ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥു അധിമത്തം കതം ഹോതി, ഭാവനാമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും നാഭിസമ്ഭോതി. സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. തത്ര, ഭിക്ഖവേ, വസവത്തീ ദേവപുത്തോ ദാനമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ, സീലമയം പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥും അതിരേകം കരിത്വാ, പരനിമ്മിതവസവത്തിദേവേ ദസഹി ഠാനേഹി അധിഗണ്ഹാതി - ദിബ്ബേന ആയുനാ, ദിബ്ബേന വണ്ണേന, ദിബ്ബേന സുഖേന, ദിബ്ബേന യസേന, ദിബ്ബേന ആധിപതേയ്യേന, ദിബ്ബേഹി രൂപേഹി, ദിബ്ബേഹി സദ്ദേഹി, ദിബ്ബേഹി ഗന്ധേഹി, ദിബ്ബേഹി രസേഹി, ദിബ്ബേഹി ഫോട്ഠബ്ബേഹി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തീണി പുഞ്ഞകിരിയവത്ഥൂനീ''തി. ഛട്ഠം.

൭. സപ്പുരിസദാനസുത്തം

൩൭. ''അട്ഠിമാനി, ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസദാനാനി. കതമാനി അട്ഠ? സുചിം ദേതി, പണീതം ദേതി, കാലേന ദേതി, കപ്പിയം ദേതി, വിചേയ്യ ദേതി, അഭിണ്ഹം ദേതി, ദദം ചിത്തം പസാദേതി, ദത്വാ അത്തമനോ ഹോതി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ സപ്പുരിസദാനാനീ''തി.

''സുചിം പണീതം കാലേന, കപ്പിയം പാനഭോജനം;
അഭിണ്ഹം ദദാതി ദാനം, സുഖേത്തേസു [സുഖേത്തേ (സീ॰ പീ॰)] ബ്രഹ്മചാരിസു.

“നേവ [ന ച (സീ॰ പീ॰)] വിപ്പടിസാരിസ്സ, ചജിത്വാ ആമിസം ബഹും;
ഏവം ദിന്നാനി ദാനാനി, വണ്ണയന്തി വിപസ്സിനോ.

“ഏവം യജിത്വാ മേധാവീ, സദ്ധോ മുത്തേന ചേതസാ;
അബ്യാബജ്ഝം [അബ്യാപജ്ഝം (ക॰) അ॰ നി॰ ൪.൪൦; ൬.൩൭] സുഖം ലോകം, പണ്ഡിതോ ഉപപജ്ജതീ”തി. സത്തമം;

൮. സപ്പുരിസസുത്തം

൩൮. “സപ്പുരിസോ , ഭിക്ഖവേ, കുലേ ജായമാനോ ബഹുനോ ജനസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി - മാതാപിതൂനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, പുത്തദാരസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി , ദാസകമ്മകരപോരിസസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, മിത്താമച്ചാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, പുബ്ബപേതാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, രഞ്ഞോ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, ദേവതാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, സമണബ്രാഹ്മണാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, മഹാമേഘോ സബ്ബസസ്സാനി സമ്പാദേന്തോ ബഹുനോ ജനസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ [ഹിതായ…പേ॰… (സ്യാ॰ ക॰)] ഹോതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സപ്പുരിസോ കുലേ ജായമാനോ ബഹുനോ ജനസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി - മാതാപിതൂനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, പുത്തദാരസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, ദാസകമ്മകരപോരിസസ്സ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, മിത്താമച്ചാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, പുബ്ബപേതാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, രഞ്ഞോ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, ദേവതാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതി, സമണബ്രാഹ്മണാനം അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ഹോതീ”തി.

“ബഹൂനം [ബഹുന്നം (സീ॰ പീ॰)] വത അത്ഥായ, സപ്പഞ്ഞോ ഘരമാവസം;
മാതരം പിതരം പുബ്ബേ, രത്തിന്ദിവമതന്ദിതോ.

“പൂജേതി സഹധമ്മേന, പുബ്ബേകതമനുസ്സരം;
അനാഗാരേ പബ്ബജിതേ, അപചേ ബ്രഹ്മചാരയോ [ബ്രഹ്മചാരിനോ (സ്യാ॰)].

“നിവിട്ഠസദ്ധോ പൂജേതി, ഞത്വാ ധമ്മേ ച പേസലോ [പേസലേ (ക॰)];
രഞ്ഞോ ഹിതോ ദേവഹിതോ, ഞാതീനം സഖിനം ഹിതോ.

“സബ്ബേസം [സബ്ബേസു (ക॰)] സോ [സ (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰)] ഹിതോ ഹോതി, സദ്ധമ്മേ സുപ്പതിട്ഠിതോ;
വിനേയ്യ മച്ഛേരമലം, സ ലോകം ഭജതേ സിവ”ന്തി. അട്ഠമം;

൯. അഭിസന്ദസുത്തം

൩൯. "അട്ഠിമേ , ഭിക്ഖവേ, പുഞ്ഞാഭിസന്ദാ കുസലാഭിസന്ദാ സുഖസ്സാഹാരാ സോവഗ്ഗികാ സുഖവിപാകാ സഗ്ഗസംവത്തനികാ, ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തന്തി. കതമേ അട്ഠ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ബുദ്ധം സരണം ഗതോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ പുഞ്ഞാഭിസന്ദോ കുസലാഭിസന്ദോ സുഖസ്സാഹാരോ സോവഗ്ഗികോ സുഖവിപാകോ സഗ്ഗസംവത്തനികോ, ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തതി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ധമ്മം സരണം ഗതോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ പുഞ്ഞാഭിസന്ദോ...പേ॰... സംവത്തതി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ സങ്ഘം സരണം ഗതോ ഹോതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, തതിയോ പുഞ്ഞാഭിസന്ദോ കുസലാഭിസന്ദോ സുഖസ്സാഹാരോ സോവഗ്ഗികോ സുഖവിപാകോ സഗ്ഗസംവത്തനികോ, ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തതി.

[കഥാ॰ ൪൮൦] "പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, ദാനാനി മഹാദാനാനി അഗ്ഗഞ്ഞാനി രത്തഞ്ഞാനി വംസഞ്ഞാനി പോരാണാനി അസംകിണ്ണാനി അസംകിണ്ണപുബ്ബാനി, ന സംകിയന്തി ന സംകിയിസ്സന്തി, അപ്പടികുട്ഠാനി [അപ്പതികുട്ഠാനി (സീ॰)] സമണേഹി ബ്രാഹ്മണേഹി വിഞ്ഞൂഹി. കതമാനി പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി. പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അപരിമാണാനം സത്താനം അഭയം ദേതി, അവേരം ദേതി, അബ്യാബജ്ഝം [അബ്യാപജ്ഝം (ക॰) ഏവമുപരിപി] ദേതി. അപരിമാണാനം സത്താനം അഭയം ദത്വാ അവേരം ദത്വാ അബ്യാബജ്ഝം ദത്വാ അപരിമാണസ്സ അഭയസ്സ അവേരസ്സ അബ്യാബജ്ഝസ്സ ഭാഗീ ഹോതി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഠമം ദാനം മഹാദാനം അഗ്ഗഞ്ഞം രത്തഞ്ഞം വംസഞ്ഞം പോരാണം അസംകിണ്ണം അസംകിണ്ണപുബ്ബം, ന സംകിയതി ന സംകിയിസ്സതി, അപ്പടികുട്ഠം സമണേഹി ബ്രാഹ്മണേഹി വിഞ്ഞൂഹി. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ പുഞ്ഞാഭിസന്ദോ കുസലാഭിസന്ദോ സുഖസ്സാഹാരോ സോവഗ്ഗികോ സുഖവിപാകോ സഗ്ഗസംവത്തനികോ, ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തതി.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അദിന്നാദാനം പഹായ അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ഹോതി...പേ॰... കാമേസുമിച്ഛാചാരം പഹായ കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതോ ഹോതി...പേ॰... മുസാവാദം പഹായ മുസാവാദാ പടിവിരതോ ഹോതി...പേ॰... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം പഹായ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അപരിമാണാനം സത്താനം അഭയം ദേതി അവേരം ദേതി അബ്യാബജ്ഝം ദേതി. അപരിമാണാനം സത്താനം അഭയം ദത്വാ അവേരം ദത്വാ അബ്യാബജ്ഝം ദത്വാ, അപരിമാണസ്സ അഭയസ്സ അവേരസ്സ അബ്യാബജ്ഝസ്സ ഭാഗീ ഹോതി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമം ദാനം മഹാദാനം അഗ്ഗഞ്ഞം രത്തഞ്ഞം വംസഞ്ഞം പോരാണം അസംകിണ്ണം അസംകിണ്ണപുബ്ബം, ന സംകിയതി ന സംകിയിസ്സതി, അപ്പടികുട്ഠം സമണേഹി ബ്രാഹ്മണേഹി

വിഞ്ഞൂഹി. അയം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠമോ പുഞ്ഞാഭിസന്ദോ കുസലാഭിസന്ദോ സുഖസ്സാഹാരോ സോവഗ്ഗികോ സുഖവിപാകോ സഗ്ഗസംവത്തനികോ, ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ പുഞ്ഞാഭിസന്ദാ കുസലാഭിസന്ദാ സുഖസ്സാഹാരാ സോവഗ്ഗികാ സുഖവിപാകാ സഗ്ഗസംവത്തനികാ, ഇട്ഠായ കന്തായ മനാപായ ഹിതായ സുഖായ സംവത്തന്തീ''തി. നവമം.

൧൦. ദുച്ചരിതവിപാകസുത്തം

൪൦. ''പാണാതിപാതോ, ഭിക്ഖവേ, ആസേവിതോ ഭാവിതോ ബഹുലീകതോ നിരയസംവത്തനികോ തിരച്ഛാനയോനിസംവത്തനികോ പേത്തിവിസയസംവത്തനികോ. യോ സബ്ബലഹുസോ [സബ്ബലഹുസോതി സബ്ബലഹുകോ (സ്യാ॰ അട്ഠ॰)] പാണാതിപാതസ്സ വിപാകോ, മനുസ്സഭൂതസ്സ അപ്പായുകസംവത്തനികോ ഹോതി.

''അദിന്നാദാനം, ഭിക്ഖവേ, ആസേവിതം ഭാവിതം ബഹുലീകതം നിരയസംവത്തനികം തിരച്ഛാനയോനിസംവത്തനികം പേത്തിവിസയസംവത്തനികം. യോ സബ്ബലഹുസോ അദിന്നാദാനസ്സ വിപാകോ, മനുസ്സഭൂതസ്സ ഭോഗബ്യസനസംവത്തനികോ ഹോതി.

''കാമേസുമിച്ഛാചാരോ, ഭിക്ഖവേ, ആസേവിതോ ഭാവിതോ ബഹുലീകതോ നിരയസംവത്തനികോ തിരച്ഛാനയോനിസംവത്തനികോ പേത്തിവിസയസംവത്തനികോ. യോ സബ്ബലഹുസോ കാമേസുമിച്ഛാചാരസ്സ വിപാകോ, മനുസ്സഭൂതസ്സ സപത്തവേരസംവത്തനികോ ഹോതി.

''മുസാവാദോ , ഭിക്ഖവേ, ആസേവിതോ ഭാവിതോ ബഹുലീകതോ നിരയസംവത്തനികോ തിരച്ഛാനയോനിസംവത്തനികോ പേത്തിവിസയസംവത്തനികോ. യോ സബ്ബലഹുസോ മുസാവാദസ്സ വിപാകോ, മനുസ്സഭൂതസ്സ അഭൂതബ്ഭക്ഖാനസംവത്തനികോ ഹോതി.

''പിസുണാ , ഭിക്ഖവേ, വാചാ ആസേവിതാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ നിരയസംവത്തനികാ തിരച്ഛാനയോനിസംവത്തനികാ പേത്തിവിസയസംവത്തനികാ. യോ സബ്ബലഹുസോ പിസുണായ വാചായ വിപാകോ, മനുസ്സഭൂതസ്സ മിത്തേഹി ഭേദനസംവത്തനികോ ഹോതി.

''ഫരുസാ , ഭിക്ഖവേ, വാചാ ആസേവിതാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ നിരയസംവത്തനികാ തിരച്ഛാനയോനിസംവത്തനികാ പേത്തിവിസയസംവത്തനികാ. യോ സബ്ബലഹുസോ ഫരുസായ വാചായ വിപാകോ, മനുസ്സഭൂതസ്സ അമനാപസദ്ദസംവത്തനികോ ഹോതി.

''സമ്ഫപ്പലാപോ, ഭിക്ഖവേ, ആസേവിതോ ഭാവിതോ ബഹുലീകതോ നിരയസംവത്തനികോ തിരച്ഛാനയോനിസംവത്തനികോ പേത്തിവിസയസംവത്തനികോ. യോ സബ്ബലഹുസോ സമ്ഫപ്പലാപസ്സ വിപാകോ, മനുസ്സഭൂതസ്സ അനാദേയ്യവാചാസംവത്തനികോ ഹോതി.

''സുരാമേരയപാനം, ഭിക്ഖവേ , ആസേവിതം ഭാവിതം ബഹുലീകതം നിരയസംവത്തനികം തിരച്ഛാനയോനിസംവത്തനികം

പേത്തിവിസയസംവത്തനികം. യോ സബ്ബലഹുസോ സുരാമേരയപാനസ്സ വിപാകോ, മനുസ്സഭൂതസ്സ ഉമ്മത്തകസംവത്തനികോ ഹോതീ''തി. ദസമം.

ദാനവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദ്വേ ദാനാനി വത്ഥുഞ്ച, ഖേത്തം ദാനൂപപത്തിയോ;
കിരിയം ദ്വേ സപ്പുരിസാ, അഭിസന്ദോ വിപാകോ ചാതി.

൫. ഉപോസഥവഗ്ഗോ

൧. സങ്ഖിത്തൂപോസഥസുത്തം

൪൧. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഭിക്ഖവോ''തി. ''ഭദന്തേ''തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ, ഭിക്ഖവേ, ഉപോസഥോ ഉപവുത്ഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ. കഥം ഉപവുത്ഥോ ച, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ ഉപോസഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'യാവജീവം അരഹന്തോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതാ നിഹിതദണ്ഡാ നിഹിതസത്ഥാ ലജ്ജീ ദയാപന്നാ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പിനോ വിഹരന്തി. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ നിഹിതദണ്ഡോ നിഹിതസത്ഥോ ലജ്ജീ ദയാപന്നോ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ വിഹരാമി. ഇമിനാപങ്ഗേന [ഇമിനാപി അങ്ഗേന (സീ॰ പീ॰) അ॰ നി॰ ൩.൭൧] അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ'തി. ഇമിനാ പഠമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

'''യാവജീവം അരഹന്തോ അദിന്നാദാനം പഹായ അദിന്നാദാനാ പടിവിരതാ ദിന്നാദായീ ദിന്നപാടികങ്ഖീ, അഥേനേന സുചിഭൂതേന അത്തനാ വിഹരന്തി. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം അദിന്നാദാനം പഹായ അദിന്നാദാനാ പടിവിരതോ ദിന്നാദായീ ദിന്നപാടികങ്ഖീ, അഥേനേന സുചിഭൂതേന അത്തനാ വിഹരാമി. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ'തി. ഇമിനാ ദുതിയേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

'''യാവജീവം അരഹന്തോ അബ്രഹ്മചരിയം പഹായ ബ്രഹ്മചാരിനോ ആരാചാരിനോ വിരതാ മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം അബ്രഹ്മചരിയം പഹായ ബ്രഹ്മചാരീ ആരാചാരീ [അനാചാരീ (ക॰)] വിരതോ മേഥുനാ ഗാമധമ്മാ. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ'തി. ഇമിനാ തതിയേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

'''യാവജീവം അരഹന്തോ മുസാവാദം പഹായ മുസാവാദാ പടിവിരതാ സച്ചവാദിനോ സച്ചസന്ധാ ഥേതാ പച്ചയികാ അവിസംവാദകാ ലോകസ്സ. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം മുസാവാദം പഹായ മുസാവാദാ പടിവിരതോ സച്ചവാദീ സച്ചസന്ധോ ഥേതോ പച്ചയികോ അവിസംവാദകോ ലോകസ്സ. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ'തി. ഇമിനാ ചതുത്ഥേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

‘‘‘യാവജീവം അരഹന്തോ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം പഹായ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതാ. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം പഹായ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ’തി. ഇമിനാ പഞ്ചമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

‘‘‘യാവജീവം അരഹന്തോ ഏകഭത്തികാ രത്തൂപരതാ വിരതാ വികാലഭോജനാ. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം ഏകഭത്തികോ രത്തൂപരതോ വിരതോ വികാലഭോജനാ. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ’തി. ഇമിനാ ഛട്ഠേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

‘‘‘യാവജീവം അരഹന്തോ നച്ചഗീതവാദിതവിസൂകദസ്സനമാലാഗന്ധവിലേപനധാരണമണ്ഡനവിഭൂസനട്ഠാനം പഹായ നച്ചഗീതവാദിതവിസൂകദസ്സനമാലാഗന്ധവിലേപനധാരണമണ്ഡനവിഭൂസനട്ഠാനാ പടിവിരതാ. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം നച്ചഗീതവാദിതവിസൂകദസ്സനമാലാഗന്ധവിലേപനധാരണമണ്ഡനവിഭൂസനട്ഠാനം പഹായ നച്ചഗീതവാദിതവിസൂകദസ്സനമാലാഗന്ധവിലേപനധാരണമണ്ഡനവിഭൂസനട്ഠാനാ പടിവിരതോ. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ’തി. ഇമിനാ സത്തമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

‘‘‘യാവജീവം അരഹന്തോ ഉച്ചാസയനമഹാസയനം പഹായ ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ പടിവിരതാ നീചസേയ്യം കപ്പേന്തി - മഞ്ചകേ വാ തിണസന്ഥാരകേ വാ. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം ഉച്ചാസയനമഹാസയനം പഹായ ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ പടിവിരതോ നീചസേയ്യം കപ്പേമി - മഞ്ചകേ വാ തിണസന്ഥാരകേ വാ. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി , ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ’തി. ഇമിനാ അട്ഠമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി . ഏവം ഉപവുത്ഥോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ ഉപോസഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ’’തി. പഠമം.

٢. വിത്ഥതൂപോസഥസുത്തം

൪٢. ‘‘അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ , ഭിക്ഖവേ, ഉപോസഥോ ഉപവുത്ഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ. കഥം ഉപവുത്ഥോ ച, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ ഉപോസഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘യാവജീവം അരഹന്തോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതാ നിഹിതദണ്ഡാ നിഹിതസത്ഥാ ലജ്ജീ ദയാപന്നാ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പിനോ വിഹരന്തി. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ നിഹിതദണ്ഡോ നിഹിതസത്ഥോ ലജ്ജീ ദയാപന്നോ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ വിഹരാമി. ഇമിനാപങ്ഗേന

അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ'തി. ഇമിനാ പഠമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി…പേ॰….

'''യാവജീവം അരഹന്തോ ഉച്ചാസയനമഹാസയനം പഹായ ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ പടിവിരതാ നീചസേയ്യം കപ്പേന്തി - മഞ്ചകേ വാ തിണസന്ഥാരകേ വാ. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം ഉച്ചാസയനമഹാസയനം പഹായ ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ പടിവിരതോ നീചസേയ്യം കപ്പേമി - മഞ്ചകേ വാ തിണസന്ഥാരകേ വാ. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ'തി. ഇമിനാ അട്ഠമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഏവം ഉപവുത്ഥോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ ഉപോസഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ .

''കീവമഹപ്ഫലോ ഹോതി കീവമഹാനിസംസോ കീവമഹാജുതികോ കീവമഹാവിപ്ഫാരോ? സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, യോ ഇമേസം സോളസന്നം മഹാജനപദാനം പഹൂതരത്തരതനാനം [പഹൂതസത്തരതനാനം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰) അം॰ നി॰ ന.൭൧ പാളിയാ ടീകായം ദസ്സിതപാളിയേവ. തദട്ഠകഥാപി പസ്സിതബ്ബാ] ഇസ്സരിയാധിപച്ചം രജ്ജം കാരേയ്യ, സേയ്യഥിദം - അങ്ഗാനം മഗധാനം കാസീനം കോസലാനം വജ്ജീനം മല്ലാനം ചേതീനം വങ്ഗാനം കുരൂനം പഞ്ചാലാനം മച്ഛാനം [മജ്ജാനം (ക॰)] സൂരസേനാനം അസ്സകാനം അവന്തീനം ഗന്ധാരാനം കമ്ബോജാനം, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതസ്സ ഉപോസഥസ്സ ഏതം [ഏകം (ക॰)] കലം നാഗ്ഘതി സോളസിം. തം കിസ്സ ഹേതു? കപണം, ഭിക്ഖവേ, മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായ.

''യാനി, ഭിക്ഖവേ, മാനുസകാനി പഞ്ഞാസ വസ്സാനി, ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം ഏസോ ഏകോ രത്തിന്ദിവോ [രത്തിദിവോ (ക॰)]. തായ രത്തിയാ തിംസരത്തിയോ മാസോ. തേന മാസേന ദ്വാദസമാസിയോ സംവച്ഛരോ. തേന സംവച്ഛരേന ദിബ്ബാനി പഞ്ച വസ്സസതാനി ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം ആയുപ്പമാണം. ഠാനം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, വിജ്ജതി യം ഇധേകച്ചോ ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ. ഇദം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, സന്ധായ ഭാസിതം - 'കപണം മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായ'''.

''യാനി, ഭിക്ഖവേ, മാനുസകാനി വസ്സസതാനി, താവതിംസാനം ദേവാനം ഏസോ ഏകോ രത്തിന്ദിവോ. തായ രത്തിയാ തിംസരത്തിയോ മാസോ. തേന മാസേന ദ്വാദസമാസിയോ സംവച്ഛരോ. തേന സംവച്ഛരേന ദിബ്ബം വസ്സസഹസ്സം താവതിംസാനം ദേവാനം ആയുപ്പമാണം. ഠാനം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, വിജ്ജതി യം ഇധേകച്ചോ ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ താവതിംസാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ. ഇദം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, സന്ധായ ഭാസിതം - 'കപണം മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായ'''.

''യാനി, ഭിക്ഖവേ, മാനുസകാനി ദ്വേ വസ്സസതാനി, യാമാനം ദേവാനം ഏസോ ഏകോ രത്തിന്ദിവോ. തായ രത്തിയാ തിംസരത്തിയോ മാസോ. തേന മാസേന ദ്വാദസമാസിയോ സംവച്ഛരോ. തേന സംവച്ഛരേന ദിബ്ബാനി ദ്വേ

വസ്സസഹസ്സാനി യാമാനം ദേവാനം ആയുപ്പമാണം. ഠാനം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, വിജ്ജതി യം ഇധേകച്ചോ ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ യാമാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ. ഇദം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, സന്ധായ ഭാസിതം - 'കപണം മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായ'".

"യാനി, ഭിക്ഖവേ, മാനുസകാനി ചത്താരി വസ്സസതാനി, തുസിതാനം ദേവാനം ഏസോ ഏകോ രത്തിന്ദിവോ. തായ രത്തിയാ തിംസരത്തിയോ മാസോ. തേന മാസേന ദ്വാദസമാസിയോ സംവച്ഛരോ. തേന സംവച്ഛരേന ദിബ്ബാനി ചത്താരി വസ്സസഹസ്സാനി തുസിതാനം ദേവാനം ആയുപ്പമാണം. ഠാനം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, വിജ്ജതി യം ഇധേകച്ചോ ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ തുസിതാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ. ഇദം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, സന്ധായ ഭാസിതം - 'കപണം മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായ'".

"യാനി, ഭിക്ഖവേ, മാനുസകാനി അട്ഠ വസ്സസതാനി, നിമ്മാനരതീനം ദേവാനം ഏസോ ഏകോ രത്തിന്ദിവോ. തായ രത്തിയാ തിംസരത്തിയോ മാസോ. തേന മാസേന ദ്വാദസമാസിയോ സംവച്ഛരോ. തേന സംവച്ഛരേന ദിബ്ബാനി അട്ഠ വസ്സസഹസ്സാനി നിമ്മാനരതീനം ദേവാനം ആയുപ്പമാണം. ഠാനം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, വിജ്ജതി യം ഇധേകച്ചോ ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ നിമ്മാനരതീനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ. ഇദം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, സന്ധായ ഭാസിതം - 'കപണം മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായ'".

"യാനി, ഭിക്ഖവേ, മാനുസകാനി സോളസ വസ്സസതാനി, പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം ഏസോ ഏകോ രത്തിന്ദിവോ. തായ രത്തിയാ തിംസരത്തിയോ മാസോ. തേന മാസേന ദ്വാദസമാസിയോ സംവച്ഛരോ. തേന സംവച്ഛരേന ദിബ്ബാനി സോളസ വസ്സസഹസ്സാനി പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം ആയുപ്പമാണം. ഠാനം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, വിജ്ജതി യം ഇധേകച്ചോ ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ. ഇദം ഖോ പനേതം, ഭിക്ഖവേ, സന്ധായ ഭാസിതം - 'കപണം മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായാ'"തി.

"പാണം ന ഹഞ്ഞേ [ഹാനേ (സീ॰), ഹേന (ക॰) അം॰ നി॰ ൩.൭൧] ന ചാദിന്നമാദിയേ,
മുസാ ന ഭാസേ ന ച മജ്ജപോ സിയാ;
അബ്രഹ്മചരിയാ വിരമേയ്യ മേഥുനാ,
രത്തിം ന ഭുഞ്ജേയ്യ വികാലഭോജനം.

"മാലം ന ധാരേ ന ച ഗന്ധമാചരേ [ഗന്ധമാധരേ (ക॰)],
മഞ്ചേ ഛമായം വ സയേഥ സന്ഥതേ;
ഏതഞ്ഹി അട്ഠങ്ഗികമാഹുപോസഥം,

ബുദ്ധേന ദുക്ഖന്തഗുനാ പകാസിതം.

“ചന്ദോ ച സുരിയോ ച ഉഭോ സുദസ്സനാ,
ഓഭാസയം അനുപരിയന്തി യാവതാ;
തമോനുദാ തേ പന അന്തലിക്ഖഗാ,
നഭേ പഭാസന്തി ദിസാവിരോചനാ.

“എതസ്മിം യം വിജ്ജതി അന്തരേ ധനം,
മുത്താ മണി വേളുരിയഞ്ച ഭദ്ദകം;
സിങ്ഗീസുവണ്ണം അഥ വാപി കഞ്ചനം,
യം ജാതരൂപം ഹടകന്തി വുച്ചതി.

“അട്ഠങ്ഗുപേതസ്സ ഉപോസഥസ്സ,
കലമ്പി തേ നാനുഭവന്തി സോളസിം;
ചന്ദപ്പഭാ താരഗണാ ച സബ്ബേ.

“തസ്മാ ഹി നാരീ ച നരോ ച സീലവാ,
അട്ഠങ്ഗുപേതം ഉപവസ്സുപോസഥം;
പുഞ്ഞാനി കത്വാന സുഖുദ്രയാനി,
അനിന്ദിതാ സഗ്ഗമുപേന്തി ഠാന”ന്തി. ദുതിയം;

൩. വിസാഖാസുത്തം

൪൩. [അം॰ നി॰ ൩.൭൧] ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി പുബ്ബാരാമേ മിഗാരമാതുപാസാദേ. അഥ ഖോ വിസാഖാ മിഗാരമാതാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ വിസാഖം മിഗാരമാതരം ഭഗവാ ഏതദവോച - “അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ ഖോ, വിസാഖേ, ഉപോസഥോ ഉപവുത്ഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ. കഥം ഉപവുത്ഥോ ച, വിസാഖേ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ ഉപോസഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ? ഇധ, വിസാഖേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘യാവജീവം അരഹന്തോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതാ നിഹിതദണ്ഡാ നിഹിതസത്ഥാ ലജ്ജീ ദയാപന്നാ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പിനോ വിഹരന്തി. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ നിഹിതദണ്ഡോ നിഹിതസത്ഥോ ലജ്ജീ ദയാപന്നോ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ വിഹരാമി. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി , ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ’’’തി. ഇമിനാ പഠമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി…പേ॰….

“‘യാവജീവം അരഹന്തോ ഉച്ചാസയനമഹാസയനം പഹായ ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ പടിവിരതാ നീചസേയ്യം കപ്പേന്തി - മഞ്ചകേ വാ തിണസന്ഥാരകേ വാ. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം ഉച്ചാസയനമഹാസയനം പഹായ ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ പടിവിരതോ നീചസേയ്യം കപ്പേമി - മഞ്ചകേ വാ തിണസന്ഥാരകേ വാ. ഇമിനാപങ്ഗേന

അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ'തി. ഇമിനാ അട്ഠമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഏവം ഉപവുത്ഥോ ഖോ, വിസാഖേ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ ഉപോസഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ.

''കീവമഹപ്ഫലോ ഹോതി, കീവമഹാനിസംസോ, കീവമഹാജുതികോ, കീവമഹാവിപ്ഫാരോ? സേയ്യഥാപി, വിസാഖേ, യോ ഇമേസം സോളസന്നം മഹാജനപദാനം പഹൂതരത്തരതനാനം ഇസ്സരിയാധിപച്ചം രജ്ജം കാരേയ്യ, സേയ്യഥിദം - അങ്ഗാനം മഗധാനം കാസീനം കോസലാനം വജ്ജീനം മല്ലാനം ചേതീനം വങ്ഗാനം കുരൂനം പഞ്ചാലാനം മച്ഛാനം സൂരസേനാനം അസ്സകാനം അവന്തീനം ഗന്ധാരാനം കമ്ബോജാനം, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതസ്സ ഉപോസഥസ്സ ഏതം കലം നാഗ്ഘതി സോളസിം. തം കിസ്സ ഹേതു? കപണം, വിസാഖേ, മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായ.

''യാനി, വിസാഖേ, മാനുസകാനി പഞ്ഞാസ വസ്സാനി, ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം ഏസോ ഏകോ രത്തിന്ദിവോ. തായ രത്തിയാ തിംസരത്തിയോ മാസോ. തേന മാസേന ദ്വാദസമാസിയോ സംവച്ഛരോ. തേന സംവച്ഛരേന ദിബ്ബാനി പഞ്ച വസ്സസതാനി ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം ആയുപ്പമാണം. ഠാനം ഖോ പനേതം, വിസാഖേ, വിജ്ജതി യം ഇധേകച്ചോ ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ . ഇദം ഖോ പനേതം, വിസാഖേ, സന്ധായ ഭാസിതം - 'കപണം മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായ'''.

''യം , വിസാഖേ, മാനുസകം വസ്സസതം, താവതിംസാനം ദേവാനം ഏസോ ഏകോ രത്തിന്ദിവോ. തായ രത്തിയാ തിംസരത്തിയോ മാസോ. തേന മാസേന ദ്വാദസമാസിയോ സംവച്ഛരോ. തേന സംവച്ഛരേന വസ്സസഹസ്സം താവതിംസാനം ദേവാനം ആയുപ്പമാണം. ഠാനം ഖോ പനേതം, വിസാഖേ, വിജ്ജതി യം ഇധേകച്ചോ ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ താവതിംസാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ. ഇദം ഖോ പനേതം, വിസാഖേ, സന്ധായ ഭാസിതം - 'കപണം മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായ'''.

''യാനി, വിസാഖേ, മാനുസകാനി ദ്വേ വസ്സസതാനി...പേ... ചത്താരി വസ്സസതാനി...പേ... അട്ഠ വസ്സസതാനി...പേ... സോളസ വസ്സസതാനി പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം ഏസോ ഏകോ രത്തിന്ദിവോ . തായ രത്തിയാ തിംസരത്തിയോ മാസോ. തേന മാസേന ദ്വാദസമാസിയോ സംവച്ഛരോ. തേന സംവച്ഛരേന ദിബ്ബാനി സോളസ വസ്സസഹസ്സാനി പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം ആയുപ്പമാണം. ഠാനം ഖോ പനേതം, വിസാഖേ, വിജ്ജതി യം ഇധേകച്ചോ ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ. ഇദം ഖോ പനേതം, വിസാഖേ, സന്ധായ ഭാസിതം - 'കപണം മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായാ'''തി.

''പാണം ന ഹഞ്ഞേ ന ചദിന്നമാദിയേ,

മുസാ ന ഭാസേ ന ച മജ്ജപോ സിയാ;
അബ്രഹ്മചരിയാ വിരമേയ്യ മേഥുനാ,
രത്തിം ന ഭുഞ്ജേയ്യ വികാലഭോജനം.

''മാലം ന ധാരേ ന ച ഗന്ധമാചരേ,
മഞ്ചേ ഛമായം വ സയേഥ സന്ഥതേ;
ഏതഞ്ഹി അട്ഠങ്ഗികമാഹുപോസഥം,
ബുദ്ധേന ദുക്ഖന്തഗുനാ പകാസിതം.

''ചന്ദോ ച സുരിയോ ച ഉഭോ സുദസ്സനാ,
ഓഭാസയം അനുപരിയന്തി യാവതാ;
തമോനുദാ തേ പന അന്തലിക്ഖഗാ,
നഭേ പഭാസന്തി ദിസാവിരോചനാ.

''ഏതസ്മിം യം വിജ്ജതി അന്തരേ ധനം,
മുത്താ മണി വേളുരിയഞ്ച ഭദ്ദകം;
സിങ്ഗീസുവണ്ണം അഥ വാപി കഞ്ചനം,
യം ജാതരൂപം ഹടകന്തി വുച്ചതി.

''അട്ഠങ്ഗുപേതസ്സ ഉപോസഥസ്സ,
കലമ്പി തേ നാനുഭവന്തി സോളസിം;
ചന്ദപ്പഭാ താരഗണാ ച സബ്ബേ.

''തസ്മാ ഹി നാരീ ച നരോ ച സീലവാ,
അട്ഠങ്ഗുപേതം ഉപവസ്സുപോസഥം;
പുഞ്ഞാനി കത്വാന സുഖുദ്രയാനി,
അനിന്ദിതാ സഗ്ഗമുപേന്തി ഠാന''ന്തി. തതിയം;

൪. വാസേട്ഠസുത്തം

൪൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. അഥ ഖോ വാസേട്ഠോ ഉപാസകോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ വാസേട്ഠം ഉപാസകം ഭഗവാ ഏതദവോച - ''അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ, വാസേട്ഠ, ഉപോസഥോ ഉപവുത്ഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി...പേ॰... അനിന്ദിതാ സഗ്ഗമുപേന്തി ഠാന''ന്തി.

ഏവം വുത്തേ വാസേട്ഠോ ഉപാസകോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''പിയാ മേ, ഭന്തേ, ഞാതിസാലോഹിതാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസേയ്യും, പിയാനമ്പി മേ അസ്സ ഞാതിസാലോഹിതാനം ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായ. സബ്ബേ ചേപി, ഭന്തേ, ഖത്തിയാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസേയ്യും, സബ്ബേസമ്പിസ്സ ഖത്തിയാനം ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായ. സബ്ബേ ചേപി, ഭന്തേ, ബ്രാഹ്മണാ...പേ॰... വേസ്സാ ... സുദ്ദാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസേയ്യും, സബ്ബേസമ്പിസ്സ സുദ്ദാനം ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായാ''തി.

''ഏവമേതം, വാസേട്ഠ, ഏവമേതം, വാസേട്ഠ! സബ്ബേ ചേപി, വാസേട്ഠ, ഖത്തിയാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസേയ്യും, സബ്ബേസമ്പിസ്സ ഖത്തിയാനം ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായ. സബ്ബേ ചേപി, വാസേട്ഠ, ബ്രാഹ്മണാ...പേ॰... വേസ്സാ... സുദ്ദാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസേയ്യും, സബ്ബേസമ്പിസ്സ സുദ്ദാനം ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായ. സദേവകോ ചേപി, വാസേട്ഠ, ലോകോ സമാരകോ സബ്രഹ്മകോ സസ്സമണബ്രാഹ്മണീ പജാ സദേവമനുസ്സാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസേയ്യും [ഉപവസേയ്യ (?)], സദേവകസ്സപിസ്സ [സദേവകസ്സ (സബ്ബത്ഥ) അം॰ നി॰ ൪.൧൯൩; മ॰ നി॰ ൨.൬൪ പസ്സിതബ്ബം] ലോകസ്സ സമാരകസ്സ സബ്രഹ്മകസ്സ സസ്സമണബ്രാഹ്മണിയാ പജായ സദേവമനുസ്സായ ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായ. ഇമേ ചേപി, വാസേട്ഠ, മഹാസാലാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസേയ്യും, ഇമേസമ്പിസ്സ മഹാസാലാനം ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായ ( ) [(സചേ ചേതേയ്യും) കത്ഥചി അത്ഥി. അം॰ നി॰ ൪.൧൯൩ പസ്സിതബ്ബം]. കോ പന വാദോ മനുസ്സഭൂതസ്സാ''തി! ചതുത്ഥം.

൫. ബോജ്ഝസുത്തം

൪൫. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ ബോജ്ഝാ ഉപാസികാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ബോജ്ഝം ഉപാസികം ഭഗവാ ഏതദവോച -

''അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ, ബോജ്ഝേ, ഉപോസഥോ ഉപവുത്ഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ. കഥം ഉപവുത്ഥോ ച, ബോജ്ഝേ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ ഉപോസഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ? ഇധ , ബോജ്ഝേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - 'യാവജീവം അരഹന്തോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതാ നിഹിതദണ്ഡാ നിഹിതസത്ഥാ ലജ്ജീ ദയാപന്നാ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പിനോ വിഹരന്തി. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ നിഹിതദണ്ഡോ നിഹിതസത്ഥോ ലജ്ജീ ദയാപന്നോ, സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ വിഹരാമി. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ'തി. ഇമിനാ പഠമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി...പേ॰....

'''യാവജീവം അരഹന്തോ ഉച്ചാസയനമഹാസയനം പഹായ ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ പടിവിരതാ നീചസേയ്യം കപ്പേന്തി - മഞ്ചകേ വാ തിണസന്ഥാരകേ വാ. അഹം പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം ഉച്ചാസയനമഹാസയനം പഹായ ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ പടിവിരതോ നീചസേയ്യം കപ്പേമി - മഞ്ചകേ വാ തിണസന്ഥാരകേ വാ. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി, ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ'തി. ഇമിനാ അട്ഠമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഏവം ഉപവുത്ഥോ ഖോ, ബോജ്ഝേ, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതോ ഉപോസഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ.

‘‘കീവമഹപ്ഫലോ ഹോതി, കീവമഹാനിസംസോ, കീവമഹാജുതികോ, കീവമഹാവിപ്ഫാരോ? സേയ്യഥാപി, ബോജ്ഝേ, യോ ഇമേസം സോളസന്നം മഹാജനപദാനം പഹൂതരത്തരതനാനം ഇസ്സരിയാധിപച്ചം രജ്ജം കാരേയ്യ, സേയ്യഥിദം - അങ്ഗാനം മഗധാനം കാസീനം കോസലാനം വജ്ജീനം മല്ലാനം ചേതീനം വങ്ഗാനം കുരൂനം പഞ്ചാലാനം മച്ഛാനം സൂരസേനാനം അസ്സകാനം അവന്തീനം ഗന്ധാരാനം കമ്ബോജാനം, അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതസ്സ ഉപോസഥസ്സ ഏതം കലം നാഗ്ഘതി സോളസിം. തം കിസ്സ ഹേതു? കപണം, ബോജ്ഝേ, മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായ.

‘‘യാനി, ബോജ്ഝേ, മാനുസകാനി പഞ്ഞാസ വസ്സാനി, ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം ഏസോ ഏകോ രത്തിന്ദിവോ. തായ രത്തിയാ തിംസരത്തിയോ മാസോ. തേന മാസേന ദ്വാദസമാസിയോ സംവച്ഛരോ. തേന സംവച്ഛരേന ദിബ്ബാനി പഞ്ച വസ്സസതാനി ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം ആയുപ്പമാണം. ഠാനം ഖോ പനേതം, ബോജ്ഝേ, വിജ്ജതി യം ഇധേകച്ചോ ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ. ഇദം ഖോ പനേതം, ബോജ്ഝേ, സന്ധായ ഭാസിതം - ‘കപണം മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായ’’’.

‘‘യം, ബോജ്ഝേ, മാനുസകം വസ്സസതം…പേ॰… താനി, ബോജ്ഝേ, മാനുസകാനി ദ്വേ വസ്സസതാനി…പേ॰… ചത്താരി വസ്സസതാനി…പേ॰… അട്ഠ വസ്സസതാനി…പേ॰… സോളസ വസ്സസതാനി പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം ഏസോ ഏകോ രത്തിന്ദിവോ. തായ രത്തിയാ തിംസരത്തിയോ മാസോ. തേന മാസേന ദ്വാദസമാസിയോ സംവച്ഛരോ. തേന സംവച്ഛരേന ദിബ്ബാനി സോളസ വസ്സസഹസ്സാനി പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം ആയുപ്പമാണം. ഠാനം ഖോ പനേതം, ബോജ്ഝേ, വിജ്ജതി യം ഇധേകച്ചോ ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ അട്ഠങ്ഗസമന്നാഗതം ഉപോസഥം ഉപവസിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജേയ്യ. ഇദം ഖോ പനേതം, ബോജ്ഝേ, സന്ധായ ഭാസിതം - ‘കപണം മാനുസകം രജ്ജം ദിബ്ബം സുഖം ഉപനിധായാ’’’തി.

‘‘പാണം ന ഹഞ്ഞേ ന ചദിന്നമാദിയേ,
മുസാ ന ഭാസേ ന ച മജ്ജപോ സിയാ;
അബ്രഹ്മചരിയാ വിരമേയ്യ മേഥുനാ,
രത്തിം ന ഭുഞ്ജേയ്യ വികാലഭോജനം.

‘‘മാലം ന ധാരേ ന ച ഗന്ധമാചരേ,
മഞ്ചേ ഛമായം വ സയേഥ സന്ഥതേ;
ഏതഞ്ഹി അട്ഠങ്ഗികമാഹുപോസഥം,
ബുദ്ധേന ദുക്ഖന്തഗുനാ പകാസിതം.

‘‘ചന്ദോ ച സുരിയോ ച ഉഭോ സുദസ്സനാ,
ഓഭാസയം അനുപരിയന്തി യാവതാ;
തമോനുദാ തേ പന അന്തലിക്ഖഗാ,
നഭേ പഭാസന്തി ദിസാവിരോചനാ.

“ഏതസ്മിം യം വിജ്ജതി അന്തരേ ധനം,
മുത്താ മണി വേളുരിയഞ്ച ഭദ്ദകം;
സിങ്ഗീസുവണ്ണം അഥ വാപി കഞ്ചനം,
യം ജാതരൂപം ഹടകന്തി വുച്ചതി.

“അട്ഠങ്ഗുപേതസ്സ ഉപോസഥസ്സ,
കലമ്പി തേ നാനുഭവന്തി സോളസിം;
ചന്ദപ്പഭാ താരഗണാ ച സബ്ബേ.

“തസ്മാ ഹി നാരീ ച നരോ ച സീലവാ,
അട്ഠങ്ഗുപേതം ഉപവസ്സുപോസഥം;
പുഞ്ഞാനി കത്വാന സുഖുദ്രയാനി,
അനിന്ദിതാ സഗ്ഗമുപേന്തി ഠാന”ന്തി. പഞ്ചമം;

൬. അനുരുദ്ധസുത്തം

൪൬. ഏകം സമയം ഭഗവാ കോസമ്ബിയം വിഹരതി ഘോസിതാരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ അനുരുദ്ധോ ദിവാവിഹാരം ഗതോ ഹോതി പടിസല്ലീനോ. അഥ ഖോ സമ്ബഹുലാ മനാപകായികാ ദേവതാ യേനായസ്മാ അനുരുദ്ധോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം അനുരുദ്ധം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠംസു. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ താ ദേവതാ ആയസ്മന്തം അനുരുദ്ധം ഏതദവോചും - “മയം, ഭന്തേ അനുരുദ്ധ, മനാപകായികാ നാമ ദേവതാ തീസു ഠാനേസു ഇസ്സരിയം കാരേമ വസം വത്തേമ. മയം, ഭന്തേ അനുരുദ്ധ, യാദിസകം വണ്ണം ആകങ്ഖാമ താദിസകം വണ്ണം ഠാനസോ പടിലഭാമ; യാദിസകം സരം ആകങ്ഖാമ താദിസകം സരം ഠാനസോ പടിലഭാമ; യാദിസകം സുഖം ആകങ്ഖാമ താദിസകം സുഖം ഠാനസോ പടിലഭാമ. മയം, ഭന്തേ അനുരുദ്ധ, മനാപകായികാ നാമ ദേവതാ ഇമേസു തീസു ഠാനേസു ഇസ്സരിയം കാരേമ വസം വത്തേമാ”തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മതോ അനുരുദ്ധസ്സ ഏതദഹോസി - “അഹോ വതിമാ ദേവതാ സബ്ബാവ നീലാ അസ്സു നീലവണ്ണാ നീലവത്ഥാ നീലാലങ്കാരാ”തി. അഥ ഖോ താ ദേവതാ ആയസ്മതോ അനുരുദ്ധസ്സ ചിത്തമഞ്ഞായ സബ്ബാവ നീലാ അഹേസും നീലവണ്ണാ നീലവത്ഥാ നീലാലങ്കാരാ.

അഥ ഖോ ആയസ്മതോ അനുരുദ്ധസ്സ ഏതദഹോസി - “അഹോ വതിമാ ദേവതാ സബ്ബാവ പീതാ അസ്സു...പേ॰... സബ്ബാവ ലോഹിതകാ അസ്സു... സബ്ബാവ ഓദാതാ അസ്സു ഓദാതവണ്ണാ ഓദാതവത്ഥാ ഓദാതാലങ്കാരാ”തി. അഥ ഖോ താ ദേവതാ ആയസ്മതോ അനുരുദ്ധസ്സ ചിത്തമഞ്ഞായ സബ്ബാവ ഓദാതാ അഹേസും ഓദാതവണ്ണാ ഓദാതവത്ഥാ ഓദാതാലങ്കാരാ.

അഥ ഖോ താ ദേവതാ ഏകാ ച [കോ (സീ॰), ഏകാവ (സ്യാ॰ പീ॰)] ഗായി ഏകാ ച [ഏകാ പന (സീ॰), ഏകാവ (സ്യാ॰ പീ॰)] നച്ചി ഏകാ ച [ഏകാ (സീ॰), ഏകാവ (സ്യാ॰ പീ॰)] അച്ഛരം വാദേസി. സേയ്യഥാപി നാമ പഞ്ചങ്ഗികസ്സ തൂരിയസ്സ [തുരിയസ്സ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] സുവിനീതസ്സ സുപ്പടിപതാളിതസ്സ കുസലേഹി സുസമന്നാഹതസ്സ സദ്ദോ ഹോതി വഗ്ഗു ച രജനീയോ ച കമനീയോ ച പേമനീയോ ച മദനീയോ ച; ഏവമേവം താസം ദേവതാനം

അലങ്കാരാനം സദ്ദോ ഹോതി വഗ്ഗു ച രജനീയോ ച കമനീയോ ച പേമനീയോ ച മദനീയോ ച. അഥ ഖോ ആയസ്മാ അനുരുദ്ധോ ഇന്ദ്രിയാനി ഓക്ഖിപി.

അഥ ഖോ താ ദേവതാ "ന ഖ്വയ്യോ അനുരുദ്ധോ സാദിയതീ"തി [സാദയതീതി (സദ്ദനീതിധാതുമാലാ)] തത്ഥേവന്തരധായിംസു. അഥ ഖോ ആയസ്മാ അനുരുദ്ധോ സായന്ഹസമയം പടിസല്ലാനാ വുട്ഠിതോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ അനുരുദ്ധോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

"ഇധാഹം, ഭന്തേ, ദിവാവിഹാരം ഗതോ ഹോമി പടിസല്ലീനോ. അഥ ഖോ, ഭന്തേ, സമ്ബഹുലാ മനാപകായികാ ദേവതാ യേനാഹം തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠംസു. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ, ഭന്തേ, താ ദേവതാ മം ഏതദവോചും - 'മയം, ഭന്തേ അനുരുദ്ധ, മനാപകായികാ നാമ ദേവതാ തീസു ഠാനേസു ഇസ്സരിയം കാരേമ വസം വത്തേമ. മയം, ഭന്തേ അനുരുദ്ധ, യാദിസകം വണ്ണം ആകങ്ഖാമ താദിസകം വണ്ണം ഠാനസോ പടിലഭാമ; യാദിസകം സരം ആകങ്ഖാമ താദിസകം സരം ഠാനസോ പടിലഭാമ; യാദിസകം സുഖം ആകങ്ഖാമ താദിസകം സുഖം ഠാനസോ പടിലഭാമ. മയം, ഭന്തേ അനുരുദ്ധ, മനാപകായികാ നാമ ദേവതാ ഇമേസു തീസു ഠാനേസു ഇസ്സരിയം കാരേമ വസം വത്തേമാ'തി. തസ്സ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏതദഹോസി - 'അഹോ വതിമാ ദേവതാ സബ്ബാവ നീലാ അസ്സു നീലവണ്ണാ നീലവത്ഥാ നീലാലങ്കാരാ'തി. അഥ ഖോ, ഭന്തേ, താ ദേവതാ മമ ചിത്തമഞ്ഞായ സബ്ബാവ നീലാ അഹേസും നീലവണ്ണാ നീലവത്ഥാ നീലാലങ്കാരാ.

"തസ്സ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏതദഹോസി - 'അഹോ വതിമാ ദേവതാ സബ്ബാവ പീതാ അസ്സു...പേ॰... സബ്ബാവ ലോഹിതകാ അസ്സു...പേ॰... സബ്ബാവ ഓദാതാ അസ്സു ഓദാതവണ്ണാ ഓദാതവത്ഥാ ഓദാതാലങ്കാരാ'തി . അഥ ഖോ, ഭന്തേ, താ ദേവതാ മമ ചിത്തമഞ്ഞായ സബ്ബാവ ഓദാതാ അഹേസും ഓദാതവണ്ണാ ഓദാതവത്ഥാ ഓദാതാലങ്കാരാ.

"അഥ ഖോ, ഭന്തേ, താ ദേവതാ ഏകാ ച ഗായി ഏകാ ച നച്ചി ഏകാ ച അച്ഛരം വാദേസി. സേയ്യഥാപി നാമ പഞ്ചങ്ഗികസ്സ തൂരിയസ്സ സുവിനീതസ്സ സുപ്പടിപതാളിതസ്സ കുസലേഹി സുസമന്നാഹതസ്സ സദ്ദോ ഹോതി വഗ്ഗു ച രജനീയോ ച കമനീയോ ച പേമനീയോ ച മദനീയോ ച; ഏവമേവം താസം ദേവതാനം അലങ്കാരാനം സദ്ദോ ഹോതി വഗ്ഗു ച രജനീയോ ച കമനീയോ ച പേമനീയോ ച മദനീയോ ച. അഥ ഖ്വാഹം, ഭന്തേ, ഇന്ദ്രിയാനി ഓക്ഖിപിം.

"അഥ ഖോ, ഭന്തേ, താ ദേവതാ 'ന ഖ്വയ്യോ അനുരുദ്ധോ സാദിയതീ'തി തത്ഥേവന്തരധായിംസു. കതിഹി നു ഖോ, ഭന്തേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനാപകായികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതീ"തി?

"അട്ഠഹി ഖോ, അനുരുദ്ധ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനാപകായികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, അനുരുദ്ധ, മാതുഗാമോ യസ്സ മാതാപിതരോ

ഭത്തുനോ ദേന്തി അത്ഥകാമാ ഹിതേസിനോ അനുകമ്പകാ അനുകമ്പം ഉപാദായ തസ്സ ഹോതി പുബ്ബുട്ഠായിനീ പച്ഛാനിപാതിനീ കിങ്കാരപടിസ്സാവിനീ മനാപചാരിനീ പിയവാദിനീ.

“യേ തേ ഭത്തു ഗരുനോ [ഗുരുനോ (ക॰)] ഹോന്തി - മാതാതി വാ പിതാതി വാ സമണബ്രാഹ്മണാതി വാ - തേ സക്കരോതി, ഗരും കരോതി [ഗരുകരോതി (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)], മാനേതി, പൂജേതി, അബ്ഭാഗതേ ച ആസനോദകേന പടിപൂജേതി.

“യേ തേ ഭത്തു അബ്ഭന്തരാ കമ്മന്താ - ഉണ്ണാതി വാ കപ്പാസാതി വാ - തത്ഥ ദക്ഖാ ഹോതി അനലസാ തത്രുപായായ [തത്രൂപായായ (സീ॰), അം॰ നി॰ ൮.൩൬; ൭൭.൭൮] വീമംസായ സമന്നാഗതാ അലം കാതും അലം സംവിധാതും.

“യോ സോ ഭത്തു അബ്ഭന്തരോ അന്തോജനോ - ദാസാതി വാ പേസ്സാതി വാ കമ്മകരാതി വാ - തേസം കതഞ്ച കതതോ ജാനാതി അകതഞ്ച അകതതോ ജാനാതി, ഗിലാനകാനഞ്ച ബലാബലം ജാനാതി ഖാദനീയം ഭോജനീയഞ്ചസ്സ പച്ചംസേന [പച്ചയേന (സ്യാ॰), പച്ചത്തംസേന (ക॰) അം॰ നി॰ ൫.൩൩] സംവിഭജതി.

“യം ഭത്തു ആഹരതി ധനം വാ ധഞ്ഞം വാ ജാതരൂപം വാ തം ആരക്ഖേന ഗുത്തിയാ സമ്പാദേതി, തത്ഥ ച ഹോതി അധുത്തീ അഥേനീ അസോണ്ഡീ അവിനാസികാ.

“ഉപാസികാ ഖോ പന ഹോതി ബുദ്ധം സരണം ഗതാ ധമ്മം സരണം ഗതാ സങ്ഘം സരണം ഗതാ.

“സീലവതീ ഖോ പന ഹോതി - പാണാതിപാതാ പടിവിരതാ, അദിന്നാദാനാ പടിവിരതാ, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ പടിവിരതാ, മുസാവാദാ പടിവിരതാ, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതാ.

“ചാഗവതീ ഖോ പന ഹോതി. വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി മുത്തചാഗാ [മുത്തചാഗീ (സ്യാ॰)] പയതപാണിനീ [പയതപാണി (സീ॰), പയതപാണീ (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰)] വോസ്സഗ്ഗരതാ യാചയോഗാ ദാനസംവിഭാഗരതാ.

“ഇമേഹി ഖോ, അനുരുദ്ധ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനാപകായികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതീ”തി.

“യോ നം ഭരതി സബ്ബദാ, നിച്ചം ആതാപി ഉസ്സുകോ;
തം സബ്ബകാമദം [തം സബ്ബകാമഹരം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰) സബ്ബകാമഹരം (അം॰ നി॰ ൫.൩൩] പോസം, ഭത്താരം നാതിമഞ്ഞതി.

“ന ചാപി സോത്ഥി ഭത്താരം, ഇസ്സാവാദേന രോസയേ;
ഭത്തു ച ഗരുനോ സബ്ബേ, പടിപൂജേതി പണ്ഡിതാ.

“ഉട്ഠാഹികാ [ഉട്ഠായികാ (ക॰)] അനലസാ, സങ്ഗഹിതപരിജ്ജനാ;

ഭത്തു മനാപം ചരതി, സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

“യാ എവം വത്തതി നാരീ, ഭത്തു ഛന്ദവസാനുഗാ;
മനാപാ നാമ തേ [മനാപകായികാ (സീ॰ ക॰)] ദേവാ, യത്ഥ സാ
ഉപപജ്ജതീ”തി. ഛട്ഠം;

൭. ദുതിയവിസാഖാസുത്തം

൪൭. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി പുബ്ബാരാമേ മിഗാരമാതുപാസാദേ. അഥ ഖോ വിസാഖാ മിഗാരമാതാ…പേ॰… ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ വിസാഖം മിഗാരമാതരം ഭഗവാ ഏതദവോച -

“അട്ഠഹി ഖോ, വിസാഖേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനാപകായികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ യസ്സ മാതാപിതരോ ഭത്തുനോ ദേന്തി അത്ഥകാമാ ഹിതേസിനോ അനുകമ്പകാ അനുകമ്പം ഉപാദായ തസ്സ ഹോതി പുബ്ബുട്ഠായിനീ പച്ഛാനിപാതിനീ കിങ്കാരപടിസ്സാവിനീ മനാപചാരിനീ പിയവാദിനീ…പേ॰….

“ചാഗവതീ ഖോ പന ഹോതി. വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി മുത്തചാഗാ പയതപാണിനീ വോസ്സഗ്ഗരതാ യാചയോഗാ ദാനസംവിഭാഗരതാ. ഇമേഹി ഖോ, വിസാഖേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനാപകായികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതീ”തി.

“യോ നം ഭരതി സബ്ബദാ, നിച്ചം ആതാപി ഉസ്സുകോ;
തം സബ്ബകാമദം പോസം, ഭത്താരം നാതിമഞ്ഞതി.

“ന ചാപി സോത്ഥി ഭത്താരം, ഇസ്സാവാദേന രോസയേ;
ഭത്തു ച ഗരുനോ സബ്ബേ, പടിപൂജേതി പണ്ഡിതാ.

“ഉട്ഠാഹികാ അനലസാ, സങ്ഗഹിതപരിജ്ജനാ;
ഭത്തു മനാപം ചരതി, സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

“യാ എവം വത്തതി നാരീ, ഭത്തു ഛന്ദവസാനുഗാ;
മനാപാ നാമ തേ [മനാപകായികാ (സീ॰ ക॰)] ദേവാ, യത്ഥ സാ
ഉപപജ്ജതീ”തി. സത്തമം;

൮. നകുലമാതാസുത്തം

൪൮. ഏകം സമയം ഭഗവാ ഭഗ്ഗേസു വിഹരതി സുംസുമാരഗിരേ [സുംസുമാരഗിരേ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ഭേസകളാവനേ മിഗദായേ. അഥ ഖോ നകുലമാതാ ഗഹപതാനീ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ…പേ॰…. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ നകുലമാതരം ഗഹപതാനിം ഭഗവാ ഏതദവോച -

“അട്ഠഹി ഖോ, നകുലമാതേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനാപകായികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി.

കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, നകുലമാതേ, മാതുഗാമോ യസ്സ മാതാപിതരോ ഭത്തുനോ ദേന്തി അത്ഥകാമാ ഹിതേസിനോ അനുകമ്പകാ അനുകമ്പം ഉപാദായ തസ്സ ഹോതി പുബ്ബുട്ഠായിനീ പച്ഛാനിപാതിനീ കിങ്കാരപടിസ്സാവിനീ മനാപചാരിനീ പിയവാദിനീ.

“യേ തേ ഭത്തു ഗരുനോ ഹോന്തി - മാതാതി വാ പിതാതി വാ സമണബ്രാഹ്മണാതി വാ - തേ സക്കരോതി ഗരും കരോതി മാനേതി പൂജേതി, അബ്ഭാഗതേ ച ആസനോദകേന പടിപൂജേതി.

“യേ തേ ഭത്തു അബ്ഭന്തരാ കമ്മന്താ - ഉണ്ണാതി വാ കപ്പാസാതി വാ - തത്ഥ ദക്ഖാ ഹോതി അനലസാ തത്രുപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതാ അലം കാതും അലം സംവിധാതും.

“യോ സോ ഭത്തു അബ്ഭന്തരോ അന്തോജനോ - ദാസാതി വാ പേസ്സാതി വാ കമ്മകരാതി വാ - തേസം കതഞ്ച കതതോ ജാനാതി അകതഞ്ച അകതതോ ജാനാതി, ഗിലാനകാനഞ്ച ബലാബലം ജാനാതി ഖാദനീയം ഭോജനീയഞ്ചസ്സ പച്ചംസേന സംവിഭജതി.

“യം ഭത്താ ആഹരതി ധനം വാ ധഞ്ഞം വാ രജതം വാ ജാതരൂപം വാ തം ആരക്ഖേന ഗുത്തിയാ സമ്പാദേതി, തത്ഥ ച ഹോതി അധുത്തീ അഥേനീ അസോണ്ഡീ അവിനാസികാ.

“ഉപാസികാ ഖോ പന ഹോതി ബുദ്ധം സരണം ഗതാ ധമ്മം സരണം ഗതാ സങ്ഘം സരണം ഗതാ.

“സീലവതീ ഖോ പന ഹോതി - പാണാതിപാതാ പടിവിരതാ…പേ॰… സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതാ…പേ॰….

“ചാഗവതീ ഖോ പന ഹോതി വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി മുത്തചാഗാ പയതപാണിനീ വോസ്സഗ്ഗരതാ യാചയോഗാ ദാനസംവിഭാഗരതാ.

“ഇമേഹി ഖോ, നകുലമാതേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ മനാപകായികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതീ”തി.

“യോ നം ഭരതി സബ്ബദാ, നിച്ചം ആതാപി ഉസ്സുകോ;
തം സബ്ബകാമദം പോസം, ഭത്താരം നാതിമഞ്ഞതി.

“ന ചാപി സോത്ഥി ഭത്താരം, ഇസ്സാവാദേന രോസയേ;
ഭത്തു ച ഗരുനോ സബ്ബേ, പടിപൂജേതി പണ്ഡിതാ.

“ഉട്ഠാഹികാ അനലസാ, സങ്ഗഹിതപരിജ്ജനാ;
ഭത്തു മനാപം ചരതി, സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

“യാ ഏവം വത്തതി നാരീ, ഭത്തു ഛന്ദവസാനുഗാ;

മനാപാ നാമ തേ [മനാപകായികാ (സീ॰)] ദേവാ, യത്ഥ സാ ഉപപജ്ജതീ"തി. അട്ഠമം;

൯. പഠമഇധലോകികസുത്തം

൪൯. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി പുബ്ബാരാമേ മിഗാരമാതുപാസാദേ. അഥ ഖോ വിസാഖാ മിഗാരമാതാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി...പേ॰.... ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ വിസാഖം മിഗാരമാതരം ഭഗവാ ഏതദവോച -

"ചതൂഹി ഖോ, വിസാഖേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ ഇധലോകവിജയായ പടിപന്നോ ഹോതി, അയംസ ലോകോ ആരദ്ധോ ഹോതി. കതമേഹി ചതൂഹി? ഇധ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സുസംവിഹിതകമ്മന്തോ ഹോതി, സങ്ഗഹിതപരിജനോ, ഭത്തു മനാപം ചരതി, സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

"കഥഞ്ച , വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സുസംവിഹിതകമ്മന്തോ ഹോതി? ഇധ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ യേ തേ ഭത്തു അബ്ഭന്തരാ കമ്മന്താ - ഉണ്ണാതി വാ കപ്പാസാതി വാ - തത്ഥ ദക്ഖാ ഹോതി അനലസാ തത്രുപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതാ അലം കാതും അലം സംവിധാതും. ഏവം ഖോ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സുസംവിഹിതകമ്മന്തോ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സങ്ഗഹിതപരിജനോ ഹോതി? ഇധ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ യോ സോ ഭത്തു അബ്ഭന്തരോ അന്തോജനോ - ദാസാതി വാ പേസ്സാതി വാ കമ്മകരാതി വാ - തേസം കതഞ്ച കതതോ ജാനാതി അകതഞ്ച അകതതോ ജാനാതി, ഗിലാനകാനഞ്ച ബലാബലം ജാനാതി ഖാദനീയം ഭോജനീയഞ്ചസ്സ പച്ചംസേന സംവിഭജതി. ഏവം ഖോ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സങ്ഗഹിതപരിജനോ ഹോതി.

"കഥഞ്ച, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ ഭത്തു മനാപം ചരതി? ഇധ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ യം ഭത്തു അമനാപസങ്ഖാതം തം ജീവിതഹേതുപി ന അജ്ഝാചരതി. ഏവം ഖോ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ ഭത്തു മനാപം ചരതി.

"കഥഞ്ച, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി? ഇധ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ യം ഭത്താ ആഹരതി ധനം വാ ധഞ്ഞം വാ രജതം വാ ജാതരൂപം വാ തം ആരക്ഖേന ഗുത്തിയാ സമ്പാദേതി, തത്ഥ ച ഹോതി അധുത്തീ അഥേനീ അസോണ്ഡീ അവിനാസികാ. ഏവം ഖോ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി. ഇമേഹി ഖോ, വിസാഖേ, ചതൂഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ ഇധലോകവിജയായ പടിപന്നോ ഹോതി, അയംസ ലോകോ ആരദ്ധോ ഹോതി.

"ചതൂഹി ഖോ , വിസാഖേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ പരലോകവിജയായ പടിപന്നോ ഹോതി, പരലോകോ ആരദ്ധോ ഹോതി. കതമേഹി ചതൂഹി? ഇധ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സദ്ധാസമ്പന്നോ ഹോതി, സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, ചാഗസമ്പന്നോ ഹോതി, പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച , വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സദ്ധാസമ്പന്നോ ഹോതി? ഇധ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - ‘ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. ഏവം ഖോ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സദ്ധാസമ്പന്നോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സീലസമ്പന്നോ ഹോതി? ഇധ , വിസാഖേ, മാതുഗാമോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി…പേ॰… സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. ഏവം ഖോ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ സീലസമ്പന്നോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച , വിസാഖേ, മാതുഗാമോ ചാഗസമ്പന്നോ ഹോതി? ഇധ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി മുത്തചാഗാ പയതപാണിനീ വോസ്സഗ്ഗരതാ യാചയോഗാ ദാനസംവിഭാഗരതാ. ഏവം ഖോ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ ചാഗസമ്പന്നോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി? ഇധ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ പഞ്ഞവാ ഹോതി…പേ॰… ഏവം ഖോ, വിസാഖേ, മാതുഗാമോ പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, വിസാഖേ, ചതൂഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ പരലോകവിജയായ പടിപന്നോ ഹോതി, പരലോകോ ആരദ്ധോ ഹോതീ’’തി.

‘‘സുസംവിഹിതകമ്മന്താ, സങ്ഗഹിതപരിജ്ജനാ;
ഭത്തു മനാപം ചരതി, സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

‘‘സദ്ധാ സീലേന സമ്പന്നാ, വദഞ്ഞൂ വീതമച്ഛരാ;
നിച്ചം മഗ്ഗം വിസോധേതി, സോത്ഥാനം സമ്പരായികം.

‘‘ഇച്ചേതേ അട്ഠ ധമ്മാ ച, യസ്സാ വിജ്ജന്തി നാരിയാ;
തമ്പി സീലവതിം ആഹു, ധമ്മട്ഠം സച്ചവാദിനിം.

‘‘സോളസാകാരസമ്പന്നാ, അട്ഠങ്ഗസുസമാഗതാ;
താദിസീ സീലവതീ ഉപാസികാ;
ഉപപജ്ജതി ദേവലോകം മനാപ’’ന്തി. നവമം;

൧൦. ദുതിയഇധലോകികസുത്തം

൫൦. ‘‘ചതൂഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ ഇധലോകവിജയായ പടിപന്നോ ഹോതി, അയംസ ലോകോ ആരദ്ധോ ഹോതി. കതമേഹി ചതൂഹി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സുസംവിഹിതകമ്മന്തോ ഹോതി, സങ്ഗഹിതപരിജനോ, ഭത്തു മനാപം ചരതി, സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സുസംവിഹിതകമ്മന്തോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ യേ തേ ഭത്തു അബ്ഭന്തരാ കമ്മന്താ…പേ॰… ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സുസംവിഹിതകമ്മന്തോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സങ്ഗഹിതപരിജനോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ യോ സോ ഭത്തു അബ്ഭന്തരോ അന്തോജനോ…പേ॰… ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സങ്ഗഹിതപരിജനോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ ഭത്തു മനാപം ചരതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ യം ഭത്തു അമനാപസങ്ഖാതം തം ജീവിതഹേതുപി ന അജ്ഝാചരതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ ഭത്തു മനാപം ചരതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ യം ഭത്താ ആഹരതി…പേ॰… ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതൂഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ ഇധലോകവിജയായ പടിപന്നോ ഹോതി, അയംസ ലോകോ ആരദ്ധോ ഹോതി.

“ചതൂഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ പരലോകവിജയായ പടിപന്നോ ഹോതി, പരലോകോ ആരദ്ധോ ഹോതി. കതമേഹി ചതൂഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സദ്ധാസമ്പന്നോ ഹോതി, സീലസമ്പന്നോ ഹോതി, ചാഗസമ്പന്നോ ഹോതി, പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സദ്ധാസമ്പന്നോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സദ്ധോ ഹോതി…പേ॰… ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സദ്ധാസമ്പന്നോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സീലസമ്പന്നോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി…പേ॰… സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ സീലസമ്പന്നോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ ചാഗസമ്പന്നോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി…പേ॰… ഏവം ഖോ , ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ ചാഗസമ്പന്നോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ പഞ്ഞവാ ഹോതി…പേ॰… ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മാതുഗാമോ പഞ്ഞാസമ്പന്നോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതൂഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ മാതുഗാമോ പരലോകവിജയായ പടിപന്നോ ഹോതി, പരലോകോ ആരദ്ധോ ഹോതീ”തി.

“സുസംവിഹിതകമ്മന്താ, സങ്ഗഹിതപരിജ്ജനാ;
ഭത്തു മനാപം ചരതി, സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

“സദ്ധാ സീലേന സമ്പന്നാ, വദഞ്ഞൂ വീതമച്ഛരാ;
നിച്ചം മഗ്ഗം വിസോധേതി, സോത്ഥാനം സമ്പരായികം.

“ഇച്ചേതേ അട്ഠ ധമ്മാ ച, യസ്സാ വിജ്ജന്തി നാരിയാ;
തമ്പി സീലവതിം ആഹു, ധമ്മട്ഠം സച്ചവാദിനിം.

‘‘സോളസാകാരസമ്പന്നാ, അട്ഠങ്ഗസുസമാഗതാ;
താദിസീ സീലവതീ ഉപാസികാ, ഉപപജ്ജതി ദേവലോകം മനാപ’’ന്തി.
ദസമം;

ഉപോസഥവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സംഖിത്തേ വിത്ഥതേ വിസാഖേ, വാസേട്ഠോ ബോജ്ഝായ പഞ്ചമം;
അനുരുദ്ധം പുന വിസാഖേ, നകുലാ ഇധലോകികാ ദ്വേതി.

പഠമപണ്ണാസകം സമത്തം.

൨. ദുതിയപണ്ണാസകം

(൩) ൧. ഗോതമീവഗ്ഗോ

൧. ഗോതമീസുത്തം

൧൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ സക്കേസു വിഹരതി കപിലവത്ഥുസ്മിം നിഗ്രോധാരാമേ. അഥ ഖോ മഹാപജാപതീ [മഹാപജാപതി (സ്യാ॰) ചൂളവ॰ ർം൨] ഗോതമീ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ മഹാപജാപതീ ഗോതമീ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "സാധു, ഭന്തേ, ലഭേയ്യ മാതുഗാമോ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജ"ന്തി. "അലം, ഗോതമി! മാ തേ രുച്ചി മാതുഗാമസ്സ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജാ"തി.

ദുതിയമ്പി ഖോ മഹാപജാപതീ ഗോതമീ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "സാധു, ഭന്തേ, ലഭേയ്യ മാതുഗാമോ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജ"ന്തി. "അലം, ഗോതമി! മാ തേ രുച്ചി മാതുഗാമസ്സ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജാ"തി. "തതിയമ്പി ഖോ മഹാപജാപതീ ഗോതമീ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "സാധു ഭന്തേ, ലഭേയ്യ മാതുഗാമോ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജ"ന്തി. "അലം, ഗോതമി! മാ തേ രുച്ചി മാതുഗാമസ്സ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജാ"തി.

അഥ ഖോ മഹാപജാപതീ ഗോതമീ "ന ഭഗവാ അനുജാനാതി മാതുഗാമസ്സ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജ"ന്തി ദുക്ഖീ ദുമ്മനാ അസ്സുമുഖീ രുദമാനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കാമി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ കപിലവത്ഥുസ്മിം യഥാഭിരന്തം വിഹരിത്വാ യേന വേസാലീ തേന ചാരികം പക്കാമി . അനുപുബ്ബേന ചാരികം ചരമാനോ യേന വേസാലീ തദവസരി. തത്ര സുദം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം . അഥ ഖോ മഹാപജാപതീ ഗോതമീ കേസേ ഛേദാപേത്വാ കാസായാനി വത്ഥാനി അച്ഛാദേത്വാ സമ്ബഹുലാഹി സാകിയാനീഹി സദ്ധിം യേന വേസാലീ തേന പക്കാമി. അനുപുബ്ബേന യേന വേസാലീ മഹാവനം കൂടാഗാരസാലാ തേനുപസങ്കമി. അഥ ഖോ മഹാപജാപതീ ഗോതമീ സൂനേഹി പാദേഹി രജോകിണ്ണേന ഗത്തേന ദുക്ഖീ ദുമ്മനാ അസ്സുമുഖീ രുദമാനാ ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ അട്ഠാസി.

അദ്ദസാ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ മഹാപജാപതിം ഗോതമിം സൂനേഹി പാദേഹി രജോകിണ്ണേന ഗത്തേന ദുക്ഖിം ദുമ്മനം അസ്സുമുഖിം രുദമാനം ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ ഠിതം. ദിസ്വാന മഹാപജാപതിം ഗോതമിം ഏതദവോച - "കിം നു ത്വം, ഗോതമി, സൂനേഹി പാദേഹി രജോകിണ്ണേന ഗത്തേന ദുക്ഖീ ദുമ്മനാ അസ്സുമുഖീ രുദമാനാ ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ ഠിതാ"തി? "തഥാ ഹി പന, ഭന്തേ ആനന്ദ, ന ഭഗവാ അനുജാനാതി മാതുഗാമസ്സ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജ"ന്തി. "തേന ഹി ത്വം, ഗോതമി, മുഹുത്തം ഇധേവ താവ ഹോഹി, യാവാഹം ഭഗവന്തം യാചാമി

മാതുഗാമസ്സ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജ''ന്തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''ഏസാ, ഭന്തേ, മഹാപജാപതീ ഗോതമീ സൂനേഹി പാദേഹി രജോകിണ്ണേന ഗത്തേന ദുക്ഖീ ദുമ്മനാ അസ്സുമുഖീ രുദമാനാ ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ ഠിതാ - 'ന ഭഗവാ അനുജാനാതി മാതുഗാമസ്സ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജ'ന്തി. സാധു, ഭന്തേ, ലഭേയ്യ മാതുഗാമോ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജ''ന്തി. ''അലം, ആനന്ദ! മാ തേ രുച്ചി മാതുഗാമസ്സ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജാ''തി.

ദുതിയമ്പി ഖോ...പേ॰... തതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''സാധു, ഭന്തേ, ലഭേയ്യ മാതുഗാമോ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജ''ന്തി. ''അലം, ആനന്ദ! മാ തേ രുച്ചി മാതുഗാമസ്സ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജാ''തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ ഏതദഹോസി - ''ന ഭഗവാ അനുജാനാതി മാതുഗാമസ്സ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജം. യംനൂനാഹം അഞ്ഞേനപി പരിയായേന ഭഗവന്തം യാചേയ്യം മാതുഗാമസ്സ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജ''ന്തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''ഭബ്ബോ നു ഖോ, ഭന്തേ, മാതുഗാമോ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിത്വാ സോതാപത്തിഫലം വാ സകദാഗാമിഫലം വാ അനാഗാമിഫലം വാ അരഹത്തഫലം വാ സച്ഛികാതു''ന്തി? ''ഭബ്ബോ, ആനന്ദ, മാതുഗാമോ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിത്വാ സോതാപത്തിഫലമ്പി സകദാഗാമിഫലമ്പി അനാഗാമിഫലമ്പി അരഹത്തഫലമ്പി സച്ഛികാതു''ന്തി. ''സചേ, ഭന്തേ, ഭബ്ബോ മാതുഗാമോ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിത്വാ സോതാപത്തിഫലമ്പി...പേ॰... അരഹത്തഫലമ്പി സച്ഛികാതും, ബഹുകാരാ, ഭന്തേ, മഹാപജാപതീ ഗോതമീ ഭഗവതോ മാതുച്ഛാ ആപാദികാ പോസികാ ഖീരസ്സ ദായികാ; ഭഗവന്തം ജനേത്തിയാ കാലങ്കതായ ഥഞ്ഞം പായേസി. സാധു, ഭന്തേ, ലഭേയ്യ മാതുഗാമോ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജ''ന്തി.

''സചേ, ആനന്ദ, മഹാപജാപതീ ഗോതമീ അട്ഠ ഗരുധമ്മേ പടിഗ്ഗണ്ഹാതി, സാവസ്സാ ഹോതു ഉപസമ്പദാ -

[പാചി॰ ൧൪൯; ചൂളവ॰ ൪൦൩] ''വസ്സസതൂപസമ്പന്നായ ഭിക്ഖുനിയാ തദഹൂപസമ്പന്നസ്സ ഭിക്ഖുനോ അഭിവാദനം പച്ചുട്ഠാനം അഞ്ജലികമ്മം സാമീചികമ്മം കത്തബ്ബം. അയമ്പി ധമ്മോ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ [ഗരുകത്വാ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] മാനേത്വാ പൂജേത്വാ യാവജീവം അനതിക്കമനീയോ.

“ന ഭിക്ഖുനിയാ അഭിക്ഖുകേ ആവാസേ വസ്സം ഉപഗന്തബ്ബം. അയമ്പി ധമ്മോ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ യാവജീവം അനതിക്കമനീയോ.

“അന്വഡ്ഢമാസം ഭിക്ഖുനിയാ ഭിക്ഖുസങ്ഘതോ ദ്വേ ധമ്മാ പച്ചാസീസിതബ്ബാ [പച്ചാസിംസിതബ്ബാ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] - ഉപോസഥപുച്ഛകഞ്ച, ഓവാദൂപസങ്കമനഞ്ച . അയമ്പി ധമ്മോ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ യാവജീവം അനതിക്കമനീയോ.

“വസ്സംവുട്ഠായ ഭിക്ഖുനിയാ ഉഭതോസങ്ഘേ തീഹി ഠാനേഹി പവാരേതബ്ബം - ദിട്ഠേന വാ സുതേന വാ പരിസങ്കായ വാ. അയമ്പി ധമ്മോ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ യാവജീവം അനതിക്കമനീയോ.

“ഗരുധമ്മം അജ്ഝാപന്നായ ഭിക്ഖുനിയാ ഉഭതോസങ്ഘേ പക്ഖമാനത്തം ചരിതബ്ബം. അയമ്പി ധമ്മോ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ യാവജീവം അനതിക്കമനീയോ.

“ദ്വേ വസ്സാനി ഛസു ധമ്മേസു സിക്ഖിതസിക്ഖായ സിക്ഖമാനായ ഉഭതോസങ്ഘേ ഉപസമ്പദാ പരിയേസിതബ്ബാ. അയമ്പി ധമ്മോ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ യാവജീവം അനതിക്കമനീയോ.

“ന കേനചി പരിയായേന ഭിക്ഖുനിയാ ഭിക്ഖു അക്കോസിതബ്ബോ പരിഭാസിതബ്ബോ. അയമ്പി ധമ്മോ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ യാവജീവം അനതിക്കമനീയോ.

“അജ്ജതഗ്ഗേ ഓവടോ ഭിക്ഖുനീനം ഭിക്ഖൂസു വചനപഥോ, അനോവടോ ഭിക്ഖൂനം ഭിക്ഖുനീസു വചനപഥോ. അയമ്പി ധമ്മോ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ യാവജീവം അനതിക്കമനീയോ.

“സചേ, ആനന്ദ, മഹാപജാപതീ ഗോതമീ ഇമേ അട്ഠ ഗരുധമ്മേ പടിഗ്ഗണ്ഹാതി, സാവസ്സാ ഹോതു ഉപസമ്പദാ”തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവതോ സന്തികേ ഇമേ അട്ഠ ഗരുധമ്മേ ഉഗ്ഗഹേത്വാ യേന മഹാപജാപതീ ഗോതമീ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ മഹാപജാപതിം ഗോതമിം ഏതദവോച -

“സചേ ഖോ ത്വം, ഗോതമി, അട്ഠ ഗരുധമ്മേ പടിഗ്ഗണ്ഹേയ്യാസി, സാവ തേ ഭവിസ്സതി ഉപസമ്പദാ -

“വസ്സസതൂപസമ്പന്നായ ഭിക്ഖുനിയാ തദഹൂപസമ്പന്നസ്സ ഭിക്ഖുനോ അഭിവാദനം പച്ചുട്ഠാനം അഞ്ജലികമ്മം സാമീചികമ്മം കത്തബ്ബം. അയമ്പി ധമ്മോ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ യാവജീവം അനതിക്കമനീയോ...പേ॰....

“അജ്ജതഗ്ഗേ ഓവടോ ഭിക്ഖുനീനം ഭിക്ഖൂസു വചനപഥോ, അനോവടോ ഭിക്ഖൂനം ഭിക്ഖുനീസു വചനപഥോ. അയമ്പി ധമ്മോ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ

മാനേത്വാ പൂജേത്വാ യാവജീവം അനതിക്കമനീയോ. സചേ ഖോ ത്വം, ഗോതമി, ഇമേ അട്ഠ ഗരുധമ്മേ പടിഗ്ഗണ്ഹേയ്യാസി, സാവ തേ ഭവിസ്സതി ഉപസമ്പദാ''തി.

''സേയ്യഥാപി , ഭന്തേ ആനന്ദ, ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ ദഹരോ യുവാ മണ്ഡനകജാതികോ [മണ്ഡനകജാതിയോ (സീ॰ പീ॰)] സീസംന്ഹാതോ [സീസംനഹാതോ (സീ॰ പീ॰), സീസനഹാതോ (സ്യാ॰)] ഉപ്പലമാലം വാ വസ്സികമാലം വാ അധിമുത്തകമാലം [അതിമുത്തകമാലം (സീ॰)] വാ ലഭിത്വാ ഉഭോഹി ഹത്ഥേഹി പടിഗ്ഗഹേത്വാ ഉത്തമങ്ഗേ സിരസ്മിം പതിട്ഠാപേയ്യ; ഏവമേവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ ആനന്ദ, ഇമേ അട്ഠ ഗരുധമ്മേ പടിഗ്ഗണ്ഹാമി യാവജീവം അനതിക്കമനീയേ''തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''പടിഗ്ഗഹിതാ, ഭന്തേ, മഹാപജാപതിയാ ഗോതമിയാ അട്ഠ ഗരുധമ്മാ യാവജീവം അനതിക്കമനീയാ''തി.

''സചേ, ആനന്ദ, നാലഭിസ്സ മാതുഗാമോ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജം, ചിരട്ഠിതികം, ആനന്ദ, ബ്രഹ്മചരിയം അഭവിസ്സ, വസ്സസഹസ്സമേവ സദ്ധമ്മോ തിട്ഠേയ്യ. യതോ ച ഖോ, ആനന്ദ, മാതുഗാമോ തഥാഗതപ്പവേദിതേ ധമ്മവിനയേ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതോ, ന ദാനി, ആനന്ദ, ബ്രഹ്മചരിയം ചിരട്ഠിതികം ഭവിസ്സതി. പഞ്ചേവ ദാനി, ആനന്ദ, വസ്സസതാനി സദ്ധമ്മോ ഠസ്സതി.

''സേയ്യഥാപി, ആനന്ദ, യാനി കാനിചി കുലാനി ബഹുത്ഥികാനി [ബഹുകിത്ഥികാനി (സീ॰ പീ॰), ബഹുഇത്ഥികാനി (സ്യാ॰)] അപ്പപുരിസകാനി, താനി സുപ്പധംസിയാനി ഹോന്തി ചോരേഹി കുമ്ഭത്ഥേനകേഹി; ഏവമേവം ഖോ, ആനന്ദ, യസ്മിം ധമ്മവിനയേ ലഭതി മാതുഗാമോ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജം, ന തം ബ്രഹ്മചരിയം ചിരട്ഠിതികം ഹോതി.

''സേയ്യഥാപി , ആനന്ദ, സമ്പന്നേ സാലിക്ഖേത്തേ സേതട്ഠികാ നാമ രോഗജാതി നിപതതി, ഏവം തം സാലിക്ഖേത്തം ന ചിരട്ഠിതികം ഹോതി; ഏവമേവം ഖോ, ആനന്ദ, യസ്മിം ധമ്മവിനയേ ലഭതി മാതുഗാമോ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജം, ന തം ബ്രഹ്മചരിയം ചിരട്ഠിതികം ഹോതി.

''സേയ്യഥാപി , ആനന്ദ, സമ്പന്നേ ഉച്ഛുക്ഖേത്തേ മഞ്ജിട്ഠികാ [മഞ്ജേട്ഠികാ (സീ॰ സ്യാ॰)] നാമ രോഗജാതി നിപതതി, ഏവം തം ഉച്ഛുക്ഖേത്തം ന ചിരട്ഠിതികം ഹോതി; ഏവമേവം ഖോ, ആനന്ദ, യസ്മിം ധമ്മവിനയേ ലഭതി മാതുഗാമോ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജം, ന തം ബ്രഹ്മചരിയം ചിരട്ഠിതികം ഹോതി.

''സേയ്യഥാപി , ആനന്ദ, പുരിസോ മഹതോ തളാകസ്സ പടികച്ചേവ [പടിഗച്ചേവ (സീ॰ പീ॰)] ആളിം ബന്ധേയ്യ യാവദേവ ഉദകസ്സ അനതിക്കമനായ; ഏവമേവം ഖോ, ആനന്ദ, മയാ പടികച്ചേവ ഭിക്ഖുനീനം അട്ഠ ഗരുധമ്മാ പഞ്ഞത്താ യാവജീവം അനതിക്കമനീയാ''തി. പഠമം.

൮. ഓവാദസുത്തം

൧൮. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കതിഹി നു ഖോ, ഭന്തേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖുനോവാദകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ''തി?

[പാചി॰ ൱൭] ''അട്ഠഹി ഖോ, ആനന്ദ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖുനോവാദകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി...പേ॰... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ॰... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; ഉഭയാനി ഖോ പനസ്സ പാതിമോക്ഖാനി വിത്ഥാരേന സ്വാഗതാനി ഹോന്തി സുവിഭത്താനി സുപ്പവത്തീനി സുവിനിച്ഛിതാനി സുത്തസോ അനുബ്യഞ്ജനസോ; കല്യാണവാചോ ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ, പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ [വിസട്ഠായ (ക॰)] അനേലഗളായ [അനേളഗളായ (സീ॰ ക॰)] അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; പടിബലോ ഹോതി ഭിക്ഖുനിസങ്ഘസ്സ ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേതും സമാദപേതും സമുത്തേജേതും സമ്പഹംസേതും; യേഭുയ്യേന ഭിക്ഖുനീനം പിയോ ഹോതി മനാപോ; ന ഖോ പനേതം ഭഗവന്തം ഉദ്ദിസ്സ പബ്ബജിതായ കാസായവത്ഥനിവസനായ ഗരുധമ്മം അജ്ഝാപന്നപുബ്ബോ ഹോതി; വീസതിവസ്സോ വാ ഹോതി അതിരേകവീസതിവസ്സോ വാ. ഇമേഹി ഖോ, ആനന്ദ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ഭിക്ഖുനോവാദകോ സമ്മന്നിതബ്ബോ''തി. ദുതിയം.

൯. സംഖിത്തസുത്തം

൧൯. [ചൂളവ॰ ൪൦൬] ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. അഥ ഖോ മഹാപജാപതീ ഗോതമീ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ സാ മഹാപജാപതീ ഗോതമീ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''സാധു മേ, ഭന്തേ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ധമ്മം ദേസേതു, യമഹം ഭഗവതോ ധമ്മം സുത്വാ ഏകാ വൂപകട്ഠാ അപ്പമത്താ ആതാപിനീ പഹിതത്താ വിഹരേയ്യ''ന്തി. ''യേ ഖോ ത്വം, ഗോതമി, ധമ്മേ ജാനേയ്യാസി - 'ഇമേ ധമ്മാ സരാഗായ സംവത്തന്തി, നോ വിരാഗായ; സംയോഗായ സംവത്തന്തി, നോ വിസംയോഗായ; ആചയായ സംവത്തന്തി, നോ അപചയായ; മഹിച്ഛതായ സംവത്തന്തി, നോ അപ്പിച്ഛതായ; അസന്തുട്ഠിയാ സംവത്തന്തി, നോ സന്തുട്ഠിയാ; സങ്ഗണികായ സംവത്തന്തി, നോ പവിവേകായ; കോസജ്ജായ സംവത്തന്തി, നോ വീരിയാരമ്ഭായ; ദുബ്ഭരതായ സംവത്തന്തി, നോ സുഭരതായാ'തി, ഏകംസേന, ഗോതമി, ധാരേയ്യാസി - 'നേസോ ധമ്മോ, നേസോ വിനയോ, നേതം സത്ഥുസാസന'''ന്തി .

''യേ ച ഖോ ത്വം, ഗോതമി, ധമ്മേ ജാനേയ്യാസി - 'ഇമേ ധമ്മാ വിരാഗായ സംവത്തന്തി, നോ സരാഗായ; വിസംയോഗായ സംവത്തന്തി, നോ സംയോഗായ;

അപചയായ സംവത്തന്തി, നോ ആചയായ; അപ്പിച്ഛതായ സംവത്തന്തി, നോ മഹിച്ഛതായ; സന്തുട്ഠിയാ സംവത്തന്തി, നോ അസന്തുട്ഠിയാ; പവിവേകായ സംവത്തന്തി, നോ സങ്ഗണികായ ; വീരിയാരമ്ഭായ സംവത്തന്തി, നോ കോസജ്ജായ; സുഭരതായ സംവത്തന്തി, നോ ദുബ്ഭരതായാ'തി, ഏകംസേന, ഗോതമി, ധാരേയ്യാസി - 'ഏസോ ധമ്മോ, ഏസോ വിനയോ, ഏതം സത്ഥുസാസന'''ന്തി. തതിയം.

൪. ദീഘജാണുസുത്തം

൫൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ കോലിയേസു വിഹരതി കക്കരപത്തം നാമ കോലിയാനം നിഗമോ. അഥ ഖോ ദീഘജാണു കോലിയപുത്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ദീഘജാണു കോലിയപുത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "മയം, ഭന്തേ, ഗിഹീ കാമഭോഗിനോ [കാമഭോഗീ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] പുത്തസമ്ബാധസയനം അജ്ഝാവസാമ, കാസികചന്ദനം പച്ചനുഭോമ , മാലാഗന്ധവിലേപനം ധാരയാമ, ജാതരൂപരജതം സാദയാമ. തേസം നോ, ഭന്തേ, ഭഗവാ അമ്ഹാകം തഥാ ധമ്മം ദേസേതു യേ അമ്ഹാകം അസ്സു ധമ്മാ ദിട്ഠധമ്മഹിതായ ദിട്ഠധമ്മസുഖായ, സമ്പരായഹിതായ സമ്പരായസുഖായാ"തി.

"ചത്താരോമേ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ധമ്മാ കുലപുത്തസ്സ ദിട്ഠധമ്മഹിതായ സംവത്തന്തി ദിട്ഠധമ്മസുഖായ. കതമേ ചത്താരോ? ഉട്ഠാനസമ്പദാ, ആരക്ഖസമ്പദാ, കല്യാണമിത്തതാ, സമജീവിതാ [സമജീവികതാ (സീ॰) അം॰ നി॰ വ്യ.൩൪]. കതമാ ച, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ഉട്ഠാനസമ്പദാ? ഇധ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തോ യേന കമ്മട്ഠാനേന ജീവികം [ജീവിതം (ക॰)] കപ്പേതി - യദി കസിയാ, യദി വണിജ്ജായ, യദി ഗോരക്ഖേന, യദി ഇസ്സത്തേന [ഇസ്സത്ഥേന (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)], യദി രാജപോരിസേന, യദി സിപ്പഞ്ഞതരേന - തത്ഥ ദക്ഖോ ഹോതി അനലസോ, തത്രുപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ, അലം കാതും അലം സംവിധാതും. അയം വുച്ചതി, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ഉട്ഠാനസമ്പദാ.

"കതമാ ച, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ആരക്ഖസമ്പദാ? ഇധ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തസ്സ ഭോഗാ ഹോന്തി ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതാ ബാഹാബലപരിചിതാ, സേദാവക്ഖിത്താ, ധമ്മികാ ധമ്മലദ്ധാ. തേ ആരക്ഖേന ഗുത്തിയാ സമ്പാദേതി - 'കിന്തി മേ ഇമേ ഭോഗേ നേവ രാജാനോ ഹരേയ്യും, ന ചോരാ ഹരേയ്യും, ന അഗ്ഗി ഡഹേയ്യ, ന ഉദകം വഹേയ്യ, ന അപ്പിയാ ദായാദാ ഹരേയ്യു'ന്തി! അയം വുച്ചതി, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ആരക്ഖസമ്പദാ.

"കതമാ ച, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കല്യാണമിത്തതാ? ഇധ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തോ യസ്മിം ഗാമേ വാ നിഗമേ വാ പടിവസതി, തത്ഥ യേ തേ ഹോന്തി - ഗഹപതീ വാ ഗഹപതിപുത്താ വാ ദഹരാ വാ വുദ്ധസീലിനോ, വുദ്ധാ വാ വുദ്ധസീലിനോ, സദ്ധാസമ്പന്നാ, സീലസമ്പന്നാ, ചാഗസമ്പന്നാ, പഞ്ഞാസമ്പന്നാ - തേഹി സദ്ധിം സന്തിട്ഠതി സല്ലപതി സാകച്ഛം സമാപജ്ജതി; യഥാരൂപാനം സദ്ധാസമ്പന്നാനം സദ്ധാസമ്പദം അനുസിക്ഖതി, യഥാരൂപാനം സീലസമ്പന്നാനം സീലസമ്പദം അനുസിക്ഖതി, യഥാരൂപാനം ചാഗസമ്പന്നാനം ചാഗസമ്പദം അനുസിക്ഖതി, യഥാരൂപാനം പഞ്ഞാസമ്പന്നാനം പഞ്ഞാസമ്പദം അനുസിക്ഖതി. അയം വുച്ചതി, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കല്യാണമിത്തതാ.

“കതമാ ച, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, സമജീവിതാ? ഇധ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തോ ആയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ, വയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ, സമം ജീവികം [സമജീവികം (സ്യാ॰), സമജീവിതം (ക॰)] കപ്പേതി നാച്ചോഗാള്ഹം നാതിഹീനം - ‘ഏവം മേ ആയോ വയം പരിയാദായ ഠസ്സതി, ന ച മേ വയോ ആയം പരിയാദായ ഠസ്സതീ’തി. സേയ്യഥാപി , ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, തുലാധാരോ വാ തുലാധാരന്തേവാസീ വാ തുലം പഗ്ഗഹേത്വാ ജാനാതി - ‘ഏത്തകേന വാ ഓനതം [ഓണതം (ക॰)], ഏത്തകേന വാ ഉന്നത’ന്തി [ഉണ്ണതന്തി (ക॰)]; ഏവമേവം ഖോ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തോ ആയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ, വയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ, സമം ജീവികം കപ്പേതി നാച്ചോഗാള്ഹം നാതിഹീനം - ‘ഏവം മേ ആയോ വയം പരിയാദായ ഠസ്സതി , ന ച മേ വയോ ആയം പരിയാദായ ഠസ്സതീ’തി. സചായം, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തോ അപ്പായോ സമാനോ ഉളാരം ജീവികം [ജീവിതം (ക॰)] കപ്പേതി, തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ - ‘ഉദുമ്ബരഖാദീവായം [ഉദുമ്ബരഖാദികം വായം (സീ॰ പീ॰), ഉദുമ്ബരഖാദകം ചായം (സ്യാ॰)] കുലപുത്തോ ഭോഗേ ഖാദതീ’തി. സചേ പനായം, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തോ മഹായോ സമാനോ കസിരം ജീവികം [ജീവിതം (ക॰)] കപ്പേതി, തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ - ‘അജേട്ഠമരണംവായം [അജദ്ധുമാരികം വായം (സീ॰ പീ॰), അദ്ധമാരകം ചായം (സ്യാ॰), ഏത്ഥ ജദ്ധൂതി അസനം = ഭത്തഭുഞ്ജനം, തസ്മാ അജദ്ധുമാരികന്തി അനസനമരണന്തി വുത്തം ഹോതി. മ॰ നി॰ ഥ.ന്ധ൬ അധോലിപിയാ “അജദ്ധുക”ന്തി പദം ദസ്സിതം] കുലപുത്തോ മരിസ്സതീ’തി. യതോ ച ഖോയം, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തോ ആയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ, വയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ, സമം ജീവികം കപ്പേതി നാച്ചോഗാള്ഹം നാതിഹീനം - ‘ഏവം മേ ആയോ വയം പരിയാദായ ഠസ്സതി, ന ച മേ വയോ ആയം പരിയാദായ ഠസ്സതീ’തി. അയം വുച്ചതി, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, സമജീവിതാ.

“ഏവം സമുപ്പന്നാനം, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ഭോഗാനം ചത്താരി അപായമുഖാനി ഹോന്തി - ഇത്ഥിധുത്തോ, സുരാധുത്തോ, അക്ഖധുത്തോ, പാപമിത്തോ പാപസഹായോ പാപസമ്പവങ്കോ. സേയ്യഥാപി, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, മഹതോ തളാകസ്സ ചത്താരി ചേവ ആയമുഖാനി, ചത്താരി ച അപായമുഖാനി. തസ്സ പുരിസോ യാനി ചേവ ആയമുഖാനി താനി പിദഹേയ്യ, യാനി ച അപായമുഖാനി താനി വിവരേയ്യ; ദേവോ ച ന സമ്മാ ധാരം അനുപ്പവേച്ഛേയ്യ. ഏവഞ്ഹി തസ്സ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, മഹതോ തളാകസ്സ പരിഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ വുദ്ധി; ഏവമേവം, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ഏവം സമുപ്പന്നാനം ഭോഗാനം ചത്താരി അപായമുഖാനി ഹോന്തി - ഇത്ഥിധുത്തോ, സുരാധുത്തോ, അക്ഖധുത്തോ, പാപമിത്തോ പാപസഹായോ പാപസമ്പവങ്കോ.

“ഏവം സമുപ്പന്നാനം, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ഭോഗാനം ചത്താരി ആയമുഖാനി ഹോന്തി - ന ഇത്ഥിധുത്തോ, ന സുരാധുത്തോ, ന അക്ഖധുത്തോ , കല്യാണമിത്തോ കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ. സേയ്യഥാപി, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, മഹതോ തളാകസ്സ ചത്താരി ചേവ ആയമുഖാനി, ചത്താരി ച അപായമുഖാനി. തസ്സ പുരിസോ യാനി ചേവ ആയമുഖാനി താനി വിവരേയ്യ, യാനി ച അപായമുഖാനി താനി പിദഹേയ്യ; ദേവോ ച സമ്മാ ധാരം അനുപ്പവേച്ഛേയ്യ. ഏവഞ്ഹി തസ്സ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, മഹതോ തളാകസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി; ഏവമേവം ഖോ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ഏവം സമുപ്പന്നാനം ഭോഗാനം ചത്താരി ആയമുഖാനി ഹോന്തി - ന ഇത്ഥിധുത്തോ , ന സുരാധുത്തോ, ന അക്ഖധുത്തോ, കല്യാണമിത്തോ

കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ. ഇമേ ഖോ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ചത്താരോ ധമ്മാ കുലപുത്തസ്സ ദിട്ഠധമ്മഹിതായ സംവത്തന്തി ദിട്ഠധമ്മസുഖായ.

‘‘ചത്താരോമേ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ധമ്മാ കുലപുത്തസ്സ സമ്പരായഹിതായ സംവത്തന്തി സമ്പരായസുഖായ. കതമേ ചത്താരോ? സദ്ധാസമ്പദാ, സീലസമ്പദാ , ചാഗസമ്പദാ, പഞ്ഞാസമ്പദാ. കതമാ ച, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, സദ്ധാസമ്പദാ? ഇധ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തോ സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - ‘ഇതിപി സോ ഭഗവാ...പേ॰... സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. അയം വുച്ചതി, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, സദ്ധാസമ്പദാ.

‘‘കതമാ ച, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, സീലസമ്പദാ? ഇധ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി...പേ॰... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. അയം വുച്ചതി, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, സീലസമ്പദാ.

‘‘കതമാ ച, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ചാഗസമ്പദാ? ഇധ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തോ വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി മുത്തചാഗോ പയതപാണി വോസ്സഗ്ഗരതോ യാചയോഗോ ദാനസംവിഭാഗരതോ. അയം വുച്ചതി, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ചാഗസമ്പദാ.

‘‘കതമാ ച, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, പഞ്ഞാസമ്പദാ? ഇധ , ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, കുലപുത്തോ പഞ്ഞവാ ഹോതി, ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. അയം വുച്ചതി, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, പഞ്ഞാസമ്പദാ. ഇമേ ഖോ, ബ്യഗ്ഘപജ്ജ, ചത്താരോ ധമ്മാ കുലപുത്തസ്സ സമ്പരായഹിതായ സംവത്തന്തി സമ്പരായസുഖായാ’’തി.

‘‘ഉട്ഠാതാ കമ്മധേയ്യേസു, അപ്പമത്തോ വിധാനവാ;
സമം കപ്പേതി ജീവികം [ജീവിതം (ക॰)], സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

‘‘സദ്ധോ സീലേന സമ്പന്നോ, വദഞ്ഞൂ വീതമച്ഛരോ;
നിച്ചം മഗ്ഗം വിസോധേതി, സോത്ഥാനം സമ്പരായികം.

‘‘ഇച്ചേതേ അട്ഠ ധമ്മാ ച, സദ്ധസ്സ ഘരമേസിനോ;
അക്ഖാതാ സച്ചനാമേന, ഉഭയത്ഥ സുഖാവഹാ.

‘‘ദിട്ഠധമ്മഹിതത്ഥായ, സമ്പരായസുഖായ ച;
ഏവമേതം ഗഹട്ഠാനം, ചാഗോ പുഞ്ഞം പവഡ്ഢതീ’’തി. ചതുത്ഥം;

൫. ഉജ്ജയസുത്തം

൫൫. അഥ ഖോ ഉജ്ജയോ ബ്രാഹ്മണോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ഉജ്ജയോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ‘‘മയം, ഭോ ഗോതമ, പവാസം ഗന്തുകാമാ. തേസം നോ ഭവം ഗോതമോ അമ്ഹാകം തഥാ ധമ്മം ദേസേതു - യേ അമ്ഹാകം അസ്സു ധമ്മാ ദിട്ഠധമ്മഹിതായ, ദിട്ഠധമ്മസുഖായ, സമ്പരായഹിതായ, സമ്പരായസുഖായാ’’തി.

“ചത്താരോമേ, ബ്രാഹ്മണ, ധമ്മാ കുലപുത്തസ്സ ദിട്ഠധമ്മഹിതായ സംവത്തന്തി, ദിട്ഠധമ്മസുഖായ. കതമേ ചത്താരോ? ഉട്ഠാനസമ്പദാ , ആരക്ഖസമ്പദാ, കല്യാണമിത്തതാ, സമജീവിതാ. കതമാ ച, ബ്രാഹ്മണ, ഉട്ഠാനസമ്പദാ? ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തോ യേന കമ്മട്ഠാനേന ജീവികം കപ്പേതി - യദി കസിയാ, യദി വണിജ്ജായ, യദി ഗോരക്ഖേന, യദി ഇസ്സത്ഥേന, യദി രാജപോരിസേന, യദി സിപ്പഞ്ഞതരേന - തത്ഥ ദക്ഖോ ഹോതി അനലസോ, തത്രുപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ, അലം കാതും അലം സംവിധാതും. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, ഉട്ഠാനസമ്പദാ.

“കതമാ ച, ബ്രാഹ്മണ, ആരക്ഖസമ്പദാ? ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തസ്സ ഭോഗാ ഹോന്തി ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതാ, ബാഹാബലപരിചിതാ, സേദാവക്ഖിത്താ, ധമ്മികാ ധമ്മലദ്ധാ. തേ ആരക്ഖേന ഗുത്തിയാ സമ്പാദേതി - ‘കിന്തി മേ ഇമേ ഭോഗേ നേവ രാജാനോ ഹരേയ്യും, ന ചോരാ ഹരേയ്യും, ന അഗ്ഗി ഡഹേയ്യ, ന ഉദകം വഹേയ്യ, ന അപ്പിയാ ദായാദാ ഹരേയ്യു’ന്തി. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, ആരക്ഖസമ്പദാ.

“കതമാ ച, ബ്രാഹ്മണ, കല്യാണമിത്തതാ? ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തോ യസ്മിം ഗാമേ വാ നിഗമേ വാ പടിവസതി തത്ര യേ തേ ഹോന്തി - ഗഹപതീ വാ ഗഹപതിപുത്താ വാ ദഹരാ വാ വുദ്ധസീലിനോ, വുദ്ധാ വാ വുദ്ധസീലിനോ, സദ്ധാസമ്പന്നാ, സീലസമ്പന്നാ, ചാഗസമ്പന്നാ, പഞ്ഞാസമ്പന്നാ - തേഹി സദ്ധിം സന്തിട്ഠതി സല്ലപതി സാകച്ഛം സമാപജ്ജതി; യഥാരൂപാനം സദ്ധാസമ്പന്നാനം സദ്ധാസമ്പദം അനുസിക്ഖതി, യഥാരൂപാനം സീലസമ്പന്നാനം സീലസമ്പദം അനുസിക്ഖതി, യഥാരൂപാനം ചാഗസമ്പന്നാനം ചാഗസമ്പദം അനുസിക്ഖതി, യഥാരൂപാനം പഞ്ഞാസമ്പന്നാനം പഞ്ഞാസമ്പദം അനുസിക്ഖതി. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, കല്യാണമിത്തതാ.

“കതമാ ച, ബ്രാഹ്മണ, സമജീവിതാ? ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തോ ആയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ വയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ സമം ജീവികം കപ്പേതി നാച്ചോഗാള്ഹം നാതിഹീനം - ‘ഏവം മേ ആയോ വയം പരിയാദായ ഠസ്സതി, ന ച മേ വയോ ആയം പരിയാദായ ഠസ്സതീ’തി. സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, തുലാധാരോ വാ തുലാധാരന്തേവാസീ വാ തുലം പഗ്ഗഹേത്വാ ജാനാതി - ‘ഏത്തകേന വാ ഓനതം, ഏത്തകേന വാ ഉന്നത’ന്തി; ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തോ ആയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ വയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ സമം ജീവികം കപ്പേതി നാച്ചോഗാള്ഹം നാതിഹീനം - ‘ഏവം മേ ആയോ വയം പരിയാദായ ഠസ്സതി, ന ച മേ വയോ ആയം പരിയാദായ ഠസ്സതീ’തി. സചായം, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തോ അപ്പായോ സമാനോ ഉളാരം ജീവികം കപ്പേതി, തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ - ‘ഉദുമ്ബരഖാദീവായം കുലപുത്തോ ഭോഗേ ഖാദതീ’തി. സചേ പനായം, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തോ മഹായോ സമാനോ കസിരം ജീവികം കപ്പേതി, തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ - ‘അജേട്ഠമരണംവായം കുലപുത്തോ മരിസ്സതീ’തി. യതോ ച ഖോയം, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തോ ആയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ വയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ സമം ജീവികം കപ്പേതി നാച്ചോഗാള്ഹം നാതിഹീനം - ‘ഏവം മേ ആയോ വയം പരിയാദായ ഠസ്സതി, ന ച മേ വയോ ആയം പരിയാദായ ഠസ്സതീ’തി, അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, സമജീവിതാ.

‘‘ഏവം സമുപ്പന്നാനം, ബ്രാഹ്മണ, ഭോഗാനം ചത്താരി അപായമുഖാനി ഹോന്തി - ഇത്ഥിധുത്തോ, സുരാധുത്തോ, അക്ഖധുത്തോ, പാപമിത്തോ പാപസഹായോ പാപസമ്പവങ്കോ. സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, മഹതോ തളാകസ്സ ചത്താരി ചേവ ആയമുഖാനി, ചത്താരി ച അപായമുഖാനി. തസ്സ പുരിസോ യാനി ചേവ ആയമുഖാനി താനി പിദഹേയ്യ, യാനി ച അപായമുഖാനി താനി വിവരേയ്യ; ദേവോ ച ന സമ്മാ ധാരം അനുപ്പവേച്ഛേയ്യ. ഏവഞ്ഹി തസ്സ ബ്രാഹ്മണ , മഹതോ തളാകസ്സ പരിഹാനിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ വുദ്ധി ; ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഏവം സമുപ്പന്നാനം ഭോഗാനം ചത്താരി അപായമുഖാനി ഹോന്തി - ഇത്ഥിധുത്തോ, സുരാധുത്തോ, അക്ഖധുത്തോ, പാപമിത്തോ പാപസഹായോ പാപസമ്പവങ്കോ.

‘‘ഏവം സമുപ്പന്നാനം, ബ്രാഹ്മണ, ഭോഗാനം ചത്താരി ആയമുഖാനി ഹോന്തി - ന ഇത്ഥിധുത്തോ, ന സുരാധുത്തോ, ന അക്ഖധുത്തോ, കല്യാണമിത്തോ കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ. സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, മഹതോ തളാകസ്സ ചത്താരി ചേവ ആയമുഖാനി ചത്താരി ച അപായമുഖാനി. തസ്സ പുരിസോ യാനി ചേവ ആയമുഖാനി താനി വിവരേയ്യ, യാനി ച അപായമുഖാനി താനി പിദഹേയ്യ; ദേവോ ച സമ്മാ ധാരം അനുപ്പവേച്ഛേയ്യ. ഏവഞ്ഹി തസ്സ, ബ്രാഹ്മണ, മഹതോ തളാകസ്സ വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി; ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഏവം സമുപ്പന്നാനം ഭോഗാനം ചത്താരി ആയമുഖാനി ഹോന്തി - ന ഇത്ഥിധുത്തോ... പേ॰... കല്യാണസമ്പവങ്കോ. ഇമേ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ചത്താരോ ധമ്മാ കുലപുത്തസ്സ ദിട്ഠധമ്മഹിതായ സംവത്തന്തി ദിട്ഠധമ്മസുഖായ.

‘‘ചത്താരോമേ, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തസ്സ ധമ്മാ സമ്പരായഹിതായ സംവത്തന്തി സമ്പരായസുഖായ. കതമേ ചത്താരോ? സദ്ധാസമ്പദാ, സീലസമ്പദാ, ചാഗസമ്പദാ, പഞ്ഞാസമ്പദാ. കതമാ ച, ബ്രാഹ്മണ, സദ്ധാസമ്പദാ? ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തോ സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - ‘ഇതിപി സോ ഭഗവാ...പേ॰... സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, സദ്ധാസമ്പദാ.

‘‘കതമാ ച, ബ്രാഹ്മണ, സീലസമ്പദാ? ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി...പേ॰... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, സീലസമ്പദാ.

‘‘കതമാ ച, ബ്രാഹ്മണ, ചാഗസമ്പദാ? ഇധ , ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തോ വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി മുത്തചാഗോ പയതപാണി വോസ്സഗ്ഗരതോ യാചയോഗോ ദാനസംവിഭാഗരതോ. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, ചാഗസമ്പദാ.

‘‘കതമാ ച, ബ്രാഹ്മണ, പഞ്ഞാസമ്പദാ? ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, കുലപുത്തോ പഞ്ഞവാ ഹോതി...പേ॰... സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, പഞ്ഞാസമ്പദാ. ഇമേ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ചത്താരോ ധമ്മാ കുലപുത്തസ്സ സമ്പരായഹിതായ സംവത്തന്തി സമ്പരായസുഖായാ’’തി.

‘‘ഉട്ഠാതാ കമ്മധേയ്യേസു, അപ്പമത്തോ വിധാനവാ;
സമം കപ്പേതി ജീവികം, സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

“സദ്ധോ സീലേന സമ്പന്നോ, വദഞ്ഞൂ വീതമച്ഛരോ;
നിച്ചം മഗ്ഗം വിസോധേതി, സോത്ഥാനം സമ്പരായികം.

“ഇച്ചേതേ അട്ഠ ധമ്മാ ച, സദ്ധസ്സ ഘരമേസിനോ;
അക്ഖാതാ സച്ചനാമേന, ഉഭയത്ഥ സുഖാവഹാ.

“ദിട്ഠധമ്മഹിതത്ഥായ, സമ്പരായസുഖായ ച;
ഏവമേതം ഗഹട്ഠാനം, ചാഗോ പുഞ്ഞം പവഡ്ഢതീ”തി. പഞ്ചമം;

൬. ഭയസുത്തം

൫൬. “‘ഭയ’ന്തി [ചൂളനി॰ ഖഗ്ഗവിസാണസുത്തനിദ്ദേസ ൧൩൭], ഭിക്ഖവേ, കാമാനമേതം അധിവചനം. ‘ദുക്ഖ’ന്തി, ഭിക്ഖവേ, കാമാനമേതം അധിവചനം. ‘രോഗോ’തി, ഭിക്ഖവേ, കാമാനമേതം അധിവചനം. ‘ഗണ്ഡോ’തി, ഭിക്ഖവേ, കാമാനമേതം അധിവചനം. ‘സല്ല’ന്തി, ഭിക്ഖവേ, കാമാനമേതം അധിവചനം. ‘സങ്ഗോ’തി, ഭിക്ഖവേ, കാമാനമേതം അധിവചനം. ‘പങ്കോ’തി, ഭിക്ഖവേ, കാമാനമേതം അധിവചനം . ‘ഗബ്ഭോ’തി, ഭിക്ഖവേ, കാമാനമേതം അധിവചനം. കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, ‘ഭയ’ന്തി കാമാനമേതം അധിവചനം? യസ്മാ ച കാമരാഗരത്തായം, ഭിക്ഖവേ, ഛന്ദരാഗവിനിബദ്ധോ ദിട്ഠധമ്മികാപി ഭയാ ന പരിമുച്ചതി, സമ്പരായികാപി ഭയാ ന പരിമുച്ചതി, തസ്മാ ‘ഭയ’ന്തി കാമാനമേതം അധിവചനം. കസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ, ‘ദുക്ഖ’ന്തി…പേ॰… ‘രോഗോ’തി… ‘ഗണ്ഡോ’തി… ‘സല്ല’ന്തി… ‘സങ്ഗോ’തി… ‘പങ്കോ’തി… ‘ഗബ്ഭോ’തി കാമാനമേതം അധിവചനം? യസ്മാ ച കാമരാഗരത്തായം, ഭിക്ഖവേ, ഛന്ദരാഗവിനിബദ്ധോ ദിട്ഠധമ്മികാപി ഗബ്ഭാ ന പരിമുച്ചതി, സമ്പരായികാപി ഗബ്ഭാ ന പരിമുച്ചതി, തസ്മാ ‘ഗബ്ഭോ’തി കാമാനമേതം അധിവചനം”.

“ഭയം ദുക്ഖഞ്ച രോഗോ ച, ഗണ്ഡോ സല്ലഞ്ച സങ്ഗോ ച;
പങ്കോ ഗബ്ഭോ ച ഉഭയം, ഏതേ കാമാ പവുച്ചന്തി;
യത്ഥ സത്തോ പുഥുജ്ജനോ.

“ഓതിണ്ണോ സാതരൂപേന, പുന ഗബ്ഭായ ഗച്ഛതി;
യതോ ച ഭിക്ഖു ആതാപീ, സമ്പജഞ്ഞം [സമ്പജഞ്ഞോ (സ്യാ॰ ക॰) സം॰ നി॰ ৪.൨൪൭ പസ്സിതബ്ബം] ന രിച്ചതി.

“സോ ഇമം പലിപഥം ദുഗ്ഗം, അതിക്കമ്മ തഥാവിധോ;
പജം ജാതിജരൂപേതം, ഫന്ദമാനം അവേക്ഖതീ”തി. ഛട്ഠം;

൭. പഠമആഹുനേയ്യസുത്തം

൫൭. “അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി …പേ॰… സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി…പേ॰… ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ ; സമ്മാദിട്ഠികോ ഹോതി,

സമ്മാദസ്സനേന സമന്നാഗതോ; ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ; അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ...പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി; ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി; ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ''തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയആഹുനേയ്യസുത്തം

൮൮. ''അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി ...പേ॰... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു; ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ॰... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ; ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു; ആരഞ്ഞികോ ഹോതി പന്തസേനാസനോ; അരതിരതിസഹോ ഹോതി, ഉപ്പന്നം അരതിം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരതി; ഭയഭേരവസഹോ ഹോതി, ഉപ്പന്നം ഭയഭേരവം അഭിഭുയ്യ അഭിഭുയ്യ വിഹരതി ; ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ; ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ''തി. അട്ഠമം.

൯. പഠമപുഗ്ഗലസുത്തം

൮൯. ''അട്ഠിമേ ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ പാഹുനേയ്യാ ദക്ഖിണേയ്യാ അഞ്ജലികരണീയാ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ? കതമേ അട്ഠ? സോതാപന്നോ, സോതാപത്തിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, സകദാഗാമീ, സകദാഗാമിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, അനാഗാമീ, അനാഗാമിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, അരഹാ, അരഹത്തായ പടിപന്നോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ''തി.

''ചത്താരോ ച പടിപന്നാ, ചത്താരോ ച ഫലേ ഠിതാ;
ഏസ സങ്ഘോ ഉജുഭൂതോ, പഞ്ഞാസീലസമാഹിതോ.

''യജമാനാനം മനുസ്സാനം, പുഞ്ഞപേക്ഖാന പാണിനം;
കരോതം ഓപധികം പുഞ്ഞം, സങ്ഘേ ദിന്നം മഹപ്ഫല''ന്തി. നവമം;

൧൦. ദുതിയപുഗ്ഗലസുത്തം

൯൦. ''അട്ഠിമേ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേ അട്ഠ? സോതാപന്നോ ,

സോതാപത്തിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ…പേ॰… അരഹാ, അരഹത്തായ പടിപന്നോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ…പേ॰… അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ''തി.

''ചത്താരോ ച പടിപന്നാ, ചത്താരോ ച ഫലേ ഠിതാ;
ഏസ സങ്ഘോ സമുക്കട്ഠോ, സത്താനം അട്ഠ പുഗ്ഗലാ.

''യജമാനാനം മനുസ്സാനം, പുഞ്ഞപേക്ഖാന പാണിനം;
കരോതം ഓപധികം പുഞ്ഞം, ഏത്ഥ ദിന്നം മഹപ്ഫല''ന്തി. ദസമം;

ഗോതമീവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഗോതമീ ഓവാദം സംഖിത്തം, ദീഘജാണു ച ഉജ്ജയോ;
ഭയാ ദ്വേ ആഹുനേയ്യാ ച, ദ്വേ ച അട്ഠ പുഗ്ഗലാതി.

(൭) ൨. ഭൂമിചാലവഗ്ഗോ

൧. ഇച്ഛാസുത്തം

൬൧. [അം॰ നി॰ വ്യ.൭൭] “അട്ഠിമേ , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. കതമേ അട്ഠ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ഉട്ഠഹതി ഘടതി വായമതി ലാഭായ. തസ്സ ഉട്ഠഹതോ ഘടതോ വായമതോ ലാഭായ ലാഭോ നുപ്പജ്ജതി. സോ തേന അലാഭേന സോചതി കിലമതി പരിദേവതി, ഉരത്താളിം കന്ദതി, സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ , ഉട്ഠഹതി ഘടതി വായമതി ലാഭായ, ന ച ലാഭീ, സോചീ ച പരിദേവീ ച, ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’”.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ഉട്ഠഹതി ഘടതി വായമതി ലാഭായ. തസ്സ ഉട്ഠഹതോ ഘടതോ വായമതോ ലാഭായ ലാഭോ ഉപ്പജ്ജതി. സോ തേന ലാഭേന മജ്ജതി പമജ്ജതി പമാദമാപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ഉട്ഠഹതി ഘടതി വായമതി ലാഭായ, ലാഭീ ച മദീ ച പമാദീ ച, ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’”.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ന ഉട്ഠഹതി ന ഘടതി ന വായമതി ലാഭായ. തസ്സ അനുട്ഠഹതോ അഘടതോ അവായമതോ ലാഭായ ലാഭോ നുപ്പജ്ജതി. സോ തേന അലാഭേന സോചതി, കിലമതി, പരിദേവതി, ഉരത്താളിം കന്ദതി, സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ന ഉട്ഠഹതി ന ഘടതി ന വായമതി ലാഭായ, ന ച ലാഭീ, സോചീ ച പരിദേവീ ച, ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’”.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി, ന വായമതി ലാഭായ. തസ്സ അനുട്ഠഹതോ, അഘടതോ, അവായമതോ ലാഭായ ലാഭോ ഉപ്പജ്ജതി. സോ തേന ലാഭേന മജ്ജതി, പമജ്ജതി, പമാദമാപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ന ഉട്ഠഹതി ന ഘടതി ന വായമതി ലാഭായ, ലാഭീ ച മദീ ച, പമാദീ ച, ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’”.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ഉട്ഠഹതി ഘടതി വായമതി ലാഭായ. തസ്സ ഉട്ഠഹതോ ഘടതോ വായമതോ ലാഭായ ലാഭോ നുപ്പജ്ജതി. സോ തേന അലാഭേന ന സോചതി ന കിലമതി ന പരിദേവതി, ന ഉരത്താളിം കന്ദതി, ന സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ഉട്ഠഹതി ഘടതി വായമതി ലാഭായ, ന ച ലാഭീ, ന ച സോചീ ന ച പരിദേവീ, അച്ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’”.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ഉട്ഠഹതി ഘടതി വായമതി ലാഭായ. തസ്സ ഉട്ഠഹതോ ഘടതോ വായമതോ ലാഭായ ലാഭോ ഉപ്പജ്ജതി. സോ തേന ലാഭേന ന മജ്ജതി, ന പമജ്ജതി, ന പമാദമാപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ഉട്ഠഹതി ഘടതി വായമതി ലാഭായ, ലാഭീ ച, ന ച മദീ ന ച പമാദീ, അച്ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’”.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി, ന വായമതി ലാഭായ. തസ്സ അനുട്ഠഹതോ, അഘടതോ, അവായമതോ ലാഭായ ലാഭോ നുപ്പജ്ജതി. സോ തേന അലാഭേന ന സോചതി, ന കിലമതി, ന പരിദേവതി, ന ഉരത്താളിം കന്ദതി, ന സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി, ന വായമതി ലാഭായ , ന ച ലാഭീ, ന ച സോചീ ന ച പരിദേവീ, അച്ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’”.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി, ന വായമതി ലാഭായ. തസ്സ അനുട്ഠഹതോ അഘടതോ അവായമതോ ലാഭായ ലാഭോ ഉപ്പജ്ജതി. സോ തേന ലാഭേന ന മജ്ജതി, ന പമജ്ജതി, ന പമാദമാപജ്ജതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ - ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി, ന വായമതി ലാഭായ, ലാഭീ ച, ന ച മദീ ന ച പമാദീ, അച്ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ ’. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മി”ന്തി. പഠമം.

൨. അലംസുത്തം

൬൨. “ഛഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ അലം പരേസം. കതമേഹി ഛഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ [ധാരകജാതികോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰) അ॰ നി॰ ൮.൭൭] ഹോതി; ധാതാനഞ്ച [ധതാനഞ്ച (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ [അത്ഥൂപവരിക്ഖീ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ഹോതി; അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി; കല്യാണവാചോ ച ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ, പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗളായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; സന്ദസ്സകോ ച ഹോതി സമാദപകോ [സമാദാപകോ (?)] സമുത്തേജകോ സമ്പഹംസകോ സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഛഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ അലം പരേസം.

“പഞ്ചഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ അലം പരേസം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ഹേവ ഖോ ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി;

കല്യാണവാചോ ച ഹോതി…പേ॰… അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; സന്ദസ്സകോ ച ഹോതി സമാദപകോ സമുത്തേജകോ സമ്പഹംസകോ സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ അലം പരേസം.

“ചതൂഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ നാലം പരേസം. കതമേഹി ചതൂഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി ; ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി; നോ ച കല്യാണവാചോ ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ, പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗളായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; നോ ച സന്ദസ്സകോ ഹോതി സമാദപകോ സമുത്തേജകോ സമ്പഹംസകോ സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതൂഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ നാലം പരേസം.

“ചതൂഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം നാലം അത്തനോ. കതമേഹി ചതൂഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; നോ ച ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; ന ച അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി; കല്യാണവാചോ ച ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ…പേ॰… അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; സന്ദസ്സകോ ച ഹോതി…പേ॰… സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതൂഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം, നാലം അത്തനോ.

“തീഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ നാലം പരേസം. കതമേഹി തീഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ഹേവ ഖോ ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി; നോ ച കല്യാണവാചോ ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ, പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗളായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; നോ ച സന്ദസ്സകോ ഹോതി സമാദപകോ സമുത്തേജകോ സമ്പഹംസകോ സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, നാലം പരേസം.

“തീഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം, നാലം അത്തനോ. കതമേഹി തീഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ഹേവ ഖോ ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; നോ ച ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; നോ ച അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി; കല്യാണവാചോ ച ഹോതി…പേ॰… അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; സന്ദസ്സകോ ച ഹോതി സമാദപകോ സമുത്തേജകോ സമ്പഹംസകോ സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം, നാലം അത്തനോ.

“ദ്വീഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, നാലം പരേസം. കതമേഹി ദ്വീഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ഹേവ ഖോ ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; നോ ച സുതാനം ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി; നോ ച കല്യാണവാചോ ഹോതി...പേ॰... അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; നോ ച സന്ദസ്സകോ ഹോതി...പേ॰... സബ്രഹ്മചാരീനം . ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദ്വീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, നാലം പരേസം.

“ദ്വീഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം, നാലം അത്തനോ. കതമേഹി ദ്വീഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ഹേവ ഖോ ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; നോ ച സുതാനം ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; നോ ച ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; നോ ച അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി; കല്യാണവാചോ ച ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ, പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗളായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; സന്ദസ്സകോ ച ഹോതി സമാദപകോ സമുത്തേജകോ സമ്പഹംസകോ സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ , ദ്വീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം, നാലം അത്തനോ”തി. ദുതിയം.

൩. സംഖിത്തസുത്തം

൩൩. അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി...പേ॰... ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “സാധു മേ, ഭന്തേ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ധമ്മം ദേസേതു, യമഹം ഭഗവതോ ധമ്മം സുത്വാ ഏകോ വൂപകട്ഠോ അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരേയ്യ”ന്തി. “ഏവമേവം പനിധേകച്ചേ മോഘപുരിസാ മമഞ്ഞേവ അജ്ഝേസന്തി. ധമ്മേ ച ഭാസിതേ മമഞ്ഞേവ അനുബന്ധിതബ്ബം മഞ്ഞന്തീ”തി. “ദേസേതു മേ, ഭന്തേ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ധമ്മം, ദേസേതു സുഗതോ സംഖിത്തേന ധമ്മം. അപ്പേവ നാമാഹം ഭഗവതോ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ആജാനേയ്യം, അപ്പേവ നാമാഹം ഭഗവതോ ഭാസിതസ്സ ദായാദോ അസ്സ”ന്തി. “തസ്മാതിഹ തേ, ഭിക്ഖു ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘അജ്ഝത്തം മേ ചിത്തം ഠിതം ഭവിസ്സതി സുസണ്ഠിതം, ന ച ഉപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ ചിത്തം പരിയാദായ ഠസ്സന്തീ’തി. ഏവഞ്ഹി തേ, ഭിക്ഖു, സിക്ഖിതബ്ബം”.

“യതോ ഖോ തേ, ഭിക്ഖു, അജ്ഝത്തം ചിത്തം ഠിതം ഹോതി സുസണ്ഠിതം, ന ച ഉപ്പന്നാ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ ചിത്തം പരിയാദായ തിട്ഠന്തി, തതോ തേ, ഭിക്ഖു, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘മേത്താ മേ ചേതോവിമുത്തി ഭാവിതാ ഭവിസ്സതി ബഹുലീകതാ യാനീകതാ വത്ഥുകതാ അനുട്ഠിതാ പരിചിതാ സുസമാരദ്ധാ’തി. ഏവഞ്ഹി തേ, ഭിക്ഖു, സിക്ഖിതബ്ബം.

“യതോ ഖോ തേ, ഭിക്ഖു, അയം സമാധി ഏവം ഭാവിതോ ഹോതി ബഹുലീകതോ, തതോ ത്വം, ഭിക്ഖു, ഇമം സമാധിം സവിതക്കമ്പി സവിചാരം [സവിതക്കസവിചാരമ്പി (ക॰)] ഭാവേയ്യാസി, അവിതക്കമ്പി വിചാരമത്തം [അവിതക്കവിചാരമത്തമ്പി (ക॰) വിസുദ്ധി॰ ൧.൨൭൧ പസ്സിതബ്ബം] ഭാവേയ്യാസി,

അവിതക്കമ്പി അവിചാരം [അവിതക്കഅവിചാരമ്പി (ക॰)] ഭാവേയ്യാസി, സപ്പീതികമ്പി ഭാവേയ്യാസി, നിപ്പീതികമ്പി ഭാവേയ്യാസി, സാതസഹഗതമ്പി ഭാവേയ്യാസി, ഉപേക്ഖാസഹഗതമ്പി ഭാവേയ്യാസി.

“യതോ ഖോ, തേ ഭിക്ഖു, അയം സമാധി ഏവം ഭാവിതോ ഹോതി സുഭാവിതോ, തതോ തേ, ഭിക്ഖു, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘കരുണാ മേ ചേതോവിമുത്തി... മുദിതാ മേ ചേതോവിമുത്തി... ഉപേക്ഖാ മേ ചേതോവിമുത്തി ഭാവിതാ ഭവിസ്സതി ബഹുലീകതാ യാനീകതാ വത്ഥുകതാ അനുട്ഠിതാ പരിചിതാ സുസമാരദ്ധാ’തി. ഏവഞ്ഹി തേ, ഭിക്ഖു, സിക്ഖിതബ്ബം.

“യതോ ഖോ തേ, ഭിക്ഖു, അയം സമാധി ഏവം ഭാവിതോ ഹോതി സുഭാവിതോ, തതോ ത്വം, ഭിക്ഖു, ഇമം സമാധിം സവിതക്കസവിചാരമ്പി ഭാവേയ്യാസി, അവിതക്കവിചാരമത്തമ്പി ഭാവേയ്യാസി, അവിതക്കഅവിചാരമ്പി ഭാവേയ്യാസി, സപ്പീതികമ്പി ഭാവേയ്യാസി, നിപ്പീതികമ്പി ഭാവേയ്യാസി, സാതസഹഗതമ്പി ഭാവേയ്യാസി, ഉപേക്ഖാസഹഗതമ്പി ഭാവേയ്യാസി.

“യതോ ഖോ തേ, ഭിക്ഖു, അയം സമാധി ഏവം ഭാവിതോ ഹോതി സുഭാവിതോ, തതോ തേ, ഭിക്ഖു, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘കായേ കായാനുപസ്സീ വിഹരിസ്സാമി ആതാപീ സമ്പജാനോ സതിമാ, വിനേയ്യ ലോകേ അഭിജ്ഝാദോമനസ്സ’ന്തി. ഏവഞ്ഹി തേ, ഭിക്ഖു, സിക്ഖിതബ്ബം.

“യതോ ഖോ തേ, ഭിക്ഖു, അയം സമാധി ഏവം ഭാവിതോ ഹോതി ബഹുലീകതോ, തതോ ത്വം, ഭിക്ഖു, ഇമം സമാധിം സവിതക്കസവിചാരമ്പി ഭാവേയ്യാസി, അവിതക്കവിചാരമത്തമ്പി ഭാവേയ്യാസി, അവിതക്കഅവിചാരമ്പി ഭാവേയ്യാസി, സപ്പീതികമ്പി ഭാവേയ്യാസി, നിപ്പീതികമ്പി ഭാവേയ്യാസി, സാതസഹഗതമ്പി ഭാവേയ്യാസി , ഉപേക്ഖാസഹഗതമ്പി ഭാവേയ്യാസി.

“യതോ ഖോ തേ, ഭിക്ഖു, അയം സമാധി ഏവം ഭാവിതോ ഹോതി സുഭാവിതോ, തതോ തേ, ഭിക്ഖു , ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘വേദനാസു വേദനാനുപസ്സീ വിഹരിസ്സാമി ആതാപീ സമ്പജാനോ സതിമാ, വിനേയ്യ ലോകേ അഭിജ്ഝാദോമനസ്സ’ന്തി; ചിത്തേ ചിത്താനുപസ്സീ വിഹരിസ്സാമി ആതാപീ സമ്പജാനോ സതിമാ, വിനേയ്യ ലോകേ അഭിജ്ഝാദോമനസ്സ’ന്തി; ധമ്മേസു ധമ്മാനുപസ്സീ വിഹരിസ്സാമി ആതാപീ സമ്പജാനോ സതിമാ, വിനേയ്യ ലോകേ അഭിജ്ഝാദോമനസ്സ’ന്തി. ഏവഞ്ഹി തേ, ഭിക്ഖു, സിക്ഖിതബ്ബം.

“യതോ ഖോ തേ, ഭിക്ഖു, അയം സമാധി ഏവം ഭാവിതോ ഹോതി ബഹുലീകതോ, തതോ ത്വം, ഭിക്ഖു, ഇമം സമാധിം സവിതക്കസവിചാരമ്പി ഭാവേയ്യാസി, അവിതക്കവിചാരമത്തമ്പി ഭാവേയ്യാസി, അവിതക്കഅവിചാരമ്പി ഭാവേയ്യാസി, സപ്പീതികമ്പി ഭാവേയ്യാസി, നിപ്പീതികമ്പി ഭാവേയ്യാസി, സാതസഹഗതമ്പി ഭാവേയ്യാസി, ഉപേക്ഖാസഹഗതമ്പി ഭാവേയ്യാസി.

“യതോ ഖോ തേ, ഭിക്ഖു, അയം സമാധി ഏവം ഭാവിതോ ഹോതി സുഭാവിതോ, തതോ ത്വം, ഭിക്ഖു, യേന യേനേവ ഗഗ്ഘസി ഫാസുംയേവ ഗഗ്ഘസി, യത്ഥ യത്ഥ ഠസ്സസി ഫാസുംയേവ ഠസ്സസി, യത്ഥ യത്ഥ നിസീദിസ്സസി

ഫാസുംയേവ നിസീദിസ്സസി, യഥ യഥ സേയ്യം കപ്പേസ്സസി ഫാസുംയേവ സേയ്യം കപ്പേസ്സസീ"തി.

അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവതാ ഇമിനാ ഓവാദേന ഓവദിതോ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കാമി. അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഏകോ വൂപകട്ഠോ അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ നചിരസ്സേവ - യസ്സത്ഥായ കുലപുത്താ സമ്മദേവ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജന്തി, തദനുത്തരം - ബ്രഹ്മചരിയപരിയോസാനം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹാസി. "ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാ"തി അബ്ഭഞ്ഞാസി. അഞ്ഞതരോ ച പന സോ ഭിക്ഖു അരഹതം അഹോസീതി. തതിയം.

൪. ഗയാസീസസുത്തം

൬൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ ഗയായം വിഹരതി ഗയാസീസേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി...പേ॰... "പുബ്ബാഹം, ഭിക്ഖവേ, സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധോ ബോധിസത്തോവ സമാനോ ഓഭാസഞ്ഞേവ ഖോ സഞ്ജാനാമി, നോ ച രൂപാനി പസ്സാമി".

"തസ്സ മയ്ഹം, ഭിക്ഖവേ, ഏതദഹോസി - 'സചേ ഖോ അഹം ഓഭാസഞ്ചേവ സഞ്ജാനേയ്യം രൂപാനി ച പസ്സേയ്യം; ഏവം മേ ഇദം ഞാണദസ്സനം പരിസുദ്ധതരം അസ്സാ'"തി.

"സോ ഖോ അഹം, ഭിക്ഖവേ, അപരേന സമയേന അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ ഓഭാസഞ്ചേവ സഞ്ജാനാമി, രൂപാനി ച പസ്സാമി; നോ ച ഖോ താഹി ദേവതാഹി സദ്ധിം സന്തിട്ഠാമി സല്ലപാമി സാകച്ഛം സമാപജ്ജാമി.

"തസ്സ മയ്ഹം, ഭിക്ഖവേ, ഏതദഹോസി - 'സചേ ഖോ അഹം ഓഭാസഞ്ചേവ സഞ്ജാനേയ്യം, രൂപാനി ച പസ്സേയ്യം, താഹി ച ദേവതാഹി സദ്ധിം സന്തിട്ഠേയ്യം സല്ലപേയ്യം സാകച്ഛം സമാപജ്ജേയ്യം; ഏവം മേ ഇദം ഞാണദസ്സനം പരിസുദ്ധതരം അസ്സാ'"തി.

"സോ ഖോ അഹം, ഭിക്ഖവേ, അപരേന സമയേന അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ ഓഭാസഞ്ചേവ സഞ്ജാനാമി, രൂപാനി ച പസ്സാമി, താഹി ച ദേവതാഹി സദ്ധിം സന്തിട്ഠാമി സല്ലപാമി സാകച്ഛം സമാപജ്ജാമി; നോ ച ഖോ താ ദേവതാ ജാനാമി - ഇമാ ദേവതാ അമുകമ്ഹാ വാ അമുകമ്ഹാ വാ ദേവനികായാതി.

"തസ്സ മയ്ഹം, ഭിക്ഖവേ, ഏതദഹോസി - 'സചേ ഖോ അഹം ഓഭാസഞ്ചേവ സഞ്ജാനേയ്യം, രൂപാനി ച പസ്സേയ്യം, താഹി ച ദേവതാഹി സദ്ധിം സന്തിട്ഠേയ്യം സല്ലപേയ്യം സാകച്ഛം സമാപജ്ജേയ്യം, താ ച ദേവതാ ജാനേയ്യം - ഇമാ ദേവതാ അമുകമ്ഹാ വാ അമുകമ്ഹാ വാ ദേവനികായാ'തി; ഏവം മേ ഇദം ഞാണദസ്സനം പരിസുദ്ധതരം അസ്സാ'"തി.

“സോ ഖോ അഹം, ഭിക്ഖവേ, അപരേന സമയേന അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ ഓഭാസഞ്ചേവ സഞ്ജാനാമി, രൂപാനി ച പസ്സാമി, താഹി ച ദേവതാഹി സദ്ധിം സന്തിട്ഠാമി സല്ലപാമി സാകച്ഛം സമാപജ്ജാമി, താ ച ദേവതാ ജാനാമി - ‘ഇമാ ദേവതാ അമുകമ്ഹാ വാ അമുകമ്ഹാ വാ ദേവനികായാ’തി; നോ ച ഖോ താ ദേവതാ ജാനാമി - ‘ഇമാ ദേവതാ ഇമസ്സ കമ്മസ്സ വിപാകേന ഇതോ ചുതാ തത്ഥ ഉപപന്നാ’തി…പേ॰… താ ച ദേവതാ ജാനാമി - ‘ഇമാ ദേവതാ ഇമസ്സ കമ്മസ്സ വിപാകേന ഇതോ ചുതാ തത്ഥ ഉപപന്നാ’തി; നോ ച ഖോ താ ദേവതാ ജാനാമി - ‘ഇമാ ദേവതാ ഇമസ്സ കമ്മസ്സ വിപാകേന ഏവമാഹാരാ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദിനിയോ’തി … പേ॰… താ ച ദേവതാ ജാനാമി - ‘ഇമാ ദേവതാ ഇമസ്സ കമ്മസ്സ വിപാകേന ഏവമാഹാരാ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദിനിയോ’തി; നോ ച ഖോ താ ദേവതാ ജാനാമി - ‘ഇമാ ദേവതാ ഏവംദീഘായുകാ ഏവംചിരട്ഠിതികാ’തി… പേ॰… താ ച ദേവതാ ജാനാമി - ‘ഇമാ ദേവതാ ഏവംദീഘായുകാ ഏവംചിരട്ഠിതികാ’തി; നോ ച ഖോ താ ദേവതാ ജാനാമി യദി വാ മേ ഇമാഹി ദേവതാഹി സദ്ധിം സന്നിവുത്ഥപുബ്ബം യദി വാ ന സന്നിവുത്ഥപുബ്ബന്തി.

“തസ്സ മയ്ഹം, ഭിക്ഖവേ, ഏതദഹോസി - ‘സചേ ഖോ അഹം ഓഭാസഞ്ചേവ സഞ്ജാനേയ്യം, രൂപാനി ച പസ്സേയ്യം, താഹി ച ദേവതാഹി സദ്ധിം സന്തിട്ഠേയ്യം സല്ലപേയ്യം സാകച്ഛം സമാപജ്ജേയ്യം , താ ച ദേവതാ ജാനേയ്യം - ‘ഇമാ ദേവതാ അമുകമ്ഹാ വാ അമുകമ്ഹാ വാ ദേവനികായാ’തി, താ ച ദേവതാ ജാനേയ്യം - ‘ഇമാ ദേവതാ ഇമസ്സ കമ്മസ്സ വിപാകേന ഇതോ ചുതാ തത്ഥ ഉപപന്നാ’തി, താ ച ദേവതാ ജാനേയ്യം - ‘ഇമാ ദേവതാ ഏവമാഹാരാ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദിനിയോ’തി, താ ച ദേവതാ ജാനേയ്യം - ‘ഇമാ ദേവതാ ഏവംദീഘായുകാ ഏവംചിരട്ഠിതികാ’തി, താ ച ദേവതാ ജാനേയ്യം യദി വാ മേ ഇമാഹി ദേവതാഹി സദ്ധിം സന്നിവുത്ഥപുബ്ബം യദി വാ ന സന്നിവുത്ഥപുബ്ബന്തി; ഏവം മേ ഇദം ഞാണദസ്സനം പരിസുദ്ധതരം അസ്സാ’”തി.

“സോ ഖോ അഹം, ഭിക്ഖവേ, അപരേന സമയേന അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരന്തോ ഓഭാസഞ്ചേവ സഞ്ജാനാമി, രൂപാനി ച പസ്സാമി, താഹി ച ദേവതാഹി സദ്ധിം സന്തിട്ഠാമി സല്ലപാമി സാകച്ഛം സമാപജ്ജാമി, താ ച ദേവതാ ജാനാമി - ‘ഇമാ ദേവതാ അമുകമ്ഹാ വാ അമുകമ്ഹാ വാ ദേവനികായാ’തി, താ ച ദേവതാ ജാനാമി - ‘ഇമാ ദേവതാ ഇമസ്സ കമ്മസ്സ വിപാകേന ഇതോ ചുതാ തത്ഥ ഉപപന്നാ’തി, താ ച ദേവതാ ജാനാമി - ‘ഇമാ ദേവതാ ഏവമാഹാരാ ഏവംസുഖദുക്ഖപ്പടിസംവേദിനിയോ’തി , താ ച ദേവതാ ജാനാമി - ‘ഇമാ ദേവതാ ഏവംദീഘായുകാ ഏവംചിരട്ഠിതികാ’തി, താ ച ദേവതാ ജാനാമി യദി വാ മേ ദേവതാഹി സദ്ധിം സന്നിവുത്ഥപുബ്ബം യദി വാ ന സന്നിവുത്ഥപുബ്ബന്തി.

“യാവകീവഞ്ച മേ, ഭിക്ഖവേ, ഏവം അട്ഠപരിവട്ടം അധിദേവഞാണദസ്സനം ന സുവിസുദ്ധം അഹോസി, നേവ താവാഹം, ഭിക്ഖവേ, ‘സദേവകേ ലോകേ സമാരകേ സബ്രഹ്മകേ സസ്സമണബ്രാഹ്മണിയാ പജായ സദേവമനുസ്സായ അനുത്തരം സമ്മാസമ്ബോധിം അഭിസമ്ബുദ്ധോ’തി [അഭിസമ്ബുദ്ധോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] പച്ചഞ്ഞാസിം. യതോ ച ഖോ മേ ,

ഭിക്ഖവേ, ഏവം അട്ഠപരിവട്ടം അധിദേവഞാണദസ്സനം സുവിസുദ്ധം അഹോസി, അഥാഹം, ഭിക്ഖവേ, 'സദേവകേ ലോകേ സമാരകേ സബ്രഹ്മകേ സസ്സമണബ്രാഹ്മണിയാ പജായ സദേവമനുസ്സായ അനുത്തരം സമ്മാസമ്ബോധിം അഭിസമ്ബുദ്ധോ'തി പച്ചഞ്ഞാസിം; ഞാണഞ്ച പന മേ ദസ്സനം ഉദപാദി; അകുപ്പാ മേ ചേതോവിമുത്തി [വിമുത്തി (കം॰ സീ॰ കം॰)]; അയമന്തിമാ ജാതി നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. അഭിഭായതനസുത്തം

൬൫. [ദീ॰ നി॰ ൨.൧൭൩, ൩൫൮; അ॰ നി॰ ൧൦.൨൯] ''അട്ഠിമാനി, ഭിക്ഖവേ, അഭിഭായതനാനി. കതമാനി അട്ഠ? അജ്ഝത്തം രൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി പരിത്താനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി. 'താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ'തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം പഠമം അഭിഭായതനം.

''അജ്ഝത്തം രൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി അപ്പമാണാനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി. 'താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ'തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം ദുതിയം അഭിഭായതനം.

''അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി പരിത്താനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി. 'താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ'തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം തതിയം അഭിഭായതനം.

''അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി അപ്പമാണാനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി. 'താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ'തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം ചതുത്ഥം അഭിഭായതനം.

''അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി നീലാനി നീലവണ്ണാനി നീലനിദസ്സനാനി നീലനിഭാസാനി. 'താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ'തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം പഞ്ചമം അഭിഭായതനം.

''അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി പീതാനി പീതവണ്ണാനി പീതനിദസ്സനാനി പീതനിഭാസാനി. 'താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ'തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം ഛട്ഠം അഭിഭായതനം.

''അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി ലോഹിതകാനി ലോഹിതകവണ്ണാനി ലോഹിതകനിദസ്സനാനി ലോഹിതകനിഭാസാനി. 'താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ'തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം സത്തമം അഭിഭായതനം.

''അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി ഓദാതാനി ഓദാതവണ്ണാനി ഓദാതനിദസ്സനാനി ഓദാതനിഭാസാനി. 'താനി അഭിഭുയ്യ ജാനാമി പസ്സാമീ'തി, ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. ഇദം അട്ഠമം അഭിഭായതനം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ അഭിഭായതനാനീ''തി. പഞ്ചമം.

൬. വിമോക്ഖസുത്തം

൬൬. ‘‘അട്ഠിമേ, ഭിക്ഖവേ, വിമോക്ഖാ. കതമേ അട്ഠ? രൂപീ രൂപാനി പസ്സതി. അയം പഠമോ വിമോക്ഖോ.

‘‘അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ, ബഹിദ്ധാ [അരൂപസഞ്ഞീ ഏകോ ബഹിദ്ധാ (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰) ദീ॰ നി॰ ൨.൧൨൯; ദീ॰ നി॰ ൩.൩൩൮, ൩൫൮; അ॰ നി॰ ൮.൧൧൯; മ॰ നി॰ ൨.൨൪൮ പസ്സിതബ്ബം] രൂപാനി പസ്സതി. അയം ദുതിയോ വിമോക്ഖോ.

‘‘സുഭന്തേവ അധിമുത്തോ ഹോതി. അയം തതിയോ വിമോക്ഖോ.

‘‘സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ ‘അനന്തോ ആകാസോ’തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം ചതുത്ഥോ വിമോക്ഖോ.

‘‘സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘അനന്തം വിഞ്ഞാണ’ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം പഞ്ചമോ വിമോക്ഖോ.

‘‘സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘നത്ഥി കിഞ്ചീ’തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം ഛട്ഠോ വിമോക്ഖോ.

‘‘സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം സത്തമോ വിമോക്ഖോ.

‘‘സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം അട്ഠമോ വിമോക്ഖോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ വിമോക്ഖാ’’തി. ഛട്ഠം.

൭. അനരിയവോഹാരസുത്തം

൬൭. ‘‘അട്ഠിമേ , ഭിക്ഖവേ, അനരിയവോഹാരാ. കതമേ അട്ഠ? അദിട്ഠേ ദിട്ഠവാദിതാ, അസുതേ സുതവാദിതാ, അമുതേ മുതവാദിതാ, അവിഞ്ഞാതേ വിഞ്ഞാതവാദിതാ, ദിട്ഠേ അദിട്ഠവാദിതാ, സുതേ അസുതവാദിതാ, മുതേ അമുതവാദിതാ, വിഞ്ഞാതേ അവിഞ്ഞാതവാദിതാ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ അനരിയവോഹാരാ’’തി. സത്തമം.

൮. അരിയവോഹാരസുത്തം

൬൮. ‘‘അട്ഠിമേ, ഭിക്ഖവേ, അരിയവോഹാരാ. കതമേ അട്ഠ? അദിട്ഠേ അദിട്ഠവാദിതാ, അസുതേ അസുതവാദിതാ, അമുതേ അമുതവാദിതാ, അവിഞ്ഞാതേ അവിഞ്ഞാതവാദിതാ, ദിട്ഠേ ദിട്ഠവാദിതാ, സുതേ സുതവാദിതാ, മുതേ മുതവാദിതാ, വിഞ്ഞാതേ വിഞ്ഞാതവാദിതാ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ അരിയവോഹാരാ’’തി. അട്ഠമം.

൯. പരിസാസുത്തം

൬൯. ‘‘അട്ഠിമാ, ഭിക്ഖവേ, പരിസാ. കതമാ അട്ഠ? ഖത്തിയപരിസാ , ബ്രാഹ്മണപരിസാ, ഗഹപതിപരിസാ, സമണപരിസാ, ചാതുമഹാരാജികപരിസാ,

താവതിംസപരിസാ, മാരപരിസാ, ബ്രഹ്മപരിസാ. അഭിജാനാമി ഖോ പനാഹം, ഭിക്ഖവേ, അനേകസതം ഖത്തിയപരിസം ഉപസങ്കമിതാ. തത്രപി മയാ സന്നിസിന്നപുബ്ബഞ്ചേവ സല്ലപിതപുബ്ബഞ്ച സാകച്ഛാ ച സമാപന്നപുബ്ബാ. തത്ഥ യാദിസകോ തേസം വണ്ണോ ഹോതി താദിസകോ മയ്ഹം വണ്ണോ ഹോതി, യാദിസകോ തേസം സരോ ഹോതി താദിസകോ മയ്ഹം സരോ ഹോതി. ധമ്മിയാ ച കഥായ സന്ദസ്സേമി സമാദപേമി സമുത്തേജേമി സമ്പഹംസേമി . ഭാസമാനഞ്ച മം ന ജാനന്തി - 'കോ നു ഖോ അയം ഭാസതി ദേവോ വാ മനുസ്സോ വാ'തി. ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേത്വാ സമാദപേത്വാ സമുത്തേജേത്വാ സമ്പഹംസേത്വാ അന്തരധായാമി. അന്തരഹിതഞ്ച മം ന ജാനന്തി - 'കോ നു ഖോ അയം അന്തരഹിതോ ദേവോ വാ മനുസ്സോ വാ'"തി.

"അഭിജാനാമി ഖോ പനാഹം, ഭിക്ഖവേ, അനേകസതം ബ്രാഹ്മണപരിസം... പേ॰... ഗഹപതിപരിസം... സമണപരിസം... ചാതുമഹാരാജികപരിസം... താവതിംസപരിസം... മാരപരിസം... ബ്രഹ്മപരിസം ഉപസങ്കമിതാ. തത്രപി മയാ സന്നിസിന്നപുബ്ബഞ്ചേവ സല്ലപിതപുബ്ബഞ്ച സാകച്ഛാ ച സമാപന്നപുബ്ബാ. തത്ഥ യാദിസകോ തേസം വണ്ണോ ഹോതി താദിസകോ മയ്ഹം വണ്ണോ ഹോതി, യാദിസകോ തേസം സരോ ഹോതി താദിസകോ മയ്ഹം സരോ ഹോതി. ധമ്മിയാ ച കഥായ സന്ദസ്സേമി സമാദപേമി സമുത്തേജേമി സമ്പഹംസേമി. ഭാസമാനഞ്ച മം ന ജാനന്തി - 'കോ നു ഖോ അയം ഭാസതി ദേവോ വാ മനുസ്സോ വാ'തി. ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേത്വാ സമാദപേത്വാ സമുത്തേജേത്വാ സമ്പഹംസേത്വാ അന്തരധായാമി. അന്തരഹിതഞ്ച മം ന ജാനന്തി - 'കോ നു ഖോ അയം അന്തരഹിതോ ദേവോ വാ മനുസ്സോ വാ'തി. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ പരിസാ"തി. നവമം.

൧൦. ഭൂമിചാലസുത്തം

൭൦. ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. അഥ ഖോ ഭഗവാ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ വേസാലിം പിണ്ഡായ പാവിസി. വേസാലിയം പിണ്ഡായ ചരിത്വാ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ആമന്തേസി - "ഗണ്ഹാഹി, ആനന്ദ, നിസീദനം. യേന ചാപാലം ചേതിയം [പാവാലചേതിയം (സ്യാ॰), ചാപാലചേതിയം (പീ॰ ക॰)] തേനുപസങ്കമിസ്സാമ ദിവാവിഹാരായാ"തി. "ഏവം, ഭന്തേ"തി ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവതോ പടിസ്സുത്വാ നിസീദനം ആദായ ഭഗവന്തം പിട്ഠിതോ പിട്ഠിതോ അനുബന്ധി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ യേന ചാപാലം ചേതിയം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. നിസജ്ജ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ആമന്തേസി - "രമണീയാ , ആനന്ദ, വേസാലീ, രമണീയം ഉദേനം ചേതിയം, രമണീയം ഗോതമകം ചേതിയം, രമണീയം സത്തമ്ബം ചേതിയം, രമണീയം ബഹുപുത്തകം ചേതിയം; രമണീയം സാരന്ദദം ചേതിയം, രമണീയം ചാപാലം ചേതിയം. യസ്സ കസ്സചി , ആനന്ദ, ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ യാനീകതാ വത്ഥുകതാ അനുട്ഠിതാ പരിചിതാ സുസമാരദ്ധാ, ആകങ്ഖമാനോ സോ, ആനന്ദ, കപ്പം വാ തിട്ഠേയ്യ കപ്പാവസേസം വാ. തഥാഗതസ്സ ഖോ, ആനന്ദ, ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ യാനീകതാ വത്ഥുകതാ അനുട്ഠിതാ പരിചിതാ സുസമാരദ്ധാ. ആകങ്ഖമാനോ, ആനന്ദ, തഥാഗതോ കപ്പം വാ തിട്ഠേയ്യ കപ്പാവസേസം വാ"തി. ഏവമ്പി ഖോ

ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവതാ ഓളാരികേ നിമിത്തേ കയിരമാനേ ഓളാരികേ ഓഭാസേ കയിരമാനേ നാസക്ഖി പടിവിജ്ഝിതും; ന ഭഗവന്തം യാചി - ‘‘തിട്ഠതു, ഭന്തേ, ഭഗവാ കപ്പം, തിട്ഠതു സുഗതോ കപ്പം ബഹുജനഹിതായ ബഹുജനസുഖായ ലോകാനുകമ്പായ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ദേവമനുസ്സാന’’ന്തി, യഥാ തം മാരേന പരിയുട്ഠിതചിത്തോ.

ദുതിയമ്പി ഖോ ഭഗവാ…പേ॰… തതിയമ്പി ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ആമന്തേസി - ‘‘രമണീയാ, ആനന്ദ, വേസാലീ, രമണീയം ഉദേനം ചേതിയം, രമണീയം ഗോതമകം ചേതിയം, രമണീയം സത്തമ്ബം ചേതിയം, രമണീയം ബഹുപുത്തകം ചേതിയം, രമണീയം സാരന്ദദം ചേതിയം, രമണീയം ചാപാലം ചേതിയം. യസ്സ കസ്സചി, ആനന്ദ, ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ യാനീകതാ വത്ഥുകതാ അനുട്ഠിതാ പരിചിതാ സുസമാരദ്ധാ, ആകങ്ഖമാനോ സോ, ആനന്ദ, കപ്പം വാ തിട്ഠേയ്യ കപ്പാവസേസം വാ. തഥാഗതസ്സ ഖോ, ആനന്ദ, ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ ഭാവിതാ…പേ॰… ആകങ്ഖമാനോ, ആനന്ദ, തഥാഗതോ കപ്പം വാ തിട്ഠേയ്യ കപ്പാവസേസം വാ’’തി. ഏവമ്പി ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവതാ ഓളാരികേ നിമിത്തേ കയിരമാനേ ഓളാരികേ ഓഭാസേ കയിരമാനേ നാസക്ഖി പടിവിജ്ഝിതും; ന ഭഗവന്തം യാചി - ‘‘തിട്ഠതു, ഭന്തേ, ഭഗവാ കപ്പം, തിട്ഠതു സുഗതോ കപ്പം ബഹുജനഹിതായ ബഹുജനസുഖായ ലോകാനുകമ്പായ അത്ഥായ ഹിതായ സുഖായ ദേവമനുസ്സാന’’ന്തി, യഥാ തം മാരേന പരിയുട്ഠിതചിത്തോ.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ആമന്തേസി - ‘‘ഗച്ഛ ത്വം [ഗച്ഛ ഖോ ത്വം (സം॰ നി॰ ൫.൮൨൨) ഉദാ॰ ൫൧ പസ്സിതബ്ബം], ആനന്ദ, യസ്സ ദാനി കാലം മഞ്ഞസീ’’തി. ‘‘ഏവം, ഭന്തേ’’തി ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവതോ പടിസ്സുത്വാ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ ഭഗവതോ അവിദൂരേ അഞ്ഞതരസ്മിം രുക്ഖമൂലേ നിസീദി. അഥ ഖോ മാരോ പാപിമാ അചിരപക്കന്തേ ആയസ്മന്തേ ആനന്ദേ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

‘‘പരിനിബ്ബാതു ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവാ, പരിനിബ്ബാതു സുഗതോ. പരിനിബ്ബാനകാലോ ദാനി, ഭന്തേ , ഭഗവതോ. ഭാസിതാ ഖോ പനേസാ, ഭന്തേ, ഭഗവതാ വാചാ - ‘ന താവാഹം, പാപിമ, പരിനിബ്ബായിസ്സാമി യാവ മേ ഭിക്ഖൂ ന സാവകാ ഭവിസ്സന്തി വിയത്താ വിനീതാ വിസാരദാ പത്തയോഗക്ഖേമാ [ഇദം പദം ദീ॰ നി॰ ൨.൧൬൮ ച സം॰ നി॰ ൫.൮൨൨ ച ന ദിസ്സതി] ബഹുസ്സുതാ ധമ്മധരാ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നാ സാമീചിപ്പടിപന്നാ അനുധമ്മചാരിനോ, സകം ആചരിയകം ഉഗ്ഗഹേത്വാ ആചിക്ഖിസ്സന്തി ദേസേസ്സന്തി പഞ്ഞപേസ്സന്തി പട്ഠപേസ്സന്തി വിവരിസ്സന്തി വിഭജിസ്സന്തി ഉത്താനീകരിസ്സന്തി ഉപ്പന്നം പരപ്പവാദം സഹധമ്മേന സുനിഗ്ഗഹിതം നിഗ്ഗഹേത്വാ സപ്പാടിഹാരിയം ധമ്മം ദേസേസ്സന്തീ’തി. ഏതരഹി, ഭന്തേ, ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ സാവകാ വിയത്താ വിനീതാ വിസാരദാ പത്തയോഗക്ഖേമാ ബഹുസ്സുതാ ധമ്മധരാ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നാ സാമീചിപ്പടിപന്നാ അനുധമ്മചാരിനോ, സകം ആചരിയകം ഉഗ്ഗഹേത്വാ ആചിക്ഖന്തി ദേസേന്തി പഞ്ഞപേന്തി പട്ഠപേന്തി വിവരന്തി വിഭജന്തി ഉത്താനീകരോന്തി ഉപ്പന്നം പരപ്പവാദം സഹധമ്മേന സുനിഗ്ഗഹിതം നിഗ്ഗഹേത്വാ സപ്പാടിഹാരിയം ധമ്മം ദേസേന്തി.

“പരിനിബ്ബാതു ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവാ, പരിനിബ്ബാതു സുഗതോ. പരിനിബ്ബാനകാലോ ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതോ. ഭാസിതാ ഖോ പനേസാ, ഭന്തേ, ഭഗവതാ വാചാ - ‘ന താവാഹം, പാപിമ, പരിനിബ്ബായിസ്സാമി യാവ മേ ഭിക്ഖുനിയോ ന സാവികാ ഭവിസ്സന്തി…പേ॰… യാവ മേ ഉപാസകാ ന സാവകാ ഭവിസ്സന്തി…പേ॰… യാവ മേ ഉപാസികാ ന സാവികാ ഭവിസ്സന്തി വിയത്താ വിനീതാ വിസാരദാ പത്തയോഗക്ഖേമാ ബഹുസ്സുതാ ധമ്മധരാ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നാ സാമീചിപ്പടിപന്നാ അനുധമ്മചാരിനിയോ, സകം ആചരിയകം ഉഗ്ഗഹേത്വാ ആചിക്ഖിസ്സന്തി ദേസേസ്സന്തി പഞ്ഞപേസ്സന്തി പട്ഠപേസ്സന്തി വിവരിസ്സന്തി വിഭജിസ്സന്തി ഉത്താനീകരിസ്സന്തി, ഉപ്പന്നം പരപ്പവാദം സഹധമ്മേന സുനിഗ്ഗഹിതം നിഗ്ഗഹേത്വാ സപ്പാടിഹാരിയം ധമ്മം ദേസേസ്സന്തീ’തി. ഏതരഹി, ഭന്തേ, ഉപാസികാ ഭഗവതോ സാവികാ വിയത്താ വിനീതാ വിസാരദാ പത്തയോഗക്ഖേമാ ബഹുസ്സുതാ ധമ്മധരാ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നാ സാമീചിപ്പടിപന്നാ അനുധമ്മചാരിനിയോ, സകം ആചരിയകം ഉഗ്ഗഹേത്വാ ആചിക്ഖന്തി ദേസേന്തി പഞ്ഞപേന്തി പട്ഠപേന്തി വിവരന്തി വിഭജന്തി ഉത്താനീകരോന്തി, ഉപ്പന്നം പരപ്പവാദം സഹധമ്മേന സുനിഗ്ഗഹിതം നിഗ്ഗഹേത്വാ സപ്പാടിഹാരിയം ധമ്മം ദേസേന്തി.

“പരിനിബ്ബാതു ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവാ, പരിനിബ്ബാതു സുഗതോ. പരിനിബ്ബാനകാലോ ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതോ. ഭാസിതാ ഖോ പനേസാ, ഭന്തേ, ഭഗവതാ വാചാ - ‘ന താവാഹം, പാപിമ, പരിനിബ്ബായിസ്സാമി യാവ മേ ഇദം ബ്രഹ്മചരിയം ന ഇദ്ധഞ്ചേവ ഭവിസ്സതി ഫീതഞ്ച വിത്ഥാരികം ബാഹുജഞ്ഞം പുഥുഭൂതം, യാവ ദേവമനുസ്സേഹി സുപ്പകാസിത’ന്തി. ഏതരഹി, ഭന്തേ, ഭഗവതോ ബ്രഹ്മചരിയം ഇദ്ധഞ്ചേവ ഫീതഞ്ച വിത്ഥാരികം ബാഹുജഞ്ഞം പുഥുഭൂതം, യാവ ദേവമനുസ്സേഹി സുപ്പകാസിതം.

“പരിനിബ്ബാതു ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവാ, പരിനിബ്ബാതു സുഗതോ. പരിനിബ്ബാനകാലോ ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതോ”തി. “അപ്പോസ്സുക്കോ ത്വം, പാപിമ, ഹോഹി. നചിരം തഥാഗതസ്സ പരിനിബ്ബാനം ഭവിസ്സതി. ഇതോ തിണ്ണം മാസാനം അച്ചയേന തഥാഗതോ പരിനിബ്ബായിസ്സതീ”തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ചാപാലേ ചേതിയേ സതോ സമ്പജാനോ ആയുസങ്ഖാരം ഓസ്സജി. ഓസ്സട്ഠേ ച ഭഗവതാ ആയുസങ്ഖാരേ മഹാഭൂമിചാലോ അഹോസി ഭിംസനകോ സലോമഹംസോ, ദേവദുന്ദുഭിയോ ച ഫലിംസു. അഥ ഖോ ഭഗവാ ഏതമത്ഥം വിദിത്വാ തായം വേലായം ഇമം ഉദാനം ഉദാനേസി -

“തുലമതുലഞ്ച സമ്ഭവം, ഭവസങ്ഖാരമവസ്സജി മുനി;
അജ്ഝത്തരതോ സമാഹിതോ, അഭിന്ദി കവചമിവത്തസമ്ഭവ”ന്തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ ഏതദഹോസി - “മഹാ വതായം ഭൂമിചാലോ; സുമഹാ വതായം ഭൂമിചാലോ ഭിംസനകോ സലോമഹംസോ, ദേവദുന്ദുഭിയോ ച ഫലിംസു. കോ നു ഖോ ഹേതു, കോ പച്ചയോ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായാ”തി?

അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “മഹാ വതായം, ഭന്തേ,

ഭൂമിചാലോ ; സുമഹാ വതായം, ഭന്തേ, ഭൂമിചാലോ ഭിംസനകോ സലോമഹംസോ, ദേവദുന്ദുഭിയോ ച ഫലിംസു. കോ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഹേതു, കോ പച്ചയോ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായാ''തി?

''അട്ഠിമേ, ആനന്ദ, ഹേതൂ, അട്ഠ പച്ചയാ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായ. കതമേ അട്ഠ? അയം, ആനന്ദ, മഹാപഥവീ ഉദകേ പതിട്ഠിതാ; ഉദകം വാതേ പതിട്ഠിതം; വാതോ ആകാസട്ഠോ ഹോതി. സോ, ആനന്ദ, സമയോ യം മഹാവാതാ വായന്തി; മഹാവാതാ വായന്താ ഉദകം കമ്പേന്തി; ഉദകം കമ്പിതം പഥവിം കമ്പേതി. അയം, ആനന്ദ, പഠമോ ഹേതു, പഠമോ പച്ചയോ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായ.

''പുന ചപരം, ആനന്ദ, സമണോ വാ ബ്രാഹ്മണോ വാ ഇദ്ധിമാ ചേതോവസിപ്പത്തോ ദേവതാ വാ മഹിദ്ധികാ മഹാനുഭാവാ. തസ്സ പരിത്താ പഥവീസഞ്ഞാ ഭാവിതാ ഹോതി, അപ്പമാണാ ആപോസഞ്ഞാ. സോ ഇമം പഥവിം കമ്പേതി സങ്കമ്പേതി സമ്പകമ്പേതി സമ്പവേധേതി. അയം, ആനന്ദ, ദുതിയോ ഹേതു, ദുതിയോ പച്ചയോ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായ.

''പുന ചപരം, ആനന്ദ, യദാ ബോധിസത്തോ തുസിതാ കായാ ചവിത്വാ സതോ സമ്പജാനോ മാതുകുച്ഛിം ഓക്കമതി, തദായം പഥവീ കമ്പതി സങ്കമ്പതി സമ്പകമ്പതി സമ്പവേധതി. അയം, ആനന്ദ, തതിയോ ഹേതു; തതിയോ പച്ചയോ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായ.

''പുന ചപരം, ആനന്ദ, യദാ ബോധിസത്തോ സതോ സമ്പജാനോ മാതുകുച്ഛിസ്മാ നിക്ഖമതി, തദായം പഥവീ കമ്പതി സങ്കമ്പതി സമ്പകമ്പതി സമ്പവേധതി. അയം, ആനന്ദ, ചതുത്ഥോ ഹേതു, ചതുത്ഥോ പച്ചയോ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായ.

''പുന ചപരം, ആനന്ദ, യദാ തഥാഗതോ അനുത്തരം സമ്മാസമ്ബോധിം അഭിസമ്ബുജ്ഝതി, തദായം പഥവീ കമ്പതി സങ്കമ്പതി സമ്പകമ്പതി സമ്പവേധതി. അയം, ആനന്ദ, പഞ്ചമോ ഹേതു, പഞ്ചമോ പച്ചയോ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായ.

''പുന ചപരം, ആനന്ദ, യദാ തഥാഗതോ അനുത്തരം ധമ്മചക്കം പവത്തേതി, തദായം പഥവീ കമ്പതി സങ്കമ്പതി സമ്പകമ്പതി സമ്പവേധതി. അയം, ആനന്ദ, ഛട്ഠോ ഹേതു, ഛട്ഠോ പച്ചയോ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായ.

''പുന ചപരം, ആനന്ദ, യദാ തഥാഗതോ സതോ സമ്പജാനോ ആയുസങ്ഖാരം ഓസ്സജ്ജതി, തദായം പഥവീ കമ്പതി സങ്കമ്പതി സമ്പകമ്പതി സമ്പവേധതി. അയം, ആനന്ദ, സത്തമോ ഹേതു, സത്തമോ പച്ചയോ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായ.

''പുന ചപരം, ആനന്ദ, യദാ തഥാഗതോ അനുപാദിസേസായ നിബ്ബാനധാതുയാ പരിനിബ്ബായതി, തദായം പഥവീ കമ്പതി സങ്കമ്പതി സമ്പകമ്പതി സമ്പവേധതി. അയം, ആനന്ദ, അട്ഠമോ ഹേതു, അട്ഠമോ പച്ചയോ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായ. ഇമേ ഖോ, ആനന്ദ, അട്ഠ ഹേതൂ, അട്ഠ പച്ചയാ മഹതോ ഭൂമിചാലസ്സ പാതുഭാവായാ''തി. ദസമം.

ഭൂമിചാലവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഇച്ഛാ അലഞ്ച സംഖിത്തം, ഗയാ അഭിഭുനാ സഹ;
വിമോക്ഖോ ദ്വേ ച വോഹാരാ, പരിസാ ഭൂമിചാലേനാതി.

(൨) ൧. യമകവഗ്ഗോ

൧. പഠമസദ്ധാസുത്തം

൭൧. ‘‘സദ്ധോ ച [സദ്ധോ (സ്യാ॰) ഏത്ഥേവ. അം॰ നി॰ ൻ.ർ], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹോതി, നോ ച [നോ (സ്യാ॰) ഏവമുപരിപി ‘‘നോ’’ത്ഥേവ ദിസ്സതി] സീലവാ. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - ‘കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം സീലവാ ചാ’തി. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി സീലവാ ച, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി.

‘‘സദ്ധോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹോതി സീലവാ ച, നോ ച ബഹുസ്സുതോ. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - ‘കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം, സീലവാ ച, ബഹുസ്സുതോ ചാ’തി. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി സീലവാ ച ബഹുസ്സുതോ ച, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി.

‘‘സദ്ധോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹോതി സീലവാ ച ബഹുസ്സുതോ ച, നോ ച ധമ്മകഥികോ…പേ॰… ധമ്മകഥികോ ച, നോ ച പരിസാവചരോ…പേ॰… പരിസാവചരോ ച, നോ ച വിസാരദോ പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി…പേ॰… വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി, നോ ച ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ…പേ॰… ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, നോ ച ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - ‘കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം, സീലവാ ച, ബഹുസ്സുതോ ച, ധമ്മകഥികോ ച, പരിസാവചരോ ച, വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേയ്യം, ചതുന്നഞ്ച ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ അസ്സം അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ആസവാനഞ്ച ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’’’ന്തി.

‘‘യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി, സീലവാ ച, ബഹുസ്സുതോ ച, ധമ്മകഥികോ ച, പരിസാവചരോ ച, വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി, ചതുന്നഞ്ച ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ആസവാനഞ്ച ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി. ഇമേഹി, ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സമന്തപാസാദികോ ച ഹോതി സബ്ബാകാരപരിപൂരോ ചാ’’തി. പഠമം.

൨. ദുതിയസദ്ധാസുത്തം

൭൨. “സദ്ധോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹോതി, നോ ച സീലവാ. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - ‘കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം സീലവാ ചാ’തി. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി സീലവാ ച, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി.

“സദ്ധോ ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഹോതി സീലവാ ച, നോ ച ബഹുസ്സുതോ…പേ॰… ബഹുസ്സുതോ ച, നോ ച ധമ്മകഥികോ…പേ॰… ധമ്മകഥികോ ച, നോ ച പരിസാവചരോ…പേ॰… പരിസാവചരോ ച, നോ ച വിസാരദോ പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി …പേ॰… വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി, നോ ച യേ തേ സന്താ വിമോക്ഖാ അതിക്കമ്മ രൂപേ ആരുപ്പാ തേ കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി…പേ॰… യേ തേ സന്താ വിമോക്ഖാ അതിക്കമ്മ രൂപേ ആരുപ്പാ തേ കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി, നോ ച ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - ‘കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം, സീലവാ ച, ബഹുസ്സുതോ ച, ധമ്മകഥികോ ച, പരിസാവചരോ ച, വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേയ്യം, യേ തേ സന്താ വിമോക്ഖാ അതിക്കമ്മ രൂപേ ആരുപ്പാ തേ കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരേയ്യം, ആസവാനഞ്ച ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’”ന്തി.

“യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി, സീലവാ ച, ബഹുസ്സുതോ ച, ധമ്മകഥികോ ച, പരിസാവചരോ ച, വിസാരദോ ച പരിസായ ധമ്മം ദേസേതി. യേ തേ സന്താ വിമോക്ഖാ അതിക്കമ്മ രൂപേ ആരുപ്പാ തേ ച കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി, ആസവാനഞ്ച ഖയാ…പേ॰… സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സമന്തപാസാദികോ ച ഹോതി സബ്ബാകാരപരിപൂരോ ചാ”തി. ദുതിയം.

൩. പഠമമരണസ്സതിസുത്തം

൭൩. ഏകം സമയം ഭഗവാ നാതികേ [നാദികേ (സീ॰ സ്യാ॰), നാടികേ (പീ॰) അം॰ നി॰ ൬.൧൯] വിഹരതി ഗിഞ്ജകാവസഥേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ഭിക്ഖവോ”തി . “ഭദന്തേ”തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച - “മരണസ്സതി, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ. ഭാവേഥ നോ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, മരണസ്സതി”ന്തി.

ഏവം വുത്തേ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “അഹം ഖോ, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി. “യഥാ കഥം പന ത്വം, ഭിക്ഖു, ഭാവേസി മരണസ്സതി”ന്തി? “ഇധ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏവം ഹോതി - ‘അഹോ വതാഹം രത്തിന്ദിവം ജീവേയ്യം , ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു [ബഹും (സീ॰ പീ॰)] വത മേ കതം അസ്സാ’തി. ഏവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി.

അഞ്ഞതരോപി ഖോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “അഹമ്പി ഖോ, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി. “യഥാ കഥം പന ത്വം, ഭിക്ഖു, ഭാവേസി മരണസ്സതി”ന്തി? “ഇധ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏവം ഹോതി - ‘അഹോ വതാഹം ദിവസം ജീവേയ്യം, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി. ഏവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി.

അഞ്ഞതരോപി ഖോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “അഹമ്പി ഖോ, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി. “യഥാ കഥം പന ത്വം, ഭിക്ഖു, ഭാവേസി മരണസ്സതി”ന്തി? “ഇധ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏവം ഹോതി - ‘അഹോ വതാഹം ഉപഡ്ഢദിവസം ജീവേയ്യം, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി. ഏവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി.

അഞ്ഞതരോപി ഖോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “അഹമ്പി ഖോ, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി . “യഥാ കഥം പന ത്വം, ഭിക്ഖു, ഭാവേസി മരണസ്സതി”ന്തി? “ഇധ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏവം ഹോതി - ‘അഹോ വതാഹം തദന്തരം ജീവേയ്യം യദന്തരം ഏകപിണ്ഡപാതം ഭുഞ്ജാമി, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി. ഏവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി.

അഞ്ഞതരോപി ഖോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “അഹമ്പി ഖോ, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി. “യഥാ കഥം പന ത്വം, ഭിക്ഖു, ഭാവേസി മരണസ്സതി”ന്തി? “ഇധ മയ്ഹം , ഭന്തേ, ഏവം ഹോതി - ‘അഹോ വതാഹം തദന്തരം ജീവേയ്യം യദന്തരം ഉപഡ്ഢപിണ്ഡപാതം ഭുഞ്ജാമി, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി. ഏവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി.

അഞ്ഞതരോപി ഖോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “അഹമ്പി ഖോ, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി. “യഥാ കഥം പന ത്വം, ഭിക്ഖു, ഭാവേസി മരണസ്സതി”ന്തി? “ഇധ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏവം ഹോതി - ‘അഹോ വതാഹം തദന്തരം ജീവേയ്യം യദന്തരം ചത്താരോ പഞ്ച ആലോപേ സങ്ഖാദിത്വാ [സങ്ഖരിത്വാ (കം॰)] അജ്ഝോഹരാമി, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി. ഏവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി.

അഞ്ഞതരോപി ഖോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “അഹമ്പി ഖോ, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി. “യഥാ കഥം പന ത്വം, ഭിക്ഖു, ഭാവേസി മരണസ്സതി”ന്തി? “ഇധ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏവം ഹോതി - ‘അഹോ വതാഹം തദന്തരം ജീവേയ്യം യദന്തരം ഏകം ആലോപം സങ്ഖാദിത്വാ [സങ്ഖരിത്വാ (കം॰)] അജ്ഝോഹരാമി, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി. ഏവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി.

അഞ്ഞതരോപി ഖോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “അഹമ്പി ഖോ, ഭന്തേ, ഭാവേമി മരണസ്സതി”ന്തി. “യഥാ കഥം പന ത്വം, ഭിക്ഖു, ഭാവേസി മരണസ്സതി”ന്തി? “ഇധ മയ്ഹം ഭന്തേ, ഏവം ഹോതി - ‘അഹോ വതാഹം തദന്തരം ജീവേയ്യം യദന്തരം അസ്സസിത്വാ വാ പസ്സസാമി, പസ്സസിത്വാ വാ

അസ്സസാമി, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി. ഏവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ ഭാവേമി മരണസ്സതി’’ന്തി.

ഏവം വുത്തേ ഭഗവാ തേ ഭിക്ഖൂ ഏതദവോച - ‘‘യ്വായം [യോ ചായം (ക॰ സീ॰)], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം മരണസ്സതിം ഭാവേതി - ‘അഹോ വതാഹം രത്തിന്ദിവം ജീവേയ്യം, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി. യോ ചായം [യോ പായം (ക॰) അം॰ നി॰ ൬.൧൯ പസ്സിതബ്ബം], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം മരണസ്സതിം ഭാവേതി - ‘അഹോ വതാഹം ദിവസം ജീവേയ്യം, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി; യോ ചായം [യോ പായം (ക॰) അം॰ നി॰ ൬.൧൯ പസ്സിതബ്ബം], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം മരണസ്സതിം ഭാവേതി - ‘അഹോ വതാഹം ഉപഡ്ഢദിവസം ജീവേയ്യം, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി. യോ ചായം [യോ പായം (ക॰) അം॰ നി॰ ൬.൧൯ പസ്സിതബ്ബം], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം മരണസ്സതിം ഭാവേതി - ‘അഹോ വതാഹം തദന്തരം ജീവേയ്യം യദന്തരം ഏകപിണ്ഡപാതം ഭുഞ്ജാമി, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി; യോ ചായം [യോ പായം (ക॰) അം॰ നി॰ ൬.൧൯ പസ്സിതബ്ബം], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം മരണസ്സതിം ഭാവേതി - ‘അഹോ വതാഹം തദന്തരം ജീവേയ്യം യദന്തരം ഉപഡ്ഢപിണ്ഡപാതം ഭുഞ്ജാമി, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി. യോ ചായം [യോ പായം (ക॰) അം॰ നി॰ ൬.൧൯ പസ്സിതബ്ബം], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം മരണസ്സതിം ഭാവേതി - ‘അഹോ വതാഹം തദന്തരം ജീവേയ്യം യദന്തരം ചത്താരോ പഞ്ച ആലോപേ സങ്ഖാദിത്വാ അജ്ഝോഹരാമി, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി - ഇമേ വുച്ചന്തി, ഭിക്ഖവേ, ‘ഭിക്ഖൂ പമത്താ വിഹരന്തി, ദന്ധം മരണസ്സതിം ഭാവേന്തി ആസവാനം ഖയായ’’’.

‘‘യോ ച ഖ്വായം [യോ ചായം (സ്യാ॰), യോ ച ഖോ യം (ക॰)], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം മരണസ്സതിം ഭാവേതി - ‘അഹോ വതാഹം തദന്തരം ജീവേയ്യം യദന്തരം ഏകം ആലോപം സങ്ഖാദിത്വാ അജ്ഝോഹരാമി, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി. യോ ചായം [യോ പായം (ക॰)], ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം മരണസ്സതിം ഭാവേതി - ‘അഹോ വതാഹം തദന്തരം ജീവേയ്യം യദന്തരം അസ്സസിത്വാ വാ പസ്സസാമി, പസ്സസിത്വാ വാ അസ്സസാമി, ഭഗവതോ സാസനം മനസി കരേയ്യം, ബഹു വത മേ കതം അസ്സാ’തി - ഇമേ വുച്ചന്തി, ഭിക്ഖവേ, ‘ഭിക്ഖൂ അപ്പമത്താ വിഹരന്തി, തിക്ഖം മരണസ്സതിം ഭാവേന്തി ആസവാനം ഖയായ’’’.

‘‘തസ്മാതിഹ, ഭിക്ഖവേ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘അപ്പമത്താ വിഹരിസ്സാമ, തിക്ഖം മരണസ്സതിം ഭാവയിസ്സാമ ആസവാനം ഖയായാ’തി. ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബ’’ന്തി. തതിയം.

൪. ദുതിയമരണസ്സതിസുത്തം

൭൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ നാതികേ വിഹരതി ഗിഞ്ജകാവസഥേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി ...പേ॰... മരണസ്സതി, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ

ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ.

“കഥം ഭാവിതാ ച, ഭിക്ഖവേ, മരണസ്സതി കഥം ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ദിവസേ നിക്ഖന്തേ രത്തിയാ പതിഹിതായ [പടിഹിതായ (പീ॰), (അം॰ നി॰ ൬.൨൦ പസ്സിതബ്ബം)] ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ബഹുകാ ഖോ മേ പച്ചയാ മരണസ്സ - അഹി വാ മം ഡംസേയ്യ, വിച്ഛികോ വാ മം ഡംസേയ്യ, സതപദീ വാ മം ഡംസേയ്യ; തേന മേ അസ്സ കാലകിരിയാ. സോ മമ അസ്സ [മമസ്സ (അം॰ നി॰ ൬.൨൦)] അന്തരായോ. ഉപക്ഖലിത്വാ വാ പപതേയ്യം, ഭത്തം വാ മേ ഭുത്തം ബ്യാപജ്ജേയ്യ, പിത്തം വാ മേ കുപ്പേയ്യ, സേമ്ഹം വാ മേ കുപ്പേയ്യ, സത്ഥകാ വാ മേ വാതാ കുപ്പേയ്യും , മനുസ്സാ വാ മം ഉപക്കമേയ്യും, അമനുസ്സാ വാ മം ഉപക്കമേയ്യും; തേന മേ അസ്സ കാലകിരിയാ. സോ മമ അസ്സ അന്തരായോ’തി. തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖിതബ്ബം - ‘അത്ഥി നു ഖോ മേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപ്പഹീനാ യേ മേ അസ്സു രത്തിം കാലം കരോന്തസ്സ അന്തരായായാ’”തി.

“സചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - ‘അത്ഥി മേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപ്പഹീനാ യേ മേ അസ്സു രത്തിം കാലം കരോന്തസ്സ അന്തരായായാ’തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ആദിത്തചേലോ വാ ആദിത്തസീസോ വാ തസ്സേവ ചേലസ്സ വാ സീസസ്സ വാ നിബ്ബാപനായ അധിമത്തം ഛന്ദഞ്ച വായാമഞ്ച ഉസ്സാഹഞ്ച ഉസ്സോള്ഹിഞ്ച അപ്പടിവാനിഞ്ച സതിഞ്ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരേയ്യ; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തേന ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം.

“സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - ‘നത്ഥി മേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപ്പഹീനാ യേ മേ അസ്സു രത്തിം കാലം കരോന്തസ്സ അന്തരായായാ’തി , തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ തേനേവ പീതിപാമോജ്ജേന വിഹാതബ്ബം അഹോരത്താനുസിക്ഖിനാ കുസലേസു ധമ്മേസു.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു രത്തിയാ നിക്ഖന്തായ ദിവസേ പതിഹിതേ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘ബഹുകാ ഖോ മേ പച്ചയാ മരണസ്സ - അഹി വാ മം ഡംസേയ്യ, വിച്ഛികോ വാ മം ഡംസേയ്യ, സതപദീ വാ മം ഡംസേയ്യ; തേന മേ അസ്സ കാലകിരിയാ. സോ മമ അസ്സ അന്തരായോ. ഉപക്ഖലിത്വാ വാ പപതേയ്യം, ഭത്തം വാ മേ ഭുത്തം ബ്യാപജ്ജേയ്യ, പിത്തം വാ മേ കുപ്പേയ്യ, സേമ്ഹം വാ മേ കുപ്പേയ്യ, സത്ഥകാ വാ മേ വാതാ കുപ്പേയ്യും, മനുസ്സാ വാ മം ഉപക്കമേയ്യും, അമനുസ്സാ വാ മം ഉപക്കമേയ്യും; തേന മേ അസ്സ കാലകിരിയാ. സോ മമ അസ്സ അന്തരായോ’തി. തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ

ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖിതബ്ബം - 'അത്ഥി നു ഖോ മേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപ്പഹീനാ യേ മേ അസ്സു ദിവാ കാലം കരോന്തസ്സ അന്തരായായാ'''തി.

''സചേ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - 'അത്ഥി മേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപ്പഹീനാ യേ മേ അസ്സു ദിവാ കാലം കരോന്തസ്സ അന്തരായായാ'തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം.

''സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ആദിത്തചേലോ വാ ആദിത്തസീസോ വാ തസ്സേവ ചേലസ്സ വാ സീസസ്സ വാ നിബ്ബാപനായ അധിമത്തം ഛന്ദഞ്ച വായാമഞ്ച ഉസ്സാഹഞ്ച ഉസ്സോള്ഹിഞ്ച അപ്പടിവാനിഞ്ച സതിഞ്ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരേയ്യ; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തേന ഭിക്ഖുനാ തേസംയേവ പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ അധിമത്തോ ഛന്ദോ ച വായാമോ ച ഉസ്സാഹോ ച ഉസ്സോള്ഹീ ച അപ്പടിവാനീ ച സതി ച സമ്പജഞ്ഞഞ്ച കരണീയം.

''സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പച്ചവേക്ഖമാനോ ഏവം ജാനാതി - 'നത്ഥി മേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ അപ്പഹീനാ യേ മേ അസ്സു ദിവാ കാലം കരോന്തസ്സ അന്തരായായാ'തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ തേനേവ പീതിപാമോജ്ജേന വിഹാതബ്ബം അഹോരത്താനുസിക്ഖിനാ കുസലേസു ധമ്മേസു. ഏവം ഭാവിതാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മരണസ്സതി ഏവം ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഠമസമ്പദാസുത്തം

൭൫. ''അട്ഠിമാ , ഭിക്ഖവേ, സമ്പദാ. കതമാ അട്ഠ? [അം॰ നി॰ വ്യ.൫൪] ഉട്ഠാനസമ്പദാ, ആരക്ഖസമ്പദാ, കല്യാണമിത്തതാ, സമജീവിതാ, സദ്ധാസമ്പദാ, സീലസമ്പദാ, ചാഗസമ്പദാ, പഞ്ഞാസമ്പദാ - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ സമ്പദാ''തി.

''ഉട്ഠാതാ കമ്മധേയ്യേസു, അപ്പമത്തോ വിധാനവാ;
സമം കപ്പേതി ജീവികം, സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

''സദ്ധോ സീലേന സമ്പന്നോ, വദഞ്ഞൂ വീതമച്ഛരോ;
നിച്ചം മഗ്ഗം വിസോധേതി, സോത്ഥാനം സമ്പരായികം.

''ഇച്ചേതേ അട്ഠ ധമ്മാ ച, സദ്ധസ്സ ഘരമേസിനോ;
അക്ഖാതാ സച്ചനാമേന, ഉഭയത്ഥ സുഖാവഹാ.

''ദിട്ഠധമ്മഹിതത്ഥായ, സമ്പരായസുഖായ ച;
ഏവമേതം ഗഹട്ഠാനം, ചാഗോ പുഞ്ഞം പവഡ്ഢതീ''തി. പഞ്ചമം;

൬. ദുതിയസമ്പദാസുത്തം

൭൩. ''അട്ഠിമാ , ഭിക്ഖവേ, സമ്പദാ. കതമാ അട്ഠ? ഉട്ഠാനസമ്പദാ, ആരക്ഖസമ്പദാ, കല്യാണമിത്തതാ, സമജീവിതാ, സദ്ധാസമ്പദാ, സീലസമ്പദാ, ചാഗസമ്പദാ, പഞ്ഞാസമ്പദാ. കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, ഉട്ഠാനസമ്പദാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ യേന കമ്മട്ഠാനേന ജീവിതം കപ്പേതി - യദി കസിയാ യദി വണിജ്ജായ യദി ഗോരക്ഖേന യദി ഇസ്സത്തേന യദി രാജപോരിസേന യദി സിപ്പഞ്ഞതരേന - തത്ഥ ദക്ഖോ ഹോതി അനലസോ, തത്രുപായായ വീമംസായ സമന്നാഗതോ, അലം കാതും അലം സംവിധാതുന്തി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഉട്ഠാനസമ്പദാ.

''കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, ആരക്ഖസമ്പദാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തസ്സ ഭോഗാ ഹോന്തി ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതാ ബാഹാബലപരിചിതാ സേദാവക്ഖിത്താ ധമ്മികാ ധമ്മലദ്ധാ തേ ആരക്ഖേന ഗുത്തിയാ സമ്പാദേതി - 'കിന്തി മേ ഭോഗേ നേവ രാജാനോ ഹരേയ്യും, ന ചോരാ ഹരേയ്യും, ന അഗ്ഗി ഡഹേയ്യ, ന ഉദകം വഹേയ്യ, ന അപ്പിയാ ദായാദാ ഹരേയ്യു'ന്തി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ആരക്ഖസമ്പദാ.

''കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, കല്യാണമിത്തതാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ യസ്മിം ഗാമേ വാ നിഗമേ വാ പടിവസതി, തത്ഥ യേ തേ ഹോന്തി ഗഹപതീ വാ ഗഹപതിപുത്താ വാ ദഹരാ വാ വുദ്ധസീലിനോ വുദ്ധാ വാ വുദ്ധസീലിനോ സദ്ധാസമ്പന്നാ സീലസമ്പന്നാ ചാഗസമ്പന്നാ പഞ്ഞാസമ്പന്നാ, തേഹി സദ്ധിം സന്തിട്ഠതി സല്ലപതി സാകച്ഛം സമാപജ്ജതി; യഥാരൂപാനം സദ്ധാസമ്പന്നാനം സദ്ധാസമ്പദം അനുസിക്ഖതി, യഥാരൂപാനം സീലസമ്പന്നാനം സീലസമ്പദം അനുസിക്ഖതി, യഥാരൂപാനം ചാഗസമ്പന്നാനം ചാഗസമ്പദം അനുസിക്ഖതി, യഥാരൂപാനം പഞ്ഞാസമ്പന്നാനം പഞ്ഞാസമ്പദം അനുസിക്ഖതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, കല്യാണമിത്തതാ.

''കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, സമജീവിതാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ ആയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ വയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ സമം ജീവികം കപ്പേതി നാച്ചോഗാള്ഹം നാതിഹീനം - 'ഏവം മേ ആയോ വയം പരിയാദായ ഠസ്സതി, ന ച മേ വയോ ആയം പരിയാദായ ഠസ്സതീ'തി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, തുലാധാരോ വാ തുലാധാരന്തേവാസീ വാ തുലം പഗ്ഗഹേത്വാ ജാനാതി - 'ഏത്തകേന വാ ഓനതം, ഏത്തകേന വാ ഉന്നത'ന്തി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ ആയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ വയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ സമം ജീവികം കപ്പേതി നാച്ചോഗാള്ഹം നാതിഹീനം - 'ഏവം മേ ആയോ വയം പരിയാദായ ഠസ്സതി, ന ച മേ വയോ ആയം പരിയാദായ ഠസ്സതീ'തി. സചായം, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ അപ്പായോ സമാനോ ഉളാരം ജീവികം കപ്പേതി, തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ 'ഉദുമ്ബരഖാദീ വായം കുലപുത്തോ ഭോഗേ ഖാദതീ'തി. സചേ പനായം, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ മഹായോ സമാനോ കസിരം ജീവികം കപ്പേതി, തസ്സ ഭവന്തി വത്താരോ - 'അജേട്ഠമരണം വായം കുലപുത്തോ മരിസ്സതീ'തി. യതോ ച ഖോയം, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ ആയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ വയഞ്ച ഭോഗാനം വിദിത്വാ സമം ജീവികം കപ്പേതി നാച്ചോഗാള്ഹം നാതിഹീനം - 'ഏവം മേ ആയോ വയം പരിയാദായ ഠസ്സതി, ന ച മേ വയോ ആയം പരിയാദായ ഠസ്സതീ'തി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സമജീവിതാ.

‘‘കതമാ ച ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാസമ്പദാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - ‘ഇതിപി സോ ഭഗവാ...പേ॰... സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാസമ്പദാ.

‘‘കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, സീലസമ്പദാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി...പേ॰... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സീലസമ്പദാ.

‘‘കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, ചാഗസമ്പദാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി...പേ॰... യാചയോഗോ ദാനസംവിഭാഗരതോ. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ചാഗസമ്പദാ.

‘‘കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാസമ്പദാ? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, കുലപുത്തോ പഞ്ഞവാ ഹോതി...പേ॰... സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാസമ്പദാ. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ സമ്പദാ’’തി.

‘‘ഉട്ഠാതാ കമ്മധേയ്യേസു, അപ്പമത്തോ വിധാനവാ;
സമം കപ്പേതി ജീവികം, സമ്ഭതം അനുരക്ഖതി.

‘‘സദ്ധോ സീലേന സമ്പന്നോ, വദഞ്ഞൂ വീതമച്ഛരോ;
നിച്ചം മഗ്ഗം വിസോധേതി, സോത്ഥാനം സമ്പരായികം.

‘‘ഇച്ചേതേ അട്ഠ ധമ്മാ ച, സദ്ധസ്സ ഘരമേസിനോ;
അക്ഖാതാ സച്ചനാമേന, ഉഭയത്ഥ സുഖാവഹാ.

‘‘ദിട്ഠധമ്മഹിതത്ഥായ, സമ്പരായസുഖായ ച;
ഏവമേതം ഗഹട്ഠാനം, ചാഗോ പുഞ്ഞം പവഡ്ഢതീ’’തി. ഛട്ഠം;

൭. ഇച്ഛാസുത്തം

൭൭. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ‘‘ആവുസോ ഭിക്ഖവോ’’തി! ‘‘ആവുസോ’’തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച -

[അം॰ നി॰ വ്യ.൬൫] ‘‘അട്ഠിമേ, ആവുസോ, പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. കതമേ അട്ഠ? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ഉട്ഠഹതി, ഘടതി, വായമതി ലാഭായ. തസ്സ ഉട്ഠഹതോ, ഘടതോ, വായമതോ ലാഭായ ലാഭോ നുപ്പജ്ജതി. സോ തേന അലാഭേന സോചതി കിലമതി പരിദേവതി, ഉരത്താളിം കന്ദതി, സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതാവുസോ, ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ഉട്ഠഹതി, ഘടതി , വായമതി ലാഭായ, ന ച ലാഭീ, സോചീ ച പരിദേവീ ച, ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’’’.

‘‘ഇധ പനാവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ഉട്ഠഹതി, ഘടതി, വായമതി ലാഭായ. തസ്സ ഉട്ഠഹതോ ഘടതോ വായമതോ ലാഭായ ലാഭോ

ഉപ്പജ്ജതി. സോ തേന ലാഭേന മജ്ജതി പമജ്ജതി പമാദമാപജ്ജതി. അയം വുച്ചതാവുസോ, ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ഉട്ഠഹതി ഘടതി വായമതി ലാഭായ, ലാഭീ ച, മദീ ച പമാദീ ച, ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’’’.

‘‘ഇധ പനാവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി, ന വായമതി ലാഭായ. തസ്സ അനുട്ഠഹതോ, അഘടതോ, അവായമതോ ലാഭായ ലാഭോ നുപ്പജ്ജതി. സോ തേന അലാഭേന സോചതി കിലമതി പരിദേവതി, ഉരത്താളിം കന്ദതി, സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതാവുസോ, ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി, ന വായമതി ലാഭായ, ന ച ലാഭീ, സോചീ ച പരിദേവീ ച, ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’’’.

‘‘ഇധ പനാവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി, ന വായമതി ലാഭായ. തസ്സ അനുട്ഠഹതോ, അഘടതോ, അവായമതോ ലാഭായ ലാഭോ ഉപ്പജ്ജതി. സോ തേന ലാഭേന മജ്ജതി പമജ്ജതി പമാദമാപജ്ജതി. അയം വുച്ചതാവുസോ, ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ന ഉട്ഠഹതി ന ഘടതി ന വായമതി ലാഭായ, ലാഭീ ച, മദീ ച പമാദീ ച, ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’’’.

‘‘ഇധ പനാവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ഉട്ഠഹതി, ഘടതി, വായമതി ലാഭായ. തസ്സ ഉട്ഠഹതോ, ഘടതോ, വായമതോ ലാഭായ, ലാഭോ നുപ്പജ്ജതി. സോ തേന അലാഭേന ന സോചതി ന കിലമതി ന പരിദേവതി, ന ഉരത്താളിം കന്ദതി, ന സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതാവുസോ, ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ഉട്ഠഹതി ഘടതി വായമതി ലാഭായ, ന ച ലാഭീ, ന ച സോചീ ന ച പരിദേവീ, അച്ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’’’.

‘‘ഇധ പനാവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ഉട്ഠഹതി, ഘടതി, വായമതി ലാഭായ. തസ്സ ഉട്ഠഹതോ, ഘടതോ, വായമതോ ലാഭായ, ലാഭോ ഉപ്പജ്ജതി. സോ തേന ലാഭേന ന മജ്ജതി ന പമജ്ജതി ന പമാദമാപജ്ജതി. അയം വുച്ചതാവുസോ, ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ഉട്ഠഹതി, ഘടതി, വായമതി ലാഭായ, ലാഭീ ച, ന ച മദീ ന ച പമാദീ, അച്ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’’’.

‘‘ഇധ പനാവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി, ന വായമതി ലാഭായ. തസ്സ അനുട്ഠഹതോ, അഘടതോ, അവായമതോ ലാഭായ, ലാഭോ നുപ്പജ്ജതി. സോ തേന അലാഭേന ന സോചതി ന കിലമതി ന പരിദേവതി, ന ഉരത്താളിം കന്ദതി, ന സമ്മോഹം ആപജ്ജതി. അയം വുച്ചതാവുസോ, ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി, ന വായമതി ലാഭായ, ന ച ലാഭീ, ന ച സോചീ ന ച പരിദേവീ, അച്ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’’’.

“ഇധ പനാവുസോ, ഭിക്ഖുനോ പവിവിത്തസ്സ വിഹരതോ നിരായത്തവുത്തിനോ ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജതി ലാഭായ. സോ ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി, ന വായമതി ലാഭായ. തസ്സ അനുട്ഠഹതോ, അഘടതോ, അവായമതോ ലാഭായ, ലാഭോ ഉപ്പജ്ജതി. സോ തേന ലാഭേന ന മജ്ജതി ന പമജ്ജതി ന പമാദമാപജ്ജതി. അയം വുച്ചതാവുസോ , ‘ഭിക്ഖു ഇച്ഛോ വിഹരതി ലാഭായ, ന ഉട്ഠഹതി, ന ഘടതി , ന വായമതി ലാഭായ, ലാഭീ ച, ന ച മദീ ന ച പമാദീ, അച്ചുതോ ച സദ്ധമ്മാ’. ഇമേ ഖോ, ആവുസോ, അട്ഠ പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മി”ന്തി. സത്തമം.

൮. അലംസുത്തം

൭൮. [അം॰ നി॰ ൮.൬൨] തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി...പേ॰... ഛഹാവുസോ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, അലം പരേസം. കതമേഹി ഛഹി? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി; കല്യാണവാചോ ച ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ, പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗളായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; സന്ദസ്സകോ ച ഹോതി സമാദപകോ സമുത്തേജകോ സമ്പഹംസകോ സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ആവുസോ, ഛഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, അലം പരേസം.

“പഞ്ചഹാവുസോ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, അലം പരേസം. കതമേഹി പഞ്ചഹി? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു ന ഹേവ ഖോ ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി; കല്യാണവാചോ ച ഹോതി...പേ॰... സന്ദസ്സകോ ച ഹോതി...പേ॰... സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ആവുസോ, പഞ്ചഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, അലം പരേസം.

“ചതൂഹാവുസോ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, നാലം പരേസം . കതമേഹി ചതൂഹി? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി; നോ ച കല്യാണവാചോ ഹോതി...പേ॰... നോ ച സന്ദസ്സകോ ഹോതി...പേ॰... സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ആവുസോ, ചതൂഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, നാലം പരേസം.

“ചതൂഹാവുസോ , ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം, നാലം അത്തനോ. കതമേഹി ചതൂഹി? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; നോ ച ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; നോ ച അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി; കല്യാണവാചോ

ച ഹോതി…പേ॰… സന്ദസ്സകോ ച ഹോതി…പേ॰… സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ആവുസോ, ചതൂഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം, നാലം അത്തനോ.

''തീഹാവുസോ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, നാലം പരേസം. കതമേഹി തീഹി? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു ന ഹേവ ഖോ ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി; നോ ച കല്യാണവാചോ ഹോതി…പേ॰… നോ ച സന്ദസ്സകോ ഹോതി…പേ॰… സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ആവുസോ, തീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, നാലം പരേസം.

''തീഹാവുസോ , ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം, നാലം അത്തനോ. കതമേഹി തീഹി? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു ന ഹേവ ഖോ ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; സുതാനഞ്ച ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; നോ ച ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; നോ ച അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി; കല്യാണവാചോ ച ഹോതി…പേ॰… അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ, സന്ദസ്സകോ ച ഹോതി…പേ॰… സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ആവുസോ, തീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം, നാലം അത്തനോ.

''ദ്വീഹാവുസോ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, നാലം പരേസം. കതമേഹി ദ്വീഹി? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു ന ഹേവ ഖോ ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; നോ ച സുതാനം ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി; നോ ച കല്യാണവാചോ ഹോതി…പേ॰… നോ ച സന്ദസ്സകോ ഹോതി…പേ॰… സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ആവുസോ, ദ്വീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം അത്തനോ, നാലം പരേസം.

''ദ്വീഹാവുസോ , ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം, നാലം അത്തനോ. കതമേഹി ദ്വീഹി? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു ന ഹേവ ഖോ ഖിപ്പനിസന്തി ച ഹോതി കുസലേസു ധമ്മേസു; നോ ച സുതാനം ധമ്മാനം ധാരണജാതികോ ഹോതി; നോ ച ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥൂപപരിക്ഖിതാ ഹോതി; നോ ച അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി; കല്യാണവാചോ ച ഹോതി കല്യാണവാക്കരണോ , പോരിയാ വാചായ സമന്നാഗതോ വിസ്സട്ഠായ അനേലഗളായ അത്ഥസ്സ വിഞ്ഞാപനിയാ; സന്ദസ്സകോ ച ഹോതി സമാദപകോ സമുത്തേജകോ സമ്പഹംസകോ സബ്രഹ്മചാരീനം. ഇമേഹി ഖോ, ആവുസോ, ദ്വീഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു അലം പരേസം, നാലം അത്തനോ''തി. അട്ഠമം.

൯. പരിഹാനസുത്തം

൭൯. ''അട്ഠിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ അട്ഠ? കമ്മാരാമതാ, ഭസ്സാരാമതാ, നിദ്ദാരാമതാ,

സങ്ഗണികാരാമതാ, ഇന്ദ്രിയേസു അഗുത്തദ്വാരതാ, ഭോജനേ അമത്തഞ്ഞുതാ, സംസഗ്ഗാരാമതാ, പപഞ്ചാരാമതാ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി.

“അട്ഠിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ അട്ഠ? ന കമ്മാരാമതാ, ന ഭസ്സാരാമതാ, ന നിദ്ദാരാമതാ, ന സങ്ഗണികാരാമതാ, ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരതാ, ഭോജനേ മത്തഞ്ഞുതാ, അസംസഗ്ഗാരാമതാ, നിപ്പപഞ്ചാരാമതാ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ”തി. നവമം.

൧൦. കുസീതാരമ്ഭവത്ഥുസുത്തം

൮൦. [ദീ॰ നി॰ ൩.൩൩൪, ൩൫൮] “അട്ഠിമാനി , ഭിക്ഖവേ, കുസീതവത്ഥൂനി. കതമാനി അട്ഠ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ കമ്മം കത്തബ്ബം ഹോതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘കമ്മം ഖോ മേ കത്തബ്ബം ഭവിസ്സതി. കമ്മം ഖോ പന മേ കരോന്തസ്സ കായോ കിലമിസ്സതി. ഹന്ദാഹം നിപജ്ജാമീ’തി. സോ നിപജ്ജതി, ന വീരിയം ആരഭതി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഠമം കുസീതവത്ഥു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ കമ്മം കതം ഹോതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘അഹം ഖോ കമ്മം അകാസിം. കമ്മം ഖോ പന മേ കരോന്തസ്സ കായോ കിലന്തോ. ഹന്ദാഹം നിപജ്ജാമീ’തി. സോ നിപജ്ജതി, ന വീരിയം ആരഭതി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയം കുസീതവത്ഥു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ മഗ്ഗോ ഗന്തബ്ബോ ഹോതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘മഗ്ഗോ മേ ഗന്തബ്ബോ ഭവിസ്സതി. മഗ്ഗം ഖോ പന മേ ഗച്ഛന്തസ്സ കായോ കിലമിസ്സതി. ഹന്ദാഹം നിപജ്ജാമീ’തി. സോ നിപജ്ജതി, ന വീരിയം ആരഭതി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, തതിയം കുസീതവത്ഥു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ മഗ്ഗോ ഗതോ ഹോതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘അഹം ഖോ മഗ്ഗം അഗമാസിം. മഗ്ഗം ഖോ പന മേ ഗച്ഛന്തസ്സ കായോ കിലന്തോ. ഹന്ദാഹം നിപജ്ജാമീ’തി. സോ നിപജ്ജതി, ന വീരിയം ആരഭതി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. ഇദം ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥം കുസീതവത്ഥു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ ചരന്തോ ന ലഭതി ലൂഖസ്സ വാ പണീതസ്സ വാ ഭോജനസ്സ യാവദത്ഥം പാരിപൂരിം. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘അഹം ഖോ ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ ചരന്തോ നാലത്ഥം ലൂഖസ്സ വാ പണീതസ്സ വാ ഭോജനസ്സ യാവദത്ഥം പാരിപൂരിം. തസ്സ മേ കായോ കിലന്തോ അകമ്മഞ്ഞോ. ഹന്ദാഹം നിപജ്ജാമീ’തി. സോ നിപജ്ജതി, ന വീരിയം ആരഭതി…പേ॰… ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമം കുസീതവത്ഥു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ ചരന്തോ ലഭതി ലൂഖസ്സ വാ പണീതസ്സ വാ ഭോജനസ്സ യാവദത്ഥം പാരിപൂരിം. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘അഹം ഖോ ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ ചരന്തോ അലത്ഥം ലൂഖസ്സ വാ പണീതസ്സ വാ ഭോജനസ്സ യാവദത്ഥം പാരിപൂരിം. തസ്സ മേ കായോ ഗരുകോ അകമ്മഞ്ഞോ മാസാചിതം മഞ്ഞേ. ഹന്ദാഹം നിപജ്ജാമീ’തി. സോ നിപജ്ജതി, ന വീരിയം ആരഭതി…പേ॰… ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ഛട്ഠം കുസീതവത്ഥു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ഉപ്പന്നോ ഹോതി അപ്പമത്തകോ ആബാധോ. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘ഉപ്പന്നോ ഖോ മേ അയം അപ്പമത്തകോ ആബാധോ അത്ഥി കപ്പോ നിപജ്ജിതും. ഹന്ദാഹം നിപജ്ജാമീ’തി. സോ നിപജ്ജതി, ന വീരിയം ആരഭതി…പേ॰… ഇദം, ഭിക്ഖവേ, സത്തമം കുസീതവത്ഥു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഗിലാനാ വുട്ഠിതോ [അ॰ നി॰ ൻ.൧൬ സുത്തവണ്ണനാ ടീകാ ഓലോകേതബ്ബാ] ഹോതി അചിരവുട്ഠിതോ ഗേലഞ്ഞാ. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘അഹം ഖോ ഗിലാനാ വുട്ഠിതോ അചിരവുട്ഠിതോ ഗേലഞ്ഞാ. തസ്സ മേ കായോ ദുബ്ബലോ അകമ്മഞ്ഞോ. ഹന്ദാഹം നിപജ്ജാമീ’തി . സോ നിപജ്ജതി, ന വീരിയം ആരഭതി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠമം കുസീതവത്ഥു. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ കുസീതവത്ഥൂനി.

[ദീ॰ നി॰ ൩.൩൩൫, ൩൫൮] “അട്ഠിമാനി , ഭിക്ഖവേ, ആരമ്ഭവത്ഥൂനി. കതമാനി അട്ഠ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ കമ്മം കത്തബ്ബം ഹോതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘കമ്മം ഖോ മേ കത്തബ്ബം ഭവിസ്സതി. കമ്മം ഖോ മയാ കരോന്തേന ന സുകരം ബുദ്ധാനം സാസനം മനസി കാതും. ഹന്ദാഹം പടികച്ചേവ വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായാ’തി. സോ വീരിയം ആരഭതി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഠമം ആരമ്ഭവത്ഥു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ കമ്മം കതം ഹോതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘അഹം ഖോ കമ്മം അകാസിം. കമ്മം ഖോ പനാഹം കരോന്തോ നാസക്ഖിം ബുദ്ധാനം സാസനം മനസി കാതും. ഹന്ദാഹം വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായാ’തി. സോ വീരിയം ആരഭതി. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയം ആരമ്ഭവത്ഥു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ മഗ്ഗോ ഗന്തബ്ബോ ഹോതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - മഗ്ഗോ ഖോ മേ ഗന്തബ്ബോ ഭവിസ്സതി. മഗ്ഗം ഖോ പന മേ ഗച്ഛന്തേന ന സുകരം ബുദ്ധാനം സാസനം മനസി കാതും. ഹന്ദാഹം വീരിയം…പേ॰… ഇദം, ഭിക്ഖവേ, തതിയം ആരമ്ഭവത്ഥു.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ മഗ്ഗോ ഗതോ ഹോതി. തസ്സ ഏവം ഹോതി - അഹം ഖോ മഗ്ഗം അഗമാസിം. മഗ്ഗം ഖോ പനാഹം ഗച്ഛന്തോ

നാസക്ഖിം ബുദ്ധാനം സാസനം മനസി കാതും. ഹന്ദാഹം വീരിയം ആരഭാമി... പേ॰... ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥം ആരമ്ഭവത്ഥു.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ ചരന്തോ ന ലഭതി ലൂഖസ്സ വാ പണീതസ്സ വാ ഭോജനസ്സ യാവദത്ഥം പാരിപൂരിം. തസ്സ ഏവം ഹോതി - അഹം ഖോ ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ ചരന്തോ നാലത്ഥം ലൂഖസ്സ വാ പണീതസ്സ വാ ഭോജനസ്സ യാവദത്ഥം പാരിപൂരിം. തസ്സ മേ കായോ ലഹുകോ കമ്മഞ്ഞോ. ഹന്ദാഹം വീരിയം ആരഭാമി...പേ॰... ഇദം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമം ആരമ്ഭവത്ഥു.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ ചരന്തോ ലഭതി ലൂഖസ്സ വാ പണീതസ്സ വാ ഭോജനസ്സ യാവദത്ഥം പാരിപൂരിം. തസ്സ ഏവം ഹോതി - അഹം ഖോ ഗാമം വാ നിഗമം വാ പിണ്ഡായ ചരന്തോ അലത്ഥം ലൂഖസ്സ വാ പണീതസ്സ വാ ഭോജനസ്സ യാവദത്ഥം പാരിപൂരിം. തസ്സ മേ കായോ ബലവാ കമ്മഞ്ഞോ. ഹന്ദാഹം വീരിയം ആരഭാമി...പേ॰... ഇദം, ഭിക്ഖവേ, ഛട്ഠം ആരമ്ഭവത്ഥു.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ഉപ്പന്നോ ഹോതി അപ്പമത്തകോ ആബാധോ. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ഉപ്പന്നോ ഖോ മേ അയം അപ്പമത്തകോ ആബാധോ. ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം മേ ആബാധോ പവഡ്ഢേയ്യ. ഹന്ദാഹം പടികച്ചേവ വീരിയം ആരഭാമി...പേ॰... ഇദം, ഭിക്ഖവേ, സത്തമം ആരമ്ഭവത്ഥു.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഗിലാനാ വുട്ഠിതോ ഹോതി അചിരവുട്ഠിതോ ഗേലഞ്ഞാ. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘അഹം ഖോ ഗിലാനാ വുട്ഠിതോ അചിരവുട്ഠിതോ ഗേലഞ്ഞാ. ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം മേ ആബാധോ പച്ചുദാവത്തേയ്യ. ഹന്ദാഹം പടികച്ചേവ വീരിയം ആരഭാമി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായാ’തി. സോ വീരിയം ആരഭതി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. ഇദം, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠമം ആരമ്ഭവത്ഥു. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠ ആരമ്ഭവത്ഥൂനീ’’തി. ദസമം.

യമകവഗ്ഗോ തതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദ്വേ സദ്ധാ ദ്വേ മരണസ്സതീ, ദ്വേ സമ്പദാ അഥാപരേ;
ഇച്ഛാ അലം പരിഹാനം, കുസീതാരമ്ഭവത്ഥൂനീതി.

(൩) ൪. സതിവഗ്ഗോ

൧. സതിസമ്പജഞ്ഞസുത്തം

൮൧. ''സതിസമ്പജഞ്ഞേ , ഭിക്ഖവേ, അസതി സതിസമ്പജഞ്ഞവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി ഹിരോത്തപ്പം. ഹിരോത്തപ്പേ അസതി ഹിരോത്തപ്പവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി ഇന്ദ്രിയസംവരോ. ഇന്ദ്രിയസംവരേ അസതി ഇന്ദ്രിയസംവരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി സീലം. സീലേ അസതി സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി. സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം. യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ. നിബ്ബിദാവിരാഗേ അസതി നിബ്ബിദാവിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസവിപന്നോ. തസ്സ പപടികാപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സതിസമ്പജഞ്ഞേ അസതി സതിസമ്പജഞ്ഞവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി ഹിരോത്തപ്പം; ഹിരോത്തപ്പേ അസതി ഹിരോത്തപ്പവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

''സതിസമ്പജഞ്ഞേ, ഭിക്ഖവേ, സതി സതിസമ്പജഞ്ഞസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി ഹിരോത്തപ്പം. ഹിരോത്തപ്പേ സതി ഹിരോത്തപ്പസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി ഇന്ദ്രിയസംവരോ. ഇന്ദ്രിയസംവരേ സതി ഇന്ദ്രിയസംവരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി സീലം. സീലേ സതി സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി സമ്മാസമാധി. സമ്മാസമാധിമ്ഹി സതി സമ്മാസമാധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം. യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ സതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ . നിബ്ബിദാവിരാഗേ സതി നിബ്ബിദാവിരാഗസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസസമ്പന്നോ. തസ്സ പപടികാപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി... ഫേഗ്ഗുപി... സാരോപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സതിസമ്പജഞ്ഞേ സതി സതിസമ്പജഞ്ഞസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി ഹിരോത്തപ്പം; ഹിരോത്തപ്പേ സതി ഹിരോത്തപ്പസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സന''ന്തി. പഠമം.

൨. പുണ്ണിയസുത്തം

൮൨. അഥ ഖോ ആയസ്മാ പുണ്ണിയോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ പുണ്ണിയോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കോ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ യേന അപ്പേകദാ തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ പടിഭാതി, അപ്പേകദാ ന പടിഭാതീ''തി? ''സദ്ധോ ച, പുണ്ണിയ, ഭിക്ഖു ഹോതി, നോ ചുപസങ്കമിതാ; നേവ തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ പടിഭാതി. യതോ ച ഖോ , പുണ്ണിയ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി, ഉപസങ്കമിതാ ച; ഏവം തഥാഗതം

ധമ്മദേസനാ പടിഭാതി. സദ്ധോ ച, പുണ്ണിയ, ഭിക്ഖു ഹോതി, ഉപസങ്കമിതാ ച, നോ ച പയിരുപാസിതാ…പേ॰… പയിരുപാസിതാ ച, നോ ച പരിപുച്ഛിതാ… പരിപുച്ഛിതാ ച, നോ ച ഓഹിതസോതോ ധമ്മം സുണാതി… ഓഹിതസോതോ ച ധമ്മം സുണാതി, നോ ച സുത്വാ ധമ്മം ധാരേതി… സുത്വാ ച ധമ്മം ധാരേതി, നോ ച ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖതി… ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖതി, നോ ച അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ഹോതി. നേവ താവ തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ പടിഭാതി.

"യതോ ച ഖോ, പുണ്ണിയ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി, ഉപസങ്കമിതാ ച, പയിരുപാസിതാ ച, പരിപുച്ഛിതാ ച, ഓഹിതസോതോ ച ധമ്മം സുണാതി, സുത്വാ ച ധമ്മം ധാരേതി, ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖതി, അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ ച ഹോതി; ഏവം തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ പടിഭാതി. ഇമേഹി ഖോ, പുണ്ണിയ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതാ [സമന്നാഗതോ (സീ॰ പീ॰), സമന്നാഗതം (സ്യാ॰ ക॰)] ഏകന്തപടിഭാനാ [ഏകന്തപടിഭാനം (സബ്ബത്ഥ) അം॰ നി॰ ൧൦.൮൩ പന പസ്സിതബ്ബം] തഥാഗതം ധമ്മദേസനാ ഹോതീ"തി. ദുതിയം.

൩. മൂലകസുത്തം

൮൩. [അം॰ നി॰ ൧൦.൫൮ പസ്സിതബ്ബം] "സചേ, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ഏവം പുച്ഛേയ്യും – 'കിംമൂലകാ, ആവുസോ, സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമ്ഭവാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമുദയാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമോസരണാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംപമുഖാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംഅധിപതേയ്യാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംഉത്തരാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസാരാ സബ്ബേ ധമ്മാ'തി, ഏവം പുട്ഠാ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം കിന്തി ബ്യാകരേയ്യാഥാ"തി? "ഭഗവംമൂലകാ നോ, ഭന്തേ, ധമ്മാ, ഭഗവംനേത്തികാ ഭഗവംപടിസരണാ. സാധു, ഭന്തേ , ഭഗവന്തംയേവ പടിഭാതു ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ. ഭഗവതോ സുത്വാ ഭിക്ഖൂ ധാരേസ്സന്തീ"തി.

"തേന ഹി, ഭിക്ഖവേ, ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ"തി . "ഏവം, ഭന്തേ"തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച – "സചേ, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ഏവം പുച്ഛേയ്യും – 'കിംമൂലകാ, ആവുസോ, സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമ്ഭവാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമുദയാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസമോസരണാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംപമുഖാ സബ്ബേ ധമ്മാ , കിംഅധിപതേയ്യാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംഉത്തരാ സബ്ബേ ധമ്മാ, കിംസാരാ സബ്ബേ ധമ്മാ'തി, ഏവം പുട്ഠാ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഏവം ബ്യാകരേയ്യാഥ – 'ഛന്ദമൂലകാ, ആവുസോ, സബ്ബേ ധമ്മാ, മനസികാരസമ്ഭവാ സബ്ബേ ധമ്മാ, ഫസ്സസമുദയാ സബ്ബേ ധമ്മാ, വേദനാസമോസരണാ സബ്ബേ ധമ്മാ, സമാധിപ്പമുഖാ സബ്ബേ ധമ്മാ, സതാധിപതേയ്യാ സബ്ബേ ധമ്മാ, പഞ്ഞുത്തരാ സബ്ബേ ധമ്മാ, വിമുത്തിസാരാ സബ്ബേ ധമ്മാ'തി, ഏവം പുട്ഠാ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഏവം ബ്യാകരേയ്യാഥാ"തി. തതിയം.

൪. ചോരസുത്തം

൮൪. ‘‘അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ മഹാചോരോ ഖിപ്പം പരിയാപജ്ജതി, ന ചിരട്ഠിതികോ ഹോതി. കതമേഹി അട്ഠഹി? അപ്പഹരന്തസ്സ പഹരതി, അനവസേസം ആദിയതി, ഇത്ഥിം ഹനതി, കുമാരിം ദൂസേതി, പബ്ബജിതം വിലുമ്പതി, രാജകോസം വിലുമ്പതി, അച്ചാസന്നേ കമ്മം കരോതി, ന ച നിധാനകുസലോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ മഹാചോരോ ഖിപ്പം പരിയാപജ്ജതി, ന ചിരട്ഠിതികോ ഹോതി.

‘‘അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ മഹാചോരോ ന ഖിപ്പം പരിയാപജ്ജതി, ചിരട്ഠിതികോ ഹോതി. കതമേഹി അട്ഠഹി? ന അപ്പഹരന്തസ്സ പഹരതി , ന അനവസേസം ആദിയതി, ന ഇത്ഥിം ഹനതി, ന കുമാരിം ദൂസേതി, ന പബ്ബജിതം വിലുമ്പതി, ന രാജകോസം വിലുമ്പതി, ന അച്ചാസന്നേ കമ്മം കരോതി, നിധാനകുസലോ ച ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ മഹാചോരോ ന ഖിപ്പം പരിയാപജ്ജതി, ചിരട്ഠിതികോ ഹോതീ’’തി. ചതുത്ഥം.

൫. സമണസുത്തം

൮൫. ‘‘‘സമണോ’തി , ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സേതം അധിവചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ. ‘ബ്രാഹ്മണോ’തി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സേതം അധിവചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ. ‘വേദഗൂ’തി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സേതം അധിവചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ. ‘ഭിസക്കോ’തി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സേതം അധിവചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ. ‘നിമ്മലോ’തി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സേതം അധിവചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ. ‘വിമലോ’തി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സേതം അധിവചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ. ‘ഞാണീ’തി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സേതം അധിവചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ. ‘വിമുത്തോ’തി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സേതം അധിവചനം അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സാ’’തി.

‘‘യം സമണേന പത്തബ്ബം, ബ്രാഹ്മണേന വുസീമതാ;
യം വേദഗുനാ പത്തബ്ബം, ഭിസക്കേന അനുത്തരം.

‘‘യം നിമ്മലേന പത്തബ്ബം, വിമലേന സുചീമതാ;
യം ഞാണിനാ ച പത്തബ്ബം, വിമുത്തേന അനുത്തരം.

‘‘സോഹം വിജിതസങ്ഗാമോ, മുത്തോ മോചേമി ബന്ധനാ;
നാഗോമ്ഹി പരമദന്തോ, അസേഖോ പരിനിബ്ബുതോ’’തി. പഞ്ചമം;

൬. യസസുത്തം

൮൬. ഏകം സമയം ഭഗവാ കോസലേസു ചാരികം ചരമാനോ മഹതാ ഭിക്ഖുസങ്ഘേന സദ്ധിം യേന ഇച്ഛാനങ്ഗലം നാമ കോസലാനം ബ്രാഹ്മണഗാമോ തദവസരി. തത്ര സുദം ഭഗവാ ഇച്ഛാനങ്ഗലേ വിഹരതി ഇച്ഛാനങ്ഗലവനസണ്ഡേ. അസ്സോസും ഖോ ഇച്ഛാനങ്ഗലകാ ബ്രാഹ്മണഗഹപതികാ - ‘‘സമണോ ഖലു ഭോ ഗോതമോ സക്യപുത്തോ സക്യകുലാ പബ്ബജിതോ ഇച്ഛാനങ്ഗലം അനുപ്പത്തോ ഇച്ഛാനങ്ഗലേ വിഹരതി

ഇച്ഛാനങ്ഗലവനസണ്ഡേ . തം ഖോ പന ഭവന്തം ഗോതമം ഏവം കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗതോ - ‘ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ...പേ॰... സാധു ഖോ പന തഥാരൂപാനം അരഹതം ദസ്സനം ഹോതീ’’’തി.

അഥ ഖോ ഇച്ഛാനങ്ഗലകാ ബ്രാഹ്മണഗഹപതികാ തസ്സാ രത്തിയാ അച്ചയേന പഹൂതം ഖാദനീയം ഭോജനീയം ആദായ യേന ഇച്ഛാനങ്ഗലവനസണ്ഡോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ അട്ഠംസു ഉച്ചാസദ്ദാ മഹാസദ്ദാ. തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ നാഗിതോ ഭഗവതോ ഉപട്ഠാകോ ഹോതി. അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം നാഗിതം ആമന്തേസി - ‘‘കേ പന തേ, നാഗിത, ഉച്ചാസദ്ദാ മഹാസദ്ദാ കേവട്ടാ മഞ്ഞേ മച്ഛവിലോപേ’’തി? ‘‘ഏതേ, ഭന്തേ, ഇച്ഛാനങ്ഗലകാ ബ്രാഹ്മണഗഹപതികാ പഹൂതം ഖാദനീയം ഭോജനീയം ആദായ ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ ഠിതാ ഭഗവന്തംയേവ ഉദ്ദിസ്സ ഭിക്ഖുസങ്ഘഞ്ചാ’’തി. ‘‘മാഹം, നാഗിത, യസേന സമാഗമം, മാ ച മയാ യസോ. യോ ഖോ, നാഗിത, നയിമസ്സ നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ അസ്സ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. യസ്സാഹം നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ [നികാമലാഭീ അസ്സം (ബഹൂസു) അം॰ നി॰ ൬.൩൦ പസ്സിതബ്ബം. തത്ഥ ഹി അയം പാഠഭേദോ നത്ഥി] അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, സോ തം മീള്ഹസുഖം മിദ്ധസുഖം ലാഭസക്കാരസിലോകസുഖം സാദിയേയ്യാ’’തി.

‘‘അധിവാസേതു ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവാ. അധിവാസേതു സുഗതോ. അധിവാസനകാലോ ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതോ. യേന യേനേവ ദാനി, ഭന്തേ, ഭഗവാ ഗമിസ്സതി തന്നിന്നാവ ഭവിസ്സന്തി ബ്രാഹ്മണഗഹപതികാ നേഗമാ ചേവ ജാനപദാ ച. സേയ്യഥാപി , ഭന്തേ, ഥുല്ലഫുസിതകേ ദേവേ വസ്സന്തേ യഥാനിന്നം ഉദകാനി പവത്തന്തി; ഏവമേവം ഖോ, ഭന്തേ, യേന യേനേവ ദാനി ഭഗവാ ഗമിസ്സതി തന്നിന്നാവ ഭവിസ്സന്തി ബ്രാഹ്മണഗഹപതികാ നേഗമാ ചേവ ജാനപദാ ച. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാ ഹി, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സീലപഞ്ഞാണ’’ന്തി.

‘‘മാഹം, നാഗിത, യസേന സമാഗമം, മാ ച മയാ യസോ. യോ ഖോ, നാഗിത, നയിമസ്സ നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ അസ്സ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. യസ്സാഹം നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, സോ തം മീള്ഹസുഖം മിദ്ധസുഖം ലാഭസക്കാരസിലോകസുഖം സാദിയേയ്യ.

‘‘ദേവതാപി ഖോ, നാഗിത, ഏകച്ചാ നയിമസ്സ [ഏകച്ചാ ഇമസ്സ (?)] നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭിനിയോ അസ്സു [ഇദം പദം കത്ഥചി നത്ഥി] അകിച്ഛലാഭിനിയോ [നികാമലാഭിനിയോ അകിച്ഛലാഭിനിയോ (?)] അകസിരലാഭിനിയോ, യസ്സാഹം നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. തുമ്ഹാകമ്പി [താസമ്പി (?)] ഖോ, നാഗിത, സങ്ഗമ്മ സമാഗമ്മ സങ്ഗണികവിഹാരം അനുയുത്താനം വിഹരതം [അനുയുത്തേ വിഹരന്തേ ദിസ്വാ (?)] ഏവം ഹോതി - ‘ന ഹി നൂനമേ [ന ഹനൂനമേ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ആയസ്മന്തോ ഇമസ്സ നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ

പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭിനോ അസ്സു [ഇദം പദം കത്ഥചി നത്ഥി] അകിച്ഛലാഭിനോ അകസിരലാഭിനോ. യസ്സാഹം നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. തഥാ ഹി പന മേ ആയസ്മന്തോ സങ്ഗമ്മ സമാഗമ്മ സങ്ഗണികവിഹാരം അനുയുത്താ വിഹരന്തി'".

"ഇധാഹം , നാഗിത, ഭിക്ഖൂ പസ്സാമി അഞ്ഞമഞ്ഞം അങ്ഗുലിപതോദകേന [അങ്ഗുലിപതോദകേഹി (സീ॰ പീ॰ ക॰)] സഞ്ജഗ്ഘന്തേ സങ്കീളന്തേ. തസ്സ മയ്ഹം, നാഗിത, ഏവം ഹോതി - 'ന ഹി നൂനമേ ആയസ്മന്തോ ഇമസ്സ നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭിനോ അസ്സു അകിച്ഛലാഭിനോ അകസിരലാഭിനോ. യസ്സാഹം നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. തഥാ ഹി പന മേ ആയസ്മന്തോ അഞ്ഞമഞ്ഞം അങ്ഗുലിപതോദകേന സഞ്ജഗ്ഘന്തി സങ്കീളന്തി'".

"ഇധ പനാഹം [ഇധാഹം (സീ॰ പീ॰ ക॰)], നാഗിത, ഭിക്ഖൂ പസ്സാമി യാവദത്ഥം ഉദരാവദേഹകം ഭുഞ്ജിത്വാ സേയ്യസുഖം പസ്സസുഖം മിദ്ധസുഖം അനുയുത്തേ വിഹരന്തേ. തസ്സ മയ്ഹം, നാഗിത, ഏവം ഹോതി - 'ന ഹി നൂനമേ ആയസ്മന്തോ ഇമസ്സ നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭിനോ അസ്സു അകിച്ഛലാഭിനോ അകസിരലാഭിനോ. യസ്സാഹം നേക്ഖമ്മസുഖസ്സ പവിവേകസുഖസ്സ ഉപസമസുഖസ്സ സമ്ബോധസുഖസ്സ നികാമലാഭീ അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. തഥാ ഹി പന മേ ആയസ്മന്തോ യാവദത്ഥം ഉദരാവദേഹകം ഭുഞ്ജിത്വാ സേയ്യസുഖം പസ്സസുഖം മിദ്ധസുഖം അനുയുത്താ വിഹരന്തി'".

"ഇധാഹം [ഇധ പനാഹം (?)], നാഗിത, ഭിക്ഖും പസ്സാമി ഗാമന്തവിഹാരിം സമാഹിതം നിസിന്നം. തസ്സ മയ്ഹം, നാഗിത, ഏവം ഹോതി - 'ഇദാനി ഇമം [ഇദാനിമം (കത്ഥചി) അം॰ നി॰ ന്റ.ർവ] ആയസ്മന്തം ആരാമികോ വാ ഉപട്ഠഹിസ്സതി [പച്ചേസ്സതി (സീ॰ പീ॰), ഉപട്ഠഹതി (ക॰)] സമണുദ്ദേസോ വാ . തം തമ്ഹാ [സോ തമ്ഹാ (ക॰ സീ॰), സോ തം തമ്ഹാ (?)] സമാധിമ്ഹാ ചാവേസ്സതീ'തി. തേനാഹം , നാഗിത, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ന അത്തമനോ ഹോമി ഗാമന്തവിഹാരേന.

"ഇധ പനാഹം, നാഗിത, ഭിക്ഖും പസ്സാമി ആരഞ്ഞികം അരഞ്ഞേ പചലായമാനം നിസിന്നം. തസ്സ മയ്ഹം, നാഗിത, ഏവം ഹോതി - 'ഇദാനി അയമായസ്മാ ഇമം നിദ്ദാകിലമഥം പടിവിനോദേത്വാ അരഞ്ഞസഞ്ഞംയേവ മനസി കരിസ്സതി ഏകത്ത'ന്തി . തേനാഹം , നാഗിത, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ അത്തമനോ ഹോമി അരഞ്ഞവിഹാരേന.

"ഇധ പനാഹം, നാഗിത, ഭിക്ഖും പസ്സാമി ആരഞ്ഞികം അരഞ്ഞേ അസമാഹിതം നിസിന്നം. തസ്സ മയ്ഹം, നാഗിത, ഏവം ഹോതി - 'ഇദാനി അയമായസ്മാ അസമാഹിതം വാ ചിത്തം സമാദഹിസ്സതി [സമാദഹേസ്സതി (കത്ഥചി)], സമാഹിതം വാ ചിത്തം അനുരക്ഖിസ്സതീ'തി. തേനാഹം, നാഗിത, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ അത്തമനോ ഹോമി അരഞ്ഞവിഹാരേന.

“ഇധ പനാഹം, നാഗിത, ഭിക്ഖും പസ്സാമി ആരഞ്ഞികം അരഞ്ഞേ സമാഹിതം നിസിന്നം. തസ്സ മയ്ഹം, നാഗിത, ഏവം ഹോതി - ‘ഇദാനി അയമായസ്മാ അവിമുത്തം വാ ചിത്തം വിമുച്ചിസ്സതി, വിമുത്തം വാ ചിത്തം അനുരക്ഖിസ്സതീ’തി. തേനാഹം, നാഗിത, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ അത്തമനോ ഹോമി അരഞ്ഞവിഹാരേന.

“ഇധ പനാഹം, നാഗിത, ഭിക്ഖും പസ്സാമി ഗാമന്തവിഹാരിം ലാഭിം ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം. സോ തം ലാഭസക്കാരസിലോകം നികാമയമാനോ രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, രിഞ്ചതി അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി; ഗാമനിഗമരാജധാനിം ഓസരിത്വാ വാസം കപ്പേതി. തേനാഹം, നാഗിത, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ന അത്തമനോ ഹോമി ഗാമന്തവിഹാരേന.

“ഇധ പനാഹം, നാഗിത, ഭിക്ഖും പസ്സാമി ആരഞ്ഞികം ലാഭിം ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം. സോ തം ലാഭസക്കാരസിലോകം പടിപണാമേത്വാ ന രിഞ്ചതി പടിസല്ലാനം, ന രിഞ്ചതി അരഞ്ഞവനപത്ഥാനി പന്താനി സേനാസനാനി. തേനാഹം, നാഗിത, തസ്സ ഭിക്ഖുനോ അത്തമനോ ഹോമി അരഞ്ഞവിഹാരേന. [[ ] ഏത്ഥന്തരേ പാഠോ അം° നി° ൬.൪൨ ഛക്കനിപാതേയേവ ദിസ്സതി, ന ഏത്ഥ അട്ഠകനിപാതേ]

“യസ്മാഹം [യസ്മിംഹം (കത്ഥചി)], നാഗിത, സമയേ അദ്ധാനമഗ്ഗപ്പടിപന്നോ ന കഞ്ചി പസ്സാമി പുരതോ വാ പച്ഛതോ വാ, ഫാസു മേ, നാഗിത, തസ്മിം സമയേ ഹോതി അന്തമസോ ഉച്ചാരപസ്സാവകമ്മായാ”തി. ഛട്ഠം.

൭. പത്തനികുജ്ജനസുത്തം

൮൭. [ചൂളവ° ൨൬൫] “അട്ഠഹി , ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഉപാസകസ്സ ആകങ്ഖമാനോ സങ്ഘോ പത്തം നിക്കുജ്ജേയ്യ [നികുജ്ജേയ്യ (ക°)]. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഭിക്ഖൂനം അലാഭായ പരിസക്കതി, ഭിക്ഖൂനം അനത്ഥായ പരിസക്കതി, ഭിക്ഖൂനം അവാസായ [അനാവാസായ (സീ° സ്യാ°)] പരിസക്കതി, ഭിക്ഖൂ അക്കോസതി പരിഭാസതി, ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖൂഹി ഭേദേതി [വിഭേദേതി (ബഹൂസു)], ബുദ്ധസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, ധമ്മസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, സങ്ഘസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഉപാസകസ്സ ആകങ്ഖമാനോ സങ്ഘോ പത്തം നിക്കുജ്ജേയ്യ.

“അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഉപാസകസ്സ ആകങ്ഖമാനോ സങ്ഘോ പത്തം ഉക്കുജ്ജേയ്യ. കതമേഹി അട്ഠഹി? ന ഭിക്ഖൂനം അലാഭായ പരിസക്കതി, ന ഭിക്ഖൂനം അനത്ഥായ പരിസക്കതി, ന ഭിക്ഖൂനം അവാസായ പരിസക്കതി, ന ഭിക്ഖൂ അക്കോസതി പരിഭാസതി, ന ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖൂഹി ഭേദേതി, ബുദ്ധസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, ധമ്മസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, സങ്ഘസ്സ വണ്ണം ഭാസതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഉപാസകസ്സ ആകങ്ഖമാനോ സങ്ഘോ പത്തം ഉക്കുജ്ജേയ്യാ”തി. സത്തമം.

൮. അപ്പസാദപവേദനീയസുത്തം

൮൮. “അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഭിക്ഖുനോ ആകങ്ഖമാനാ ഉപാസകാ അപ്പസാദം പവേദേയ്യും. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഗിഹീനം അലാഭായ പരിസക്കതി, ഗിഹീനം അനത്ഥായ പരിസക്കതി, ഗിഹീ അക്കോസതി പരിഭാസതി, ഗിഹീ ഗിഹീഹി ഭേദേതി, ബുദ്ധസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, ധമ്മസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, സങ്ഘസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, അഗോചരേ ച നം പസ്സന്തി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഭിക്ഖുനോ ആകങ്ഖമാനാ ഉപാസകാ അപ്പസാദം പവേദേയ്യും.

“അട്ഠഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഭിക്ഖുനോ ആകങ്ഖമാനാ ഉപാസകാ പസാദം പവേദേയ്യും. കതമേഹി അട്ഠഹി? ന ഗിഹീനം അലാഭായ പരിസക്കതി, ന ഗിഹീനം അനത്ഥായ പരിസക്കതി, ന ഗിഹീ അക്കോസതി പരിഭാസതി, ന ഗിഹീ ഗിഹീഹി ഭേദേതി, ബുദ്ധസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, ധമ്മസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, സങ്ഘസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, ഗോചരേ ച നം പസ്സന്തി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ , അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഭിക്ഖുനോ ആകങ്ഖമാനാ ഉപാസകാ പസാദം പവേദേയ്യു”ന്തി. അട്ഠമം.

൯. പടിസാരണീയസുത്തം

൮൯. [ചൂളവ॰ ൩൯ ഥോകം വിസദിസം] “അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഭിക്ഖുനോ ആകങ്ഖമാനോ സങ്ഘോ പടിസാരണീയകമ്മം കരേയ്യ. കതമേഹി അട്ഠഹി? ഗിഹീനം അലാഭായ പരിസക്കതി, ഗിഹീനം അനത്ഥായ പരിസക്കതി, ഗിഹീ അക്കോസതി പരിഭാസതി, ഗിഹീ ഗിഹീഹി ഭേദേതി, ബുദ്ധസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, ധമ്മസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, സങ്ഘസ്സ അവണ്ണം ഭാസതി, ധമ്മികഞ്ച ഗിഹിപടിസ്സവം ന സച്ചാപേതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഭിക്ഖുനോ ആകങ്ഖമാനോ സങ്ഘോ പടിസാരണീയം കമ്മം കരേയ്യ.

“അട്ഠഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഭിക്ഖുനോ ആകങ്ഖമാനോ സങ്ഘോ പടിസാരണീയകമ്മം പടിപ്പസ്സമ്ഭേയ്യ. കതമേഹി അട്ഠഹി? ന ഗിഹീനം അലാഭായ പരിസക്കതി, ന ഗിഹീനം അനത്ഥായ പരിസക്കതി, ന ഗിഹീ അക്കോസതി പരിഭാസതി, ന ഗിഹീ ഗിഹീഹി ഭേദേതി, ബുദ്ധസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, ധമ്മസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, സങ്ഘസ്സ വണ്ണം ഭാസതി, ധമ്മികഞ്ച ഗിഹിപടിസ്സവം സച്ചാപേതി . ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അട്ഠഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതസ്സ ഭിക്ഖുനോ ആകങ്ഖമാനോ സങ്ഘോ പടിസാരണീയകമ്മം പടിപ്പസ്സമ്ഭേയ്യാ”തി. നവമം.

൧൦. സമ്മാവത്തനസുത്തം

൯൦. [ചൂളവ॰ ൨൧൫] “തസ്സപാപിയസികകമ്മകതേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ അട്ഠസു ധമ്മേസു സമ്മാ വത്തിതബ്ബം - ന ഉപസമ്പാദേതബ്ബോ, ന നിസ്സയോ ദാതബ്ബോ, ന സാമണേരോ ഉപട്ഠാപേതബ്ബോ, ന ഭിക്ഖുനോവാദകസമ്മുതി സാദിതബ്ബാ, സമ്മതേനപി ഭിക്ഖുനിയോ ന ഓവദിതബ്ബാ, ന കാചി സങ്ഘസമ്മുതി സാദിതബ്ബാ, ന കിസ്മിഞ്ചി പച്ചേകട്ഠാനേ ഠപേതബ്ബോ, ന ച തേന മൂലേന വുട്ഠാപേതബ്ബോ. തസ്സപാപിയസികകമ്മകതേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ ഇമേസു അട്ഠസു ധമ്മേസു സമ്മാ വത്തിതബ്ബ”ന്തി. ദസമം.

സതിവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സതിപുണ്ണിയമൂലേന , ചോരസമണേന പഞ്ചമം;
യസോ പത്തപ്പസാദേന, പടിസാരണീയഞ്ച വത്തനന്തി.

(൧൦) ൫. സാമഞ്ഞവഗ്ഗോ

൯൧-൯൯. അഥ ഖോ [ഏത്ഥ "അഥ ഖോ"തി ച, "ഉപാസികാ"തി ച ഇദം അട്ഠകഥായമേവ ദിസ്സതി, ന പാളിപോത്ഥകേസു] ബോജ്ഝാ [ബോജ്ഝങ്ഗാ (കം॰ സീ॰)] ഉപാസികാ [ഏത്ഥ "അഥ ഖോ"തി ച, ഉപാസികാ"തി ച ഇദം അട്ഠകഥായമേവ ദിസ്സതി, ന പാളിപോത്ഥകേസു], സിരീമാ, പദുമാ, സുതനാ [സുധനാ (സീ॰ പീ॰), സുധമ്മാ (സ്യാ॰)], മനുജാ, ഉത്തരാ, മുത്താ, ഖേമാ, രുചീ [രൂപീ (സീ॰ പീ॰)], ചുന്ദീ, ബിമ്ബീ, സുമനാ, മല്ലികാ , തിസ്സാ, തിസ്സമാതാ [തിസ്സായ മാതാ (സീ॰ പീ॰)], സോണാ, സോണായ മാതാ [സോണമാതാ (സ്യാ॰)], കാണാ, കാണമാതാ [കാണായ മാതാ (സീ॰ പീ॰)], ഉത്തരാ നന്ദമാതാ, വിസാഖാ മിഗാരമാതാ, ഖുജ്ജുത്തരാ ഉപാസികാ, സാമാവതീ ഉപാസികാ, സുപ്പവാസാ കോലിയധീതാ [കോളിയധീതാ (സ്യാ॰ പീ॰)], സുപ്പിയാ ഉപാസികാ, നകുലമാതാ ഗഹപതാനീ.

സാമഞ്ഞവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

ദുതിയപണ്ണാസകം സമത്തം.

(൧൧). രാഗപേയ്യാലം

൧൧൭. ‘‘രാഗസ്സ , ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ അട്ഠ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ അട്ഠ? സമ്മാദിട്ഠി, സമ്മാസങ്കപ്പോ, സമ്മാവാചാ, സമ്മാകമ്മന്തോ, സമ്മാആജീവോ, സമ്മാവായാമോ, സമ്മാസതി, സമ്മാസമാധി - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ അട്ഠ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൧൧൮. ‘‘രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ അട്ഠ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ അട്ഠ? അജ്ഝത്തം രൂപസഞ്ഞീ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി പരിത്താനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി, താനി അഭിഭുയ്യ ‘ജാനാമി പസ്സാമീ’തി ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. അജ്ഝത്തം രൂപസഞ്ഞീ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി അപ്പമാണാനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി, താനി അഭിഭുയ്യ ‘ജാനാമി പസ്സാമീ’തി ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി പരിത്താനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി, താനി അഭിഭുയ്യ ‘ജാനാമി പസ്സാമീ’തി ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി അപ്പമാണാനി സുവണ്ണദുബ്ബണ്ണാനി, താനി അഭിഭുയ്യ ‘ജാനാമി പസ്സാമീ’തി ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി. അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി നീലാനി നീലവണ്ണാനി നീലനിദസ്സനാനി നീലനിഭാസാനി പീതാനി പീതവണ്ണാനി...പേ... ലോഹിതകാനി ലോഹിതകവണ്ണാനി...പേ... ഓദാതാനി ഓദാതവണ്ണാനി...പേ... ഓദാതനിഭാസാനി, താനി അഭിഭുയ്യ ‘ജാനാമി പസ്സാമീ’തി ഏവംസഞ്ഞീ ഹോതി - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ അട്ഠ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’.

൧൧൯. ‘‘രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ അട്ഠ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ അട്ഠ? രൂപീ രൂപാനി പസ്സതി, അജ്ഝത്തം അരൂപസഞ്ഞീ ബഹിദ്ധാ രൂപാനി പസ്സതി, സുഭന്തേവ അധിമുത്തോ ഹോതി, സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ ‘അനന്തോ ആകാസോ’തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘അനന്തം വിഞ്ഞാണ’ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘നത്ഥി കിഞ്ചീ’തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ അട്ഠ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’.

൧൨൦-൧൪൬. ‘‘രാഗസ്സ , ഭിക്ഖവേ, പരിഞ്ഞായ...പേ... പരിക്ഖയായ... പഹാനായ... ഖയായ... വയായ... വിരാഗായ... നിരോധായ... ചാഗായ... പടിനിസ്സഗ്ഗായ...പേ... ഇമേ അട്ഠ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’.

൧൪൭-൬൨൬. ‘‘ദോസസ്സ...പേ... മോഹസ്സ... കോധസ്സ... ഉപനാഹസ്സ... മക്ഖസ്സ... പളാസസ്സ... ഇസ്സായ... മച്ഛരിയസ്സ ... മായായ... സാഠേയ്യസ്സ... ഥമ്ഭസ്സ... സാരമ്ഭസ്സ... മാനസ്സ... അതിമാനസ്സ... മദസ്സ... പമാദസ്സ അഭിഞ്ഞായ...പേ... പരിഞ്ഞായ... പരിക്ഖയായ... പഹാനായ... ഖയായ... വയായ... വിരാഗായ... നിരോധായ... ചാഗായ... പടിനിസ്സഗ്ഗായ...പേ... ഇമേ അട്ഠ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

രാഗപേയ്യാലം നിട്ഠിതം.

അട്ഠകനിപാതപാളി നിട്ഠിതാ.